

మ హా ద య ము

అదునిక ఖండికా నమున్నయము

శ్రీ తివ తంకర కాన్తి
సంకలిత సంపాదితము

ఆంధ్ర ప్రచారిణి లిమిటెడ్
కాకినాడ

కాపీరైట్ సంలిఖ్య

రెజిస్ట్రేషన్ : 1948

మొదటి పరిశీలన : 1948

గా. జ. మ. కే. ఓ. డ్రి. ప. గ. మ.

విన్నపము

శ్రీ నంకట పూర్వతీర్థర కవుల పట్టిపూర్తి మహోత్సవము నాటికి “మహోదయము” సమగ్రముగా విమర్శించి చారిత్రికములములం దుంచ నెంచితిమి. అప్పటికి కొన్ని పుటలు మాత్రమే ముద్ద్రణము లయ్యెను. అని వాగ్యము లైవ కారణముల నే గ్రంథపూర్తి కోలేను. నేటికి “మహోదయము” అంధ్రలోకమునకు ఆందజేయ గలిగినాము.

తమ రచనలు మహోదయములో జేర్చి ప్రకటించుట కవకాశ మొస గిన కవులకును, కవయిత్రులకును మా మనఃపూర్వక వందనములు. మా కోరికపై ఈరచనల నన్నిటిని సుకలనము చేసి, మా అనురోధముచే లేమ రచనలనుకూడ ఇందు జేర్చిన శ్రీ శివ శంకర కామ్రై గారికి మా కృతజ్ఞతా పూర్వక వందనములు.

ఈ సముచ్చయములో కొందరి రచనలు మాత్రమే జేర్చగలిగినాము. కొందరిని చేర్చుటకు అవకాశము లేకపోయినది.

ఈ గ్రంథముద్రణమున మాకు తోడ్పడిన శ్రీ మణిసరంజరి ముద్రా శాలాధిపతు లగు శ్రీ పోతాప్రగడ సూర్యనారాయణగారికి మా ధన్య వాదములు.

బాలాంత్రపు సత్యనారాయణ రావు
మేనేజింగు డైరెక్టరు

అనుక్రమణిక

సమర్పణము:

విన్నపము

ప్రవేశిక

వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు :

బాలాంత్రపు వేంకట రావు (జననము ౧౮౮౧)

ఓలేటి పార్వతీశము (జననము ౧౮౮౩)

ఉత్తంత - శరన్నామ - కలువకన్నె

పుటలు

వీరేశలింగ - భావసంకీర్తనము

౧-౫

చింతా దీక్షితులు (౧౮౯౧)

౫-౧౧

ఉదయలక్ష్మి - గోదావరీనాథ .. చంద్రావళిము -
వేదానాథము.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు (౧౮౯౧)

౧౧-౨౦

తెనుగుతల్లి - మేఘము - పాటలు - పాలరాస -
శ్రీమతి - రమ్యాలోకము.

కవిగొండల వేంకట రావు (౧౮౯౨)

౨౦-౨౫

ఎందుచే? ఎందుచే? .. రంగ : పెంగు - వాక్కుని
పుంటాయి - రాగోదంతము.

మాధవపెద్ది బుచ్చి సుందరరామ శాస్త్రి (౧౮౯౨)

౨౫-౩౦

సంకీర్ణము - మల్లీ, యిష్టజ వక్త - శరణా
వింత నిలుంగు - శబర

- త్రిపురారిభట్ల మీరరాఘవ స్వామి (౧౮౯౨) ౩౦-౩ ౨
 కవితాంశ - ప్రబోధము.
- తల్లావఱ్ఱుల శివశంకర శాస్త్రి (౧౮౯౨) ౩౩-౪ ౨
 సందర్భము - వకుళమాలికనుండి - కరస్పర్శ.
 బోధానుగ్రహ - విస్మయశాస్త్రము - "౪౫"
- బనవరాజు అప్పారావు (౧౮౯౪) ౪౩-౪ ౧
 విరహిణి - ప్రోషణ - తగినా? - దీపావళి - చుమునా.
 సాంకేతికము.
- నందూరి వెంకట సుబ్బారావు (౧౮౯౫) ౪౫-౪ ౦
 రమ్య: వెలుగులు - సంప్రదించు దానితనం - పుత్త.
 పదాటలు.
- విశ్వనాథ సత్యనారాయణ (౧౮౯౫) ౪౮-౫ ౨
 వినియోగము - నిరీక్షణియగు ప్రేమగీతాలు ..
 ఆనాటికలి - ఆచారములకు సాంప్రదము -
 శక్తిమాతము - నీల పాటలు.
- గుర్రం బామన (౧౮౯౫) ౫౨-౬ ౨
 అఖండగౌతమి - శబ్దకావ్యము - కావ్యములు -
 అనుమానము.
- అడివి బాపిరాజు (౧౮౯౫) ౬౩-౬ ౦
 పరదగోదావరి-నంగ మేళనము - తనాక్షి బసవయ్య.
 పట్టినము - తెర - బోకం - మరపు.
- దువ్వూరి రామిరెడ్డి (౧౮౯౫) ౬౮-౭ ౪
 కవి - ప్రణయవాదము - అగంతకు - రచన విద్య :
 కాటసారి.

అనుక్రమణిక

సురవరం ప్రతాప రెడ్డి (౧౮౯౬)	౭౪-౭౬
తెలుగునాడు - ప్రణయినీ	
అబ్బూరి రామకృష్ణా రావు (౧౮౯౬)	౭౬-౮౧
విభాతగిరి - నీమహిమార్గమున - అతిథి - సాయం	
తనము - చారుకుసుమాలి - కావేరి నీరేరి.	
అధికార్ల సూర్యనారాయణ రావు (౧౮౯౬)	౮౬-౮౯
పూలహారము - నలువైన నేమి - వానకియాపు -	
వలపుపాటలు - ప్రేమయాత్ర.	
కొడవటిగంటి వెంకట శుబ్బయ్య	౮౯-౯౬
కాలగతి - మేలుకొలుపు.	
పిద్దిభట్ల రామచంద్ర రావు	౯౭-౯౯
ముఖాంభోజము - నాక - కవీంద్ర నిర్వాణము.	
పిద్దిభట్ల పూర్ణ శర్మ	౯౯-౧౦౦
మాధురి - ప్రేమనీ - కంట తడి - కర్ణధారలు -	
ఆత్మసమర్పణము.	
జీవులపల్లి కృష్ణ శాస్త్రి (౧౮౯౭)	౧౦౦-౧౦౨
అశ - కర్పణ - అష్టమ గొం నెత్తి -	
నావ్యవయమందు - తుడి మొదలు లేని	
శవనన వగంత్ - కవివచన బ్రతుకు	
చామర్తి రాజశేఖర రావు (౧౮౯౮)	౧౦౨-౧౦౩
శాంచాలీ శాంత్యనము - విశ్వమూర్తి - ప్రతిత్	
కోవలె శివకామేశ్వర రావు (౧౮౯౮)	౧౦౩-౧౦౪
విరహము - పునర్దాంపత్యము - కాంతిదేవి -	
దయితాహృదయము.	
కొడాలి అంజనేయులు (౧౮౯౮)	౧౦౪-౧౦౫
ప్రేమలేఖ - కవితాగానము - జవరాజు - ఋషికన్య.	

- కొత్తపల్లి నుబ్బనాచార్యులు ౧౦౯-౧౧౨
స్వాధీనపతిక - పూజ - పూర్ణగర్భిణి -
కపిలధార.
- నాయని నుబ్బారావు (౧౦౯౯) ౧౧౨-౧౧౬
మాతృగీతాలు - అంబికాస్తవము -
అంతులేనియాత్ర - ఫలశ్రుతి.
- ముద్దుకృష్ణ (౧౦౯౯) ౧౧౬-౧౧౯
చిట్టికామల - వెలకు దొరకని - కొడెగారి.
- వేదుల నత్యనారాయణ శాస్త్రి (౧౧౦౦) ౧౧౯-౧౨౩
అంకితము - పెంపుడునెమలి - ప్రభాతగీతి -
అపాదమేఘము.
- నోరి నరసింహ శాస్త్రి (౧౧౦౦) ౧౨౩-౩౦.
అర్థబిందుస్తవము - కృష్ణవేణి - దీపావళి -
శరణాగతి - వాసంతస్మృతి - ఏకాదశి - మధుగీతి.
- రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మ ౧౩౧-౩౩
సంధ్యవార్ష - పెనుగొండకొండ - ముసలి
జైత్రుడు - ప్రబంధకవి.
- పింగళి - కాటూరివారు ౧౩౩-౩౬
భిక్షాగమనము.
- మంగిపూడి పురుషోత్తమ శర్మ ౧౩౬-౪౦
కోయిల - శిల్పి - స్వేచ్ఛాగానము.
- భమిడిపాటి రామ సోమయాజి ౧౪౦-౪౩
నాపాట - ఏ మున్నడే ! - నీ శవ్వోళ్ళ పూర్ణి ! -
భయము నా శత్రు !

- భారతుల మార్కండేయ శర్మ (౧౯౦౧) ౧౪౪-౫౦
 నేమిధ్యని - కాలస్మృతి - రవిబాబూ -
 హతాశ - బ్రహ్మాంజలి.
- కె. అన్నమరాజు శర్మ (౧౯౦౨) ౧౫౦-౫౩
 కవిజీవితము - ప్రశ్రయము - మీరాబాయి.
- పంద్యారం వెంకట సుబ్బయ్య (౧౯౦౨) ౧౫౩-౫౬
 వడికోలు - సముద్రగానము - ప్రకృతి పరిచితి.
- తెలికిచర కృష్ణ మూర్తి (౧౯౦౩) ౧౫౬-౬౧
 కాబోలు! - రహస్యము - నాముఖాలోకనమ్మె -
 ఈ వియోగగీతిక - నేను మరణింతు నేను.
- నాదేండ్ల వేంకట రావు (౧౯౦౩) ౧౬౧-౬౩
 విరహము - కృతజ్ఞత - ముద్దుపలుకలు.
- అత్తిలి సూర్యనారాయణ మూర్తి (౧౯౦౩) ౧౬౩-౬౬
 మేలుకొలుపు - నీవు : నేను - పుష్పపచయము -
 నారాయణ దాసు.
- కర్లపాలెం కృష్ణ రావు (౧౯౦౪) ౧౬౬-౬౯
 కుమారి - సంకయము - ఆత్మార్పణము.
- పురిపండా అప్పల స్వామి (౧౯౦౪) ౧౭౦-౭౪
 నాప్రభూ - మహానుజ - ప్రీతి -
 సంకేతమనకు - పాలికాపు.
- కోడాలి సుబ్బా రావు (౧౯౦౪) ౧౭౪-౭౯
 నతి - శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు - తుంగభద్ర - రాళ్ళు.
- డొంటుకూరి నత్యనారాయణ రావు (౧౯౦౫) ౧౭౫-౮౫
 ప్రభాత సుందరి - భవిష్యత్తు - కవి : వాణి - అనునయము.

కందుకూరి రామభద్ర రావు (౧౯౦౫) ౧౮౫-౯౫

స్వప్నము - సంధ్యాతాండవము - ఆశ్రీతర్పణము.

శ్రీరంగం నారాయణ బాబు (౧౯౦౬) ౧౯౫-౯౮

సంధ్యావేగము - మిణుగురు మీటు - మిణుగురు పాట -

వల్లవరపు విశ్వేశ్వర రావు (౧౯౦౬) ౧౯౯-౨౧౨

యావనహృది - ఆవాహన - విద్రావణిక -

సుందరమూర్తి.

పెద్దింటి సూర్యనారాయణ దీక్షితులు (౧౯౦౬) ౨౦౩-౨౦౬

నూత్నోపాయము - మనవివేక - వడికోట.

కొమరవోలు నాగభూషణ రావు (౧౯౦౭) ౨౦౬-౧౨

కవి జూసము - చరణ స్పృశ - ఆకావాణి-ఝిమ్మకప్పులు -

అత్మనివేదన.

పెనునుర్తి వేంకటరత్నం (౧౯౦౭) ౨౧౨-౧౬

వర్షముతువు - ఆనుకాపము - కవిజా ప్రణయిని -

భగీరథుడు.

కొంపెల్ల జనార్దన రావు (౧౯౦౭) ౨౧౭-౨౧

అది - ప్రకృతి లాస్యము - రవీంద్రునికి - ఆవాహనము -

ఉదయభానుడు.

నహదేవ సూర్యప్రకాశ రావు (౧౯౦౮) ౨౨౧-౨౬

మజానూ - ఆమె - వజ్రపు - శోకమూర్తి.

పురాణి కుమార రాఘవ శాస్త్రి (౧౯౦౮) ౨౨౭-౨౯

శరత్తు - సరీక్షణ - వీణ.

తమ్మలపల్లి వేంకటరత్నం పంతులు (౧౯౦౮) ౨౩౦-౩౪

వల్లనగరసింహుడు - ఆపకల్గోస్తని శంజాత ప్రసవ -

కొమ్మరాజు వినోయక రావు (౧౯౦౯) ౨౩౪-౩౭

చుక్కలు : చుక్కలు! - అన్వేషణము - మూగ వోయిస
యది గొంతు - ఇరు తెలుగులు.

వింజమూరి శివరామ రావు (౧౯౦౯) ౨౩౫-౪౧

విప్రబద్ధ - నిరాశ - తెలుగు తల్లి - నగారా.

శ్రీ రామచంద్ర అప్పారావు (౧౯౦౯) ౨౪౨-౪౫

మేలుకొలుపు - నేను - మధుకన్య - చెట్టుబోదియ నాని -
మోహినీ - నీలిరత్నాలు -

శ్రీ పితాపురము యువరాజు (౧౯౧౦) ౨౪౬-౫౦

నిదుర పో నేమి! రాధా మాధవము -
ప్రేమలేఖ.

కామరాజు బాపయ్య (౧౯౧౦) ౨౫౦-౫౪

సౌందర్య హాసినీ! - నిధి - నిర్గమనము - వనమాలి - మల్లిక.

శ్రీరంగం శ్రీనివాస రావు (శ్రీ. శ్రీ.) (౧౯౧౦) ౨౫౪-౫౯

ప్రకృతి గీత - స్వర్గ దేవతలు - నిజంగానే అద్వైతం.

బెహూరి శ్రీనివాస మూర్తి (౧౯౧౦) ౨౫౯-౬౦

కృషి - ఋతువరి దేవనము - గాఢయత్నము.

పిలకా గణపతి శాస్త్రి (౧౯౧౦) ౨౬౨-౬౪.

వాసంతస్మృతులు - ఆంధ్రగీతిక - అమృతత్వసిద్ధి -
కరగనీడ - ప్రేమ.

కలచవీరు శ్రీనివాసాచార్యులు (౧౯౧౦) ౨౬౪-౬౭

మధుర గానము - పశ్చాత్తాపము.

పాటిబండ మాధవ శర్మ (౧౯౧౦) ౨౬౭-౭౦

మధువ్రత - మధ్యమ - ఆవాహనము.

- ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి (౧౯౧౧) ౨౨౦-౨౩
జీవితకావ్యం-అత్మశుద్ధి-జ్యోతిర్గీతి.
- జనమంచి కామేశ్వర రావు (౧౯౧౧) ౨౨౩-౨౫
నేను-కృష్ణవేణి-వీల.
- పెనుమర్తి కామేశ్వర రావు (౧౯౧౨) ౨౨౫-౨౮
తోటమాలి-పురావలొకనను-అనునయను.
- దేశిరాజు కృష్ణ శర్మ (౧౯౧౨) ౨౨౯-౨౩
వీడలు-శిఖాదీపము-సంధ్యారాగిణి.
- బుద్ధవోపు నాగరాజుమాత్యుడు (౧౯౧౩) ౨౮౩-౨౯౬
ఉత్పేక్ష-నీతాశోకచిలుక.
- జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రి (౧౯౧౩) ౨౯౬-౯౦
ప్రాభాతి-అద్వైతమూర్తి-ఉత్తిష్ట-ప్రబోధను.
- తల్లావజ్ఞు శ్రీనివాస తీర్థులు (౧౯౧౪) ౨౯౦-౯౨
తప్పనాను తోవస్వామి-పులకించె జగమెల్ల-గోపికాగీతలు-
వీదారి పోయెనో-వసంతయ్యమిని కాకే కాకే.
- పాలగుమ్మి వద్దు రాజు (౧౯౧౫) ౨౯౩-౯౬
ప్రేమ నవ్యిత-జీవనవ్యర్థం-నాపాట.
- పుట్టవర్తి నారాయణాచార్యులు (౧౯౧౫) ౨౯౬-౩౦౦
ఆత్మసామ్రాజ్యము-వేదనాశతకమునండి-పాదన-
గంగాకాకుళభరిత.
- రాఘవాచార్యులు (సంపత్) (౧౯౧౭) ౩౦౦-౩౦౬
సుధాపాల-గోపాలభిక్ష-రాధ పోవు-ఉదయగీతి.
- జనమంచి రామకృష్ణ (౧౯౧౭) ౩౦౭-౩౦౯
ప్రణయినీ-నిరుడు : నేను-వలపుపాడువు.

వావిలాల సోమయాజులు (౧౯౧౮)	3౦౯-౧౪
జీవయాత్ర-సుమప్రియ-పూజ్యపాదులు-హాజీవము.	.
పిల్లలమర్రి హనుమంత రావు (౧౯౧౮)	3౧౪-౧౫
సమాధానం-ఎవరు? కలికాశివ్యం.	
పోలూరి ఆంజనేయ ప్రసాద్ (౧౯౧౯)	3౧౬-౧౯
ఆశ-ఒకమాట-భౌగవతి ప్రశంస.	
పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి (౧౯౨౦)	3౧౯-౨3
బృహదీశ్వరాలయము-రాగిణి-శేతకి-స్వప్నకవ్య.	
బాలాంత్రపు రజనీకాంత రావు (౧౯౨౦)	3౨3-౨౬
స్వప్న జగతి-మధునూయ-మేఘదూతమంచి.	
చెరుకుపల్లి జమదగ్ని శర్మ (౧౯౨౦)	3౨౭-3౧
మధవము-నామూర్తి-శిలాహృదయము.	
దేవరకొండ బాలగంగాధర తిలక్ (౧౯౨౧)	33౧-3౪
వర్షా-కివి-సంధ్య.	
బొడ్డు బాపి రాజు	33౪-3౭
నిరాశ-దసరా-మధురయాత్ర.	
వట్టికొండ రంగయ్య	33౭-౪౦
భవభూతి-మంత్రస్తుతి	
కొమండూరు శృంగారాచార్యులు	3౪౧-౪౫
పురుషోత్తముడు-విరహోత్కంఠిత-పుష్పంభయము.	

శ్రీమతి చావలి బంగారమ్మ :	3౪౬-౪౮
రాధ-చుక్క-లన్నీ చూచి-అన్న-నీడ.	
శల్లాప్రగడ విశ్వమందరమ్మ :	3౪౬-౫౧
లక్ష్మీదేవి-శబరీ నిరీక్షణ-నిశి-నా కాగమనము.	
బసవరాజు రాజ్యలక్ష్మమ్మ :	3౫౧-౫౨
సారవశ్యము-పరిచిత శంతము.	
బెల్లంకొండ కనకమ్మ :	3౫3-౫౪
తల్లి-వీడి...కృష్ణుడు-చందమామ.	
స్థానాపతి రుక్మిణమ్మ :	3౫౪-౫౫
వనమాలి-గీత.	
వట్టికొండ విశాలాక్షి	3౫౬-౫౮
ప్రణయభిక్ష-జెలుగు నీచలు-భృంగము.	
పుట్టపర్తి కనకమ్మ :	3౫౮-౬౦
కస్తూరిబా-రాతిరథము.	
అడివి రాధా వనఃత :	3౬౦-౬3
ప్రేమకాల-రావమ్మ తల్లి!-పడంకిమా.	

ప్రచీతిక

౧

వివిధకుసుమాలను అరిమిశ్చయమున అఘ్రాణింపవలె నంటే ఆరాముని లోకి వెళ్ళవలెను; నానామానవితాన సంకలిత మైన గొప్ప గుచ్ఛమునైనా నుమాచూడవలెను. అలాగా వివిధకపుట రచనా మాధుర్యము చవిచూడవలె నంటే కావ్యసందోహాన్ని ఆచ్ఛాదించవలెను; కాదా సంకలిత కావ్యనముచ్ఛయా ౨ అయినా రుచిచూడవలెను. ప్రథమపక్షము బహుశాః పరిశ్రమతో కూడి నది. ద్వితీయపక్షము దానికంటె చాలా తేలిక.

ప్రచురమునగుచు ప్రముఖభాష లన్నిటికోనూ పద్యసందోహాలు కలబడతవి. వైదిక వాఙ్మయము సంగతి విడిచిపెట్టితే, పాలిభాషలో థేర గాథలూ, థేరీ గాథలూ ఉన్నవి ప్రాకృత భాషలో హాలుడు సంతరించిన గాథా సప్తశతీ సుప్రసిద్ధము. ఆయేడువందల గాథలూ ఏకకవి కృతములు కావు; చాలామంది కవులూ కనయిత్రులూ సందర్భానుసారముగా చెప్పినవి. త్రాకిక సంస్కృతభాషలో సుభాషితకోశాలు చునేకములు. ఉదాహరణార్థము: క్రీ. శ. ౧౦ శతాబ్దిలోని కపింద్రవచనసముచ్ఛయము, ప్రసన్నసాహిత్యరత్నాకరము. నందనుడు సంతరించిన రత్నాకరములో ౧౦౦౦ శోకాలున్నవి. క్రీ. శ. ౧౦వ శతాబ్దము

లలో అమితగతి సుభాషిత రత్నసంపదోహమయినా, ౧౨౦౫లో శ్రీధరదాసు సదుక్తికర్ణామృతమునూ, ౧౨౧౫లో జల్మమను సూక్తిముక్తావళిని సంకలించినారు. ౧౩౬౩ లోని శార్దూధరసంగ్రహిలో ౪౬౮౯ శ్లోకాలూ, ౧౪౦౪-౬౭ ప్రాంతాలలో పల్లభదేవుని సుభాషితావళిలో ౩౫౨౭ శ్లోకాలూ నమబడలేవి. ౧౪౭౭లో శ్రీవరుడు తన సుభాషితావళిలో ౪౦౦ మంది కవుల పద్యాలు ఉదాహరించినాడు. ౧౭ శతాబ్ది ఉత్తరార్థములో మారికవి సంకలిత మైన సుభాషితావళి రావళి ప్రసిద్ధము. ఆధునిక కాలములో సుభాషితరత్నభాండారము అగ్రస్థితికి మే.

—౩—

ప్రాచీనాంధ్ర సాహిత్య సందర్భములో భాగ్యతరత్నములూ, భాగ్యవత రత్నములు, ఇంకా ఇతరపద్య సంగ్రహములూ చాలా ఉన్నవి. అవి అన్ని విద్యార్థులకీ పఠనీయముగా ఉద్దేశించినవే కాని సామాన్య పాఠకులకోసము కాదు.

ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయములలో కొన్ని సంకలనములు ఇదివరలోనే బయలుపడలినవి. ౧౯౨౩ ప్రాంతాలలో మదరాసు నుంచి ఉపేంద్ర ప్రచురణాలయమువారు ఒకటి ప్రకటించినారు. ౧౯౩౫లో జ్వలా ప్రకటనాలయము శ్రీముద్దాకృష్ణ సంకలిత మైన వైతాళికులు, అనే పద్య సముచ్చయము ప్రకటించింది. వైతాళికులు ప్రసిద్ధిలోకి వచ్చింది. ౧౯౪౦లో శ్రీ నోరి

సంసింహాశ్రమిని సరిపాదకత్వాన 'సప్తతము' నవ్యసాహిత్య
విషయము ప్రచురించింది. ౧౯౪౪లో తమిళనాడు కవిమిత్రులు
'సవ్యాలోకము' ప్రకటించారు. ఈవిధముగా పాఠశాసాహిత్య
విశిష్ట ప్రయోగము కూర్చున్నది. కొన్ని సమయములు.

శ్రీ. వేంకట పార్వతీశ్వరకవుల ముప్పివూర్తి మహాత్మ్యము
నాటికి ౬౦ మంది కవుల కవిమిత్రుల రచనలు వెలువరించవలె
నని ఆంధ్రప్రచారిణీవారు ౧౯౪౩లో సంకల్పించి, ఆకార్యము
సర్వహించవలసిన దని నన్ను కోరినారు. గత కిర సంవత్సరా
లలో ప్రవర్తించిన ఆధునికాంధ్ర కవితావాహినీ స్వరూప స్వభా
వాలు గోచరించుచున్నట్లు సద్యసమచ్చయము ప్రకటన
కాలము నుండి వారి ఆశయము.

ఉత్సవము సమీపములో ఉండడముచేత కొంత త్వరితముగా
ఈవిధ చేయవలసి వచ్చింది. కారణాంతరాలచేత గ్రంథముద్ర
ణము కొంతకాలము ఆగిపోయినప్పుడు మరొకరి రచనలను
నేను సమకూర్చి ఇందులో చేర్చగలిగినాను. కవులందరూ
నాకు మిత్రులు కావడముచేత, కవిమిత్రులకు ఆదరము ఉండడము
వల్లనూ ఈ సమకాలము సుఖముగానే చేయడము సంగభవించి
నది.

స్థలాభావమువల్ల నేను చేయగలిగిన దంతా చేయడానికి అవ
కాశము కలుగలేదు. ఆధునికాంధ్ర కవిత్వ స్వరూపము సమగ్ర
ముగా ప్రదర్శించవలె నంటే ఇంకా ఇంచుమించు రం నుండి

రచనలు చేర్చినందుకై కాని ఈ సంపుటిలో గానికే అవకాశము లేకపోయినది.

3.

పద్యసందోహము బహువిధాల కూర్చవచ్చును. సంగీతన కర్త అభిరుచిని బట్టి కేవలము ఆయనకే ఇష్టమైన పద్యసంగ్రహము ననుకూర్చవచ్చును. ఆయన వ్యక్తిత్వమును, రసికగుడు, సహృదయుడూ అయితే ఆనందిచ్చుచుండు చాలా హృద్యముగా ఉంటుంది. ఆ సంగీతకర్త ఎటువంటివాడో, ఆయన ఆశయములు ఎటువంటివో అభిరుచి ఎటువంటిదో వ్యక్తమవుతవి. రసవంతమైన ఉత్తము రచనలు బహుచోట చేర్చడము సంభవిస్తుంది. అయితే కావ్యసాహితీ చూసిన సంపూర్ణముగా గోచరము కాకపోవచ్చును.

మరొకవిధ మున్నది. ఒక్కొక్కరికవిని గాని కవయిత్రిని గాని తగుదృష్ట్యా ఉత్తము మనుకొని, రచనలే కొని సమీకరించవచ్చును. దానిపల్ల అనన్యము కు ప్రీతిపాత్ర మయినద్యాయి మంత్రమే ఏకత్ర చేర్చడ మున్నది.

తల్లిదండ్రులకు తరుచుగా తమ దుష్టులనంతాముమిదనే అనుకొని నిను బాగుము ఉండడమని ధర్మము. అలాగే రచయితలకు.

ఇంకొక విధానము: వ్యాప్తిలోకి వచ్చి ప్రసిద్ధము లైన పద్యాలు, పాటలనే సమీకరించడము. అందులోనూ కొన్ని బాధ లున్నవి. సభారంజన కవిత్వానికి అగ్రస్థానము వస్తుంది. ఆడంబర మున్న రచనలకు ఆదరము కలుగుతుంది. ఆలోచన విశేషముగా లేని విచిత్రగతులకు గణ్యత ఏర్పడుతుంది. తాత్కాలిక ప్రేమకానికి తావు హెచ్చుతుంది. ఈ విధముగా అందులో కొన్ని లోపము లుంటవి.

వ్యాఖ్యానాలు, విమర్శకులు, విద్వాంసులు ఎంత సమ్యక్దర్శనముతో సాహిత్యమును సమీక్షించి స్వారస్యమును నిర్ణయిస్తే అంత సమీచీన మవుతుంది. అట్టివారు సమితిగా ఏర్పడి పద్య పదనముచ్ఛయము సంకలనము చేయడము ప్రశస్తము.

౪

సంకలనవిధానము చాలా విధములు. కేవల వస్తుస్వరూపమును బట్టి తత్సంబంధ మైనరచనలే ఒక ఘట్టములో వేయవచ్చును. దీనిలో పరిస్ఫుటవ్యక్తి ద్యోతక మవుతుంది. కాని ఒక్కొక్కప్పుడు విసుగు కలగడానికి వీలున్నది.

ఇక కాలక్రమానుసారముగా రచనలను సమీకరించడము సామాన్యపద్ధతి. ఇందులోనూ కొన్ని చిక్కు లున్నవి. కవి రచించినసోజు ముఖ్యమూ, ప్రకటించిన వాసరము ముఖ్యమూ? కొందరి మతములో రచనే ప్రధానము. కాని ప్రకటన ప్రధా

నము కాదు. కాబట్టి చివర వాదమునే ఆధారముగా స్వీకరించవలెను. ఇదికొందరు బహిరంగమైనదే పగుగుకీ తెలుస్తుంది. అదే ముఖ్యమని వాదస్తాంబ. ఒకనొక అంగైయ పద్యము చ్చయకర్త ష్టిత్రైవిధ సిద్ధాంతము చేసినాడు. కవిజీవితములో చాలానంపన్నరములు చిన్నతనము, వార్ధకము కింద నృధాగా గడిచిపోతవి. కాబట్టి మధ్యవయస్సు ప్రధానముగా పరిగణించవలెను. ఈ వాదము నచరిజనము కాదు.

అకారాద్విగ్రహముగా కొందరు కవినామము పట్టిక సిద్ధము చేస్తారు. అది అనుక్రమణికగా మూలము ఆర కూలిస్తుంది.

సామాన్యముగా కవి జన్మించిన సంవత్సరమే గణనలోకి వస్తుంది. అనేక సంతకలనకర్తలు అవలంబించిన విధానమే నేనూ అనంబించినాను. దీనివల్ల ఆధిక్యతలూ, తారతమ్యములూ క్షణి విభాగము, మొదలయిన చిక్కులు ఉండవు. ఈ “మహాదయము” నా ఒకని అభిరుచిని, సమత్తిని మాత్రమే సూచించను.

౨

ఆధునిక కవిత్వము ఎప్పుడు ప్రారంభించినదని కొందరు పూర్వమే అడగడమూ సమాధానములు చెప్పడమూ జరిగింది. కవిత్వ ప్రాదుర్భావము, సర్వాంగీకృత్యురీ శ్రీ గాయత్రులు సుబ్బరాయ కవింధ్రుని వల్లనే అని నరస జనమయ్యనూ, ఆయన రచనలు కేయకపోతే ఆధునిక కావ్యగమనము ఏ మైపోయేదో!

కవులచరిత్ర, ఆధునిక కవిత్వ స్వరూప స్వభావములూ, స్థలా
చావముచేత ఇక్కడ నేను వివరించడానికి వీలు లేదు. శ్రీ కుడు
గంటి సీతారామ భట్టాచార్యులవారి 'సవ్యాసాధ సాహిత్య
వీధులు' విశేషసూచముగా నివరించింది. శ్రీ పిల్లలమర్రి రామ
సుంధర రాయని 'సాహిత్యసమాలోచనము' వల్ల సాహిత్య
ద్యానములో వివిధ శాఖల విధానమూ, తత్వమూ గోచర మవు
తవి. ఉదాత్త కవిత్వ తత్వము సిద్ధాంతరూపముగా శ్రీ
రాయప్రోలు సుబ్బారావు భట్టాచార్యులవారి 'రమ్య
లోకము' 'సూక్ష్మ దర్శనము' సునోహముగా చిత్రించినవి.
శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి ప్రభృతుల స్యాసములవల్ల కవిత్వ
ములో వివిధ గతులు చిశద మవుతవి.

ఇతి శివమ్ !

శివ కంకర శాస్త్రి

సాహితీ సమితి

బాన్ ౧౯౪౭

శ్రీ వేంకట పార్వతీ స్తుతులు

ఉత్కంఠ

వేణుగానరవంబు వినవచ్చె నేమొ
 యమునలో నప్పుడే యమృత ముప్పొంగె;
 ప్రేయనభీ, చెప్పవే వ్రేపల్లెనుండి
 బయలుదేరె నటమ్మ, బాలకృష్ణుండు!
 ఖిపించుకాంతులు చెలరేగ నేమొ
 తరువత్రములలోన తళతళల్ పుట్టె;
 ప్రేయసీ, యప్పుడే బృందావనమున
 కొలువుదీర్చు నటమ్మ, గోపాలమూర్తి?
 గిరిమల్లికతావి గిరికొన్న దేమొ
 యాభీరమండలం బవళమై పోయె;
 కల్యాణి, చూడవే కన్నుల గప్పి
 మోసగించునో రేయేమొ మోహనమూర్తి!

శరత్కుమారి

వెన్నెలచీర గట్టి నెరవిచ్చినరెల్లుతురాయి వెట్టి మే
 లెన్నిన సన్నజాజిపుపుటెత్తుల గ్రొమ్ముడి చుట్టి, యేటివారో
 తిన్నెల నెచ్చెలులో వెదకి తీయగ వెన్నెలవత్తు లాడుచున్
 పున్నమరేయి దోచు విరిబోణి విహంగిని యెట్టు లయ్యెనో!
 కొలకుల విచ్చుచెంగలువకోవల వెన్నెలతేట నించి, చు
 క్కూల నిడి రంగరించి తమకంబున నెత్తి, నుకోరకాబకం

ఋత నొడి జేర్చి యుగ్గ లిడి పువ్వులతొట్టెల నుంచి యంచతో
య్యలలను నూవ బంపుజవరాలికి నేలాకొ పక్షపాతముల్.

* * *

ఘనతరు లెల్ల రిచ్చవడి కన్గొన కంచెల నున్న కేతకీ
వనములసామనస్యమును వర్ధిల జేయుచునుండి బీట లె
త్తిననడగట్ల బంగరువుతీగల గూర్చి, ఘనల్ భ్రమింప, బ
ల్మి నిటు మెరుంగుతీగ లేడలిందుట యొప్పు నె మోహనాంగికిః ।

లేటవన్నియమోము తెరవంకకన్నెల
గలనిస్వనములతో బలుకరించి,
పలుకవారిన పాలవండ్లగుత్తులు గూర్చి
చిలుకబోదలకు విందుల నమర్చి,
ననదేనె గొల్లలాడిన గండుదేంట్లను
చెందమ్మిలోగిండ్ల చెరలు వెట్టి,
చెదరి తారాడుచు చెట్లనీడల జేరు
చీకటికంటిలో జిచ్చునెట్టి,
ప్రకృతి లాలించి పాలించుబాల వయ్యు
జగతి రక్షించి క్షీంచు శక్తి గాంచి
విశ్వవిస్మయలీల నివ్వెది యెట్లు
వరమపురుషప్రభావంబు బడసినదియె?

అర్థప్రధాన మోహనసస్యలక్ష్మికి
గొల దలంపని తలకోర వెట్టి,
కామానురూపవిభ్రమరాజ్యలక్ష్మికి
నండగూర్చని కలగుండు వెట్టి,
అఖలైహికార్థ భవ్యమాలక్ష్మికి
భా భేరుంగని గుండెబీట వెట్టి,

వేంకట పార్వతీశ్వరులు

పరమార్థవిభవ శోభనవిశ్వలక్ష్మికి
దగులు నూపని వెల్లమొగము వెట్టి,
ఇట్టే వచ్చి వర్షాలక్ష్మి కెసరు వెట్టి
విజయలక్ష్మి ప్రసంగంబు వీధి బెట్టి
రచ్చు కెక్కించినట్టి శరత్కుమారి
శారదేందరి యని యెట్లు పేరు గణెనా!

క లు వ క న్నె

కిలకిలన నవ్వి న న్నాలకింప జేసి
సొంపు పెంపున నను దమకింప జేసి
కేలి గిలిగింత నను బులకింప జేసి
చక్క-బోయెద విది యేమి చందమామ!

మోము నెత్తితి నీముద్దుమోము జూడ
కనుల దెరచితి నీచక్కదనము జూడ
మనసు విచ్చితి నీచల్లదనము నీడ
క్షణము నిల్చిన ద ప్పేమి చందమామ!

నావలపుజూపు తనకంట నాపెనేమొ
కుక్క నీకంటనే నన్ను జూచి నవ్వె;
చెంతచెలి మెచ్చి న న్నిట్లు చిన్నబుచ్చి
చనుటయే నీకు న్యాయమా చందమామ!

కమ్మచేనె సోక గలదు మైక మటంచు
వలపుగాలి మరులు గొలుపు ననుచ
కలువకన్నె బ్రతుకు గారడిగా జేసి
చనుట తగునె నీకు చందమామ!

మంతనంబు లయ్యె మాటలు లేకుండ
మోహముద్ర లయ్యె ముట్టకుండ
కలల గాంచుటయ్యె కనుమోడ్పు లేకుండః
నింద లేల నాకు చందమామ!

ఏ కాం త నే వ

సర్వలోకేశ, యీసాలభంజికను
నీకేళిగృహమందు నిలువగా నిమ్ము.
భువనసంత్రాణ, యీపుష్పవల్లికను
నీపూలతోటలో నిలువగా నిమ్ము.
భక్తమందార, యీసౌలశారికను
నీపంజరంబులో నిలువగా నిమ్ము.
కల్యాణధామ, యీకనకపీఠికను
నీపాదములపొంత నిలువగా నిమ్ము.

అబువులు మొదలు బ్రహ్మాండంబు దాక
సర్వజీవుల కీవు సముడవు కాన
నీదర్శనము చేయ నే గోరికొంటి
నీపూజ చేయంగ నే గోరికొంటి
నీమాట లాలింప నే గోరికొంటి
నీనేర చేయంగ నే గోరికొంటి
దయతోడ దిలకించి దాస్యం బొసంగి
న న్నేలుకొను మయ్య, నాజీవితేశ.

వేంకట పార్వతీశ్వరులు

భా వ స ం కీ ర్త న ము

ఇది పదాడంబరమే లేని సుగమన, ఇది సుబుద్ధి
గ్రహించి యేలికొనుము;
ఇది యలంకారవిస్తృతి గోరని
శుభాంగి; ఇది స్వభావ
గ్రహించి యేలికొనుము;
ఇది చిత్రవృత్తంబు లెరుగనిసౌఖ్య; ఇది సుజాతి
గ్రహించి యేలికొనుము;
ఇది భావశైలిల్య మొదవనినిర్మల, ఇది సుభద్ర
గ్రహించి యేలికొనుము;
ఇది పవిత్ర, యయోనిజ,
ఇది యనంతభక్తిభావసంకీర్తనాభ్యాస
యోగయాగసంజాత,
ఇది మదీయాత్మజాత,
ఏలమి నర్థాంగిగ గ్రహించి యేలుము వ్రభు!

శ్రీ చింతా దీక్షితులు

ఉ ద య ల ద్వి

సొంపుగా తూర్పున సుముహూర్తమందు
పుట్టుచుండె ప్రభాతపూర్ణచింబాస్య
స్వాగత మనుచుండె సర్వలోకమ్ము
కను డెడ ప్రాగ్దిశ గనులవండువుగ.

పసపుతో మింటిపై బాగుగా నలికి
 కుంకుమతో నమకూర్చిరి మ్రుగ్గు
 చూలు లేకులు విప్పి పుప్పొళ్ళతోడ
 ఉదయలక్ష్మిని గొల్వ నూహించుచుండె.
 గూండ్లలో బట్టలు కవకువ. మనుచు
 కఠరవంబులతోడ గానంబు నేయ
 కంఠాల నవరించ గడగురునుండె
 ఉదయలక్ష్మిని గొల్వ నూహించుచుండె.
 చున్నటు వాయువు జలకంబు లాడి
 పుప్పొడి మెయినిండ బూసికొన్నాడు
 ఉదయలక్ష్మిని గొల్వ నొప్పియున్నాడు.
 వనలక్ష్మి గొప్పయాహ్వానంబు నేయ
 సర్వవిధంబుల సలిచె యత్నములు.
 ముత్యాలసేసలు ముదముతో జల్లి
 పత్రాగ్రములమీద పదిలంబు చేసె
 మంచిమంచిరకాల మంచుబిందువులు
 ఘరణిపై బరచె రక్తంపు కంబళులు
 తోరణాల్ చివురులతోడుత కట్టె
 మింటిపై నొక్కచో మేఘకవ్యకలు
 చేరిరి హారతి శత బట్టుకొని.

చింతా దీక్షితులు

గోదావరీ మాత

గోదావరీమాత గొనియాడ రమ్మ!
రా రమ్మ, రా రమ్మ, రమణు లందరును!
అల్లదె అదె కాంఛ డదిగా నాతల్లి
ముంగొంగు బంగారుముల్లె నాతల్లి
నట్టింటి వరలక్ష్మీ నాకన్నతల్లి
నాకు నోగిర మిడు నాకన్నతల్లి
నాకు నీరము పట్టు నాకన్నతల్లి
వట్టిన దంతయు బంగారుముద్ద
ముట్టిన దంతయు ముత్యాలమూట
ఆయమపలుకులు అతికోమలములు
ఆయమపలుకులు అమృతతుల్యములు
ఆయమనడకలు అతికోమలాలు
ఆయమ సోగముల కౌలవాలంబు
ఆయమ గుణముల కౌటప ట్టమ్మ!
పూలతో పత్రితో పూజింపరమ్మ!
రా రమ్మ, రా రమ్మ, రమణు లందరును!
రంగారుభక్తి నీరాజనం బీయ
రా రమ్మ, రా రమ్మ, రమణు లందరును
మురి పెంపువదముతి ముద్దిడరమ్మ!
ప్రణయవర్షం బామె వర్షించు నమ్మ!
మన కితివే ల్పామె మనపట్టుగొమ్మ
మనకల్పభూజంబు మనకేల్పుటావు
మమ్ము గొంచి మమ్ము బెంచి మన్నించుమాత

కరములు నొసటిపై ఘటియింపు డమ్మ
మనసుల నామెపై మరలింపు డమ్మ
గోదావరీమాత గొనియాడ రమ్మ
రా రమ్మ, రా రమ్మ, రమణు అందరును!

చంద్రా ర్పణము

చలువ జిలుకుచు కలుకుచు వెలుగునెనుక
వచ్చుచున్నాడు తూరుపుపర్వతంబు
నెక్కనున్నాడు వేవేగ మొక్క రండు
చేతులను జాపి కలువపూచేడెలార!

రజసిప్రాజ్య మేలరగ రాజు వచ్చె
స్వచ్ఛతనువిలాసంబులు వ్రబలె దిశల
ప్రసవకామినులార, సౌరభము లూని
రండు వే రండు—ఇండు నీరాజనమ్మ!

లెమ్ము వాసంతికాకాంత, లెమ్ము, రమ్ము
లేచి రావమ్మ, వారిధివీచికాంబ!
మెలికువను గాంచినా వమ్మ, కలువ కాంత!
లేపవే మారుతకిశోరు లేడిపిల్ల!

కారికా, బాగు, చాలు ముస్తాబుసేత,
గొంతు సవరించు కొంటివే కోకిలాంబ!
జీను వేయించుకొన్నావె జింకపిల్ల!
వెన్నెలపులుంగ, గజ్జెలు వేగ కట్టు.

చింతా దీక్షితులు

చంద్రభగవాను గూరిచి సంతసమున
 అడుదము పాడుదము రండు—అందరమును!
 రామ్రాయి, నానాధ, రామ్రాయి చంద్ర!
 రావోయి, నాపుణ్యరాశి, నాచంద్ర!
 రావోయి, లోకసంరక్షక, చంద్ర!
 వచ్చియున్నా మయ్య, భవదీయదివ్య
 నామామృతమ్ము పానమ్ము సేయంగ
 గానలోలుడ వంచు కంఠంబు తెత్తి
 పాడుచున్నా మయ్య, పాలించుమయ్య!
 నృత్యంబు సేయుచు; నినుగూర్చి పాడి
 హృదయాల నర్పింప సెంచియున్నాము.
 భక్తితో మత్తిల్లి పాదాలవద్ద
 వాలిపోయెద మయ్య, పాలించ వయ్య!
 నీవె మాది క్కయ్య, నీవె నాధుడవు
 నీవు లేనిది జన్మ నిష్ఫల మయ్య!
 రావోయి, చల్లనిరాజ రావోయి!
 ఆలించి పాలించి అందుకో వయ్య,
 ఈభక్తు లర్పించు హృదయాలు దేవ!

వేణు నా ద ము

౧

రంగురంగులతోడ రాజించి మించు
 నిగనిగలాడెడి నెమిలిపింఛంబు
 కూకటివేణివై కుదురుగా నిల్చి
 మొలకనవ్వులు ముద్దు మొగముపై నాడ

కాశ్యగజ్జలు ఘల్లు ఘలుఘల్లు మనగ
అతిజగన్నోహనం బైనదేహంబు
తొలుకారుమేఘముతో దులదూగ
వెలదులు పదునారువేలు మెచ్చంగ
వేణునాదము వేయువెన్నునివేణు
నాదం బొసంగును నాకు సంపదలు!

౨

చెలువల చెలువంపు చిన్నిమాటలను
ముద్దుబిడ్డలు పల్కుముద్దుపల్కులను
చిన్నారి పొన్నారి చిల్కవల్కులను
కోకిల తీయనికూజితంబులను
బొట్టుగా రాలెడి పూవుదేనెలను
తల్లదన్ని వస గాంచు తద్విప్ర్యవేణు
నాదం బొసంగును నాకు సంపదలు!

౩

తొలుదొల్త దుఃఖాలు దూరమ్ము చేసి
నిండుమానసమును నిర్మలవరచి.
అనందబీజాల సంతట నాటి
అంతయు దసలోన విక్రమ మొందంగ
జేయుచు వ్యాపిండు చిన్నయువేణు
నాదం బొసంగును నాకు సంపదలు!

౪

భ్రనలక్ష్మిసౌందర్య వైభవం బెచ్చ
జనము చేషులు దక్కి సంతోష మొంద

చింతా దీక్షితులు

ప్రకృతిగాయకు లెల్ల ప్రమదంబు చెంది
తల లూచి భళి యంచు దండమ్ము పెట్ట
నూడులోకాలును మోహించు వేణు
నాదం బొసంగును నాకు సంపదలు!

గీ

భక్తులహృదయాల భాసిల్లునట్టి
మునిమనస్సులు మారుమోసెడునట్టి
కష్టాలు గంగలో గలవగలట్టి
సుఖమార్గ మంతలో జూపగలట్టి
దివ్య హామోహనదేవునివేణు
నాదం బొసంగును నాకు సంపదలు!

శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావు

తెనుగు తల్లి.

క్రికాకుళస్వామి సిగపై నువాసించె
తెల్లని అంధ్రుల మల్లెపూలు,
ఒడ్డెరాజుల జీవగడ్డ గ్రక్కదలంగ
కోరాడె మల్తాంధ్ర కుంజరములు,
చీకటిమన్నములో ఛేదించి ఫవధాన్య
ముల నెత్తె అంధ్రుల పోవుటెడ్లు,
చిలుకనరస్సులో శృంగారసౌకల
నడపె అంధ్రుల ఇంటిపడుదు జతలు

ఉత్కలాశానితంబమ్ము లొత్తి హత్తై
 అంధ్రుల యశోదుమాల సితాంచలములు,
 తమ్ముడా! మాయునిత్తువే తల్లివన్నె?
 చెల్లెలా! చిన్నబుత్తువే తల్లిచిన్నె?
 నాగార్జునాది కంఠముల గండూషించె
 వలుభౌష్యబంధమై తెలుగుశిక్ష,
 ప్రాకృతాశ్రమ వాటికాకుల స్మృత నాటె
 తీయమామిడియంట్లు తెచుగుకనిన,
 చౌద్ధధర్మరహస్య భాషముల్ పరమ తా
 త్త్వికదృష్టి విడదీసె తెనుగుప్రతిభ,
 కొండలోయలలోన కోమలలవణ్య
 మలరార చిత్రించె తెలుగునంచె,
 గంగతలనుండి కావేరికాళ్ళదాక
 జలిగ దిజ్జోహనమ్ముగా తెలుగుశీవి,
 తమ్ముడా! మాయునిత్తువే తల్లివన్నె?
 చెల్లెలా! చిన్నబుత్తువే తల్లిచిన్నె?
 పంజాబునుండి కప్రపు మొక్కలను దెచ్చి
 పెరటితోటలలోన పెంచినారు,
 పచ్చిజవ్వాజి గోవానుండి రప్పించి
 దంతపుజాడల దాచినారు,
 కొండపీటి గులాబిగుత్తుల అత్తర్లు
 కీలుతిత్తులలో విగించినారు,
 అసలైనపారసీకాశ్వాస నలవాట్టి
 విజయయాత్రల స్వారి వెడలినారు,
 సాంగజీవిత కళ్యాణకాళిత్రంద
 నిలిచి అనందదేవతక గొలిచినారు,

రాయప్రోలు నుబ్బా రావు

తమ్ముడా! మాయనిత్తువే తల్లివన్నె?
 చెల్లెలా! చిన్నబుత్తువే తల్లిచిన్నె?
 మోటుపల్లితీరమున లంగ రేసి ఓ
 డలు నుంక మర్పింప నిలుచునాడు,
 రాయలసీమ రారాయబార్లు వసించి
 చిత్రచరిత్రలో రచించునాడు,
 పాకాల చెరువుచెరపల పండుధాన్యముతో
 అన్యదేశాధీశు లడుగునాడు,
 అద్దంకికోడలకొ ఆబోతులకు నయి
 మారాగతులు కొని త్రోలునాడు,
 ఖండఖండాంతరముల బ్రకాశ మయ్యె
 తెలుగుతల్లిలాలాటికా తిలకదీప్తి
 తమ్ముడా! మాయనిత్తువే తల్లివన్నె?
 చెల్లెలా! చిన్నబుత్తువే తల్లిచిన్నె?
 నందనోద్యాన సౌందర్యమ్ము నెగబోయు
 గోదావరిముఖాన కోనసీమ,
 నుఫలసంపత్ సస్యసురభియై మెరయు కృ
 ష్ణారసశ్యామ గుంటూరుసీమ,
 ధవుని పోరి కదల్చి కవిని నేరిమి గల్చి
 మీరినబాణ నెల్లూరిసీమ,
 ఆంధ్రదిగ్జయ పతాకాలంకృత మైత్ర
 రత్నాలయంగడి రాయసీమ,
 నేల నాలుగుచెరగుల నిగ్గు చేత
 రాణ నూయాణమై తెలంగాణరేఖ
 తమ్ముడా! మాయనిత్తువే తల్లివన్నె?
 చెల్లెలా! చిన్నబుత్తువే తల్లిచిన్నె?

మే ఘ ము

అకాశంబున జీరుకాడె సొగపై యాపాథయోపా నితం
బాణీర్ణాలకజాలకంబు లన పాయల్ పాయలై మేఘముల్;
రాకాదండ్రవిలాసముల్ మనుగు వారన్ నైల్యమాల్యంబులై
ప్రాకెక జీకటిచెట్ల సోయగవుపూరంగుల్ దిశాంతములన్.

చినుకు చినుకునకు జీలిన చిన్న రేకుల
తోడ పద్మంబు లల్లాడదొడగ;
ధార ధారకు మాపు తగిలినచిగురుల
తోడ కొమ్మలు సొంపు లోడ గడగ;
జల్లు జల్లునకు దృష్టలు సర్పు తీయమ్ము
తోడ చాతకము అర్రాడ సాగ;
ఉరు మురుమునకు నంకుర మైన మొలకల
తోడ వేణువులు తూగాడనయ్యె;
భేదమును మోద మవనికి గీలుకొలిపి
ప్రపాథ వయి నటియింతు వాపాథలక్ష్మి,
వల్కలైక ప్రాల్మలు నానాల్క గూడ
క్రొత్తచక్కిలిగింతల గుస్తరింప.

ఎండినబీళ్ళయందు నుదయించిన పచ్చిక కండ్లపండువై
యుండగ జూడియాలు తల లూపుచు బోయెడి, క్రొత్త నీటిచే
నిండె దటాకగర్భములు, నిష్కూటముల్ కడు క్యామలంబులై
మెండుకొనెక వనిక, మొగిలు మేసె బ్రభాతములందు గొండలన్.

నీడల్ గట్టగ భూమియందు, ఇదలన్ వ్రేలాడుకావంచి
మాడావృష్ణకలాపగుచ్చములపై జూడుల్ కటాక్షింపి, నీ

రాయప్రోలు సుబ్బాశాస్త్రి

లా డోలాసుఖలాభనీయరతి సోలనే సాగ నృత్యోత్సవ
క్రీడోన్మాదములై మయూరములు సారెన్ పింఛము ల్విప్పుడు
కడలిమూలలనుండి పిక్కటిల తేచి
బొబ్బరిల్లుచు మబ్బులు పోవసాగె,
తొలకరి వయఃపయస్సుపొంగుల విధాన;
గుబ్బెతల ప్రపలంభవాగురుల జిక్క.

పాటలు

౧

అనీలగరిలో అందాలవాడ
అందాలవాడలో అతితెల్లమేడ
ఆమేడదాపున అమృతంపుసరసి
నరసిలో చక్కగా విరిసినపూలు
పూలలో ఉప్పొగు పాలధారలను
నీవెండిగిన్నెలో నింపి నెమ్మదిగ
మాచిన్ని పావకు మాపురేపులును
చల్లగా తెచ్చియ్యి చందమామయ్య!

౨

తెల్లకుచ్చలపాగ అల్లల్ల నసియాడ
చిన్నిగొర్రెల మేపు చిన్నారిగొల్లాడ!
వరుగత్తి పొయ్యపు పడిపోయిన క్లైమె
పెరుగమ్మ బోయె నీసెండ్లాము, తే దింక!

నీవేడిపా లెల్ల త్రావేమె యింతలో?
 నిలుచుండి కాసంత పలుకున్నదో మామ!
 మునిగిపోలేదు నీముత్యాలభవనంబు,
 పారిపోలేదు నీపాడిగొర్రెలమంద.

3

నిదురబో మాతండ్రి నిదుర బోవోయి!
 నిదురబోయె జగంబు నిఖిలప్రాణులతో!
 సిరిసిరి జాబిల్లి చెరిపేటిమోము
 పాసినపున్నమై మాసెరా తండ్రి!
 మల్లెగుత్తులు పారజల్లు చెక్కిళ్ళు
 పిల్లరావి చిగుళ్ళమ శ్వాసె తండ్రి!
 పాలు పొంగేటి నీబంగారు కండ్ల
 వాలారు నీలాలు రాలెరా తండ్రి!

పాలబాన

అత్యంతసుకుమారి వైనట్లు కనుపింతు
 వేలాగు నడిచితో ఈదూరపథ మెల్ల?
 ఏలీల గడచితో ఈముండ్లపాద లెల్ల?
 ఆకుపల్చునినిగ్గు లసియాడు నీమేన

ఏభంగి మోసినో ఈపాలభాండంబు?
 ఏచాయ మూసితో ఈబాలభాగ్యంబు?
 హర్షండు మొక్కింత చేర్చుక్క చెమటార
 సోలేపు లేకున్న సురపొన్న సుమమట్లు

వ్రాలేవు లెకున్న పసితమల్పాకట్టు.
 గురికరాబాటలకా మొరికపూదోటలా
 గేచాయ మార్చితో ఈమెత్తనివదాలి?
 ఏతల్లి నేర్చెనో ఈయింద్రజాలమ్మ?
 ఎవరియింటివి ఆలు? ఎవరు సిండిరిపాలు?
 చిన్నారిలేగలకా కన్నెతీగల గట్టి
 కన్నారికడ కిట్లు మున్నె వచ్చితి జెట్లు?
 పా లూరు నీవల్కు బాలెంతపసి చిల్కు
 పా లీయవచ్చి తీవడరానిపా ట్లోర్చి
 పా లమ్మవ్రత మంత భాగవతోక్తంబా!

శ్రీ ము ఖి

ఋతువున కొక్కరూపు నవరించి, యహర్నిశలన్ తెరల్ యథా
 చితముగ లేచి వ్రాలగ, కుశీలవులై నటియింప ప్రాణినం
 హతి సుఖదుఃఖరంగముల, నాదియు నంతము లేక సాగునీ
 మృతిమ దదృష్టకాలనయచోదన కంజలి నిత్తు నర్పిలికా.
 చిన్ని తెలిచుక్క లద్దిన వన్నెపాగ్
 లెగయ నీగల, సుగంధసమృద్ధి నఖిల
 దిశలు తలదిమ్ము వోవ నేతెంచె నింజ
 వృంతసుమతోరణములతో శ్రీముఖంబు
 నవకము బుక్కిల్చెను వనస్పతు లెల్లడ, బుక్కిరించె బ
 ల్లవకుల రాగరంజన మెరిర్పగ గొమ్మలు, కన్నెతీగ లు
 త్వవరలి నవ్విసట్లు వనధాతుములన్ గుసుమించె గుల్మ-చున్
 కవిసె గిలార్చుచున్ వయసుకావరమే ప్రకృతిన్ సమస్తమున్.

ప్రసవించిన యెలతీవెల

పసిపాపలపొత్తు లారబరచిన పగిదిక్

మిసమినల చిగురుటాకులు

పనుపారెడునెరుపు మెరయ నటవృక్షములన్.

పదిసెల లాయె బందె బడి వాకిలి మూసి రసాలవాటికిన్

మెదలక యున్నకోయిల నమీరుని చక్కిలిగింతగుంఢనల్

కదపగ మేలు కాంచి కలకంతముతో నవనీతగోస్తనీ

మృదుమధురంబుగా గలవరించు మధూదయపర్యుషణ్సులన్.

ర మ్మా లో క ము

మామిడికొమ్మమీద కలమంత్రపరాయణు డైనకోకిల

స్వామికి మ్రొక్కి ఈయభిననధ్వనిధారణ పుద్యమించితిన్

కోమలగోస్తనీరుచులకున్ కదళీఫలపాకసిద్ధికిన్

లేములుదీర్చు మాతెనుగులేతముదుళ్ళ వెలార్చుజేడుకన్.

పూర్వలక్షణములు దిద్దుబుద్ది లేదు,

అతిసవీనముల్ శాసించునహము కాదు,

నవ్యకౌఞ్యదృష్టిని చూపినాడె నంతె:

కలదు కాదె అనుక్తంబు గ్రంథనమందు.

*

*

క్రొంచమిధునానురాగ దారణమువలని

శోకమే శ్లోక మయి, యేమృదాకృతాత్మ్య

ముఖవియత్నభయన గంగబోలె వెడలె

అవచస్వి ప్రాచేతసు నాత్మదలతు.

రాయప్రోలు నుబ్బా రావు

సకలకల్యాణవసతి యావ్రకృతిలోన
భావభాషాభినయం లైన ప్రజలయందు
హృదరానుణీయకములసాదు లెరిగి
కావ్యరతు డైనను నెంతు కాలిదాను!

*

*

కావ్యమును, గీతియును, చిత్రకళయు, సరున
కల్పిన యుదాత్తదివ్యాంశ అవనిమిదః
పశుదళావరణంబు నావలకు దాట,
తన్మయానంద మంద సాధనలు కాఁజ!
దారులోహశిలాకల్పితంబు లైన
విగ్రహాదుల సౌందర్య విభవమందు,
వివిధలావణ్య, తారణ్యవిభ్రమములు
హత్తక అపూర్త మగు శిల్పవృత్త సిద్ధి.
విన కనగలేని బధిరాంధజనుల కవని
సుస్వర ప్రతిమాదులు శూన్యము లగు.
వితదభివర్ణనాపూర్ణకృతుల నెలమి
చదువ గల డొక, దాలింప జాలు నొకడు.
పూలకడుపులలో తేనె పోసి నెవడొ,
దాని దీయునేరుపు తుమ్మెదకు లభించె;
భాషలోని మాధుర్యలావణ్యభావ
సాధుభోగము కవిముఖసాధ్య మయ్యె.
పృష్ఠీయంచె ఈశ్వరుని అర్చింతు కవులు,
శ్రుతికి మూలం బగును మాతృసుస్వరంబు,
కావ్యగీతులు ప్రియసాధకములు ప్రాణి
కమలిసానంద మొకడె లక్ష్యంబ యగును

కలిపు రసరామణీయకములు కృతులను
మాధురీ సౌరభమ్ములు మధువునబలె;
రసము లంతఃకరణయోగరంజనములు,
రామణీయక మాకర్ష రమ్యరచన.

స్వాదు మృదుపదసహవాస వాక్యరీతి,
గణనమాసంజిత మనోజ్ఞగతుల కలిమి
నందు చెలువమ్మై రామణీయకము కృతుల;
శ్రావ్య మగుచు నాకర్షించు ప్రాణితతిని.

భేదమోదప్రసక్తులన్ ఖిన్నకుశల
దశలకు వశంపద మగుచు, తన్మయ మయి
తన్మయ మొనర్చు సహృదయాంశఃకరణ ము
భోపభోగ్యమై, రస మన నొప్పు గృతుల.

రసరతం చైనహృది, మకరందపాన
పరవశం బనుమధుకరావస్థ నందు,
తన్మహత్తర కైవల్యధారణాప్తి
శావ్యమందు అనందంబుగా స్మరింతు.

శ్రీ కవికొండల వేంకట రావు

ఎందుచే? ఎందుచే?

కొరియాకు నోక చెంగు, సయాము కొక చెంగు
పచ్చన్నిసారాణి బలి, సుమాత్రాలపై
పరిధవిరిచగ, నాట్ల మాడింది తల్లి!

తొల్లి పాట పాడింది!

ఎందుచే? ఎందుచే?

స్వేచ్ఛచే, స్వేచ్ఛచే.

గాలినా దూరకే కాసంత విసరితే

కదలియాడేవి మసతల్లిపెన్నెరులు,

అల టిబెట్ దేశాన కాపైకి నాపైకి!

ఎందుచే? ఎందుచే?

స్వేచ్ఛచే, స్వేచ్ఛచే.

బుద్ధు డొక దుదయించి సుద్దు లాడిన యంత

సిద్ధి వడసినవంట ముజ్జగములే జనము

లెందుచే? ఎందుచే?

స్వేచ్ఛచే, స్వేచ్ఛచే.

చా పెత్తి మనయొడ్డు నెలివు నడిగితి మన్న

యాపించి దిబ్బండలారోహణములోన

అగపించెనట మున్ను ఉచ్చైశ్రవపు గళలు

ఎందుచే? ఎందుచే?

స్వేచ్ఛచే, స్వేచ్ఛచే.

రంగు - చెంగు

రం గంటే రంగే కాదు, చెం గంటే చెంగే కాదు;

రం గడ్డి నట్టిచెంగు రాదుకొన్నది.

తొంగుండే సంచెవిడత తోచకున్నది

రం.

నిద రోదా మంటే దాని యుదుట చూపులు గుదులు

గుదులుగా నాదుకంట మెదలుతున్నాయి

వదలింతుకొందా మంటే వడలకున్నాయి

రం.

పదం పాడుకుంటు బుద్ధి పెదరింతా మంటే, అబ్బ!
 వదం ఎల్ల దానివల్లె వలంకతుంటాది
 కథముందు దానికుల్కు లెదురుకుంటాయి!
 మొన్న వచ్చినవేళ నిన్న వచ్చినదాలా,
 నిన్నంటే నిన్నే కాదు, మొన్నంటే మొన్నే కాదు:
 పున్నమి పుచ్చపూల వెన్నెల గాయురేల

దాక్కుని వుంటాయి!

దాక్కుని వుంటాయి!— దారంట గడ్డి ని
 రుక్కుని వుంటాయి!
 తలపగ రానిపూలు,
 పిలువగ బోనిపూలు,
 నిలుపగ లేనిపూలు,
 దాక్కుని వుంటాయి! దారంట గడ్డి ని
 రుక్కుని వుంటాయి,
 గ్రుక్కెడు వాననీళ్ళకు
 పక్కున నవ్వుతాయి;
 ఉక్కుగ కాసం తుంటే
 త్రొక్కట వడతాయి—దాక్కుని వుంటాయి!—...
 లెక్కకు రా వోలక్షే,
 చిక్క పు మాలను గ్రుచ్చు
 ఇక్కడ నక్కడ బచ్చ
 జక్కన పూస్తాయి!
 దాక్కుని చూస్తాయి! దారంట గడ్డి ని
 రుక్కుని చూస్తాయి!—

ఒక్కడ నడుస్తూ వుంటే,
 చుక్కలు పొడుస్తూ వుంటే,
 మక్కున గూర్చో మంటాయి
 ఎక్కడో ఎందుకొ చెప్పవు
 చాక్కుని వుంటాయి చారంట గడ్డి ని
 రుక్కుని వుంటాయి.
 మంచుబిందువు పడిన,
 ఎంచి బాష్పము విడిచి,
 అంచుల గాస్తాయి;
 వంచక మోస్తాయి
 చాక్కుని వుంటాయి చారంట గడ్డి ని
 రుక్కుని వుంటాయి.

రా గో ద ం త ము

౧

ఈప్రపంచమునంతను నెర్రనిజి
 వూసి వూరించి తనలేతపొద్దుపొడువు
 సొగసు చూపవలె నన్ను, నూర్చుడు మును
 తనదుబింబులు సర్వస్వమును జిగిర్చి
 జలయగా వలె; లేకున్న కలియదు జిగి.
 సాధునర్వంసహాచక్ర జైత్రశోభ
 రాగ మొలికింప సమకట్టి, రాగ మెత్తు
 కవియు సులేను: అతగాని ప్రవిమలహృది
 గన్వ మనురాగభరిత నిగర్వనూత్తి

నిండిపోవలె మునుముందు: నెగడు బిడవ
జగము తనయంత నలిమూక్తి చక్కనినెరి.

౨

“ఏటి కోచెలి! నీటిపై నెత్తి కొట్టి
వలయములు గూర్చుదానవు? వట్టిబిందె
మట్టు నలిగు! శరత్కాలమాన మిపుడు;
ఏల పాడునేతువు సంజవేళ జిగిసి?
పసిమిబిందె ముట్టెను నీదుపయటచెరగు
విసరి నననన్న గా జుట్టి వెల్లువ యిది.”

“ముదుర బెట్టినగోరింట వదలిపోవ
గడగినారము దెలివారగట్ల ఇచట
కాలునేతులు; పోద్రోయు కల్మష మది
నటన నేనెడు నా దగు పటిలభింబ
మలలనే, పట్టి వడబోయుకలుషమ యిది.
తప్పు వీరెండు మాకు నిద్రపుశరత్తు
సాధురాగోవపత్తిని సాగుచున్న.

3

ఇద్దరునుగూడ నన్న జయించినారు,
ఒకతె రాణి, రెండవది దాసిక; రహస్య
హర్ష్యతూలికా తల్పమ్మనందు బండి
యర్థరాత్రి నూనెడు, పొలయలుక రాణి;
అమె నిదురించువెనుక, నే నామెకలను
గానుపించెద నంట! వే గలకల మని

తెల్లవారెడువేళ నా దెలిసి తాను
 బ్రేముడిని గొగిలించెడు, ప్రియుడ, యంచు
 కలను మరవంగలే నంచు గదిసి కదిసి
 అల్ల రెండోది వగలు మధ్యాహ్నాదీప్తి
 ధూళిగప్పెడు తెన్నునే దోసి లాగి
 పాదములు ముట్టి మోపెడు ప్రణయభరము;
 లేవ నెత్తుదు: మూర్ధంబు మోచి నిట్టై
 ముద్దుగొని గారవిందుడు 'మోహనుండ!
 అర్ధరాత్రికాలాన నృపుంబునైన
 నిజముపోలిక దలపోతు ని' న్నటంచు
 ఇక 'మరవ మరవ' నని దానిక గరంచు.

శ్రీ మా ధ వ వె ద్ది

సంబోధనము

అవసానంబున హంస చేయురుతితో హంసాభిధుం దైనయా
 రవి సాయమ్మున నస్తమించురుచితో రక్తాశ్రువుల్ రాల్చుచున్
 కవిహంసా, అలనాడు దైవతముపై గాగ న్నిషాదత్వ మం
 త విషాదాంత మొనర్తుచే కవనగాంధర్వంబు వంతశ్రుతిక!

వాకును వాకునా జ్వలితవహ్నివిధాన కిరాతుగూర్చి వా
 ల్మోకిముఖమ్మునుండి వెడలె స్కను శ్లోకము కాని శోకమే
 యాకృతి నొంది నీయెడల అశ్రుతన్ జత బాయుపక్షిగాం
 తో కవి, నేడుగూడను పువ్రాకువు పంచు ధ్వనించు మాహృదిన్

అజానివిలాపముం గడచునట్టిది నీదువిషాద మొక్కటే
 నిజముగ అప్పుడప్పుడు జనించువియోగముకన్న నెప్పుడో

స్వజనము బాసిపోదు మను సంగతియే సహియింపరాని దీ
 ప్రజ కది యెంతమర్భరమొ పాపము, నీచుటువంటిపేర్తగున్.
 అవు నా నెచ్చటినిన్నొ యిచ్చటికిఁ బ్రోయఁ న్యాయమా? సర్వమా
 ననసంఘంబును నీదుపక్షమున నుండన్ నిద్ర మిమ్ములు కిం
 కఁగో వేరుగ సాక్ష్య మివలెనె, నీ కిష్టంబు తొనటులగా
 కవు మంచుం బడి నేలపై యవు డటుల్ గీప్టుటే చాలదే!
 ఈపడియున్నని న్నిచటనేనియు నుండగ నీక యెంతమా
 పోపనివాడొ యింక నెఱిగో తరలింపగ నున్ననా డెవం
 డో పొడగానరానియొకధూర్తు డనం డటె యీశ్వరంబు పో
 దూ, పసివట్టుటే పరమదుర్ఘట మేటికి నెచ్చిచాలెనల్.
 ఈపువుబోడి ని న్విడువ దెన్నటికేని నిరర్థకంపుదై
 ప్రావహతిం గురించి వగ నొందకు, నీప్రియతోడుత నినుగా
 లోపల బెట్టుకో గలదు, లోకు లెరుంగగలారు వాసనా
 రూపక నిన్ను నెఱుఁగి మిది మాధిగ నాడుచుమా, ఒగడ్లుమా!

మల్లీ, యిప్పుడే వత్తు మమ్మ తిరుగన్, ముహూర్తమా, అక్కడ
 జెల్లెం ద్రో మనుకొందురమ్మ, ఒక యిందే నిచ్చువో? మాలతీ
 ఒళ్ళుం గొంచెము చేసితమ్మ యిటు లీ వూరింపగా సాగినగా
 కాళ్ళే సాగవు గాలి నీవయిన నేగా అమ్మ, పున్నాగమా!
 ఎగువన్ చల్లగ పాడునట్టిసెల మేర నిల్చుబద్దమ్మగా
 పొగడా, నీడలు చూచుకోవె పరిహాసన ప్రాప్తుప్రాప్తెల్ల నీ
 కిగ మ మ్మొక్కడ చూడ తీరుడియో! ఎంత తిగా నడవన్
 డగనో రాల్తు వొకొక్కవూ వయిన వాడుడొకడ వానియ్యిది!

ముట్టగా రాము లే మమ్మ, మొగలి, నిన్ను

బాకులుంగూడ నా రేకురేకునందు

ఒరసికొనిపోద ఒక లేగదో భుజంగ?

అవు నెవనిహాయి వానికే యవగతంబు.

నవయుచునుండ నొక్కపుపు నవ్వుచునుండ మరొక్కపూవు కా
ల వళతజేసి చూడు మబలా, యిదటన్ మరువంపు మొల్క నం
భవ మయినట్లై వేరొకట 'మస్మధుమొల్కయు' రాలిపోవు నీ
భువి పరికింప వెంత మది ఘాంగునో అంతకు నంత క్రుంగెడిన్.

పోకలు పూచుచున్న పుడ పోకల తమ్ములపాకుతీవియల్
ప్రాకుడు ప్రాకుచున్న పుడ పైవయి వచ్చి లవంగవాయువుల్
సోకుచు సోకుచున్న పుడ నుండరి, యీలవలీనుంజమం
దేకత ముండి నేడు నుఖియింతము రేవటిమాట కేమిలే!

పూచుగులాబి యిట్టులనె పూయుచు నుండదు సర్వకాలమున్
నాచెలి, నేడు దాచినధనంబటు వచ్చెను, చూడు మెట్టులకా
లేచెడినో వసంతనవవీధులు నోచిననోమువంటలై
ఊచెడి రాగమూర్ఖనల నుండుడ మెందొకయందు నిందులకా.

ఎలదోటంబలె నవ్వుచుం బ్రదుకుమీ, యెల్లప్పు డానందమున్
నెలయ్యేరై న్రవహింపుమీ, మృతికిదై నీ వేమి యా దంకు లో
దలతో అయ్యది యిప్పుడే యయితి వన్తత్త్వంబు నైకొమ్మి యీ
యిల నీ కప్పుడు హాయి నీగలదు కుమ్మి తూగుటయ్యేలయై!

హాయిగ వండి యేటియధరాం చలమందున యిప్పుడిద్దెక
న్మాయుచున్న దీలవలి ముద్దులయీతితమీన నేక్రియం
జేయుదు శయ్యగా. ఇటులె జీవులకప్తనుఖంబు నెన్నకే
వీయేవివోదమార్గమున స్వేచ్ఛగ క్రిడ యొనర్చు దైవముగా.

ప్రియజన మేస్థలిక్ నిడిచిపెట్టెనొ యామన కాస్థలమ్మె యా
 శ్రయ మయి చాచితే యెటు వసంతున ప్రాచయరాగ గంభీరం
 బయినదొ శయ్య గూర్చుము రయమ్మున కాలము తీరిపోయి భూ
 శయనము నొందె యిం కవరితయ్యల మాదుమొ యెల్లి చెచ్చె!
 ఇహమున కొక్కమొ స్రవహిందును బీననధార బుద్ధియన
 గుహ వెలువడ్డ నీరమటు కోమలి! యెన్నిదినాలు బుట్టినన్
 ప్రహరిన చెట్టద్రొక్కినటు పాయచు తగ్గహనమ్ము శ్రమ
 ట్లహరహమున్ హరించుకొని యారుదు పోచు నెడారాల్మినై!
 ఏనుభిభోగిమట్టి నుదయించెనొ బుట్టినమాత్ర నెట్లు గ
 న్మానెనొ చూడు మెంతనుకుమారియు యాలలీసమాది! ఏ
 రాసుతనాంపు కెంపుటనరమ్మున జన్మము గాంచుపు స్త్రీము
 జేసెనొ యాగులాచి దరిసింది మనమ్ము ద్రవిం చిపోయెదన్!

కలిగన్ వింతవెలుగు జీవిక కెదో కానెన్ మనోనీధి జ
 న్మెలలకా నత్వమనుగడు నీకమలు; వన్నెలో వన్నెలన్ చిన్నచి
 న్మెల రాచిల్లగ గూడు గట్టుకొని లోనే కాపుకం బుండె నీ
 కల పోముద్దలసీను, రమ్మ నిడిపించి న్నన్న పూదాటలన్.
 కలకుం బ్రాణము వచ్చినట్టు ము రెక్కల్ వచ్చుకొన్నట్లు ను
 బ్బులతో మంతన ముండీయుండి చునదాపుల్ చుక్కలం గప్పి
 ప్పుల పూజలులు కొట్టికొట్టి యెటనో పోనని రేడుముండులం
 చులలోనో విహరించుచుంటి ముప్పించుం గోల్క బాసించుచుగా
 ఇం దీన్నేహలరావడంకమున నీ నీ నీవు నై నుండి నీ
 సౌందర్యమును విప్పెదన్ నెనుకొనింభంబుల లోలుగాను
 నందింతున్ పోదయమ్మునన్ ప్రాదము మత్తెంతుంబు నర్తంపు నా
 నందాశ్రుల్ వావడిల్లి కన్ననల నీనాత్మన చల్లారగన్.

ఒకరూపంబే వహించుమేఘములమై ఓముత్యమా! ఓఅమా
యికమా! కొండలతేలిపోవుదుమ కాదేన్ చంద్రకాంతాలమై
ఒకమాశేషినించి వెన్నెలకు లోలో లీనమై పోదమా
ఇక గ్రొంగొత్తగ నొక్క-రింకొకరమై యే నీవు జన్మింతమా!
జలగా నిర్వర మొక్కరూపమే వహించన్ నీకు నీవేళ లో
హితమై యుండక పోయిన ట్లయిన పోనీ నీవు పుష్పించుమా
లలి వైసన్ ప్రకృతిశ్రుతి బ్రాయలీలాగీతికల్ పాడి నీ
ప్రతిపుష్పంబు మరందబిందువుల నాస్వాదింతు భృంగంబునై.
అదియు న్నీకు నవిష్ట మైనయెడ సంధ్యాఘృతవర్ణముచే
పొదునంగా బడినట్టి చంద్రకళవై పా మ్మిపు! దివ్యోదక
ప్రదమై పోదును నేను, నాయుదకమధ్యంబందు బింబించి నే
కదలన్ గాలికి నీవునుం గదలి యూగ న్వచ్చు నాలోపలకా.

త బ రి

తరుబాలలు ముద్దుంబువు
లిరుచాయల నద్దుచుండ నెంతేని మనో
హర మంబు, పొటటాకుల
విరచిత మిది పసిడిరేకు విడుదలకంటెన్.
మరకతత్పణవేదిక లే
ర్పరచితి కూర్చితి ప్రవాళపర్యంకమ్మలో
చిరవరిచితప్రదేశమే
సరిక్రొత్తం జూతు సారెసారె కి నేమో!
గ్రువ్వంగా బడునట్లుగా కను కుదుర్కొన్నట్లు లేపువు కా
పుట్టితా నయి పుట్టివచ్చినటు లేవూడండ కాదండయే

అవ్వా, చిత్తము నిస్కీలం బిడుగు నీయంబగునుం జూడగా
 నెవ్వా రెంతటిపూజ్యునిగుం చిటుగా నేతేరగా నుండిరో.
 అది యే మట్లగుదెనునన్నది మనుష్యాకారణం బూని యు
 య్యుదయాగుణ్య హిరణ్మయప్రభము ఏ న్యల్లేనియున్ నీలతో
 యద మాహా, యిపు శెంతలో జెనర నూపవ్వా! యెటుల్ నిత్య
 త్యదయా రానులు లక్ష్మీదాసుగత నీతి రామలో గీనుటా!
 పరతెంచుత్రోవ చక్కం
 బరువంగా లక్ష్మీమండు చలుకొడుదు
 దరియుచునున్న రిదె నీ
 చిరకాలతపఃఫలములు నీతారానులో.
 ఓశబరి, వచ్చి రుగుగొ ఘ
 లాశను అభ్యాగతస్వయంబుష్టువులై
 దాశరథులు నీమొడల ప
 యా శరధులు న్వగతి మేల స్వాగతి వేళివే!
 ఎదురు చని తోడుకొని తె
 నెదుటికి వా రంతవారె యిత, చిని నే
 మిది కన్ను అస్పగించెడి
 ముదియవ్వా! యర్ఘ్యపాద్యములు కొనితేనా!

శ్రీ వీరరాఘవ స్వామి

క వి తాంత

తరణికిరణంబు లుత్తడన్తు తత్తు జేచు
 కాలమేఘాళి సారకు గప్పుమండ

కృష్ణపక్షము లెపుడు శృంగిపక్షేయ
విమలకమనీయకౌముది హిమకరుండు
శారదనిశీథినుల వెదజల్ల కున్నె?

గండకైలంబు లెన్నో మార్గమున బడిన
ఉరునికుంజంబు లెన్నో క్రిక్కిరిసి యున్న
తిష్ఠకీరణము లెంత బాధించుచున్న
ఝర మతిరయమ్ముతోడ వర్షాగమమున
ఇరుకెలంకలు తెగ ప్రవహింప కున్నె?

అనిలి మామోదమును సతం బాహరింప
మార్దవము నాతపము రూపుమాపుచుండ
భృంగముల మకరందము బీజుచుండ
కోమలంబుగ విచ్చి పరీమళంబు
కుసుమము వసంతవేళను విసర కున్నె?

ప్రేమతో గన్నతల్లి త స్వీడి చనిన
విరసకంఠానినడుమను బెరుగుచున్న
అరిభయంబున నాకుల నడగియున్న
తరుణ మరుదెంచుచో కలస్వరముతోడ
ప్రమదభరమున కోకిల పడ కున్నె?

సంతత నుడంగి యున్నె నిసర్గగుణము?
ఎంత వ్రతికూలవృత్తిలో నిరికియున్న
ఎంత యుత్సాహజలధార లింకుచున్న
హృదయకుహరాన కవితాంశ దృఢత నుండ
ఉండునే యది యుష్పాంగకుండ లెపుడు?

ప్ర బోధ ము

శ్రీయమామిషచట్టై తిరిగి తిరిగి
 నానిపండ్ల జివుళ్ళు నానాది నానా
 పొట్టలో వేసికొనుటలో బోయ పనిలు,
 ఇంక సంగీతముల బాగు తెచ్చుడు పికమ!
 తీయవండ్లు రుచిండును తినికొలది
 తృప్తి చెందదు మన నెంత తినిన; కొని
 దినము తినుటయు రాత్రి బ్రదిండుటయును
 జరుగుచుండిన గానము నలుపు తెచ్చుడు?
 రాత్రి ఆనంతయు నీటిగుచ్చ మునుగాను
 తోచుచున్నది భరిమ తానవుదెను
 పత్రములమధ్య నీవిధి బస్వలించి
 ఇంక నిద్దుర చాలించ వేల పికమ!
 నిదుర మేల్కొమ్ము, విశ్రామము తేల్చియుగలి!
 “చంద్రుడున్నాడు, నిద్రాప సమయ మింక
 కలదులే!” యనుభూతితో గవల చేమొ,
 కలత మెత్తి తూటూ లును . . . మమ్యు.
 అరయ నీవు మకంతను వగుట గాక,
 హాయి నెవుడు వనప్రియ వగుదు గాక!
 సహజమధురంపు గానము నలుపటెన్న
 పొకుడువులుంగు వని నిన్ను జనము అండ్రు!
 జనమునకు గాకయున్న నీమనముకైన
 సంతసము కల్గ గానము నలువ రాదె?
 ఎవుడు నీమది పొటలో నిమిదిపోవు
 నవుడె యొరులకు నానంద మబ్బగలడు.

శ్రీ శివ శంకర శాస్త్రి

సందర్శనము

నినుం గనినయంతనే నిఖిలలోక గంభీరతా
మనోజ్ఞ మహితాభయ మదికి దోచు నీమంతిని!
జనించు వెనుకెంటు నే చకితలోదనాంతోల్లస
ద్వివప్రత ఘనమ్ముగా విమల భావసంజ్ఞిప్తమై!

చిరమ్ముగ మెలంగు నాన్మృతివధమ్మునన్ సమ్మద
ప్రరోహమధురమ్ముగా భవద మోఘలావణ్యతా
పరీవృత శరీరముకొ, పరమపాండుకాశేయమున్,
కలేణువరయానముకొ, కటకకంకణారావమున్!

ప్రభాతనరసీరుహ ప్రతిభట ప్రభావోల్లసత్
స్వభావరమణీయ మావదనచింబ మీప్రాద్దునన్
శుభాంగి, యుదయింపగా సుదృఢమామకాంతర్వ్యథా
విభావరి రయమ్మునకొ తెడలె నేత్రమార్గమ్మునన్!

వ కు ళ మూ లి క

భవళకాశేయమ్ము ధరియించినది యామె
కొసురభరాగాల కంచుకము తొడిగినది
నడుచుండ నొడలిపై పండువెన్నెలరుచుటే
దేవకన్యకవోలె లేచిరిసాగినది

కర్ణశూరద్యుతుల్ గండయుగ్రము మీద
నాట్య మాడుచునుండ నవమోహనమ్ముగా
తపనీయహారముల్ స్తనమండలమ్ముపై
కమనీయలాస్యమ్ము కావించుచుండగా
పాటలద్యుతులతో ఫాలదేశమునందు
తిలకబిందువు సముద్ధీపించుచుండగా
దృగ్భ్రాంతిలోనుండి తోలెంచు ఇందిరా
దేవిపోలిక నామె తేజరిల్లుగ సాగె.

అతివిశాలం బైన యాచాలకమునందు
అసీనయై యాసె యారామనాటిపై
నిజవీక్షమ్ములక నిగిడించుచుండగా
బంగారుబొమ్మనే పరికింప పొగితిని.

నల్లకల్వలబోలు నయనాలు నాపైకి
తిప్పి యాయమ నన్ను తేరిచూచి యొకింత
చిరునవ్వు మోముపై చిందులాడుచునుండ
లాలింపసాగినది లలితగీతమ్ముతో.

నచ్చువే శాయె నా
వల్లభుం డిచటికే,
నచ్చి ప్రీతిని వేగమే, మాలికా,
గ్రుచ్చి కాగిట జేర్చునే.

ఎంత చక్కనివాడో
హృదయాధినాథుండు
కాంచ గల్గినయంతనే, మాలికా,
కనులకరవే తీరునే.

చిరునవ్వు మలయు నా
జీవితేశుని మోము
పండువెన్నెల కాయన, మాలికా,
నిండుపున్నమి బోలునే!

అమృతకుల్యము లైన
యతనివాక్కులు విన్న
అనంద ముప్పొంగునే, మాలికా,
అవశత్యమే కల్గునే.

నానాధు సన్నిధా
నమునందు నిలువంగ
అన్ని చింతలు వీడునే, మాలికా,
అనందమే నిండునే.

నాకోసమై యెంతో
నవయుచున్నా డతడు
ఆలసిండుట కూడదే, మాలికా,
అంగీకరింపవలెనే.

ప్రాణేశ్వరునిగాఢ
పరిరంభణమ్మలో
విస్మరింపనే తనుపునే, మాలికా,
విశ్వాస కలిసిపోనే!

అని లేచి వీక్షించి ఆరామనాటికన్
నానాధు డేతెంచి నాడు పోదము రమ్మ
విభుడు నాకోసమై నేచియున్నా డదే
అనుచు నా పచనిలోని కరిగె నంభ్రమముతో.

నింత చక్కనినడక ఇందిరానుందరిని!
అందోళనమ్ములో నడుగడుకునకు నామె-
పాలిండ్లపై నున్నవట్టురైకను-దాకి
తేలిపోవుచునుంటి దేవతామార్గాన!

క ర స్ప ర్శ

తస్మయత్వాన అర్థరాత్రమ్ము వరకు
నవవినోద కథా పతనమ్మునందు
అలసి, కౌరాగృహమ్ములో నరగుమీద
నేత్రములు మూతవడుచుండ నిద్రపోతి.
అట్టి గాఢసుషుప్తికి నంతరాయ
మొదవ నాకస్మికమ్ముగా నులికి పడితి:
అవ్రయత్నముగా మదీయాక్షియుగళి
తెరవు వడ, పార్శ్వభూమిని దృష్టి వాలె.
స్వాపమున తద్వితర్దికాండలమునుండి
కాశ్యపీ పతనో న్ముఖ కాయ మల్ల
నల్లిన మనోజ్ఞ శీతని హస్త మంటు
కారణమ్మున మెలకువ కలిగి యుండు-
లేచి కుర్చుండ కానరాలెదు నాకు
చేతనాకార మేదియు, శీతభాను
కరవితాన సముజ్జ్వల కక్ష్యయందు:
తాళబద్ధ మయోమయ ద్వారసీమ.
కాని భ్రంశోన్ముఖం బైనమేని కవుడు.
ఘాతము ఘటిల్లి నీయక కరుణతోడ

నాకు మెలకవ దెచ్చిన యాకరాజ్ఞ
 ఘంజులాకృతి నిలిచె నామానసమున.
 కంకణ విభూషితం బైన కరసరోజ
 మంగనా రత్న సంబంధి యగుట తోచె;
 అవల యోజనలో తటిజ్జవముతోడ
 పత్నికర మని జన్మించె ప్రత్యభిజ్ఞ!
 అరిగె నాసాధ్యి ఘోరదేహమ్ము విడిచి
 సప్తవర్షములకు మున్ను స్వర్గమునకు:
 అవ్యయం బైన యాయమ దివ్య మూర్తి
 నన్ను గాపాడుచున్న దీనాడు కూడ!

లోపాముద్ర

ఏమి విపరీత మిది! ఎంతతడవైనన
 మోము పయి కెత్త రొక మూర్తమును నాథా!
 ఈమెయిని మానము వహించి పెనుచింతన
 నామనమునం దిటులు నాట దగు నొక్కొక్క
 స్వామి దయ రాధు! తమసన్నిధిని నే నీ
 యామమును బుచ్చితి మహాతురతతోడన
 కామము వహించు నిజకాంత నెడనేయక
 నేమ మగునేని కడునిష్ఠురము నాథా!
 చేయుచును మీదరణినేన, యొకనాడున
 నాయక భవత్సవిధభాగము మదీయ
 ప్రాయమును బుచ్చితిని భార్య నమరక్తకా
 న్యాయ మగునే యిటులు నాథ, నిరసింపవో!

నామమున భార్య నయినాను, గణింపన్
కామితము దీరి బహుకాలము గలించెన్!
ఏ మనగ వచ్చు కలనేని నిజకాంతా
క్షేమసుఖముల్ తలపు నేయని మహాత్ముక్!

భంగ మగు నిష్ఠ నిజపత్నిమృదుదేహ
లింగనము నేయనెడ! లేళ మయినన్ స్వీ
యాంగనల నిండు హృదయంబులను భేదిం
వంగ ఘటియిల్ల దట పాపము మహాత్మా!

నేడు విడువం దగచె నిష్ఠురత నాపై
ఆడు దని చిన్న దనియైన కృపతోడన్?
ప్రీడ విడనాడి కడు జెర్రి దయ యెంతో
నేడుకొనుకాంత గను విచ్చి కనరాదో!

జన్మనము పూర్ణముగ జారుటకు మున్నే
యివ్వధిని మీరు త్యజించి యిహసౌఖ్య,
లెవ్వయొ తపగున్ లని యెల్లపుడు నన్నున్
దవ్వలనె నిర్మిరి: ధర్మమే మహాత్మా!
మీర లొనరిండు నవి మేము గ్రహించు
న్నేరుతుమే? మీఱుషులు నిశ్చల మనస్కుల్,
క్రూర మగుగాక తమ కోరికయె యెట్లో
తీరుచుకొనం గలుగు ధీరులు మనీంద్రా!

ఏలనో భవాదృశుల కీజగముపై ను
ద్వేలము విరక్తియని విశ్రుతము: మాహా
చాలదు గ్రహించుటకు శక్తి లవ మైనన్
నేలుపు జగముపయి జెర్రి మునిచంద్రా!

ఒక్క వివరీత గుణ మున్నయది మీలో
 నక్కజము గొల్పు! నిఖిలార్థులకు పుత్రుల్
 వెక్కు రుడయించు నెడ ప్రీతి యధికం, బా
 దిక్కునను లేదు తమ దృష్టి మునిహాళి!
 సంతసము, విప్పితిరి చతువులు నాథా!
 స్వాంత మెటులో కరగుచాయ కనుపట్టుకా!
 వింతగను నిల్పితిరి వీక్షణము పాదా
 క్రాంత సతివైన బహుకాలమున కాహా!
 మోదతే నిజవిభో ర్వదనాబ్జం
 వీక్ష్య మందహాసితం కులకాంతా
 ప్రాణనాథ పరిరంభణనాథా
 జ్ఞాయమాన పులకాంచిత బేహా!

ని స్మృ త స్మృ తి

క్లాంతిచే కను మూసినంతనె
 కలలు కాయుచు వివిధఘటనల
 దేలియాడితి, చివర కెట్లో
 తెలివి వచ్చినది.
 కలలు జారగ భార మెడలిన
 కన్నురెప్పలు మెల్లమెల్లన
 తొరపునడుచుండంగ నుమ దీ
 భితులు చెలరేగెన్.
 అక్షణమ్మన ఘోరతర్పణ
 మయ్యె వివిధప్రసవరిమళ

మందమందోర్నికలు నాపై
మలయుచుండంగా—

అర్థమిలితనయనయుగ్మం
బవుడు పూర్వోన్ముక్త మగుటను
తోచినది శ్రీమూర్తి దివ్య
ద్యుతుల సుపవనిలో.

స్వప్నలోకమునుండి యపుడే
జాగ్రదవనికి నవతరించిన
కారణమున ప్రత్యభిజ్ఞా
కలన లేదాయె.

నాకలోక విరాజమానము
నందనోద్యానాంతరమున
పువ్వుకన్యక యనదిభావము
పొడమె తొలుదొలుతన్.

నీశుకశ్యామాంశుకచ్ఛవి
నిఖిలపత్రలతాంతవితతిని
కలియగా వనదేవతాకృతి
కానబడెను ప్రియా !
కాలభానుప్రభావబల్లిని
పసిడిమిసమిసలన్ జరింగడి
లలితతావకమూర్తి నిష్కూట
లక్ష్మీవలె దోచెన్.

చిరునగవు నీయోష్ఠనీమను
చిందులాడుచునుండ నయ్యోడ

పాడమినావు సుమీ గృహేందర
పాలుపుతోడ ప్రియా!
సుప్రభాత స్మృతేడి మగజాల
శుభవ్యాహరమ్ము చేరగ
వీనుదోయి నుపాస్య దేవత
విగ్రహమె తోచెన్.

ధవళ కాంతులతోడ ముక్తా
స్థగితతాటంకములు యుక్త
ల్లలితగండాభోగదర్పణ
లాస్య మొనరింపన్ —

తావకౌకర్ణాంతనేత్ర
ద్వంద్వవాహిని శుభ్రగంగా
నీలయమునావీచికాద్యుతి
నిలయమై యుండన్ —

మండహాసోదంచితానన
మండలోపరితలి నకాల
జ్యోత్స్నలోచనరోచనంబై
సాంపులాలకంగా —

పలుకు వినిబడె: “మిమ్ము వరించిన
ప్రభమయోషిద్రత్న మెవ?” రని
అంగవాక్కున: నమోవాళ
మూసరస్వతికి!

“౪౫”

(పంచ చత్వారింశత్ బస్మనానరోత్సవము నాడు)

జీవిత సగాగ్రభాగము జేరుకోర్కీ
 బయలు వెడలగ సోహనపాలి లేని
 చిత్రమార్గము వెంట, పంచిత్రుడై పైతి
 తొలుత నాకు రహస్యము తెలియకుంట!

ఎట్టులో కలయాపు గ్రహించువరకు
 గడచె వదుమూడు మజిలీలు! నడచు గతులు
 మరచిపోతిని, కాని నా మానసమున
 వేదనారూప సీహార మేదో లెచె.

ఈయహర్ముఖ శుభశేఖనే మదీయ
 శాంతలోచన యుగళికి సరళమార్గ
 మద్భుతావహమై తోచె నడుగులో నెః
 తెలిసినది క్రొత్తమలుపు నే తిరిగిపట్టు!
 నిమ్మ దేళాలపై దృష్టి నిలుప, నిపుడు
 సకలము సమానశాద్వలస్థలిగ తోచు;
 ఊర్ధ్వముఖ మైనయంతనే ప్రామదభక
 మరుణ కవనీయకాంత ప్రవృత్తి జగను!
 ఏప్రదేశము కనుగొన్న నిపుడు నాకు
 తోచుచున్నది మంజుల ద్యుతులతోడ,
 వల్లనాదమ్మలే విసవచ్చుదున్న,
 వఖినవ్రాతానా మేదో నన్నావరించె!

శ్రీ బసవరాజు అప్పారావు

విరహిణి

దీపకలికలు విన్నవై తెల్లబార
పాన్పుపై నిడ్డపూవులు వాడిపోయె
పిట్ట అన్నియు తమగూళ్ళు నీడిపరచు
స్వామి, నీదానికడ కింక వచ్చుచేల?
కనులు మూతలు వడి నిద్ర గమ్మచుండె
బడలికం జేసి అవశత నొడచు తూలు
పరవశత జూచి నానిగ్గుతెరను జీల్చి
చోరువలె పట్టువడకుండ పారిపోవు
నప్పుడైనను దయ యుచి యంతరంగ
మందు, నాప్రేమ మన్నించి, మరచి పోక
లేపి, నీమాద్దుమోమును జూపి వేగ
నామనోలోలతను బాపు నాధ, దేవ!

ప్రేమి త

ఎవరు సంతోషింప నీయలంకారంబు?
ఎవరు కని మెచ్చుకొని నీసొమ్ము తెల్ల?
ప్రవిమలాత్మక దేవ, ప్రాణేశ, నీవు గా కెవరు....
నిదుర పట్టక రేల నీమనోహరరూప
మెద నిల్చి నాజీవితేశ్వరుడ వీడె యని
పదిలముగ నిన్ను నే బట్టుకొని కౌగి లిడి
మది పొంది కను విప్ప మాయమె పోలి వింతెవరు...

బాహుద్యునికాంతి గేలిసేయగ జాలు
ఫాలమున తేజస్సు ప్రభవిల్లు చుండగా
లీల నొప్పెడు మూర్తి దాల్చి నాదగు మనో
లోలత్వముం బాప జాలి గొని గావైతి వెన...

త గ నా?

దాసిగా నుంట కైన తగనా ప్రాణేశ జే...!
పాదస్ములు నొచ్చినంత పట్టుట కైనను దగనా?
తలివై నీపాదధూళి చాల్చుట కైనను దగనా?
వదనస్మును గాంచి భక్తి బ్రణమిల్లుటను దగనా?
నిన్ను జూచి మదిని ప్రేమ నిల్పుట కైనను దగనా?
నానాధుడ వీవె యనుచు నమ్ముట కైనను దగనా?
ఒరు లెవ్వరు చూడకుండ నొక్కముద్దు గొన దగనా?
చరవశమున నీప్రేమము పొడుటకైనను దగనా?
దాసిగా నుంట కైన తగనా ప్రాణేశ, దే...!

దీ పా వ ల్లి

లోకాని కుత్తుత దీపావళి
నాకు మాత్రము దివ్య దీపావళి!
వేదానాథు డౌవేదాద్రి సరసింహ
దేవుడే నాయుంట దీప మైనాదు...లోకాని...
వేదవృక్షములాగు వేదాద్రినీడ నా
నంకవృక్షమ్ము కాశ్యతముగా నిలువాలి...లోకాని...

యమునా సాంత్వనము

(ఆంధ్ర రత్న స్తుతి)

ఏలా పాడే నింక యమునా కల్యాణి, నే	
లీలా మానవుడు గోపాలుడు లేడాయె!	ఏలా.
బంగారుగనులలో చెంగలించే వేళ	
పిడుగు బోలినవార్త వినిపించినారయ్యె!	ఏలా.
చెడువార్త వినగానే చెవులు గింగురుబోయె	
ఎంత చించుకొన్న గొంతు వెగల దాయె!	ఏలా.
కన్నెలకు తోడు మావేణుగోపాలుడు	
కన్నులపండువుగ కనిపించకుంటేనే	ఏలా.
ఈనాటి యీనేస్త మే జన్మలో తిరిగి	
కన్నీళ్ళు కారవకే కడుపు చెస వయ్యెనే	ఏలా.

శ్రీ నందూరి సుబ్బారావు

ర వ ల వె లు గు లు

రవల వెలుగులగంగ న మృగదినా యొకి
 శివ మెత్తి తానాలు నేసిందిరా!
 సీరుజలో ముత్యాలపరకా చెల్లాటతో
 నీరిసిరి మువ్వలా సిందలా గంతులా
 రవల...

నికలోన నిక కలిపి మొకము మొకము కలిపి
జెలుగు దేవతకు సక్కులిగింత లెట్టింది

రవల...

నీతిలో మునిగింది జెలుగునో తేలింది
మబ్బు పెందురు డల్లె మనిసిలో మనస్సల్లె
రేవల...

కానీ దేవునియడట గరువాన నిలిచింది
తల తడుముకొని తానె త బ్బిబ్బు లైనాడు
రవల...

సం ద్ర ము

ఇంతే నతే సంద్ర మెంతో యునుకొంటి!
మనకు సూరీడుకూ మద్దె నుండేనా?
నానీతి నాజాతి నావారె పోనాడ
మరిగి నామనును సాగర మాయె నన్నరు
ఇంతే...

నారాజె నాకాని వేరుసూపులు నూడ
కడలివలె నాగుండె కలతబడె నన్నరు
ఇంతే...

సత్రె మెరిగిన పాప పొత్తిళ్ళలో దాగి
కన్నీరు మున్నీరు కరిగి న్ని నన్నరు
ఇంతే...

అంచుదరి లే దంటే అమృత ముంటా దంటే
దేముడం తుంటాదో ఏమో యనుకొన్నార
ఇంతే...

రా గ త నం

కొమ్మలో కోకిలా కో యంటదే
రాగతనమో యేమో బాగు వ్రా గరుగదే!
ఎంకి దూరా నుండే ఏటిదరి నే నుంటి
సావాస మిం కెవరో నంద డెవరో నంటి
కొమ్మలో...

పూ లెరుగు నాకోత నీ వెరుగు నామోత
మనుగడల కెవరో మనసు కలిపే దంటి
కొమ్మలో...

ఏటికడుపున దాగి తోట నిద లోయింది
ఆలనా నాసోదకు, పాలనా యనుకొంటి
కొమ్మలో...

తరిమి తరి మేళాను తిరిగి కో కో యింది
ఆడించె ఆటగా పాడించె పాటగా
కొమ్మలో...

వృత్త మాటలు

వృత్తమాటలు నీవి పా మ్మందిరా, యెంకి
కొత్తపాటలు పాడు కొ మ్మందిరా!

పూర్వమున నున్న మహాకవి మహాకవి
సకలసాక్షి టిమ్మ సకలసాక్షి సకలసాక్షి
పుత్రమాటలు...

యారోజు నీరాజు పూర్వమున నున్న
యేరావులో రూపు మారి పోయిందలచి
పుత్రమాటలు...

మొదల మీరీ యేటి మొగసె పుట్టిన రూపు
మొదల సామెత్తి ను రిపించి ను రిపించి
పుత్రమాటలు...

కొద్దిలో వారహాతి వారహాతి పుట్టి పుట్టి
యారినము లేలేకె యీ నాము రి పుట్టింటి
పుత్రమాటలు...

శ్రీ విక్రమాధిపత్యనారాయణ

వి వ ర్యా స ము

పూర్వంజములు తనెవారు గనంతుండు లానందమో
హావేశములు నీవు పెట్టినది పేరన్నా భవద్దానవి
కా వైశద్యము సన్నగించి, గళితానందాశ్రు లేఖాభ్యుధా
భావములో వెలిబుచ్చు నేమిటికి నీసాటల్ వసుషట్పదా!
తలిరు మెత్తని చిరుందలి తలత్తలలాడు
మావి క్రొంబూత సెత్తావి వలన
మధుమాసవేశా క్రమప్రాప్త యావన
మల్లెతీవీయ తావిపెల్లువలన

చిరుతకౌలువల వాసించు గున్నటాదల్ గు
మాళించు గేదంగి జాలువలన
నవ వసంతోత్సవాంభశ్శటా పుష్పిత
మందారవాసనా మధువు వలన

ప్రకటితంబులు నీదు శోశికలు మున్ను
మరచి పోలేదు నీగానమాధురీ వి
శేషపాండితి భ్రమర, మాచేత మింక
బాష్పము స్రవించునూ మధుప్రత కుమార!

స్ఫుటమధుగంధలంబములు నూ మును నీచరణంబు లిట్టి ప
ర్యటనము శోకగీతి కనుయాయి పురా సఖితం బరామృ శిం
చుట గని కన్గెఱంకుల కిశోరమధుప్రత, బాష్పవాకణ
స్ఫుట నటనావిశేషములు నూపెదు, కారణ మేమి తెల్పుమా!
నిగనిగలాడురెక్కలు కనీకల స్మరపించు మున్ను క్రొం
బాగవతే ధూళి గ్రమ్మి తొలి ముగ్ధ శిలండి శిఖండ కాంతికిన్
వెగ టయిపోయె నీచరణ విధము లైన అతావిశాసముల్,
మొగములు చిన్నపుచ్చుకొనె మోహనముగకుమార పట్టుదా!

నెలవంక విదియ చందురుని లేవగరు వె

చ్చని వెన్నెల కలంగె సన్నజాజి
జలదలించినది వేసవిపూవుఅదుమార
మొలసి రేకొత్తు క్రొంగ్రొత్త మల్లె

తెలిరేకు లెల్ల యొత్తిలి సన్నగాలి యే
చిన కొలందిగ జెమర్చినది తమ్మి
తల చూసి విరియు చెంతల రేకులోనికి
మలచుకొన్నయది ముద్దులగులాబి

తగుల మెరుగని చిన్నిసంపెగయు వాడి
వర్తినది పుష్పసామ్రాజ్య పట్టభద్ర!
హరిహరి యి దేమి నీ విటు లైనయెడల
పూలసామ్రాజ్యమునకు ప్రథమ డెవండు!

రోజుంటేళ్ళర, నీది నిర్జరవయోరూపంబు, శృంగార .
క్షీరలారస పట్టభద్ర డవునకా మేలే యిటుల్ వంతచే
వ్రాలంగా గత మేమి? లో మరచితో స్వాతంత్ర్యకల్యాణగా
నాలోలా మృతగీతి కాక్షర సమామ్నయంబు ప్రాయంబునకా!

గిరి కుమారుని వ్రే మ గీ తా లు

కడు వచిత్రమ యైన యీ కార్తికంపు
నవదినాంతపు వేళ కైతవపుళింద
పూజలకు పూలబుట్ట చేబూని పోయె
దివిగో! యివి మాడ కలుపుకోలే తాం!|
కనుల కాటుక తీర్చితి విని మృగాక్షి!
జారుముడి వేసితివిని వచ్చ నగు పట్టు
లోక తాల్చితి రుద్రాభిషేకమునకు
పోయెదవ యేమి చెప్ప మోపూవుభోజి!
నేడు సోమవారము చంద్రనిటలభాగ!
ఇదిగో మాయమ్మ మడిబట్ట నెండవేయు,
నేను వచ్చెద గుడిలోకి నిలావు మింత
అర్ధనాగశ్చయిసకియు యర్చి లొనగ.

గడుసు దానవె నవ్వెదగాని చెప్ప
 వొక్కమాటకు నీవు వ్రత్యుత్తరమ్ము
 బలీర! సత్యనారాయణ వ్రతము నాడు
 పిల్ల, న న్నెటి కది చెప్ప పీటలపయి?
 ఏదో కల వచ్చె నని చెప్పి తింతవరకు
 నెంత ప్రార్థించినను చెప్ప నెంతదాన!
 వింతకోపమ్ము వచ్చెనయేని నాకు
 తగుకు చిరునవ్వు సందుల దాగుకొందు.
 తెలివి యన నిట్టు లుండ గా వలయు, చెప్ప
 వద్దులే కలమాట ఎవ్వడిక నడుగు
 తెలిది నవ్వులు విగియించి వేసికొనుచు
 వేసికొనుచున్న జడ యేల విప్పె దిట్లు?

అ నా ర్క ల లో

వ స ం తు డు

ఇది యుషస్సతిహాము నదిమి కొన్న పరాగ
 మిది సంజ లేగటాబొదుగు శోభారాశి
 యిది పూపక న్నెలో పొదలు తేనెలవాక
 యిది రసాంభోరాశి పదును గొన్నకణంబు.

పుష్ప కన్యకలు

ఇతడు మావించిగుళ్ళ నెగచి వేసినజోదు
 ఇతడె యందపు కోని లెల్ల ముచ్చిలు రౌతు
 నెలయేళ్ళ యిసుక తిన్నెల నేలురా జితడె
 ఇతడె ప్రాతఃకాల నతిమేఘ సిక్తకోడి

మా ధ వి

చేరి చాలె ప్రదక్షిణముగా స్వామికి
మీరు కేక్కె ల్వాని మేలికన్నెయిలార!
యెన్నగులకు వచ్చె నీ దయావహరాని
కన్నుల కత్తులై కాగిపోతి గదమ్మ!

మా గ ధి

పూవసంతానమ్మ! పూవసంతాలు!
మావసంతములందు మధువసంతాలు!
తల్లికొంబాదుగువద్దకు బోవు వసిలేడి
మెల్లగా దెండు స్వామికి నాడుకొనుటకు.

శ్రీ ఘా లి క

కస్తూరి కొనిరెండు కైవసం బయినాడు
విస్త్ర పూయదమ యీ చిత్రేణ దీనాడు.

అ ం ద రు

చిలుపవానలకు పరువులు పెట్టి పిలవల యిసుకపొరలో
మొగలితావి వస బుగులు కొన్ని పుష్పాదుల మేలి తెరలో
కలసి యాడుదము పొటలు పొడుదు మలగిపోవుదము వనిలో
జిలుగుపూ లెసగువచ్చని బయలుల గలసిపోద మామనిలో.

పుష్ప కన్యకలు

చాల మృతాలి లీలకరా, మ
క్తాలి మనోహర నీలకచా, స
కూదవనీ పుల కీ కృత దేహ!

[స్పృహము]

క వి

శ్రీఖండారీ గంధ సంకలితమై శేఫాలకామాలతీ
 రేఖామంజుల వాసనాబహుళి పల్లెన్ ప్రాతరాసిత శో
 భా ఖడ్గోత విలాసరాగ బలిత సాంస్కృతభల్ చూత స
 ఛాఖా పల్లవరాజి కలతయు పరిష్కరింపబడె పొల్పెడికా.
 ఈమలయానిలంబులు వహించిన శైత్యము లెంత భూర్తముల్
 లేమలతాప మెల్ల బదిలించుకొనెన్ దమశోక మన మం
 దా మలయానవైఖరుల కబ్బిన పాండవిలాసినీ మనః
 కోమల తాపదంబు లుడుకున్ నడివేసగి పల్లవంబులై.
 ఊరక నావృదంతరము నూచెను గోరిక లేక రక్తపున్
 నీరజ వత్రకాంతులకు నెయ్యింబులై తగు ఫాల్గుణాంత వే
 తాడు చిరంబులై యుదయలాలిత నవ్యవనీ ననంత శో
 భా రమణీయ మైన నవపల్లవ రక్తిమ మెంత కమ్రమో!

ఆసుర లక్ష్మీ సాంత్వనము

నాచేతన్ త్రిజగమ్ములు న్నిలుచు నానా జంగమ స్థావర
 ప్రాచుర్యంబున కేక మాంబు, జగత్పారంభ నరంభ వి
 ద్యాబాధ్యుండను నేవ, సర్వజగదాహ్లాదంబు నాహాస, మే
 లా చిన్నందన మొందు త్రైభువన లీలా కేతనీలాబళా!
 ముల్లోకంబులు చంద్రహాసఖిరంబుం దాకి నొక్కల్ వడెన్
 చెల్లెల్లెబో దళకంత పొగుషము దిక్పీ మంతినిభోగ్యమై!
 కల్లల్ పల్కెడు మొక్కపూచిని నాఖిడ్లంబు, భూర్త ద్విష
 ద్వల్లీ దుర్గమ మార్గ భీకర లవిత్రప్రాముఖి, బిత్తరీ!

కమరేక దానవలోక కాత్రవవధూగండంబు లుత్పల్లముల్
నముచిచ్చిషి మహాభయకగ మదాజ్ఞాబద్ధమై నాల్గు సు
ద్రములుం గూడి సునీధిని చి ద్రుతపల్లవ దధధ్వాన సు
భ్రమ దాళి పజీత్రనిశుహర సుబాధంబు గావించెడిన్.

బాల్ దీపరక రక చ్ఛవిక నింసా, మాకరందంపగా
వేలోహిత చరణ్మధువత విలప్తేమమ్ము సాధించుటా!
కాలం జాల! ని దేమి టిపరికా. చన్నాగవల్లి వ్రణ
లీలాసుందరగల్ల మి ట్లగు ట దేలే బాలికా రత్నమా!

దైతేయకామినీ ధమ్మిల్ల సుమ వరా
గము గాలిచే కనుగండరాదు,
దైత్యశుద్ధాంత కాంతా కపోల పటీర
చర్ప వెన్నెలల చెమ్మరాదు,

దాన వానేక ముగా లోదనాంబుజ
శ్రీలు క్రొండేలు లాసిచరాదు,
దివిజాంత కావరోధ వధూవిహార భూ
ములు పద్మవిల్కాడు తొలగరాదు

ఇది త్రిలోకైక వీర లంకేశ పంక్తి
కంధర మహామౌగ కాసన క్రమము, ప్రకృతి
దీనిపై యధి.రాంజి, దివిజ లింక
నడుగదుగు వెంట కత్తివై నడువవలయు!

తత్తిదూతము నుండి

వెన్నెలపేరి దారముల వెండిహొరంగుసటంబు నల్ల మ
భృన్మెరిగూడు కట్టుకొని యాపెనుదారపు చిక్కులందు నీ
పున్నమదీప్తిచే నిగులపుద్గుల వట్టి పలార్పుచున్న నీ
యన్నువవెన్నెలలో చలువవై మరి మాకు ప్రసన్న మయ్యెడుగా

కోసల మైదితీగ ధర్మకుం గమి పంటపొదల మీద వె
న్నీనినయట్టు లాకసము నెల్లలు నేలను మూలమూల బం
దానికి తెచ్చి, క్రూరకౌస తాకని పల్లపుచే పంట వం
దాన వెలుగు నీవెలుగు దారులు మాకు ప్రసన్న మయ్యెడున్.

కవురపుపల్కులట్లు, కలకండ పొడింబలె, నన్న నన్న గా
లి పొరల నందునందుల చలించి, వెసన్ మణిముక్క త్రుంచిన
ట్లు పొదలి, టైటికిక మెరసి లోపల లోపల చల్లచల్లనై
కృప కల నీదు రేవెలుగురేకలు మాకు ప్రసన్న మయ్యెడున్.

కలువలనీగులో నొగరుగండము ప్రాయము నిగు దోచి చ
క్కిలి గిరిగింతలోన కిలికించితముల్ సవరించి లేత చె
క్కిలి పులకింపు లోన తులకింపుల మంపులు తీర్చుకొన్న వె
న్నెలల చెలంగు నీతరపినీటులు మాకు ప్రసన్న మయ్యెడున్.

ఒలసిన పిల్ల తెమ్మెరల కూగిన రేల చివుళ్ళు తోరణం
మును సవరించి నట్టి పొలుపో, జగ దామయ మొక్కసారి పో
దులుపగ నోషధీలతలతో వనుదెంచితో యన్న నీదు వె
న్నెలలు, వెలందులున్ చలువనిక్కలు, మాకు ప్రసన్న మయ్యెడున్.

కరకరి క్రొత్త త్రవ్వ కరకట్టగ బోసిన సింగిలోని వం
దిరు డను తూమునకొ మెరుపు తీగల చెరువననుండి, దంపతి
స్ఫుర దురుజేత కన్ పొలము బోదెల వెంబడి పొంగు లెత్తుచు
విరిసిన జాలు వెన్నెలల విచ్చులు మాకు ప్రసన్న మయ్యెడున్.

అనువున మంచుచే బులకలై యిరు లన్ కొలిమీరచేను పూ
చిన దన, క్రొత్త పిల్లి తోగ చిన్నది వాలిన సిగ్గు లొక్క జూ
చిన నన, రేజగాణిగులు చిందిన సోయగ మట్టు నిట్టు మో
చిన దన నొప్పు నీవెలుగు చెప్పులు మాకు ప్రసన్న మయ్యెడున్.

నీల పాటలు

(ప్ర కృ ల ము ను డి)

శివజటాజూటిలో చిందు బుడగల గంగ
శిశిరతా మూర్తియై చెమ్మగిల్లినది
తరిమంచు కొండకూతురు మేను తాకగా
చలువ పులికల శివుడు జలదరించాడు...
చిన్నారి జాబిల్లి చిలుకు తేనెతివాక
శివు నొసలి కనుమంట చెమ్మ యురికినది
వెండిమల రాపీట నిండునాగుల చలువ
దండి చలువదనాలు గండరించినది...

*

*

అమ్మ కను గోసలో చెమ్మగిలి చిళజాలి
కుమ్మ బసవని మీద కోవగించినది...
అమ్మ తెలి పలువరుస చిమ్మి చందురు వెలుగు
కుమ్మ బసవని మీద కోవగించినది...
అమ్మపయ్యెద చెంగు గుమ్మగా ముడుతలై
క్రమ్మబసవనిమీద కోవగించినది...
బరువుచే నెగురని పైట జూచిన యమ్మ
గాలి బసవని మీద కాయ పూనినది...

*

*

అమ్మరతనపుపైట హాస మొలుకగ జూచి
చిన్ని బసవనచేత చిత్తగించినది.
రతనాల తళతళల మతి సంతసిల్లి తల్లి
మించు బసవనిచేత మెచ్చుకొన్నది...

శ్రీ గుర్రం జాషువ

అ ఖి ం డ గా త మి

శబ్దశాసనుల దానిమోచిత్వమును గా
మించి, యెన్నొప్పు లాచి వివాదా ?
విష్ణువర్ధన దాని విభవరాగనమును
దల దాల్చి యేరీతి మెలగినావా ?
రడ్డిరాట్టుతిని పారాచిరస్థైర్యము గేలు
నలలతో నెట్లని గురికనావా ?
చాతుర్యవతుల నంగరశ్యము ప్రాప్త
గలుగవుప్పాటి యెంత చింతినావా ?
భద్రగిరి రామపాదుల గుర్తనంబు
గణన తెక్కిన వోటిరిం గాని పూజ
కలిగి కనువిందు పొందికొగటన నిత
గౌతమీగంగ ! కమ్మ ప్పొగలను గొమ్మట్టి

త్వంబుగ గ్రామాన బుద్ధులంబు గన్నావు
అడవులలోన దోగాడినావు
ఉపనదీజలముల నోడలు తెరిచినావు
కొండల వివిధిల్లు గూసినావు
కలువకన్నుల సోయగూర దాచినావు
తేటికాటుకలేచి ఎడ్డినావు
ముత్యాలపరులు రొమ్మల నిల్చుకొన్నావు
గంభీరకృపనయంబు గాని చినావు
వేంగిరాజ్యాన బంధమపడ వైన

భారతగృహమందు బర్హత్రయంబు
 కదువుకొన్నావు శబ్దశాసనుని యింట
 బలికి వినిపించి మన్నన వహయు మమ్ము!

నలినీగంధము దోగుపీచికల స్నానంబాదు సంధ్యానరు
 త్తులు కీడించెడు నీవిశాలపులివస్త్రామంబునన్ బర్హమున్
 గలముం బూని కరించునాంధ్రకవిలోకగ్రామణిన్ దమ్మితూ
 పుల నెన్నుత్య పూజలు చేసికొనినామ్రో పుగ్యగోదావరీ!

నదిరెండేడుల చిన్నదాన వయి, యంభకశ్రీఘ్నయానంబుతో
 నుదధిం గూడగ బోవునీహాయుని నీయైయ్యారమున్ తీవియున్
 గుడురుంజు జూచి, నమస్తతైర్నికుల కో గోదావరీ దేవి! న
 మదమం గూర్చెడుపుష్పరంబులను బ్రహ్మాండంబు గాంచాడెడిన్.

పుట్టి గతించిపోయెడునృపుల్ ధరణీవిభవంబు గోరి, నీ
 గట్టిన నుగ్రసంగరముఖంబున నెందరు క్రుంకినారో! నీ
 పొట్టకు పారి యస్థికలు భోజనమయ్యె గదమ్ము! చావులే
 నట్టి సుధాశరీరమహిమాన్విత! వందన మమ్ము! గౌరవి!

త బ్ద తా స ను డు

మాసిపోయిన శిలాశాసనంబులమీద
 దరువోజ వోలి ప్రత్యక్ష మగుదు
 (ద్భవిడభూపతుల బాంధవ్యంబు కలమున
 ధ్వని సన్నగిలి నంగిదాన వగుచు
 రాటాలకడ గూసరాగాలు పకరిండు
 వండుటవ్వలనోట బయలుపడుదు

ఇంటింటికడ చిచ్చు మెత్తు జంగముల గు
మొట్ట పాటలో మిట్టిమిట్టి పడుచు
పాలువు దరిగిన నిన్ను నభ్యర్థరింప
రాజరాజులనభ గవ్వరంబుతోడ
నందుకొన్నాడు తాంబూల మాంధ్రవాణి
శబ్దకాసన కవిలోకచక్రవర్తి!

శబ్దసాధుత్వంబు సాధింప భ్రష్టవా
జ్ఞయమహాటవి నెంత నవసినాడొ!
ప్రబల దుర్భర కథాపథకంబు గుదిరింప
దలవాయ నెన్నాళ్ళు తలచినాడొ!
గౌతమిగంగ యంగము నంటి దీవించి
సనున, సేరేవున మునిగినాడొ!
పనువు రాచిన తాళపత్రంబు చే బూని
శ్రీకార మేనాడు చెక్కినాడొ!
తెలుగునుడికారమున నమృతీకరించి
భారతామ్నాయమునకు జీవముల నూది
తేజ ముడిగిన స్వీయజాతీయరక్త
నాళములు పుల్కరింప గానంబు జేసె.

జేగిరాజుల సతీవితతికి గరువంపు
నడక నేర్పినది నన్నయ్యారచన
తెనుగుభాషా వదమ్మనకు జారనివన్నె
బట్టించినది కవిబ్రహ్మవలుకు
కంచుధక్కల నోరు నట్టించి జయకేత
నముల నెత్తినది శ్రీనాథుజిహ్వా
ప్రతి తేని యపవర్గవదవనంకకు రసా

దారి దీక్షించి నోరభయభయ
విజయ నగరాధిపతి భవిష్యత్తు
నామ సంకల్ప మోక్షము నొసంగు
సంకల్పము నొసంగు మోక్షము నొసంగు
సంకల్పము నొసంగు మోక్షము నొసంగు

తా జ మ హ ల

మండిన సేయనీత్రజయము
లెంప ను పు డగి, నామము నొసంగు
కడ! ముగలము నొసంగు
పొదలి, భవిష్యత్తు నొసంగు

అది కదా చేకదేళల
లగదొక్కొక్కటి శివుకళాపణ
గారతీయం గర్యవ్యవస్థ
మూలకదము మొలకబిచ్చిలు

ఒక్కొక్కటిలో వినిపించునది
భువ్య-నెడుచతో నొసంగు
బుక్కలు, ముప్పదేం డ్దల
ప్రక్క వనిపగా జెలుపుచు లయి, పుత్రుని హరికర్యలన్.

అమవనశీధిది సహస్రయల గూరి
పాదుషా పొడినాను ముప్పదలయొగ
భాగీశములం గుప్పదలయొగ
గొప్ప ముగలమునొసంగు

ఎన్నీయగ నులవరకు సహించుకొనెనా!

తెలుగుశిల్పి చాచురీగలననంబు

యదనయెడల బూచి గలరలనంబు

యశము నింపి పాజుచుంబోరకు!

మగనిరొమ్మన పడపటి రగుల బెల్ల

కాయము త్యజించెనే ముగ్ధులరంగి

తెలుగుశిల్పి పనిచానితనము నొకట

గుప్పవేయింపవలెననుకొనియె నేను!

పెడగులు పాదుషా తలదీసిన నిందల వత్తనంబుగా

బిడిచిన బాలుగారు నునువెక్కి జక్కెక్కి పాదల గుచ్చెపుం

పెడగుదనంబుతోడ గనువిందులు నేయించు తాబనూలుక

ట్టడము కి శిందజానవిజడంబుల శుద్ధియొనర్చు నివ్వడుకా.

అ న సూ య

విజయవిలాసుని వినుతెంప దలచిన

జక్కన్న కోరమిపాలు దుప్ప

జక్కన్నకవనంబు చక్కని దని పల్క

పినవీరకవి నాల్క పెళ్ళిబెట్టె

పినవీరకవి చల్లకెలదికి మగ దన్ను

గండపెంచారంబు ఘల్లుమెయ్యె

బెద్దన్న కవితకు బెడతాత యని పల్క

రామభూషణు దండరంజా నూచె

భట్టుమూర్తికి గదిచాచాభట్టు నిరాశ

తిట్టి తింకడు పోషణుట్టు గూతా

నంద రందరు మహనీయులని తలంచి

యొకనమస్కార మొనరించి యూరకుంటి.

నన్నయలిక్కనాదికవిసాధుల పంచమవేద మంత్రలో

బిన్నసినవ్వు దోప నగుపించి, “మహాత్ముల విస్మరింతురే ?

పిన్నలు, మంచి” దందు నుడికెన్, దల వాల్చిత నంత “వారిచే

మున్నది మమ్ము జూడు” చను మండిరి భోజనభాకవిప్రభుల్.

పదలాలిత్య మొనగ ద ండి వచియింపం తొచ్చి “సర్థంపుపం

పద కాశ్యేంద్రిర కంగపుష్టి గలిగింపంజాలు” నందున్, సభా

సదులందుండి వచించె భారవి, న్యహస్తన్యస్తకాదంఃరీ

మద మేపారగ “భుక్తశేష” మని సంభాషించె బాదాఖ్యుడు.

ఉపమానంబుల నిగ్గు దోప, బహుకావ్యోత్పత్తి గావించి, వా

ర్థిపరీకాఖిల ధారుణీతలసుత శ్రీ నందుకొన్నట్టి శే

రుపరిన్ గాంచితి కాళిదాసకవివర్యున్ జెంత వక్కాళికా

చపలాక్షిన్, జపలాసమంచిత వపుఃసౌందర్యలీలావతిన్.

అల కాపట్టణమార్గమధ్యమున మేఘాకారతం తొచ్చి, నీ

పలు కస్మన్మదభంజనంబు నొసరింపన్ సాగె, జగ్నగుండన్

విలసత్కావ్యకళావికారద ! కృపాభిక్షార్థి” నం చొక్క డం

జలి యొగ్గెన్ జని, కాళిదాసకవి కీషత్కంఠగాఢద్యుతక.

“పరిపూర్ణప్రతిభావిభాసి యగువిద్వాంసుం దమూయామతిక

బరికింపండు పరాయణబుచ్చులు దిజ్ఞా గాభిధానా ! హరి

ద్వారదంతప్రతిమానవండితమహేంద్రా ! నీశమాదృష్టి నం

స్మరణీయం” బనిమొక్కె, భూమిపతిమెచ్చెన్ కాళిదాసాఖ్యుడు.

అపలుకు లచటి గర్వో

దీపితు లగుకవులమది గుడించె, ననూయా

తాపములు దీర కాళి

భూవతులమొగాన నమరె ముసిముసినగవుల్.

శ్రీ అడివి బాపి రాజు

వరద గోదావరి

ఉప్పొంగి పోయింది గోదావరి తాను

తెప్పన్న ఎగిసింది గోదావరి.

కొండల్లు ఉరికింది, కొనల్లు నిండింది,

ఆ కాశగంగతో జుస్తాలు కలిపింది-

||ఉప్పొంగి||

అడివిచెట్లన్నీరి జడలలో ముడిచింది

ఉప్పు దండల గుచ్చి మెల్లొన తాల్చింది-

||ఉప్పొంగి||

వడులలో గర్వాన నడలలో నుడులలో

పరవళ్ళు తొక్కుతూ ప్రవహిస్తూ పచ్చింది

||ఉప్పొంగి||

శంఖాలు పూరించి, కిన్నెరలు మీటించి,

శంకరాభరణ రాగాలాపకంఠయై

||ఉప్పొంగి||

నరమానవునిపనులు నీర మొగ్గి వణికాయి,

కర మెత్తి దీవించి కడలికే నడిచింది

||ఉప్పొంగి||

సంగమేత్వరుడు

పలికి ప్రి నయ్య, నీబంగారు వీణా

మీటిస్తేవా వెలుగు మేళవించినతండ్రి!

పండువరువపుపనన వరమవరిమళమూర్తి

అలికాద్భరదన శిల్పవ్రసాధితయాపి

||పలికి ప్రి||

ఓంకారకలశమ్బు యుంకారకభమ్బు

సామగీతాపూర్ణ కాంత ముఖేంద్రము

ఉపనిషత్సాగ్ర తానోపేతతత్త్వము

॥పరికిస్తే॥

గరిసెవృజలసాత గర్భితవాదము

మానసగరోక్తికా న్మధుకాన్మ్యూసుకులు

కలయించి కలవించి కలిసింది హాగలా

మీటిన్దు న్మందిన్దు మెట్లన్దు నాగూ

॥పరికిస్తే॥

మిన్న మన్నా కలిపి మేమాన నిడెగా!

మెరుము మెరిసేదురా, నామము లివ్వెనురా!

నీవదనరేఖల్లా నిలిచినది నామము

ఆరమాతకళ లలో నిలిచినది నామము

॥పరికిస్తే॥

మధుమామనభూమి మత్తెత్తెత్తె

పువులవాతెర లానుపాగలమేము మనము

నవ్వు లాడగ పోగి నవ్వు లాడెదము

॥పరికిస్తే॥

నృత్యాలు నలిపెనా, నృత్యాలు నలిపెనా!

లాస్యాన సురలోక వాస్తవము కలచెనా!

అడెరా తాండవం పారభిష్టెన్ద్రా!

॥పరికిస్తే॥

లోకాలలో లయలు, లోకేసుకమగుకలు,

భానుమండలజవిత ప్రజ్వలత్క్రిలికలు,

కిరాంతుకదలికలు, క్రోన్మిట్ట అందెలు

కానాలలో వలిక ఆనందసాహ

॥పరికిస్తే॥

అకొకరూపాన విక్రమమ్యేవో

అదికబ్బునులోన అర రయ్యావో

సంగమేత్తా! వీణ శబ్దించు మాలో

॥పరికిస్తే॥

లేపాక్షి బసవయ్య

లేపాక్షి బసవయ్య, లేచి రావయ్య!

తైలానశిఖరిలా కడలి రావయ్య!

హంకరించి న దెనలు ఊగి పోయేను,

ఘురఘుతో దువ్వి తే కులగిరులె నణికేను

॥ లేపాక్షి ॥

అకాశగంగకై అరెత్తి ఘాస్తేను

పొంగేటి పొల్కడలి గంగడో లాడేను

॥ లేపాక్షి ॥

నందివర్వతజాత నవవినాకిని జుండు

నీస్నానసంస్కర్మ నిలువునా పులకించె

॥ లేపాక్షి ॥

పంగోలుభూమిలో పెంగొండశీమలో

నీవంశ మీనాడు నిలిచింది గర్వాన

॥ లేపాక్షి ॥

వట్టి సము

(పుణ్యతీర్థము)

గోదారిమధ్యనే కొం డొకటి వెలిసింది

కొండపై జంగమయ కొలువు వేంచేకాదు

గోదారిగంగలో మాడె తీర్థాన్ని

కొండపై జంగమయ కోటిజల్లిపే కాలు.

గోదారివరదలో కోటిపూవులు పత్తి

కొండపై జంగమయ వెండిపూవులపూజ.

గోదారికెరటాలు కొండలో గుసగుసలు

కొండపై జంగమయ కనుకు బంగరుడోల.

తె ర

ధవళ మైనదీ తలపు దాటినది
 దానికి మొదలూ చివరూ లేనది
 నీకు ఇవతల నాకు అవతలా
 తెర ఉన్నాది బాలా, తెర ఉన్నాదే !
 తెరమీ దాసిన నీడను చూస్తేని
 తెరచాటున నీపాటను వింటేని
 తెర చొచ్చిన నీకాంతి జోగిల్ని
 తెరు వే మన్నా తెలియలేక నే
 కలిగిపోతిని,
 తెర ఉన్నాది బాలా, తెర ఉన్నాదే !
 కన్నుల కానని రూపం పిలిచి
 కాగిలి కందని భావం తలచి
 తెరపైపున నాచేతులు చాచి
 అరమూతలు నాతీరని కలలే
 చీల్చిన చిరుగని తెర ఇవతల, నే
 చేరగ రానీ నీ వవ తలనే!
 తెర ఉన్నాది బాలా, తెర ఉన్నాదే !

లో కం

కంద్రలోకం తూర్పు దెసలూ
 సూర్యలోకం పశ్చిమంలూ
 చిన్నలోకం ఒకటి ఉన్నాదే — ఓనా

వెన్నెలా చిన్నారిపడుచా!
 అలాక మేలే కన్నెరాణివీ నువ్వే నువ్వేనే!
 నీడ తరగని నీండుపున్నమి
 వాడిపోనీ పూలతోటలు
 వాడవాడల మధుర గాసాలే — ఓనా
 వెన్నెలా చిన్నారిపడుచా,
 నన్ను చేరే వన్నెలాడివి నువ్వు నువ్వేనే!
 నింగినీలిమఃకల్పకాంతీ
 పొంగుసురనదె దేవాకాంతీ
 తొంగలింజె అందానవచ్చులే — ఓనా
 వెన్నెలా చిన్నారిపడుచా,
 నాప్రాణమూర్తివి, సొన్నసావి నువ్వే నువ్వేనే!
 కనులలోనే కలల నొదిగి
 గళములోనే తేనె పిడిగి
 కాలమే నాకళతో కూర్చావే — ఓనా
 వెన్నెలా చిన్నారిపడుచా,
 నాఅత్తమధ్యపు, మిన్ను చేవివి నువ్వే నువ్వేనే!

మ ర పు

మరచిపోవబోక బాల మరచిపోవకే!
 అరచి అరచి పిలవలేను
 తరచి తరచి కోరలేను
 పరచిపోవు కాంక్షలోనె తీపిలోనె, మరచిపోవకే!

హూగి మనే కరటూతే
 మూగి మూగి నాపాటలు
 కలిగి దేవులూ నె నుగుగులూ నె, మర చిహ్నావకే!
 ఒక్క ఖే యినున ఒడ్డు
 నిక్క ఖే నీచ దెసలు
 ఒదిగిపోవు దూరాల్లా
 చెదిరి రోవు మేఘులూ, మర చిహ్నావకే!
 అదుగుకొన్న నీకలపులు
 చిదిమి రాల్చి నాహృదయము
 ఏక లేదు లేక లన్ని
 ఏక లేదు పుప్పొడినీ, మరచిపోవకే!

శ్రీ దువ్వారి రామి రెడ్డి

క వి

పేగుజాతిన విరసిండు వినులయందు
 లేకుండలిందు సంజతూ రెన్నలందు
 కావ్యమనబోలె జరియింతు కొతుకమున
 ప్రకృతి సామ్రాజ్యపాలన పద్ధతులను.

చటులకల్లోతరసనల సాగరంబు
 చవలుచేయి వాలాపించు పాటలందు
 అంతర గ్రాహ్య భర్మంబులై చెలంగు
 విశ్వస్పర్శి ప్రకృతమున వినుచునుండు.

శ్యామలాకౌశ ఫలకమనందు తరళ
రాతి వెనకల్లు తరకొడరము లా;ర
విశ్వవైశాల్య బోధక విశ్వశేర్లు
శర్వరీగర్భకాంతి యొజ్జగవిధి ప.
గజురుతుంపర ముత్యాల కాన్కా గుడు
తరలు సెలయేటిపాటలో వాగి నన్న
రాగతత్త్వంబు నామని రాత్రింబు
మాయుకొయిలకడ నేర్చికొంటి ననుట.

స్వీయచరిత రహస్యంబు ప్రాయశఃదిన
స్వాదయపుస్తక పుటముల ముదముతోడ
ప్రకృతి నామోల విష్ణు ప్రభాతరాగ
రంజితంబైన తూర్పుతీరంబు నందు.

ప్రణియా హ్వి న ము

చెలియా, వెన్నెలబైల మందుతడి బూచీ పూన కున్నట్టి పు
వ్వుల నెత్తావులు మోచిమోచి నిజియూర్పు లోవు నువ్వానకొ
మల మందానిలనోతముల్ మనల సమ్మనింప వాతాయనం
బుల డాయం జని ముద్దుగాగిలి నుఖంబు గూర్చి నేవించెడిన్.

చదలు పందిట వెన్నెల జాజిలీన
చుక్కలను పూలు పూచి యోసుందరాంగి,
ప్రణయమోహన మైన యాప్రకృతి నెల్ల
మరభిలో చ్ఛాస వీచుల సాగయ నూచు.
పరిసరోద్భానన చూచివాటియందు
కలరవంబులు నల్పి పికద్వయంబు

నిస్తరంగసర స్సటు నెగడు చాత్రి
గర్భ నిశ్శబ్దతకును భంగంబు గొల్పు.

చంద్రికామధ్య శక్వరీచ్ఛాయలందు
జీనలోకంబు సభినున్తి జెగుడుచుండ
కవిమనంబును ప్రకృతియు కలయుచుండ
పోదమా కాంత, నెలయేటి పాదల దరికి!

పులుగులు గూళులం జెరిగిపోయిన చెక్కల నొత్తి కొందు గాం
తులను వరస్పరంబు చిగితో చెనైచెడివేళ, నెప్పుడుం
దెలుపని హృదహస్యముల తిన్నగ వీరులవిందు నేచునా
చెలి, నెలయేటి నైకము చేరుదమా, మనకేలియూరలన్!

జలివిలి కమ్మగానముల చేసెడి యానెలయేటి యెండ్లునన్
పులకల విస్తరిల్లి నును బోడిమి జూపెనునీయబుగ్గలన్
దొలకెడి సిగ్గుచాలు కడదోపని యుద్దుల గ్రుమ్మరించి యి
వ్వల మధురోక్తులం గడిగి వైచెద కోమలి, గమ్ము మెల్లగన్.

ఆ గ ం తు కి

చాలు అజ్ఞామధుర వినయము !

వీణ.యవగుంతనము వైచెదు

పూలదండలు గట్టియున్ మెడ

గీలు కొల్పక శేఖ. జిడిపెదు

కోళిసీ, అప్పురక కామిసీ!

సంపెళ్ళల బూలచేతులు

క్రింది కురలగ గాంచి కాంచి ము

నందబిందులు కన్నుపమ్మల
జింద బాగితెడు ప్రకృతి చేష్టకు
కామినీ, సుందర గామినీ!

పలుకరించిన బలుక కేమా
పులుకు బులుకున జూచి చూపుట
జెలువరించెడు లలిత హృదయా
విలకతోర కృష్ణనభారము
విలనే మానం బేలనే!

ఎప్పుడు మానవతపుటు ద్వా
సపుడినంబులు, వచ్చు కోదులి,
యెప్పుడు విరియునొ మాక సంజే
శవు నవీన రహస్యభావము!
పోలునే, చింతన చాలు నే!

తేలివచ్చెడి కలవిధంబున
గాలియడుగుల సందడింపక
యేల వచ్చితి వీ వసంత వి
నీల గగన చ్ఛాయ నొంటిగ
బలుకవే, భావము దెలుపవే!

చీకటులు బల మయ్యె, చుక్కల
రాకపోకల నేల తలచెదు?
నా కుటీరము నందు వెన్నెల,
సోకి తమము నశింప దీపము
పెట్టవే, నామది మట్టవే.

ర జ ని

నిర్మలనీలభవంబున చుక్కలు
 నిండె సజీవ వికృతములకొ
 మర్మవిపంచిక నీరవరజనీ
 మానిని మీటెను మూర్ఛనన్.
 పొంతకుటిర తామ్రమసాధము
 అస్ఫుట తారాకాంతిక
 వింతగ గరగడివోయన ఛాయా
 క్రాంతములై కనునొట్టెన్.
 నిశ్చలకాంతిని నిఖిల జగతి నుభ
 నిశ్వాసము వెడలింతున్.
 నిశ్చల నిబిడ గగ్గరానందము
 నిండి పారలె లోకమునన్.
 జైనిక కలకల మూర్ఛితభావము
 తారా విళిరస్పర్శక
 మానస గగనమునందు విహంగము
 మాదిరి నెగిరె ప్రియధ్వజై.
 గోరీపైని ప్రదీపిక యుద్ధులు
 కూర్చుంటిని నో నొంటరిగన్
 సారెకు జాగ్రత్తవృత్తమునందు ప్ర
 సక్తుడనై మరి మేల్కొందున్.
 అహహా, నామది విశ్వముతోడ ల
 యాన్నితమై బటియించున్
 అహహా విశ్వము నావృత్సాత్మిక
 నానునరసమున లయ మొందుకొ.

బిడ్డ : బాటసారి

బిడ్డ

వైబాటలంబోపు నోబాటసారి
 వినుగులకును నోట నీ రూఠనట్లు
 దోరగిల్లి వసిండి తీరు లొల్కించు
 పండ్లగుత్తులు వీపుపైన వేలాడ
 అలసట సోలుచు నరుగుదెంచెదవు:
 నీపయనం బింక రేపుమాపులను
 ముగియదా యేమి యోమసలి తాతయ్య ?

బాటసారి

నీవలె నొకనాడు నిండార బూచి
 పచ్చితావులు చల్లు పన్నీరు పువ్వు
 పోల్కినవ్వుచు నేను పుట్టితి, కాని
 పుడమి నంతను నాడు పాలుపునెత్తావి
 చెదజల్లి కారాకు విభమున నొంటి
 నేగుచున్నాడ మాయంటికి నేడు
 యుగయుగంబులనాటి సొగసైన వసిడి
 పండ్లబరువులు వీపుపై మోచికొనుచు,
 శలుగ్రహంబులకును బయనంబు చేసి
 భవపిపాస వారించు పండ్లు ఫలాలు
 అలమట పడియైన నార్జించుకొందు,
 ఎనలేని యైశ్వర్య మెపుడు గడించి
 విశ్వసామ్రాజ్యంబు విలుతు నో గాని

అంతదనుకను నేను నరికాకు లరగ
దిరుగుచుండెద నోయి మురిపాఁబిడ్డ!

బిడ్డ

॥ ట్లయిన నింకెవ్వ డలపట కోర్చి
పండ్లగుత్తులు వీపుపై నూగులాడ
నీవలె జరియితి నేను నీ బాట.

బాట సా

జరియించుచున్నావు చక్కనిమాన!

బిడ్డ

నీవలె నే నెప్పు నిఖిలవిశ్వంబు
విత్తంబు గడియించి విలుతునో చెప్పుమ?

బాట సారి

గడియించుచున్నావు, కడ కొక్కనాడు
నేను బోయిన దారి నీవు రాగలవు!

శ్రీ సురవరం ప్రతాప రెడ్డి

తెలుగునాడు

కొండవీటను కోట అమరిచి

దండివీరులు తాండవింపగ

చండకౌర్వము నిండియుండిన

తెనుగునా డిది మిథమా!

సాయణార్యుని సాకి పెంచిన,

ధీయుతుం డగు తిమ్మనచిపుని

బాయకుండగ, ప్రబల జేసిన, ధీర పౌ
తెనుగునా' డిడి మిత్రమా!

నవరసమ్మత నాద మొన్నగ
చెవులు సోకగ కావ్య మల్లిన
కవుల ముగ్గుర గాంచి పెంచిన
తెనుగునా డిడి మిత్రమా!

వేమనార్య వివేకమహిమను
సోమనాథుని నూత్తిపటిమను
రామకృష్ణుని రమ్యకవితను
కన్న నా డిడి మిత్రమా!

అయ్యభంజులచాయ బెరిగిన
కాయబలమున కడలు గలిచిన
వేయివిధముల పేరు పొందిన
అంధయోధుల బొగడుమా!
తేటమాటల తేనె లొలుకుదు
పాటవంబున పరువ మెప్పుచు
సాటిబాసల నీటు మీరిన
అంధభాషను గొలుపుమా!

ప్రణయి నీ !

నినునుకొను లున్ మరియు నీచిరునవ్వును దంతకొంతయున్
నీనయా గారముల్ కలికి! నీమమితారపుగుబ్బదోయియున్
నీ నడయాడుకా నరయ నీచిరురంబును కౌపుమోనియున్
చానరొ! నాటి నాయొడద ముళయి మాండిన చీర్చి చూడుమా!

ఎచ్చటి కేగినన్, యిష్ట నేమి యొనర్చిన నీమహాపాపము
 యిచ్చ దణించునుండు, కృప యించుక పూన నదేమి! ఓర్వగా
 వచ్చునె యోమనోవ్యధల వారిజలోచన, నీకటాక్షమున్
 నచ్చితి నింక తాళగలనా లలనా, చల మూన పాడియే!
 నీ సరసంపును చ్చటలు నీతరళాయగళప్రయుగ్మమున్
 వీసర వోనిమోహమున నేమగు చిత్తములో స్ఫూరించుదున్
 వేసర కల్లవేళలను ప్రేయసి, నిం గనగోరు నా కయో!
 అసలు గొల్చి యేచదగునా! మగువా, నగ హేద్యుచున్నదే!
 వలపులబొమ్మ, నీవు కనుబాటయినంతనె మోద నొందుదున్
 చలమున గొంతనీవు కనుచాటయినన్, కను తాప మొందుదున్
 కలికిరొ, నీ బెరుంగుచె కకావిక లైనమదీయచిత్తమున్
 తెలిసిన నింతకన్తి వడ, తిప్పు పెట్టక నిన్ను నేడెదన్!

శ్రీ అబ్బూరి రామకృష్ణారావు

విభాతగీతి

మావియగుళ్ళ మెక్కి నుకుమారతనూశ్రుతి కాననాంతగీ
 తావళి నాలిపింపగ పికొంగనలన్ వడి మేలుకొల్పి లీ
 లావిధి విచ్చు పూబరపులన్ జలియించెడునాకుమారము
 క్రౌవలయమ్ములం బసపుకొంతుల నీనెమనె రాబ్బునున్.
 ఊగను పారిజాతముల నుయ్యెల లాగుదు చిన్నికొమ్మలన్
 డాగి కుమారగంధముల నాచికొనం బుపురేకు లాది, తే
 దీగల జిక్కువెట్టి ప్రతీతియనతీసుడి చీరకొంగులన్
 లాగుదు నవ్వుటాలకు వనమ్ముల కేగు ప్రభాశవామా!

అడవుల పూల పాన్డు పయి పోయి గ న్దుర పోయి, చీకటుల్
విడివడు వేళ మేలుకొని విడ్డిన మొగ్గల నును బాసకల్
మొడపయి జోరుచోర మొలకల్ గొప్ప జూడబోవు సం
దడి నొకసారి యాశుత్తావారములకు నుగ్గిరి పొడుమా!

నిలు మొకమూర్త మై క ననీ మున్ను నిన్ను బిల్చిన
పువ్వుల సెలయేటికే అవి పో నిడిపించె మానమోడు ఇ
క్కిళులను (కొత్త నుళ్ళు తుక్కిడుగ నాతె పువ్వులాడియుక
వెలుగుల రేసికీర్తనల నే జపించెమ హరి ముగ్ధనన్!

కామదీ నుపగిన్న మార్గములలోన
కాంతిని విడమ్ము లగు విపినాంతరముల
సలిపియున్న సంచారంపు స్మరణ లెల్ల
నడగు చల్లని నీహృదయమునందు.

పూవులు పోగొని చేసికొని, ముందులు గుచ్చుకొనెగ బట్టు వా
పోవుచునున్న నాహృదయమున నుపియ వృగు, నీవజీవ వా
తావరణపరిసక్తి గరుజార్ద్రముగా నొనరించి మోముపై
వీవనలం గవల్చుము, దవీయములై పరువెత్త తాపముల్.

నయనయగమ్ము మూసికొనినాడ ననుం గొనిపోయి విడ్డుమ
ల్లియల నువాసనావళుల లీన మొనర్చుము; నీతరంగ సం
జయములమీద నెత్తుకొని స్వర్గపువీధుల దిగి రమ్ము; వా
లయి ప్రసహించుకొనినదయం దహగాహ మొనర్చు మిత్రుగన్.

నీమహిమార్థవంతున మునింగి యువకునిచివ్రవాళ ము
క్తా మణిరత్నఖండములు దండలుగా నవరించి తెచ్చి పు
ణ్య మహితమ్ము తొలపజేపీఘలగాన అలకరింతు నీ
పేరిను నెరుంగ లేమణిజేత్తులు మోహితులై కవిపగన్.

నీకడకంటిమాపుల ననీసలివై రణయించు ల్వహ
రేఖలు నేకరించి యిరుక్కేవల యుద్ధ మొనర్చుసైనికా
నీకముమీద రాల్చు; అది నీనయనాన్యుతమం చెరుంగగా
లేక రణావనిక పురయలీలలు మాని నుఖిలకు రెల్లదన్.

నీయన్యుతపరవాహముల నింపిన తీయదనమ్ముతోడ నే
మో యొక రెండుప్రాధపదముల్ పలికింపును నాచునోట కొం
పోయి భనాంబుధిన్ మునిగి పొక్కడివారికి నీవికాల కో
భాయతనమ్ము జేరగ నుపాయము చెప్పెద నెల్ల నేలనన్.

అ తి ధి

ఏకరద్యేక పులికాకాకవిధి

నెవరి దీవించునో జనయితి నేడు !

మునిమనస్సుల నర్తించు పుణ్యశీల

యేవిపినవాటికల నుదయించు నేడు !

అమెదెలాంచలముల పరీమళమున

భువనములు వదునాల్గును పులికరిగిచె

నప్తపల్లసుమానలీ సాంద్రగంధ

కాంధవమ్మున నిఖిలదిగ్విధులు అట్లు.

ఈయనంతభూములయందు నెవరి నడిగి
తెలిసికొందును నాస్వస్థ దేశమునకు
జెల్లనీడలు దిశ లెల్ల జెల్లివెరియ
నతిథిగా వచ్చి నట్టివృత్తాంత మంత ?

సా యం త న ము

రాగవతి యైన సంధ్యాపురంధ్రియాన
దాసనమ్మలచీరెలు చాల్చి వేగ
పడమటి సముద్రతీరాల వడుచుచెలలు
దల్లుచున్నాడు కుంకుమాక్షతలు నేడు.
కావిరంగులు వర్ధిల్లి తీవెసాగి
యఖిలదిక్కులములను నిండార విరివె;
విశ్వరూపసందర్శన విధము దోప
సంభ్రమించితి నిటు చిత్రసంధ్య గాంచి:
“అహహ! యేరాజీకై యీయజాండ మెల్ల
పారబోసిన దిన్ని జపానుమములు!
వీనిఖిలరసమూర్తి యాహ్వనవార్త
విని, సముద్రగడు మ్రోయించు విజయభేరి ?
అఖిల దిక్ఫిఖరమ్ములయందు నుండి
చారుతర మయ్యె మందారతోరణమ్ము
విశ్వసంచారకిలము విడిచి నాడు
చిత్తము పగిలాంతి జెంది స్వాయత్త మయ్యె
వినిభృత నికుంజమ్ములలోన మోగెను
దివ్యమంజీరరవము ప్రితిధ్వనించె

నాన్మదయకుంజవీధి; పాదపసమర
మొలచె నుత్పతనములకు, కృష్ణానందము !

మధుర మైసంధ్యాగళ జగద్రాజుని
సగము నుత్పతించె కన్నులు; లక్ష్మణుని వేళ
చల్లగా సాగిపోయె; సుఖమున
కాంతులం దోగి శివరీతి కల పచ్చె

చాచికునుమాళిచెల్ల నోడధులచెంత
కళగళించు నానాపరిసరములను
నిన్న న్మరియించును బీయనేర్చు ముగించు
గంధ మేజాడ ముగ్ధులతో ననగాను,
మంబలాలాపనిచి నీకంజనీను
రజశీలయు నానాస్వరభాసములను
నీహారస్కంధమునది రాతిగలది జేయ
మార్గ మెరిగించు ముగ్ధురంగ మేదా ?
నవనవోన్మేష మైన నానాత్వమందు
తవిలి నాన్మదయంబు స్వాస్థ్యంబు గనదు,
రాగవళత సంధ్యాసంజరమున జిక్కి
మినుకు మిను కను నక్షత్రమణిపథాన
నిఖిలలోకేశ్వరస్వామిని కి వచీయ
పూర్వపుణ్యతంత్రమై పూయనమ్మ
నీయఖండతేజోమహనీయమూర్తి
కృష్ణమలము అగు నాదు చేతోంచుముల.

కావేరి దేవేరి యై వచ్చె నేడు
తరులతలార, పోదాము రా రమ్మ!
పూవులు పూలులే పూడికలార!
ఫలము లందీయలే ఫలకలార!
అరకు లెత్తనే ఆరాధన!
సద్బాలు పాడవే ఉద్యానలక్ష్మి!
ముగలిపూపాడితోడ మొగ్గుల పెట్టి
దాటిమొగ్గులతోడ పూజలు నాసే
గోరింటగుత్తులు తోచినారే!
పొరుగువారలతోడ భాగ్యంబు పుచ్చేము
తరులతలార, పోదాము రా రమ్మ!
పొలమేరపొలములు పుష్పవింపంగ
దిక్కు-లన్నిటిలోన దివుట దీరంగ
జ్వేత లండరు తేరి చూడంగ
కావేరి కరుణించి కదలి వచ్చెను
తరులతలార, పోదాము రా రమ్మ!
వచ్చేటి దారిలో వరుసగా నిల్చి
పొలపెల్లువ గట్టి పంపియ్య దీర్చి
పిలిచి కావేరి పలుకరించెను
పాపకర్మము లెల్ల పారదోలేను
కావేరి దేవేరి యై వచ్చె నేడు
తరులతలార, పోదాము రా రమ్మ!

శ్రీ అధికార్ణ సూర్యనారాయణ రావు

పూల హారము

సహజమధురము తాననభావముతో
కాంతిచంద్రకంఠి తలసిగొని జాననే
కంఠనీమను శ్రేణిపే—హారమా,
కంఠనీమను శ్రేణిపే!

దళము దళమున నలపు తళుకు నల్లులు తెర
పూవు పూవును శ్రేణి నామిది నీదప్ప
కాంతకాగిటు దెల్పవే—హారమా,
కాంతకాగిటు దెల్పవే!

నిను జూచి నీవినుల బ్రేరణ రేఖల జూచి
నువ్వింపునెన్నెలలు నవ్వించుడిడి మోము
పువ్వుకన్నుల జూడవే—హారమా,
పువ్వుకన్నుల జూడవే!

నలపుసూలను పొంగు చెడియెద్దములాసి
తలపు అన్నిటికి నా బలు జల్లు ముల లావు
లలపుముద్దుల దెల్పవే—హారమా,
కళపునుద్దుల దెల్పవే!

సందెబంగరసీను చిదు లాడెడి తల
తనువు పులకలు చెడ వినితనననన ప్రణమి
పరిమళముల జల్లువే — హారమా,
పరిమళముల జల్లువే!

లలితమంజులగాన కలిత భంగములతో
వలచి యాలింపగా చెలియతోడున నాదు
చింత లన్నియు జెప్పవే — హరమా,
చింత లన్నియు జెప్పవే!

తలపు దెలుపులు విడక వలపుబొలుపులు నెడక
అనుదినమ్మ పట్టె ప్రణయ గీతక చాడి
పనసు మనసున గలచు — హరమా,
మనసు మనసున గలచువే!

ప్రేలవే భక్తగా ప్రేలవే మధుగా
ప్రేలవే వలపుటుయ్యాలలో హయిగా
బాలతలపుల ప్రేలవే — హరమా!
బాలతలపుల ప్రేలవే!

న లు వై న నే మె

భక్త దాసవే జానకి నీవు
నల్లనివాసికే యిల్లాలివోట.
కలపు నిల్పినవాడు నలు వైన నేమి
కలిమిచూపులవాడు నలు వైన నేమి
నామది గొనువాడు నలు వైన నేమి
నాబాలకృష్ణుండు నలు వైన నేమి!
నాకాకతు ముద్దాడ నలు పంట దమ్మ!
నానాధు ప్రేమింప నలు పంట దమ్మ!
వాపతి నన్యంగ నలు పంట దమ్మ!
నాబాలకృష్ణుండు నలు వైన నేమి!

నరలక్ష్మి పరిణేతి వైకుంఠ దహన్!
 నీతమ్మ చేపట్టు శ్రీరాముడమ్మ!
 గోపికల్ గొల్చెటి గోపికల్ దమ్మ!
 నాబాపప్రభుడు నలు వైన నేమి!

జానక చూపు

చిరవియోగానలంబున చిత్త మెరియ
 కనక కనక జానకి నన్ను గాంధీ నపుడు
 నాటుకొనిన దుఃఖములైని నానందము
 వీచికొమారికలు దండు వెళుచు చంద
 ఎండ కానలు జతగూడి యుండెన్
 చీకటియు వెన్నెలయు చెల్లి పురుషునల్లు
 కనుగోసల బాష్పకణములు కాలబాంధ
 తొగరుబెడవుల చిరునవ్వు తోచె నతికి.

వలపు పాటలు

తెలియఁద్రేమమే బలమైన దండు
 పులుగు లాకాకాన లలితముగ దాడె.
 కనరాని ద్రేమమే ఘనమైన నందము
 ఆకులలో గాలి పోయిగా పూడె.
 పలుకని ద్రేమమే పొసిన మందము
 నల్లగా ముడిబొగ్గ బాధన పోయె.

వై మ యా త్ర

రాక్షసిని పెండుచేడల పడెని శాసన
 మీ శిఖరమె పుట్టిని పెట్టె పుట్టులు,
 నెరువేయగ జుట్టించి రమ్మి నెట్టు
 బాహినీగ మాత జుట్టె పోయి యు,
 తోయదబ్బయి మొ డొట్టితోడ గూడి
 ఆకకపుబాడలపె నూచు మై రీతి,
 అగ్ని కణములు మగవ్రణయములు పెండు
 కలగి యే కొద్దియై కలగి గాలిపి లాలిషి,
 చెడుల దహించి ప్రహసలాక్షణ సంత
 తాగ్ని సర్వేశుతో నైత్ర మోను చెలియ !

శ్రీ కొడవగంటి సుబ్బయ్య

కా ల గ తి

ఏ మిది తుమ్మెనా, ఎవటి కేసుచునుంటిని తోక ప్రప్పి ఆ
 కామవిలాసవీధుల విహారము మానెతివేల కేడు ? నీ
 కోమలరావయిలో శ్రుతువుకున్ విదానా నది యేమి ? చంపకో
 ద్ధానువరంబునొచ్చి దిగి బ్రాహ్మణులందఱు క్షౌత్తిపానలన్ ?
 బాలరసాతమా, లలిత పుట్టు పాళి పొడిచి చోకిలం
 బేలొక మన్ను పూలె మునియింపడు కట్టుల ప్రేమగీతికల్.
 చాలనునుండే నీవిదానా, కామణానా, శుభ మొక్క-పేరియుకా
 బ్రాహ్మణు నీనుకొనితి, జగదాధి పుట్టెదె నావదింపెనో ?

పువ్వుడికల్ మెయినిండ జుట్టెను, హామంబుల్ రాల్చు నేతలబులం
బవనవ్యాకృతి నుత్తరీయము తొలగంజేసి కోషింతు, మో
సా విలోలాద్భుత సుంతు వట్టెనున, నేలా యట్టివ్యాలోలముల్ ?
జవరాలా, నుఖియింపు సానిగ్ర నుడిజ్యోత్సాస్మిగ్గపూరంబులన్ !

మేలు కొలుపు

నీడములు వీడి కలకల విస్మయముల
బారుచున్నది మేతకై వక్షికులము,
కొక్కురో కొయి టంచు కుక్కటము కూపె,
ఇంక నిద్దర మేలుకో వల విప్ర !

ప్రాగ్ధిశానలపర్యతాగ్రమున గ్రమ్మె
భూమనంక్షిగపాపకోద్ధూతశిఖు
తర్పణాదినిరతులై తిరలిసారు
తోడిపొరులు, శయ్యను వీడ వల ?

చలిదిమాటలు భుజదండముల దవిల్చి
వృషభగళముల సీరముల్ ప్రేగు వరచి
పోవుచున్నారు కృషికుఁ పోలఁబులకును,
బాపడా, మోము మును గింక బాపరాద !

ప్రాతరనితరంగ సంపదల దోగి
పారవశ్యము నొందితో బ్రాహ్మణుడ !
ఆరచుచున్నవి లేగ లంబాయ టాచు
పాలు పిత్తికడి వేళాయె మేలుకొనుమా.

ఖరకరుం డిదె సోరణగండనుండి
స్వర్ణరోచిర్మయూఖిల్ వరవదోడక.
చిన్న మాతురు భారతి చియి పట్టి
లేపుచున్నది, నిద్దర చారింపు నాయు !

శ్రీ పెద్దిభట్ల రామచంద్ర రావు

ముఖాంభోజమే దృష్టి నిలుచుకతన

దివ్యమోహనలలిత సందీప్తికాలి
నీముఖాంభోజమే దృష్టి నిలుచుకతన
నిశ్చలం బయ్యె నామన నిలిచికి
ప్రియనిదర్శన మిచ్చి పుష్పవిధాన !

దివ్యమోహనలలిత సందీప్తికాలి
నీముఖాంభోజమే దృష్టి నిలుచుకతన
పులకరించెను నామన సలలితముగ
చిన్ను నిలిచిన చుత్తెఱచిప్పవైత !

దివ్యమోహనలలితసందీప్తికాలి
నీముఖాంభోజమే దృష్టి నిలుచుకతన
హృదయ ముప్పొంగిపోయె సమ్మదముతోడ
పూర్ణమానిక వార్ధి యుప్పొంగువగిది !

దివ్యమోహనలలితసందీప్తికాలి
నీముఖాంభోజమే దృష్టి నిలుచుకతన
రుచ్యరాగామృతరసమ్ము గోలి నాను
కాంక్షే పూదేనె గోలుభృంగంబుకరణి !

నా క

ఎంతకాలము మోహి నీదగఁను?
అంతుపొందును లేని యీయభిరుచు
శ్రీవ్రయాతనచే కాళ్ళు తేలిపోయె:
నన్ను దరి జేర్చు చేమి నానాక వగుచు!

ఎంతకాలము మోహిల్లి నిలకడను
 ననాజబలమున నూర్చు ప్రాంతి శేషు
 సరళవృత్తిని మాసిరి పురుషులయ్యెః
 నన్ను దరిజేర్చు పేమి నానాకావలముః

ఎంతకాలము మోహిల్లి నిలకడను
 దుర్భరాత్రిని పూర్తి తూలికానా
 అవయవసమూహ మెంతయు ననబోయ్యెః
 నన్ను దరిజేర్చు పేమి నానాకావలముః

ఎంతకాలము మోహిల్లి నిలకడను
 నీమచిత్తు పుష్పతనము నానాకావలముః
 ఎంతకాలము మోహిల్లి నిలకడను
 నన్ను దరిజేర్చు పేమి నానాకావలముః

రవీంద్ర నిర్భారిణి

అస్తమించెను రవికరంబునామి
 లోకబాంధవు బాధాబాధితము
 జగతి యార్చినయూర్వియ బాధితము
 కాళరాత్రిని పూర్తిమ. కాగిలెనుః

అత్సవికసన మొనరించు నట్టిగోళము
 మరసి రసభావబంధురంబు నయిరతి
 విశ్వకాహనగానయ్యు వినియనానః
 కేణువుం దాల్చు నీనాటి పేము పేము
 మానవాభ్యుదయస్మృతి పూని యుండుః
 విశ్వభారతి నామకవికులభూరి

శ్రీ వెద్దిభట్ల పూర్ణ తర్క

౧౯

గురుశతమ్ము పంపాపించి ధరణి కెల్ల
ఒజ్జబంతిగ జూటి మెట్టుండి నాడు.
అస్తమింపినరవి పున రతరించు
సహజరచితోడ ప్రాభాతసమయమందు
భువన మంతయు కెల్లను బోడతోడ
సకలలోక కల్యాణమ్ము సంతరించు.

శ్రీ వెద్దిభట్ల పూర్ణ తర్క

మా ధు రి

ఫలసుధామాధురివి గోలి పాదశమన
పాదును శకుంత మొకటి శాస్త్రంపు ఫణితి.
సుమరసంబున రసవత్తరముగ జేయు
చుండె ఝంకారమున నళి నూనవనిని.
కూనరాగాన పాల్ దీయుగొల్లపడుచు
గోపయస్సుల మాధురి గూర్చుచుండె.
ప్రణయరాగము నిరతము పాడి నుకవి
దాని కొనగూర్చుచుండె నత్యంతరసము.

ప్రియసీ, కంట తడి నీవు పెట్టునెడల
మోము విన్నదనంబును బూనునెడల
ఇచ్చ యుండదు చేయుట కేది నాకు,
త్రక్కతి యంతయు ఘోరాధ్య బంధురంబు !

నామనోరంజనీ, విను నీమాఖ్యు
స్మిత మధురభాషణములు వర్షించుచున్న
అలలపై జేలియాడెడి హంసరీతి
నామనం బోలలాడు నానందజలధి !

క ర్ణ ధా రు డు

కర్ణధారుండు చుక్కాని చేపట్టి
నడపుచుండెను నావ గడు శత్రుతోడ
నీహారమున నుండి నేతయుగ్మమును
తొనగానచ్చు దూరాన దీపంబు.

జలధి హో ర్మనుచు ఘోషను పెట్టుచున్న
చలియింప దతనినిశ్చలదృష్టి యేమి !
తుంగభంగములపై దుముకుచున్న
చలియింప దీతని నిశ్చలదృష్టి యేమి !

ఈదురుగాలి రంయని వీచుచున్న
చలియింప దతని నిశ్చలదృష్టి యేమి !
అతని చూడ్కులు నిల్చె నాదీపమండె
ఒక్కప్రక్కకు త్రిప్పె చుక్కాని యతడు.
అలలపై జరుగ బరుగెత్తె వడన,
నావలో వారికి నప్టంబు లేదు
నావ కంతకమున్నె నప్టంబు లేదు
భద్రమ్మగా నోడ యుద్ధరి జేరె !

ఆత్మసమర్పణము

(పరమహంసాననీయంఘ్రిపద్మమలన
నాదు హృదయంబు బంధించినాను నాథ !
నా సమస్తము నీ దగ్గరార్థ మొసగి,
వేణుగాన విశారదా, వేడుదాన !

నున్న కల రెండకో నాకు ముఖ్యులనుచు
తిలచియుంటిని గాని యీ తరుణమందు
ఎవ్వరికి గాకపోతి నీవే గృహించు
వేణుగాన విశారదా, వేడుదాన !

గోకుల వసించు నా బంధుకోటి యెల్ల
దూరురాలినిగా తేసినారు నన్ను.
హృదయవేదన నాల్పకో నెంచి నాథ,
ఎచ్చితిని చేర నీ పాదవనజ ముగళి !

నాకు శరవమ్ము నీ వని నమ్మియుంటి,
అంతటను నీచ సౌందర్య మరయుచుంటి,
వ్యాయమని యేని లోచిత నది యొనరుచు,
మకట, పా మ్మని యాన తీయకుము నాథ !
వేణుగాన విశారదా, వేడుదాన !

నా సమస్తము నీ దగ్గరార్థ మొసగి,
ఒక్కనిముషము నిను బాడకన్న నాథ,
ప్రాణములు పానమొనరిడి పట్టు వదలు !

మ హా ద య ము

శ్రీ దేవులపల్లి కృష్ణ శాస్త్రి

అ శ

కన్నీటి కెరటాల వెన్నె లేలా?

నిటూర్పు గాడ్పులో నెత్తావి యేలా?

ప్రలయకాల మహోగ్ర భయదజీమాతోడ

గళిఘోర గంభీర ఘోరఘోరభటులలో

మెర వేలా?

అశని పాతమ్ములో నంబు వేలా?

హాలాహలమ్ములో నమృత మేలా?

ప్రబలనీరంధ్రా భ జనిత గాఢధాత

నిబిడహేమంత లాత్రీకుంతలములలో

చు క్కేలా?

శిథిలశిథిరమ్ములో చిత్తు లేలా?

పాక్షిణి పాల్కిపై ప్రసవ మేలా?

వికృతి కూరతుధా తుభిరమృతకతోర

వికటపాండుర శున్నవదన సంప్రగ్నిలో

న వ్వేలా?

కన్నీటి కెరటాల వెన్నె లేలా?

నిటూర్పు గాడ్పులో నెత్తావి యేలా?

క న్నీ రు

కలువ దుర్గారత పంకసంకలిత కుహర

మాల జనించు మనీయాశ్రమలింధార

శ్వామి, భవదీయపాదదేశచూన కాది
ప మహావన జాహ్నుతీ ప్రసాద గాంచు.

గాఢ మగుజ్వలన దుఃఖమృతవన
నా కనుల జారునుషాశ్రుశీకరములు
చ్చాదయము గలంచి విసలించి యేర్చి వెలు
నారిద్రవోజితబిందువర్షము మమ్ము !

తాపకీన పదసత్కౌజ దళములందు
నిలవని మొక్కవేడికిన్నీటిచుక్క !
నడల బనరించునెత్తావికమ్మననము
ద్రావని మోహప్రభూ, దాని దనిది దీర !

అమృత గొం తెత్తి యెచ్చినా, నవుడు నన్ను
గాంచగా నోపగా లేక కన్ను లట్టె
యార్చికొనినవి తారక లవుడు మొగిలు
అల్లసల్ల నలసల్ల నై భరమ్ము
లైసనిట్లూర్పు దొంతర లైన ; వవుడు
కుంచుకొని కుంచుకొని కుహూకుహూవాటి
నను దొలగి దవ్వుకవ్వులు చర శిరాలు
నార్చికొనినవి శిమిరాలు భయవకాన.
అవుడు బ్రతు కొక్కటే యేడుపైన గాలి
రిచ్చవడి వట్టిపనిపాపలీల చూస

యానమాన బారి మస్తకాళి నొడిగి
 పొంచి చూచుచు చలియించిపోయినాను :
 ఆప్పు డీవిశ్వమే నిత్యయాత్ర నాగి
 శ్రవణములు మూసికొనివది ; రాక రాక
 నాగళతమఃకథమ్మన కేగి కేగి
 కోదనోచ్చలితోచ్చగీతా దురంత
 దుష్పరూర్పులు వెడలి రాగా.....

నా వృదయమందు విశ్వవీణాగళమ్మ
 భోయభోయన ఈనాడు మ్రోత వెట్టు ;
 దశదిశాతంత్రు లొక్క సుధామ్రుతిని ప
 నంగి చుక్కలపెట్టపె వంగి వంగి
 నిలిచి నిలిచి శృతోత్కృష్టవమ్మల చలించు.

వెలుగులో, యమ్మకాలా, తావులూ నుకనో
 కురియు జడులు జడులు గాగ, పొరలిపొరలి
 కెలువలు గాగ, పూరకలోలములుగ ;
 కలదు నానాన క్షీరసాగరము నేడు !
 దారి దొరికని నాగళద్వారసేను
 తరగనాస్తావ పీలుపుతోందర విదల్చు !

శ్రీ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి

= 27

మోక్షలే నిత్య లోకాంతీయదనము !

అలపించు నానందతేజోబునిధుల !

కుది మొదలు లేని చానాటి తొలి నిశీధ
పుండమ, హఘాత మయ్యది : అందు దారి
లేదు, మిలుగు శనియు కానరా, దొకండ
పొంచి యొదిగితి నే మూల మూలంబు.

నాటి నిశీకనీలగగన శుభ్రయిం గను మోడ్చు మేఘపుం
గాటుకకాని లింతల బెంక నుకట్టుగ నిద్రవోవు నీ
వేటికో యొత్తిగిలి తరలేక్షణ, నూత్న వియోగ శోకపుం
బాటున నుక్కుదీను గనినా పనురాగము మోము లెత్తగాన్.

నీ కనచూపుచీ కటులనీడల నాయెద నిల్వలేదు పే
రాకలిగొన్న నా బ్రతుకునందు శృతీయ మనోజ్ఞ హాస శ
భాకమనీయ కింఛిదపి కల్పణ కట్టగ లేదు, కాని యే
మో కలగన్ మనస్సు వలపుండమకమ్మున నిం దలంచినన్ !

నవని త్వదీశు మాక మృతాశ్రమ నీటి చుమీద మూగబై
యనకల నానెనో, అనలమి దహించు విశుదబాధ డి
ల్లవడెనో, నీ మనోజ్ఞ కుధుర మ్మగు కంఠము, కాయచిచ్చుకే
సవి గళ మెత్తి పాడుటకు బాలని సోనవిధాన ప్రయసీ !

నవన వసంతచరణముల నాట్యమ్మలా !

భవదమృతలావణ్య వనన విలసనములా !

మెరపుల పిలుపుల మెరసినవి ! పలికనవి !

శ్రీ దేవులపల్లి కృష్ణ శాస్త్రి

= 2

నిరు పేదరెల్లులో నిడురించుకొంటే
 కల్లోలమే యైత గతి యేమీ !
 చలువతెమ్మగజాం చులచిత్తుడే శాని
 తూలతీతతి కీమరుతకాగిరి యేలూ !
 అగడమ్మే కాని మూగవేలువుగొంతు ,
 మ్రోసెనో హృదయము తాగిలువరికేని !
 నిదురలో స్వప్నాలకడలికే బరు బైత
 కతి రెల్ల కను విచ్చి తొల్చునాగతి యేమి ?
 బ్రతుకులో బాహుపరిమళమె బదు వైత
 భావాలె పదిమై బ్రతుకునాగతి యేమి ?
 చివురాకుతెలనే చిప్పవోలును కాదె,
 విజాతీయగనే విరియునుంటా కేమా !
 చికిలేటినీలాలర్పురుతలో తారయా !
 నటియింప నోరునా ? నవయింప నోరునా ?

శ్రీ చాన్దర్పి రాజనేఖర రావు పాంచాలీ సాంత్వనము (మహాభారత వాక్యములు)

కృతిశాస్త్రం దిశిత్వమునకు రిషభా శాస్త్రమున భీమపురి
(మహాభారతము) కలదు, కాలపరపక్ష్యమునైన యదివాక్య భా
గవత్సామ్రాజ్య మహాభీమాన దేవతానామ గాదము, గుర్తానా
దతి ప్రతి మహాభీమాన యుత్తమసాత్వికమునైన | వాచనీ !

భగవంతునిని కాసి యుద్ధరంగు భగవంతునిని, ఏ
గరికిం బాసిం భీమపురివంతునిని, మహాభీ
కరిమై యుద్ధిం బాసియవిజయకరియై మహాభీమా
తమనీ, ప్రాతః తేజ, తేజ మనమైత్రం బాగ్యమూర్తిని

కనుదాయన బడినా బావకలుగుత్రాత్రేణి పెంపొందె, ఏ
మన పాంచాలీ భువనపరావముచే భోక్తాదే, జ్యుంభింప గా
నవదగ్ధము, గాభరాత్మల పరితాజారిమి భారుణి
జనియింపంగలవాది నల్ల మనస్కన్దస్వామి రోదాయన.

దనీకం గాభరాత్మల భీమపురి స్థిమై సాధ్యమణి
గాసింబెట్టి భాగ్యం గాభరాత్మల, కాలంబు దాపయ్యె,
భాగ్యవక్త గానాడి గాభరాత్మమహాభగవంతు పాటింది
శీవంకాగళు గల్పి మూర్తి గానీ నీపాపానోద్ధారణ!

విశ్వమూర్తి

భాను దుర్గయందు నుదయపర్వతమునందు
చదల గల్గెమ్మెను సంజకంశాయలందు
మలయ మహామౌరయమునందు లయందు
కోమల వహియందు గాభరాత్మమన మందు

తనరి యుండిన ప్రకృతి చైతన్యకోభ
తలపునకు దెచ్చు నొక మహత్త్వంపుబ్రతిభ.
అతిసమున్నతభయదవర్వతచయంబు
నీలనీరంధ్రకాదంబినీగణంబు
సతతకల్లోలవీచికానాగరంబు
గాఢతమసావృతకరాళకాళరాత్రి
విస్మయభయాల్కు గొల్పు న విశ్వేశ్వరూప
మెట్టిదో, యామహామూర్తి యెవని కనుక!
పూర్ణిమాచంద్రచంద్రికాపూర మైన
కారదమనోజ్ఞ యామిసీసచయమందో
చలువరాయని యమృతంబు జాతువార
మినుకుమిను కనుతారకాగణమునందు
ప్రతిఫలిండు తుషారనీరములు మెరియ
వనయలో నిల్చు నామహామహు డెవండో!
తరులు వికసించు నవనంతముల లోన
తావి పెదజల్లు కుసుమబృందముల లోన
మించి యిగురించు గున్నమామిళ్ళ లోన
తనరు మహనీయ ప్రకృతిచైతన్యకళలు
ఎవని తేజఃకణములో యెవ్వ డెరుగు !

ప్ర తీ డ్ష

క్రేవల నున్న పెంగళువలేకు యి కోమలకాంతు లీన, పూ
దీపెలతూగుటుయ్యెలల తేలులు లేనియసోన లాన, క్రొం
దావులు చూరలాదు యమునా నీకతామయపుణ్యభూమి బృం
జాననరమ్యనీను యిది నందకుమార, అనుగ్రహింపజే !

ఎచ్చు వల్లెపూలచాదగొడ్డను దాగురుమూత లాగితో,
 ఎచ్చట వెన్నముద్దలను నేర్పడ దొంగిలి మింగినాడవో,
 ఎచ్చట చెట్లనడతను నింపుగ పిల్లనగోవి నూడితో,
 అచ్చొటు వాసి పోయితినో, అల్లిపై వసరమ్యసేమపై?

పచ్చికనీళ్ళపై విరియబాసిన తెల్లఃపూలగుత్తులం
 దచ్చపునీటిబిందువుల యందము వెన్నెల బిందులాడగా
 పచ్చనిరత్న కంబళముభాతి నిసర్గమనోహరంబు మై
 నిచ్చలు నివ్వటిల్లు వన మియ్యది గోవకుమార, రాగచే!

తీయనిపాలు త్రావితని తేపకు తేపకు గొల్లబోంట్లకుం
 దీయనిమా ద్దొసంగితిని తీయనిమావి యిగుళ్ళ యీనన
 చ్చాయల విక్రమించితిని చల్లులబువ్వము లాంగించి కం
 దోయి ఫలించ నాట్య మొనరించితి, వాటన చెల్లిపోయో!

చూతమా రారె నందు జొకనుండర బానిని వెంట దెచ్చినో
 రాతిరివళ నిండుయమునానది క్రేవల క్రోన యెచ్చినో
 పూతన ఎచ్చెనో నిదుర పోవుచు నున్నయళోనప్రక్కలా
 నేతనుజాతు జైన నిదురించెనో చూతము రారె గోవకుర!

కంనునివంటిరక్కనులు గాదిలిబిడ్డల గోయ వెంతుగో
 పొంననులై, పవిత్ర మగుబ్రాహ్మణజాతి బరాభవింతురో
 హింస యొనర్తురో, బలుల నిత్తురొ మందలలోనిక్రేవులక,
 ధ్వంస మొనర్తురో మెయగుబంగరుచాయల పంటపైరులక?

ఎండకు నాన కోర్చి పలవించెడుమందల నాదరించుటో
 ముందునిసంపురమ్మడుగుమాటున దాగినవాగుబాసుపై
 తాండవ మాడుటో, మరల రాత్రిని ధగ్గము నుద్ధరించుటో
 చందనవానలం బడచి పాడుటో, కాక యిటువిధ వాదిరే!

అయమునానదీ పరిసరాగతమందవమీరవార మే
చాయల బోయెనో దళదళావృతతుంగకరంగమాలికా
తోయకణంబు లేకడల దూరములై పరతెంచుదున్నవో
మాయరె, రమ్యవస్తువయ మంతయు కృష్ణునివెంట నంటెనే!
అయుపుపట్టు తూలునటు లశ్రులు గాల్చిరి గొల్లవారు, లే
బ్రాయులు నన్ను సానములు బాసి తపిం చిరి బాలి పుట్ట నం
బా యని మోర లెత్తుకొని యాపులు మాడలు నంగలార్చి, కృ
ష్ణా, యికనైన గాని కరుణామతివై ప్రభవంప నొల్లవో!

శ్రీ కోవల్లె శివ కామేశ్వర రావు

వి ర హ ము

సంవేగబంగరుం గరువు సాచివ నీమెఱుచాయ నచ్చుబో ,
చెంపకు చేరెడై కనులు సిగ్గుతియ్యదనాలు వేర్చె నీ
వం వసుధ్రూతల నుడిటివై నటియింపగ వేర్చె చంద్రవం
బంపురసంపుటాత జగిచావనకూ మొకవింత గొల్పెదన్.

తపము చేసెడిబుద్ధి నేత్రములు మాయ
కన్నులకు గట్టినటు లీత కానివింతు,
కన్నులను విచ్చినను నీవె కానిపింతు,
వబల, సర్వంబు నాకు నీ కైతి విపుడు!

నీయనురాగరూప రసనిమ్మగ జేరితి, దప్పిగొంటి, నా
దోయిలి సాచితికా జలము దోయిలి కందగ నిమ్మ నిమ్మ నే
శ్శ్యయముగా పృరించెదను తిన్ననిన వ్యోకయింత నాచయికా
నేయము న న్నొకింత కను విచ్చి కనుంగొనరాదె కామిని!

నీయాలాపమతోడ క న్మోగియ గా నీట ప్రసంపుర్యమై
కాయం బెల్లను నాకు యుట్లు మనగా క న్నిప్పి నిం గాంచుచున్
మాయం బొడువు కోరి యుండ నగు సామ్రాజ్యంబు బోనాడి యా
కా యజ్ఞంబును చేయునానిపడిగా క్యామా, నికల్ పుచ్చెదన్.
ఉచిదా, నావయి మాకుముల్ కలవొ లేవో గాని నీ కార్ద్రము
ర్తివి నీ కప్పుడు నామనస్సునను సంఘాతాంతై రాగముల్
కవి రెట్టింపగ బాడుచుండు, విక దబాపువ్యవసాకర్ణనో
ద్భవ దుద్యేలతరంగపంపతన విభ్రాంతిక్రమక దోగుచుకా !

పు న ర్దా ం ప త్య ము

క వి

పూవులు బుట్ట కెత్తితివి మోచున ముతైములై శ్రమాంబువుల్
తీవర మయ్యె, ముంగురులు తేటకనుగన నాచరించె, నిం
కో వికనద్యయస్విని, మధూదయవేళల యందు తీవరా
ధా విని పాతపౌఖ్య మగుత్వక్కునుమాపచయమ్ము లేటికో !
కోసినపూవు లున్న వతికోమలముల్ మధులిట్టుదానాతికా
మానినైతన గావు, వవమానుడు లాలనచేసి పెంపగా
భాసిలి పిన్ననవుల గువానవలం గురియించుచుండే, నీ
వోనుకుమార యౌనననభోదయి చంచలదృగ్విధి, సతి !
ప్రపంచినపూల జూడక యుధోమతికై మునుముందు మంచితా
వంచు నతిత్వరం జనెద, వాగతి వానిమిలాసమనల్
కొంచెము, తీవ వీడగనే కోమలతారసీతంబు లెనా, లా
నింకుట నీమనోరథము నిర్మలయౌవనభాగ్యభాగిని !

వాణి

పీరసనీరదాత్మజ, యువోచితలాకికకార్యకామివై
యూరక యాలపింతు, చినమై కనవోకడె యస్మదీయచే
తోరమనీయభంగులు, నుదూరము లయ్యెనొ జ్ఞానచక్షివుల్ !
నీరవగాననుందర మనీషితకం చెడబాసినాడవో !

నానలపుంగవుంగిలు లనారతి మెచ్చని కంఠనీమపై,
పూవులపోవులై మేరయుబో యతడే తెలియంగనోవు న
నో నిచలస్థనఃపథుడ, యుమ్మలికమ్మున నున్ననిన్ను నీ
పూవుల కప్పజెప్పితిని, పోయెద న న్విడువో చాతాకడై !
త్రుంచుటె నాయభీప్సితము, త్రుంచినపూవుల నేలపాలు గా
వించుచాతాకు బుందురు ! నవీనపరీమళమాధురీర్పురీ
ప్రాంచిత మైనయీసుమదయంబు జరామరణంబు లేని దే
మంచు తలించితో, తెలియజైతివి నాథ, మదీయతత్త్వముల్ !

నీయుపగూహనం బొకటి నిష్క-పశుమటంచు నుబ్బు నీ
కో యువ, కన్న కూతులమహాజ్ఞలతోధల జూచుకంటె కే
లే యితరంబు లేల ! తనయిష్టసమ్మద్ధిక సాటపాడదే
కోయిల ? భోగభాగ్యముల గోరియె కూతుల గాంతై దంపతుల్.

ఈమధుమాసయామముల నీపువుదోట రహోప్పద్యక్తి ని
చ్చా మధురార్ద్రగానసుఖసౌరభ మిచ్చెడు పూల గోయగా
నానుది వేడ్క యయ్యె, నీక నాచెయి నీచెయి గల్పిపోద మా
రామములోని కోయికవిరాయడ, నన్ను గవుంగిలింపరా !

తాంతి దేవి

ప్యాదయప్రమదావహతిధీ,
నవయా, దుఃఖరశమై యైన నా
మదియందు వసింప రమ్మ, ని
న్నిదె ప్రార్థించెడువాడ కాంతమా !

మణియానిలు కాగిలింతలన్
 పలపుల్ కౌంచెడిపాదపయ్యులన్
 మెలగ న్వలతేల నీవు ? విం
 తలుబో నీదువిధమున్ చారయన్.
 చిరునవ్వులపూలగుత్తులన్
 గురుపంగా నిను గోరుబిడ్డలన్
 విరసంబుగ జాతు తల్లి ? నిం
 గనుజాసింధువుగా నెరిపెరే !
 తనినీగము రాతిగట్లవై
 జని మాధుర్యము జాలువారగా
 భవని నేయుర్పురీకలయలన్
 మనె లేలా ? యొకమారు వల్కుమా !
 భయచాక్రతి బొల్చునాతమో
 మయరాత్రిన్ స్మయమానస్కంబులన్
 నియతిం బరగింతు లేల ? నీ
 పయనంపుంగతి బల్కు జాతమా !
 జననీ, కరుణింపు మంచు నే
 నిను నత్యంతము నెమ్మి మొక్కగా
 నను గావని యింక నెవ్వనిం
 గనెదో నా కెరుగంగ తెప్పమా !
 నను దుష్టరచింత మంచి, మ
 స్తన మాందోళన మ్రుందుమండగా
 నిను వీడితి నంచు బల్కుచుం
 జనగా నీ కిది నన్నె కాంతమా !
 పరుజెత్తను పాలు త్రావగా
 గురుకామోదులకున్ వశుండ గా,

సరి లే దొకడుక ! మదీయహ్మ
త్సరసీజంబున తావు గాంచుమా !
భవదీయవధంబు బెల్లుగా
నవు కా దన్ పలు కాడకండ, ని
న్నవలీల గ్రహింతు, సంత గా
కగు భాగ్యోదయ మమ్మ హఃతమా !

దయితా హృదయము

పొలయలుకక నరాగన్మమవుల్ కడకంట నిశాలి కొంట లే
ఖలు వ్రసరింప, నెయ్యమును దో దరాచుక దిగ ద్రావునో, సము
జ్వలముల నయై తాపబవనంగడి నేచునో, రేల చీకటుల్
తొలగగ ప్రేమరత్నము వెలుంగదో పొట్టగు నిట్టు దేల్పుచున్.
అతివతలంపులో తెగునవట్టికొలంబికి మీరె గాని నీ
కత చెవి సోక నశ్రువులు గ్రమ్మ, చలంబక యుట్టె నిల్చి, యా
సత మయి తెల్లబారువదనంబు బెళుర్చు, సకోషభగ్నవా
కృతురిమ కంపితాధరనిషణ్ణుగా భ్రంశటిన్ వెలార్చెడున్.
ఏక యభిమానజ్యంభణమహిష్టమయైన ముఖాభిలాషలం
బొదలదో, కోపముద్ర విమపుం గననప్పటిహానబ్బకే
లుదితముభోవగూహనల యొప్పుని బుట్టున యొడుసేని, నె
మ్మది దలపోయిన కయ్యో ! కసుమాలపుకొకలపూవు నొంచెదే !
వనిత య దేమొ వింత యగు, ట్టిబయల్ కనురెచ్చ వాల్చుకే
కనికని సుంత యొరగ ముఖంబు మలంచి యలఁ తినవ్వునన్
కనులు సగంబు మూతపడ గా పెనవుల్ కొనసాగు మొగ్గయై
తనరెడుసంతలో నలసతన్ పెడమో సెడుమన్ గొణిగెడుక !

శ్రీ కొడాలి అంజనేయులు

ప్రేమ లేఖ

ప్రణయపరివళ కారదరాత్రు లెన్నో,
నిరుపయోగమ్ము లయ్యెనో యెనుగలక ?
నేడికాటుక కన్నీట వాడునడిన
అడవిపువ్వుల సెజ్జల నడిగి చూచు.
పాలిపోయిన చెక్కిళ్ళజాలి యెల్ల
నిదుర యెరుగని కన్నులమదుగు లెల్ల
వలపునిట్టూర్పు పెగ్గిత నలిగినట్టి
తొలిమొగిలిచేత లేఖయే తెలియజెప్ప.

వాలుజాపుత పన్నీరపూలు రువ్వ
నొక్క జేసితి నేమో నీజన్మనమ్మ.
వెన్నకన్నను చివురులకన్న గూడ
మృదుల మైనట్టిహృదను మర్పింతు నీకు.
విరహ చింతాభరమ్మున వేగిజేగి
మీను విడిచెద నేమో నుమూ ! త్వదీయ
ప్రణయముక్తాశుమాటల ప్రతిఫలిత
అంకితము నేతు నీయమృతాక్షరములు.

కవితా గానము

౧

కాశీరత్నం పూనేవోట
కంఠిద్రాక్షులు పాశేవోట

కొండకోనలో గంగాజలములు
మిమ్మల లాడుచు మెరసేవేళ
కలకల పాడవె కవితాకన్య !

౨

పసిడియిసుకలూ పరిచేచోట
దేవకమ్మలూ తిరిగేచోట
పచ్చరాలపై కిన్నరసానులు
తీయరాగములు తీసేవేళ
కంతయి కలపవె కవితాకన్య !

౩

పారిజాతములు పలచేవేళ
అప్పరోగనలు అడేవేళ
చింతారత్నపు తరళపుసిగులు
వగడపునందెలు నిగుడేచోట
గానము చేయవె కవితాకన్య !

జవరాలా !

౧

మమ్మలకెరటాలు మలచు మిన్నేట
తొలిపూపజాదిల్లి దోసె వేయించి
మంచిగండవుకొండ మలకవాగుజకు
రావించునే నిన్ను తానణ్యరాకి !

౨

నదియు చచ్చుదు తేనిచదలమార్గముల
ఇంద్రధనుస్సుతో నెక్కించి వేగ

కవిరాజుకవుల గాలిపడలకు
పిలిపింతునే నిన్ను బిన్నులైతాంగి !

3

గా గాలిలోనలో నుండుక నే కలు
పూవులు చినిమేటి పుష్పములచోట
కొమ్మిందుతీలో గుంబుండ బెట్టి
దొంగింతునే నిన్ను భోగాలతోన !

బుంపి కన్య

పూతమాపుతతాది తేజగాలకు
సదుచుచెంచెత సాదులపుపాసులకు
ఉదయరాగ అతో నిరర మేలొక్కనగ
నిదురలో చూంగురులో చెదిరి పోయినవి,
జడలోన ముడిచిన బాతిపూదండ
మెడలోన వైచిన అడవిగన్నేరు
చేతుల గట్టినదేపంతిపూలు
పరిమళమ్మలు వీడి వడవిపోయినవి,
దివ్యమానులు యుగేంద్రపూజకు
కుసుమసుల్ ఫలములు గొరితెచ్చి యీడు
చెక్కిళ్ళు చెమరించి నిక్కి పోయినవి,
కటికినేలను కాళ్ళు కంఠువారినివి,
ఉడుటజూవుల చిన్ని బెదకుటికలకు
కుదనుగాలకు కుళో చిదిమిపట్టగను

ఇగురుచేతులవేళు లెడవారిని,
చెమట కుకుమబ్బాచెలిగి పోయినది.
నీయలంకృతు లిట్లు పోయినప్పటికి
ఋషికన్య, నీశోభ యీటు పోలేను,
తలిదమ్మి పూదేనె అశుభ త్రానినను
తమ్మిసారభ్యంబు తరిగిపోనట్లు.

శ్రీ కొత్తవల్లి సుబ్బన్నాచార్యులు

స్వాధీన పతిక

భరితవర్చస్విని, వరవర్ణి !
పరమసహ్నాహనోజ్జ్వలమలిని !
నీసుకృతఫలము వర్ణింపజాలన్
పతికి నీవై గాఢబాళి యెల్లన్
ప్రియునివై నీ కున్నప్రేమ యెల్లన్
తెలిసెబో మిదర్భ లెలమి జాడన్.
భరిత... ..

కమ్మతావుల జిమ్మ కలికిపువులకొ
నమ్మతిం దెచ్చి పూజలు నల్పగాన్
వరమాత్ము డతిదయాపరత నీకుకొ
జ్ఞులగి యీవర మిచ్చె నీచురినీ!
భరిత... ..

కవిరాజుకవిపుల గాలిపైడలకు
పిలిపింతునే నిన్ను విద్యుల్లతాంగి !

3

రాగాలకోసమే నాగకనే కలు
పూవులు చివిమేటి పున్నెంపుచోట
కొమ్మించుతీలో గూర్చుండ బెట్టి
డిగింతునే నిన్ను భోగాలకోస !

ఋషి కన్య

పూతమాపుతావి లేతగాలులకు
సడుచుచెంచెత పాడునలపుపాటలకు
ఉదయరాగ నులతో నిమగ్న మేల్కొనగ
విదురలో మంగురులో చెదిరిపోయినవి.
జడలోన ముడిచిన జాతిపూదండ
మెడలోన వైచిన అడవిగన్నేరు
చేతుల గట్టిన జనుల పూలు
పరిమళమ్ములు వీడి పడలిపోయినవి.
దివ్యమానులు ఘోరముదేన పూజలకు
కుసుమసుల ఫలములు గొనితెచ్చి యీయ
చెక్కిళ్ళు చెమరించి చిక్కిపోయినవి,
కటికినేలను కాళ్ళు కందువారినవి.
ఉడుటజూవుల చిన్ని బెదరుజెంకలకు
పడనుకాలను మళ్ళీ చిదిమిపెట్టగను

ఇగురుచేతులవేళు లెరచారిశవి,
చేమట కుకుమబాష్పచెరిగి పోయినది.
నీయలంకృతు లిట్లు పోయినప్పటికి
ఋషికవ్య, నీకోభ యీటు పోలేను,
జెవిదమ్మి ఘాదేనె అళులు తెలివినను
తమ్మిసారభ్యంబు తరిగిపోనట్లు.

శ్రీ కొత్తపల్లి సుబ్బన్నాచార్యులు

స్వాధీన వతిక

భరితవర్షస్వినీ, వరవర్షనీ !
పరమసమ్మోహనోజ్జ్వలకమలినీ !
నీనుకృతఫలము వర్ణింపజాలన్
పతికి నీపై గాగ్గటబాళి యెల్లన్
ప్రియునిపై నీ కున్నప్రేమ యెల్లన్
తెలిసెనో మోచర్య లెలమి జాడన్.
భరిత... ..

కమ్మతావుల జిమ్మ కలికిపువుల
నమ్మతిం దెచ్చి పూజలు నల్పగాన్
వరమాత్ము డతిదయాపరత నీకున్
కలగి యీవర మిచ్చె నీకుగతినీ!
భరిత... ..

పూజ

౧

పసినిమ్మచాయల నెనలాడునెమ్మేని
కమలసౌందర్యంబు నలరించుతెలిచీర
మోదోదాక సమ్మోహనాస్త్రమువైలె
జిగిడాలు మేల్తెరక విగియింపుసాగసుబున్
ముమ్మనం జొక్కంపుముక్కరకొంటులు
కంతసీమ నటించు కనకభూషణభోధ
స్తనభారమున నృత్య మొనరించు కౌసునక
బంగరొడ్డాణంబు బగుచిత్రగతి గాగ్ర
కనులపండువు గాగ గన్నడ
నుదయసంభ్యల నుల్లసీలు మ
నోజ్జ వికచవిసోదమూనము
బోలె నానవలా !

౨

అశ్రోణిపర్యంత విశ్రుతశిరోజరా
జితభోధనంగియై చెలిగి చేసశములా
ప్రణుతిప్రదక్షిణా లాసరించు మనమార.
ధ్యానైకనిరతి మహాసక్తయై సొబగు ।
చేదోయి సంధించి శిర మొకించుక వాల్చి
నిశ్చలభక్తి రాణించుదృష్టి గగిడ్చి
తెలికన్నగవ నూత్నదీధితులు గగ్గిక్కంగ
దీనవదనాంభోజయై నిండుమనమునో

హస్తముల సుమహారను లో గొని
పరమపురుషుని భద్రకంఠ ము
లంకరింపగ లలన యువ్వి
ఘోరమందె గడుకా !

పూర్ణ గర్భిణీ

కోసి పువ్వులుట్టలో వేసికొనిన సమ్మి
పగిది కళ లెల్ల దొరక నీమొగఘు మిగుల !
చెక్కుగుంటల రసములు చెమ్మగిలవు,
కడలు గుంటలు పడిపోయె కలువకంటి !

భౌసురశ్శికి కనుగంది నాడినట్టి
జాజితీవియవలె సొంపు జానవాళి
ఎలమి నెసకంపుచిరునవ్వు లెసగవాయె
పూర్ణగర్భిణీ, నీనుద్దుమోన నందు !
చెక్కుచెదరవు నీఫాలనీమ జరులు,
కుంకుమపురేక డాక నాకురుజనదుమ.
కుటిలమై తోచె నీదుభ్రాకుటియగంబు
వదనకమలము వసివాల్సేవాడుకతన.
భరిభరోద్రోకమున నమృతజీతి నిలకు
జిగుతీవియకైవడి జగ్గ మేను.
పూర్ణగర్భిణీ, నవమానములును నిండి
సొగసులైయొప్పు నీనిండు చూలుకతన.
పక్షణంబున పగ్గనవింతో, ఏమి యగువో,
యని యలందురి అల్లాడి యడరి కడకు

గడియలోపల సుఖముగా కంటి పీపు
 చందమామను బురిడించు కందును చెలి.
 మగడు రాడాయె నని చాల వగల బొగిలి
 ప్రియునినెమ్మోము చూడగోరితిని తరుణి!
 ప్రియుడు వచ్చెను నీదుతోడ్కొలును నీర.
 ముద్దుకొడురుని కంటి వోముద్దుగుమ్మ!

కపిల ధార

గీతానంద సుధారసోజ్జ్వలయురీ కీర్తిప్రకాశోద్ధతిన్
 పూతోదంచిత మయ్యో వీను లెలమిన్, బుద్ధ్యాలు చేకూరె, సం
 ప్రీతిం నన్ను నీను గ్రమ్మె ననినోగ్యేలోచ్చవీణాశ్రుతిం
 ప్రాతఃకాలమరీచికోజ్జ్వలములై భాసిల్లె ధారాంబువుల్

శ్రీ నాయని సుబ్బ రావు

మూర్త గీతాలు

౬

పుష్పమానములో నీవు పోయినావు
 నాకు చలి తీరినది రమానాథచరణ
 పంకజాపక్త నైన నీవైట చెనగు
 కప్పు కొనుటకు పడయని కారణమున్.
 ఎంత జయశేనరత్నక. ఇంతజాలి
 యెట్టిదో యెన్న డెరుగని యెట్టి కఠిన

కాలచక్రమునకు నన్ను కట్టివైచి
ఎగిరి పోతివ కాశ్యప మగునుగతికి.

మాఖమాసమ్మ వెన్నంటి చుండు పెండ
• రగులుకొని వచ్చు నటక వర్షమ్మ లేని
ఈయభాగ్యపు నేల పై నెత్తి నివు
నన్ను రక్షించు కొను శోక సన్నమతిని.

• ౨౦

నేడు శివరాత్రి కడ చినయేడు నీవు
పావననువర్ణతటిసీజలావగాహ
నయున పరిపూర్ణతై పుచిసావు నాకు
కాలహస్తీకృతుని కటాక్షముల మధువు.
నిరుడు. నను తెంటబెట్టుక నీవు మునిగి
నావు మొగిలేట నొకతెవు నన్ను విడిచి
నేడు భవజటాకల్లాల్లిసీతరంగ
శివరస్నాన మొనరింప నీకు తగ జె ?
నేడు శివరాత్రి కైలోసనిలయవిమల
వడనరేఖాముహుర్ముహురదితమంద
హాసమున తరంగిత మైన దమృతముగ్ధ
మతులితానందరాశి నీ యంతరాత్మ.

అం బి కా స్త వ ము

శ్రీరము లెననీసయనరేఖలదివ్యసుధాస్రవంతికల్
పాడులుకట్టి నాహృదయపద్మము నీకరుణాప్రసాదము
ర్యోదయదీప్తిలో నవనవోన్మిషితం జయి భక్తిగీతికా.
స్వాదుమరంతముల్ జయలు ప్రాకెను నేటి కనుగపొంపవే.

ఈచవు లెట్టివో తెలియ నింతవఱ్ఱూర్వము నన్యభావముల్
పూడినజేనెలకా తడిసిపోయిన నాహృదయంతరమ్మునన్
నీ దిగునవ్వువెన్నెలలు నిండిన యానతిలప్రపంచ మం
బా, చిగిరించు నేని చరిత్రాధుడ నేగడ నాచునాటికి.

౨

చీకటికాటుకల్ విరియజిమ్మెడు నాది ననంతభూములన్
ప్రాకి తహావృతాంధులు మానుక దృక్కులు మూకలై భయ
శ్యామలముల్ మదీయహృదయంతరభాస్వదఖండదీపికా
క్రికరకాంతిలో మరల రెప్పలు విచ్చి సహ్యాశ్వసిల్లెడుకా.
ఏతొలి నాడు నీవు తెలిగించిన దీప్తిభాంక మాతర
జ్యోతి ననంతరాయసుమహోద్రుమహాప్రతిహతమారుతో
ద్ధూతమయై వలించు ప్రణతుడను తానకవత్సలత్వను
క్రితవలించి నాహృదయరేఖలలో ప్రవహింప జేయవే.

అంతు లే ని యా త్ర

యావనక్షేపి పల్లవిత మైనవిసంతపుటెర్రనంజులన్
జేవి! త్వదీయపాదనఖిదీప్తులు నాహృదయంపుమొగ్గలో
భావినుపంచటాకృతులు న్రాసిన యప్పటి నుండి యాగ
జీవనధార నాప్రణమసింధువు పాగు తదంతరమ్ములో.
నీసరకంపురూప మది నెచ్చున మందున నుద్రీతమ్ముగా
మూసిన నేత్రముల్ హృదయమూర్తి పయిన్ నెలకొల్పి యెన్నిపు
జానమయమ్ములకా ప్రణయసాగరముల్ మధియించి నానొల
బ్బానమమైన నీయన్మృగహాసము కొంచెము నేకరింపగకా.

ఈమధుమానవులబ్రహ్మతి యెత్తినమేఘపతాకలందు సం
ధ్యామదిరాక్ష రక్తిమెయి నద్దిశిల్పము లంటి దివ్య తే
జోమధురస్సు నీయునికి నూదితి హత్పిసయ్యనీక్షణ
గ్రామ మనంతమాద్యమలకై ప్రసరింపగ నాటియండియుకా.

విజయమ్మన నా యగా బడియెనో యీపుణ్యముల్, మమ్మభాం
భోజాతవల్లున యుదిదా మూపులు పడెఁబో యీతభారమ్ము లీ
పూజాద్రవ్యములైన నాహృదమునున్ పొంగించి ప్రేమాపగా
భ్రాజత్తుంగతరంగరంగముల వైచై నమ్మ తేలిచుచుకా.

ఇవి తలవై ధరించి నీవ మెత్తిన నే ననురాగవాహినీ
ప్రవిమలసర్వతీర్థముల పాతరలాడితి నల్పభాగనల్
తవులగరాని యక్షయపథమ్మున నీ వొకమిమ్ముచుక్కవై
దివమును బోలె భూతలము ఉద్దుచు నుంట యెరుంగ కక్కటా !

ఇక్కడ నేటి కిట్లు మెరయించితి నీప్రణయమ్ము; నీవు నా
చుక్కవై; పూజకై వలయుసొమ్ము లివే కొను; పాపవశ్యపుం
జొక్కున నాదుమానసము సోలినయ ప్పను రాగబంధముల్
నుక్కగ కన్నొరంగెడివు నూ జుడప్రతిసీక లొడ్డుచున్.

ఈప్రణయయాత్ర ముగియలే దిదిక ముగియ
దనుము, నాచుక్క వైననీ వప్పుడీయ
మానసాభ్రమ్ము నెక్కుయమధురరాగ
మూలమున యందు లీనమై పోవుదనుక.

ఫలశ్రుతి

ఈతలిగుపాదముల యచ్చు లెచటివే, ర
పాతలన్ పుల్కరించు నా జాడలందు
ఈయమృతహస్తమాతృక లెచటివే, ప్ర
సాదమాధుర్య మొలదియు నాస్పర్శలందు;

ఈమనోజ్ఞ సా చిప్రసారేక్షణమ్ను
 లెచటివే, కారదజ్యోత్స్న లికతలిందు;
 ఓప్రణయలోకవాసిని ! సుప్రసన్న
 దేవతామూర్తి ! నిన్ను నర్థించుచుంటి;
 ఈమహాప్రేమమంత్రనేతృత్వమధు ర
 సార్ద్రనిచనమ్ము లెచటివే, యనుపదమ్ము
 నాశ్రుతుల యందు నాయంతరాత్మ కరగు
 నోప్రణయలోకవాసిని ! ...

శ్రీ ముద్దు కృష్ణ

చిట్టి త్యామల

గాలిఅడుగులు కదిలితనే
 జేలగుండెల చెదిరిపోతుంది,

మా చిట్టిత్యామల
 దేవికొరకో వెరిచూపుల
 పెదకిచూస్తుంది,

అంతలోనే

బోసినవ్వులు వెళ్ళబోతుంది,

మామనసులోవల
 పెన్నెలక్టే విరిసిపోతుంది,

మళ్ళీ ఏమో

కళ్ళు తిప్పి కదిపి చూస్తుంది,
 కళ్ళలోన

వింతవెలుగులు వెలిసిపోతాయి
 మాచిట్టిత్యామల

ఇతరులెవ్వరి కంటపడనీ
కొంటిచూస్తుంది,

మాలోని వేవో కలలు కదిపి
వెలికితీస్తుంది ! మాచిట్టిక్కామల...

△

వెలకు దొగకనీ విరులసిరులతో
విరియ వూచినా విరులతోట నయి
సొరభాలె నాసంపదగా ఇటు
కాచుకుంటి నీకొలముదాకా !

ప్రేమకైపుతమ
కమన గులాబీ
జుగుయెరుపునకె
సిగ్గుపడును గద,

ఈయెద. వికసించిన
కొదమగులాబీ
యెద చేర్చక యెటు
కదల గతవు రా ? ...వెలకు...

ప్రాయపుకలపుల
పాతజెల్లి ఈ
మల్లికన్నాదయము
మధుధవళము సుమి,

నామానసమే నిత
మల్లికల్లిక
మన్నించక యెటు
మరల గతవు రా ? ...వెలకు...

కుడుకర మంటని
నుంచారము హృది
కాక్కిరారుణ-
కమనీయమురా,

నాడెందములో గల

మందారశ్రీ

పొందక కా దని

పోగల నట రా ?... వెలకు...

కో డె గా . లి

కోడెగాలి

అడుకుంటూ దారిపోతూ,

బ్రతుకు తెలియక

జగతి నెరగక

కలకలల విరిసిన

కన్నె పువ్వును

కన్ను గీటి కదిపి చూస్తే,

రేకుపెదవులు అని నొక్కి-

లోనితనెక కొల్లగొట్టి,

ఏమి యెరుగని కన్నెగుండె

కామితాలనె కలతపెట్టి,

అడుకుంటూ పాడుకుంటూ

మెల్లమెల్లగ దారిపోయాడు;

పోతుపోతూ దారి కలిసిన

పోఖరీపాటన్ని పాడే

తుమ్మెదలతో నెమ్మదిగ

తనవ్రతాపం పరిమిళాంసు

గొప్పకొడుతూ కలుకులాడుతు

నిసాలకొనలే మెలకవేసే

అపెబ్రతు కపహాడుచేసి,
వలపుపాటలు ఈలనేస్తూ
కొత్తపూవుల కూడపోయీదు.
కొల్లబోయిన కన్నెరులు
కొదమతేటుల దొంగమరులు
గుండెలోతున కుమిలి యెచ్చే
అలమాయక కాదర మ్రోగురు
నిర్దాక్షిణ్యబగ్గని P...

శ్రీ వేదుల సత్యనారాయణ శాస్త్రి

అంకితము

నీకనుగోనలం దొలుకు నిత్యవినిర్మలమందహాస రే
ఖా కమనీయకౌటికలికల్ వయి సోకినయంత దుఃఖ తా
పాకుల మైననాయెద హిమంబుగుళితల మాను, తమ్మిలే
యాకులనీడ పైకొనిన యాతపత ప్రమరాళముం బలెకా.
నాకును నీకు నెన్నిజననమ్మలసాహృదమా పరస్పరా
లోకనమందె నాబ్రతుజలో నొకతీయనిస్వప్న మేదియో
పైకొనినట్టు లయ్యె నెడబాయుకొలంది బ్రవృద్ధి నొండు ప్నే
హృత్పతి కౌటునే యువద అల్పము లొక్క-కృతజ్ఞతలో విసా !
నాకవికావనీవికననమ్మన కామనిపంట వైన ను
క్లోకుడ వంటు, కౌవ్యకళలోతులు ముట్టిన మేటికిల్పి వం
చీకృతి నీ కొసంగితి సుహృద్వర ! కొంచెము గొప్ప 'గాతమా
కోకిల' పా, నీయొడదకుం బులకింపుల కానక లీయదే !

వెంపుడు నెమలి

మేదురవిసేల మేఘాల మేలిమినుగు
వేసికొని వచ్చె శ్రావణమాసశక్తి.
భాద్రాణి ధరించె తొలకరి సారి యిడిన
యార్ద్రపురుగుపూవుల కాద్యలాంబరమ్ము.

పడిమిపూల నెత్తెవులకనటు వార
వృష్టిమండటి తడిగాలి వీచ సాగ
వీచ యింతటి చక్కదనాల వేళ
నెగురులాడ రెక్కలు రావు హృదయమువకు !

వేడి దేము మాపెంపుడు నెమలికొడమ
గోడమదురున మెడ రాచుకొనెను గాని
తొరుము లురిమెడిమబ్బుల తెరువుకేసి
చూడబోవదు, పురి విప్పి యాడబోదు.

అడకున్నను మానె గొం తెన విప్పి
కేక వేయ దాళల గిలిగింత లడర.
కోడైతాడుల నరిగించుకొనగ జాలు
ప్రకృతి కెటు కల్గెనో యెడబాటుబరువు !

కన్ను రడియని మాకళోకమున మంచి
నన్ను వెత నొంచె నీపెంచుకొన్నప్రేమ.
వానకారునృత్యము చూడ వాంఛ గొన్న
నాయెద ప్రవాసవేదనాచ్ఛాయ లలమె.

కుండపోతగ వర్షమ్ము కురిపెనేని
తేలిపోవును పో మింటిసీలిమినుగు.
కాని యెడలోని విరహదుఃఖంపుబరువు
తీర బెట్లు నాకేని మయూరికేని !

వృ భా త గీ తి

విరహబాష్పతుషారము గురిసి కురిసి
శను మొగిడ్చెను హేమంతకౌటరాత్రి
జీవజ్వలప్రభాత సుఖీరవము
మోగెను దె రోదసి మూలమూలలయను.

సప్తరథ్యురయణ హేమరవము
సాగె తూరుపుపిడిమోసాలమోల.
నరులు పేక్షించుకృణదళాంతరహిమాశ్రు
కణనుపై కబాంధపుకరము సోక.
ఓవిషాదప్రపంచయాత్రావిరాగి !
ఓనిరాశాపదైః పులాణసాంధ !
ఓప్రవాసదుఃఖాశుభయోదమూర్తి !

రేయికాటుకకినున జారినవిషాద
బాష్పగారి నొకేసారి సారబోసి
యీమధుప్రాతరాహ్వాన సామగ్గాన
మంచు మోగు జీవనపాత్ర నించుకొమ్ము.

పూవుపూవున తావి గజుల్కానంగ
పూలివన మెల్ల నిలువున పులికరింప
కొదమతెమ్మెరపిల్లనగోలి తోడ
పులుగుగొంతుకి పొటరెక్కల విదల్పు.
అణుకణువుగూడ శుభగీతు లాశపించు
వందనోత్సవమందిరాలిందనీమ
నీరవగళముతో నిపు నిలువరాదు

భూతకాలదినాంతానుభూతితోడ
భావియుగముల లాభానవధము బట్టి
వెలుగునీడల జీవనవేణు పూది
పాదుకొనుచు, యీ నాటిప్రభాతగీతి !

ఆపాద మేఘము

ఏవిరహార్తు డేని వ్యాదయేత్వరి సన్నిధి కేగజాలు వా
ర్తావహు గోరి యేగిరి నికంబతటమ్మున నేని చిక్కి, వా
పోవుచు నుండె నేమొ యని, పొంచి దెసలో పరికించి చూడుచు
న్నావె పగివాసదుఃఖితమనఃప్రవహోత్సవమా, వయోదమా !
ఈయనలేందు డొదల ధరించి మేలిహారంగునీలిపా
గా యటు, నేగుబోక చిరుగాలికి నట్టిటు లూగు ని న్గనన్
నాయెద కాళిదాసకవి నాటి యొకానొకయక్షప్రదనా
ఖ్యాతిక జ్ఞప్తివారి కరుణార్ద్ర మగున్ స్వగతానుభూతిగఁ.
లే దలనాటియుజ్జయిని, లే దలకానగరీప్రయాణన
మౌదమ, లేదు ప్రేమభరముగ్ధుడు నాటిగిరిప్రవాసి, భా
నూదయచిత్రితేంద్రధనుఃజ్వలమూర్తివి నీవె నాటిమ
ర్యాద ప్రవాసిబాంధవుడై కనుపించెద మ్రొయి నేటికిన్.
తరుణీమారులు, ప్రేమజీవనదర్శిదాణుల్, నభోమాసకా
తరులొదీనుల దుఃఖబాష్పకణముక్తాపాలి వార్తాక్షరో
త్కరము. బోలె నహించి, యంబరవధాంతర్నిత్యయాత్రాధురం
ధరతేజ మానవు నేటికిన్ ప్రణయదౌత్యం బీవు మేఘోత్తమా !
తొలకరిపాటపాట జడితుంచరలన్ పయిపై గ్రసించగా
దలచి, బలాకటక కలరుతమ్ముల నావోలె నీకు స్వాగతో

క్షులు పచరించుచున్న పవిత్ర ! తడిచుక్కిచాలాల తావులం
గలసిన పైరగాలి తరగల్ చల్లచల్లగ నేదజేర్చగఁ.
కాటుకలేనిపోగ తెలిగన్నుల మాత్రేఁబట్టు జాను క
న్నీటికణాలజాలు కుచనిర్గుణహారత బానా, ఎడం
బాటువగన్ నినుం గనెడు భామల పాటనలే: సాపటన్
నీటుగ తీర్చి దిద్దెపు నీతొలిసీటిమెరుంగుముత్రయల్.
నీ యితనీప్రమానరమణీయనవాక్పతి పండు చల్ల క
న్దోయికి కానరా, దగదుధాపనుగంధిల మౌషియావినీ
లాయితకేశపాశము హృదంతితమై వలపుంగలల్ కనం
బోయెడు వారె యిప్పటిఘనుల్ నవనాగరకత్వకింకరుల్.
మాసినవాసనామధురిమమ్ముల భౌతికశుష్కజీవన
గ్రాసపుమేరలక గడచిరానితలంపుల బోవు ప్రేమను
స్వామిల నీరసంపు హృదయంబుల కేమిటి కిప్పు డీనభో
మాసనిరీక్షలున్, విరహమాధురులున్, దయితాద్రవ్యపుట్టులున్.

శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి

అర్ధచిందు స్తవము

అల్ల రాముండు విన్నుం గరాజ్ఞములను.
ధనువుగాఁ బూని రక్షోపధం బొసర్చెఁ
బాధుండు అభించె నీదయఁ బాశుపతము
శత్రుసుహృదరూప, నిక సంస్తుతించు!
క్షేత్రయా త్రోత్సుకత నేగు స్మరుండు నీదు
ఘనమహత్త్వ మెరింగియే కాదె శ్రీల

పాలభూకలు ధర్మవికాసానామగం
 జలిపిఁ మూలకాత్మజై జనియించుచును
 కఠినదంత నభయభావంత
 సంగనాధరకుజసేనులందు రతుల
 నీనునోహరమూర్తి నిర్మలఁ గరమె-
 మూలశృంగభారపై నైఋత్యుర్తి నీవు !
 శీతః జ్యోత్స్న లలైడఁ జిన్న జగతి
 నాంధ్యము వారిం చి శోభామహత్త్వ మెరిగి
 ఈశుండే నిన్నుఁ దలఁ దాల్చె నిగ మాదు
 నల్పవికతులు నీ కేల యర్థమిందు !

కృష్ణ వేణి

ఈయాపాథ నవాంబుచార్పణంతో నేకశ్రుతిం గల్పిత
 ల్లి, యారీతిగ నిత్యయావననుధాశ్రి గ మాలాపనలో
 చేయం జాలితి వెన్నిమాగు లిటులక జీర్ణింపు నాబోంట్లవక
 ప్రాణం బింత చిగుర్న నేర్పితివె అంబా, కృష్ణవేణిసదీ !
 నిన్ను మొన్నటిదాక నెండబడి ఎంత జాలిగా జాలుగా
 ఈన్నా వోపిక లేక నాకు కలెనే, ఒక్కమృడిన్ నేడు నుం
 వన్నాల్మీయ మహాప్రవాహమున నివ్వాలాడుచున్నావు, నే
 నిన్నీనాడును పోలి పొంగగల నాటె తల్లి, కృష్ణాపగా !
 నీ మాంకవచాప్రపూరమున వెన్నే బిందువులో కల్లునో
 నీ కన్నేల్పవయము. లే దటవె, వీగెల జూచు పట్టికళకున్
 వాకలో కట్టుచు పొంగిపొంగి మరలన్ నన్ను నన్నునునన్
 నీ కామాగము చాటెనే, యీతడో క్షీణించెం గత అప్పుడే !

నీకల్లోతకరాజునంతకుం బోం బాకవే చల్లగా
నాకాయంబున బంబులెల్లవె త్తుదంభస్థికరాసార ధా
గాకేలిక, తనియింపనే శ్రీమదుల్ నంభత్వ సంపత్తిచే,
నాకొమార మిగిల్చి నిర్బంధ ప్రభావూత్; జన్మాంతమున్.

దీపావళి

కారుచీకటులు క్రమ్మి జగమ్మన కమ్మలు కాననివేళన్.
దీపావళి దేదీప్యమానముగ దీపింపితి వీవేళన్.
ధారుణిలో గల ధర్మక్షేత్రము చాచినవా రీయసురుల్
అన్యాయంబున నంభకర్తలు బాకొపించిరి యనురుల్.
నిరత మ్మిక్షితి నందిపెరింగెన నిరప్యాకృతికాంతుల్
నేడు నిరంతరనీహారావృతి నిస్తేజము లయె నెంతో.
ధర్మయ్యత మగుధాత్రిస్థలిలో ధర్మరూప మెటు కాంతున్!
దీపించని బహుదీపజాలము దీపావళి యెటు కాంతున్!
ధళధళలాడగ ధర్మఖడ్గమును ధరిపించెద వది యెవుడో
ధర నన్యాయపు తమనచ్చటలను దళనము చేసెద వెవుడో!
ధర్మహీన మా ధాత్రిస్థలిలో ధర్మస్థాపన మరలన్
దీపావళిలో దిక్తతు లెపు దుద్దీపించెదవ్రా మరలన్!

తరణాంగతి

కనులుతిరిగిడి మేన మైకమ్మ క్రమ్మె
హృదయము చలించి ఊళించెపెదవు లెండె
సేర నిను శరణార్థియై సింధురాజు,
దిక్కు లేనియనాధు దీక్షనజనుడు!

దురితహృదయార్థిని బిగ్గరిగా వేసి
 చెదరెడి అనన్యమత మునుల గల్లు
 వైభవజడాన్నుడై నీను : బుజ్జలై
 వెలి యెంగన అల్పబుద్ధుల బుడగం
 రిక్తుడని యీతని నరకకలింపవలదు
 భువి విజృంభించు హీన హునన్ముఖగిరి ;
 భీరగభీరకాంత విస్తారములివి
 కానా నీవైన ఓ నిర్వికారరూప !
 ఓ అపారగభీర, నీ యమరజనుండు
 అంతరము లేనె నాన్య 'లడగియుండ?
 అఖిలసరిదలలు భరణ, ఈయూర్జజనుని
 బాష్పవిందు సందోహమే భార మునె !

వా సంత స్మృతి

నవహతానలి వల్లవింపగ వసంతప్రేమచేసెన్ దిగం
 తపనాంతమ్ముల మత్తలంభించి చింతాగానముల్ చేయగా
 చివురుల్ వెట్టిప్రమానకోడుల సుధాస్పిదాశ్శసీమక దురం
 త వియోగవ్యధ నాకు మిత్రమ్ముడు పార్థంబుల్ స్మృతిం బాదుటన్
 మన మెక్కుండెలికాదు మన్మథుననున్ మాధుర్యపుంజ్జోక పు
 వ్వనవోధాహృదయావలంబు నుసౌభాగ్యంబు కారీపికా
 లి నితాంతార్ద్రనువోహరశ్రుతుల కేలీదాస మీచైత్రుడొ
 య్యన వెంటం గొనివచ్చి ముచ్చటయస్యాపూర్వకోకస్మృతుల్.
 తరుగుల్మాతి భవ్యకోభలను సౌందర్యాంబుధిం దేల్చి పు
 వ్వ రహితాంత ముత్పరంబ నమంతాచక్ర మామోదవా

గుర దోగింక జెలుగ నీసురభి నాచిన్ దివ్యమందారపు
మృ రసామృతసహోదకంబు లగు భావశేఖరికా గూర్చుడున్.

శిథిలంబై గలజీవహృదయ నుజ్జీర్చు నొంపించును
స్వధమిలం బెఱుకెనన్ దీనికృతి మన్నదంబు గల్పించుచున్
పృథివిన్ రూపమానో లుక్తపు న్ నొప్పదీధికా మరి న్ముతన,
వ్యధతో నూతరూప మొందును కయసాగ్రమానదుఃఖం వికన్.

ఏ కా ద తి

శ్రీమద్భక్తరబగవద్వాసుడు
చెప్పిన భజనోపదేశానతి
జిహ్వగ్రమున నుద్ఘాటిరచుచు
జీవము విడిచితి నిన్నూ!
జలధరనంతులనంచార మ్మల,
శాస్త్రము భేషణముయ్య బయ్యది
అంబరంబు సేమాచ్చరతమై
అల్లన నిర్మల మగుచున్ దెన్.
శ్రీవైంతుని దివ్యచదంబును
సేవింపం జను పుణ్యాత్మకుడు
ఏదిధి స్వర్ధ్వారము నిపుతం బా
ఏకాదశిధి ఏతెంచెన్.

అల్పము మేఘాచ్ఛాసిత మగు
నాకేశంబును సుస్తమ భేరుకుం
దనితజ్యోత్స్నల నాకాంతరముల
నల్లన బరపుచు నల గారెన్.

కాయము హిమవతుః శిశ్నుగైత్యము.
గళమున భరణై కథ మెక్కంగా
కంతగతంబై పాణశలచకం
కడపటివేదం నడుచుచున్నాఁ :

అపసానక్షణ మరుదెంచిన దని
అగిటనుంచిత శుశ్రీతీగము
నారాయణవిభు నామోచ్చారణ
నాటిలి కెవులను తల్లి !

అసన్న పాశా నసానులకు
అస్త్రల యప్పటి యాఘోషములు
అశుభావహములు కుఘదాయకములు
అని వలుతును వెపు డమ్మా !

భవదాదేశ స్వర్ణామరములు
భావవీధి గాధాంకిత పగుటను
అతియత్నమున నా ర్థభర న్మృత
దాగిలి వెట్టులా తల్లి !

నీపవిత్రతర నిర్మలదేహ వి
నిర్గతమై జీవాత్మ వెడలగా
నీపవిత్రతర నిర్మలదేహము
నిర్జీవంబై నిలవగా,

హృదయాబ్జాంతర మెరియించుచు నం .
దినుడక రేగడి శోక బ్యాధలు
పిక్కసారిగా నుత్సేకింపగ
నుద్ఘోషించితి తల్లి !

జన్మజన్మముల సంచిత మగు నా
సత్కర్మంబుల సాక్షాదేవతీ
వీజన్మంబున నిజా భాగ్యం
వీవాక్కలెనె తల్లీ !

మధు గీతి

కంటికి మెరనెడి కను పాత్ర మిది
కన్నుల కరవులు దీరెన !
యావన దీపిక యార్ద్రత వెలిగెడి
అందులోన వీహలాగ్ని !

కణకణలాడెడి కావ నిచ్చువలె
కాదంబర యిది క్రమంబు,
పొడిచిన బునబుస పొంగెడిరక్తము
పొలుపు గలది యీవారణము !

ఎర్రనిపువ్వుల నెన్నెన్నిటిలో
ఏరి చిలిమినది యీమదిరి,
పంచభాణముల పంచతరసముల
పంచకున్న దీమధుమధువు !

ఎగురుచు చిలదెడి ఈమధుచక్షుకము
సెర్రనిపెదవుల ముద్దిడుమా,
చక్కలిగింతల కరీర మంతయు
సంజలంప నీమధురసముకా !

ఘోలఘాత మటు నూటిగ స్పృదయము
ఘోడి పోవనీ మునుమామున

నరనరమ్మ బలు ఘటికధారలై

నరకగ ని చిత్తినవమధువుకా !

తటములు పొంగిన తామపర్జివలై

ధరింపు కుక్షిని ఈమదిరన్

ఉదయభాను ఖరపకంబు తమమటు

విదల్బు జడిమము మధుధారన్ !

శ్రీ రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణ శర్మ

సంధ్య వార్డు

సంధ్య వార్డుగ రండు - కాలంబు - సంధ్య మయి పోవు లెడు
వింధ్యహిమగిరుల దాటి - అర్హ్యంబు - జెల్లువలు పారనిడు...పల్లవి
కటిక చీకటి మాసెను - దుర్దినపు - కప్పు లెల్లెడ దీసెను

చిటుకలో తూర్పుమింట - వెలలేని - చిత్తరువులను వ్రాసెను
చంద్రవిత్సలకు - పోటి - ఆరాము - గండగొడ్డలికి పాటి,
తీండించి సగము పొడిచి - నూర్చుండు - తేజరిలె నిద్ర దాటి.
మంద్రనినదంబుతోడ - మార్మొరసి - సంద్రములు మనల గూడ,
సాంద్రప్రణవధ్వమలకు - దిశ లెల్ల - పథయముగ తిరిగి చూడ,
మరచిపోయినమంత్రము - జ్ఞాపించు - తరణితేజోయంత్రము;
స్థిరము అగుచిత్తములతో - మన మిచ్చుడు - చేసినదియే తంత్రము.

వెను గొండు కొండ

వెనుగొండ కొండ - ఈ వెనుగొండ కొండ...చల్లవి ..
చనిననాటలీ దెనుగుకత్తులు - పాన వెట్టినబండ (ఈపెను) అను...
రంధ్రముల బ్రహ్మరించుతురకల రక్తధారలు త్రాగి త్రేచిన,
అంద్రకన్నడ రాజ్యలక్ష్మీల అరితినీలపుదండ - (ఈపెను)
వెరపు లెరుగని చిగుడునడకల - విజయనగరపు రాజకొడుకులు
పొరలబోయగ కరుడు గట్టిన - పచ్చినెత్తురుకండ (ఈపెను)
తిరుమ లేండురి కీర్తితేనెలు - చెరసి దిం చిన కాపుకవనపు
నిరుద్రమద్రాక్షరసంబులు - నిండి తొలకెడుకుండ (ఈపెను)

ము స లి వై ణీ కు డు

కలహాకోలాహలముల సౌఖ్యము చెడిన
 భావస్పృహ నను బలనంతవరిచి
 పెండ్లియింటికచ్చేరికి పిలుతు రేల ?
 వద్దెలలసద్దులను మెచ్చ మరగినట్టి
 మివికాఁ సాధంబుల మిదై తెల్ల
 నాదసుకమారి నాదువీణామతల్లి
 నూత్నసంగీతమును చవి చూడ గలకె ?

ఒడలు కంపించు సాధన కోర్కె లేదు;
 సాధువాదంపుబిరుదుల నైపు లేదు;
 మూగపలుకుల భావంపుసోగ లెరిగి
 శ్రులకరించెడుమనసుల కలచుగాని;
 మాఖరముఖరాగమునకు నాముద్దు వీణ
 జీవతంతుల బలిమి ద్రెంచికొన లేదు.
 పెండ్లికచ్చేరికై నన్ను పిలుతు రేల ?

ప్రబంధ కవి

అంక కృద్ధుడ వంతయు నెరిగిననాపు,
 తెలిసికోజాల వేమి మాతెరిగలేమి!
 అర్థమే కానిపద్యము లల్ల నేల ?
 వీధివీధుల విసువారి వెదక నేల ?
 అచ్చుతేటల కాకిందునట్టి మున్ను
 నాటిధాతులకంఠలో నార్ప గలకె ?

పూత లేనట్టివాతలో పొలుపు నెరుగు
కన్ను లెవ్వరి కున్న వీకౌలమందు ?

భావములు మ్రింగి యున్నట్టిబంధములను,
అది యంతము లేనినానార్థములను,
నోరు తిరుగని పగములతీరుపులును
విచ్చి చూపేత్ర గాని ఏజెంటు దిరిగి
తెలిసికొన మాకు బ్రతుకులో తీరి కేది ?
మరచిపోయిన జ్ఞాపించుమార్గ మేది ?

శ్రీ పింగళి - కాటూరి వారు

భిక్షాగమనము

(సౌందరనందములో)

ఉదురాజోపలఘట్టనానుభగమై ప్రియమున్ను జుంబించుమేల్
పడకింటన్ లలితోపభోగకలనాపారీజుడై నందు డా
మదతిన్ గూడి యిటున్న వేళ, బిరిచెన్ మధ్యాహ్నభిక్షార్థియై
గడపన్ మెట్టినగౌతముండు నమమ భిక్షాం దేహి' యన్ వాకునన్.

అనుజన్మావసథం బట్టించు మది నెయ్యం బూనునూ, లోనికిన్
జనునో, నెమ్మొగ మెత్తి కన్గొనునో నిష్ఫుంగుండు కాక్యర్షి ని
తెచ్చెను దద్దేహళి నశ్యగేహములబోలెన్ రెప్పపాటంత, పో
యెను దారింబడి యెత్తి నాప్తి' యనుప తెగిదున్ వివన్ రామిచేన్.

అగురుగడమును లొద్దుగపూలపిండితో

నలుగులు నూగును తెలుర యొద్దు

నీహారవారి పన్నీరు సాఖాళ్ళుగా
 నీరాటకై కల్పు నెలక యొర్తు
 కమ్మకస్తురిని సాంకవగంధమును గూర్చి
 కలపమ్ము మేదించు గలిగి యొర్తు
 వచ్చకప్పురము జాపత్తిరి జేర్చి త
 మ్మొపుజిల్కలు జుట్టు మెలక యొర్తు
 పూవుపెత్తులు గ్రుచ్చు బూబోడి యొర్తు
 భర్తృకౌర్యార్థ మటునీటు బరచు నోర్తు
 ఊడిగవుగాంత లిట్లు నియుక్త లగుట
 నెవరు విందుడు బుద్ధయోగీంద్రుపిలుపు ?

చెంగుచెంగున బర్యాయసేవకొరకు
 నగరి కవ్వడు చనుదెంచె నాతి యొకతె
 యీచరిత్రమ్ము నిటు తెలియింప నున్న
 దైవవశమున మునినివర్తనము గాంచి -

గడితవుజెట్ట వుట్టెగద, కార్యనిమగ్నతజేసి యింటిలో
 నుడిగవుజేడియల్ కనగ నోపరుగావలయున్, మహామహా
 వుడు చనుచున్నవా దురక పూజ్యవిగర్హణనింద స్వామిపై
 బడునొ మరేమొ యే దెలిపివచ్చెదగా కని నందుచెంతకున్

చని విన్నవించగా, ని
 ల్లున నీరయి రాసుతుండు, పుల్కుపులుసునకా
 దనప్రాణకాంతమోమును
 గనుగొనుచున్ బలిక నిట్లు, కళవళపడుచుకా:

అన్నయితే, మహామహిముడై జగమ్మునవార లెంతయుకా
 మన్నన సల్పుచున్ గురుడు మా కన దైవమువా జెలింగు భా

కోన్నతుడటై, యిట్లు నిలయోపగతుడయి భిక్ష వేడి, య
న్నన్న మరే మనక - మగిడెనటై, చెలీ, కను, నాయభాగ్యతన!

ఎంత ప్రమాదము వుట్టెన్

కాంతా ! నన్నునుచులింపగదె, పూజ్యు డతి

క్రాంతు డగుమున్న చని ప్రా

ర్థింతున్ బాదముల వ్రాలి, తెచ్చెద మగుడక.

అని సరసీజకల్ప మగునంజలి పట్టి యనుజ్ఞ వేడు కాం

తుని గని, వెచ్చ నూచ్చి, నవతోయజచారునిలోచనమ్ములక

దొనకొన బావ్వుముల్ దొరగ, దొయ్యలి నన్నెడబాసి యేగదే

యని మెయిలీప తూల, బ్రియునక్కున వాగ్ని సగద్గదమ్ముగక -

నామనోనాథ ! నానిధానమ్మ ! నాదు

కంతహారమ్మ ! నాకనుంగవవెలుంగ !

గురుచరణసేవ గావింప నరుగునిన్ను

నెట్లు వారింతు, గాక ని న్నెట్లు పనుతు ?

అనుకొననట్టి యీవిరహ మక్కువ ! తారసిలెన్ గదా ! ప్రియా !

మనసు వకమ్ము గాక పలుమారు ననర్థము కలక చేసెడుకా,

జని యటనే విలంబనము పల్కుమా ! యిట నున్నయట్లు నా

యనుగ ! విశేషకమ్ము తడియారకమున్ జనుదేరగావలెకా.

పలుకుబడి నింతలో నేగి వచ్చితేని

విడని గోర్వెచ్చకొగిలివిందు, ముద్దు

దొంతరలు, దొంతరలమద్దు, లింత యేల

కొనిపించెద నాయనుగ్రహమహమ్ము.

అని యనుకాగలానము లారగ, గూరిమిమేర యైన చం

దనభునసారగంధకలనా కమనీయదృఢోఽగూహ బం

ధన మెటు లెట్లో విప్పియును, దన్నెడవీడగ లేక, వేణుని

స్వనమధురోక్తి వేడుచెలునక బ్రియు డల్లన బుజ్జగించుచుకా ..

వలసనీళాలి పూని నను వారణ సేయను, బేలవై కనుం
గొలుకుల నీరు నింప కడిగో! గుహ్యే డత్తికమింజెడున్,
జెలి! కనుచూపుమేర, నను జెచ్చెర నంపిన చత్సవర్జలకా
సలిపి భవత్పదాంబురుహశన్నిధికిన్ జనుబెంతు నింతలో.

అనుచు నూరల్చి, పత్రసమంధిత మగు
నాననమ్మను దడవి ముద్దాడి, రాజ
సాధిరంజితచిత్రాంబురాలితోడ
నందు మున్నటులే వయనమ్ము గాగ -

విక్కినవీనులన్, జడత నెక్కినచూపులు, విన్నబాటునన్
స్రుక్కిన మోమునై పరక త్రుచక నిచ్చుకురంగియో యనన్
జక్కెరబొమ్మ యగుత జలనమ్మరుమాహుల ధ్యానమగ్నమై
చెక్కిట జేయి చేర్చి నిలిచెన్ బికుబిక్కున కొంతు డేగగన్.

బుద్ధగత మైవపెనుభక్తి మందు లాగ,
జెలదిపై రక్తిలాగ నెవ్వెరుక కతని;
నూర్మికలమధ్య హంసనా నొప్పె నపుడ
నిశ్చయమ్ముగ గడలక నిలవ కతడు.

ఏడయనిధర్మరాగ మెటులే నొకమునినడు గేయ, రెండుమూ
డడుగులు ప్రేమధర్మ మపు చాతలి వెన్నకు దోయు, నీగతికా
విడువక యొయ్యనొయ్య బెనువెల్లునపై నెదురేగునట్టి య
య్యుమవమువోల నేగె నెటులో యడుగడుగ వెన్నత్రొక్కుచున్.
ఇటు లొకకొంత యేగి, తుద కేమగునో గురు డన్న భీతి యొ
క్కట, దడియారునో మకరికాలత యన్న భయం బొకంట ను
త్కట మయి మైకొనంగ వెనక లొకరిదిక జనబొచ్చె చా మటా
నూటి బెడపెద్దయంగ విడి యూర్పులు తోరములై చెలంగగన్.

శ్రీ మంగిపూడి పురుషోత్తమ తత్త్వ

కో యి ల

తొగరు జిగి లేరు సునుమావియిగురుకొనలు
కరలి కత్తుకబడిగా కొరికి తినుచు
తద్దయును లేగు శ్రమగీతానుధలను
కో యనుచు పాడుకొయిలకొలడు నాది.

నాకులస్వామి సఖిలరనైకభూమి
దివ్యయావన మాంగల్య దీపరేఖ
కువలయానంద జీవనోత్సవ విధాయి
శ్రీవసంతకుడు ఋతురాజశేఖరుండు.

నానెల్లపు సత్యవికదప్రమానమధున
గాన ముఖరిమోహనోద్యాగనీమ.

నాయనంతచైత్రమున నేనాడు మధగ
తరళ సురభిళ వాతపాతములె కాని
పుడమి వడకిందు పలి గాదప్ప సుదీయబోదు.

లేవు నానీలనభిమున లేకమేని
లోకమును బిట్టు ముంచి చీ కాకువరచు
నిదిడనీరంధ్ర పుష్కలనీరదములు.

నవనపూజ్యలాయతము లొనాయుపోంగ
ణముల నలనుచు మలిన మహాతిమిరరేఖ.

నానవారుణ వారుణీ శోణనేత్ర
కోణముల నశ్రుకణములు కూడ జెవుడు
గద్గదిక లేదు నానుక్తగళమునందు.

కలదు నా కల తొలీ గాననుండు
జగతి నుడికించు వైద్యులజ్ఞుల యొందు.

భువియే నందపవనముగా బుగులుకొనగ
మానవుడె దిన్యజీవిగా మనబుకొనగ
బ్రతుకె రసపూరపటుగాన బంధురముగ
పాటయే జీవపు తేనెయూట గాగ
భావ మూచుటే నాజాతిపాట తెరగు;
బ్రతుకు మీటుటే నాజాతిపాటహారగు.

తీర్థి

యఃగయగమ్మలుగా నొక్కయోజ. నేసి
నరుని నీర్పించినాడు విన్ననువు మెరయ
మృణ్మయమానుండు చేఖలు మేలుకొలిపి
బ్రహ్మ తనప్రతిరూపంబు వరితముగ.

నరుడు క్రమ్మర తనవ హయాన్నతగభీర
పూర్ణనత్యమ్మ నీక్షించుపూనికతోడ
వీండ్లుపూండ్లునుగా తపియించి భూరి
తేజ. మానంగభ్రహ్మమూర్తి రచించె.

తనవనికి నభయం బాట ధన్యుడ నని
తనివి నని బ్రహ్మ లోన సంకసము మీరె;
లనలనలనుకొల్పసౌందర్య మరసి
మగ్గుడె దివ్యవిస్మృతి మునిగె నడుడు.

స్వేచ్ఛా గానము

నాకనువు కర్మశోపల నద్దబన్ద
రాజపర్యంతాయకంజకాంతరమున
శృంఖలాబద్ధమై పులియింపుమిందము.
నామది విహంగునపథమ్ము నధిగమించి
దిక్కుగమి చాటి చుశ్రుతద్వీకృతము
నిత్యస్వేచ్ఛావిహారియై వెగడుచుండు.

నాకనులు తార కాకిరణభాసార.
మును చొరగ రాని గాఢతమోహస్థితములు;
కాని మాహాత్మ్యవిశ్వకృతాశపుంజ
నవనమౌ స్వేచ్ఛమై వెల్లు నాహృదయము.

నేను యమభటులంబోలి నీచదండ
నాధీకారిలరస్కరణాభిఘాత
ముల కనుక్షణమును నిర మొగ్గవలండు;
విన విశ్వజననీ కరుణార్ద్రమధుర
లోలదృష్టాంతికావాలాలితుండ.

కొలిచి దినమాను నా కిడు కూడు కుక్క
లైన ముట్టలహేయవదార్థచయము;
నారసన చవిచూచెడునది నితాంత
పడ్రసాతీతమధురర సాయనమ్ము.

నాశిరులు క్రూరనిశితకంటకకీరీట
పరినిపీడిత; మైనశ్రీభగవదాత్మ
కరుణచరణాబ్జసంస్పృశ్య సప్తభుజము.

సాయుడలు దస్సి క్రుస్సి నానాట శత్య
శేష మైనను లోన విశిష్టవిమల
విష్ణుకాంతియూపరదేహ మొందు
దినది: ప్రసర్దమానమై తేజరిల్లు.

శ్రీ భమిడిపాటి రామ సోమయాజి

నా పాట.

గొంతు వోయి స్వరమ్ము రవంతయేని
వైకి, తెలువడకున్నను పాడుచుంటి;
మూగ నైనంతమాత్రాన మొరల వినవా?
వినిన మానిన నేను మానమర స్వామి!

ఈమహోన్నత పర్వతభూమిలోన
వెలు గెరుంగులలోయలో, కిలలవై,
హూ రనుచు పాడునెలయేటి యొద్దనందు,
కొల మెరుగక పాడుకోగలను స్వామి!

అంతమే లేని నాపాటయందు జగము
లీనమైపోవు; నీవును లీన మగుదు:
ఈశరీరమె తాళేద యేమొ; దాని
విడుతు, పాటనుమాత్రము వీడ స్వామి!
చుక్కలన్నియు నీ రయి, మూర్ఖులందు
లాకమముతోడ గరగి నాయందె కలుగు
రప్పటికినైన నే పాట నాపబోను;
పాడుకొనియొద నీయొక్కస్వరమే స్వామి!

ఏ మున్నదే?

ఒకసారి నీను జూచి ఉప్పొంగి పోయేను,
ఒకసారి నీను తిట్టి ఉను రోసుకున్నాను,
మాటాడ చని యొంతో వ్యరగి పోతున్నాను,
చెపితివా మాయిగా చెవులార చింటాను;
మబ్బులో నే మున్నదే, ఓచినుక,
మబ్బులో నే మున్నదే ?

గలిలో తేలేవు, గగనాన నిలచేవు,
ఉరుములో నురికేవు, మెరపులో మెరనేవు;
మెరపులో నే మున్నదే, ఓచినుక,
ఉరుములో నే మున్నదే ?

తటవంచ వరిచేను తలలపై నాడేవు,
శిలలపై పరుగుత్తు నెలయేట పాడేవు;
నిలు వెల్ల పులికలై కలగిపోయేలాగు
నిలుచున్న నను జూచి పలచి వైబడ్డావు;
నీలోన నే మున్నదే, ఓచినుక,
నాలోన నే మున్నదే ?

నీతోడ నేగూడ నీలశేఖా లెక్కి,
నీతోడ నేగూడ నేలపై దిగజారి,
వూలలో, చేతలో, వనములో, వనధిలో
పాట పాడగ వీలుపడ దటే గెప్పకే,
అటంక మే మున్నదే, ఓచినుక,
అందు త నే మున్నదే ?

నీ నెవ్వరో కృపాబ్ధి!

“తీరనికోరికల్, నిజర జేరనినీరులెల్ల నీకలం
జేరి, నిరాశచే గరిగి నీ రగడమ్మలె; మంశహాస రే
ఖా రహితమ్మలై చెడవిగోరులు శేషవిగమ్మ నొందె; ఈ
తూరుపు సంజ లేవెనునోడల బట్టిరి వేల కోమలీ!

అలలితాస్య కోమలనాబ్జమరీతి నె వాడియున్న ఈ
పూలనరమ్మ చేత గొనిపోవుచు, నొంటిగ నిర్జనప్రదే
శాలకు, నందచీకటులచాటున నెవ్వరికోస మిట్లు పేర్చి
మాలినీతాత్మకై పనుల మైతివి చెప్ప గడమ్మ కోమలీ!”

“కనికరపునీడ కద వైనకరకుళాతి
లోకమందున నీ నెవ్వరో కృపాబ్ధి!
అదిగో యాలింపు నవ్యదివ్యామృతముల
జెల్లరల జిమ్మనాధుని వేణుగీర్తి!”

“ఈవృధివీరలమ్మనీదురించి న చల్లనిమాపులందు ల
జ్జా పరిపూరితాత్మ నొకసారి యురమ్మున వీణె వాని పూ
ధోపరికాంతనీకు వెడయూరుపుతో శ్రుతి వేయునంతలో
నైవగరాని మంజులరసస్వరవేణుసుధ ల్విసంబడుకా.

“అమ్మదువేణుగానవశనాంకురలలో మెయి పోకి, పావన
ప్రేమతతంగము ల్బులకరించి మనఁబున పొంగిపోవ, ఆ
శ్యామలమూర్తిదివ్యదరణాంబుజ సేవకు ఈవసంతసం
ధ్యామలసీఘల స్వేదకులాదులు పోవుచునుంటి నొంటిగ్నా”

శ్రీ భవిష్యోత్తర రామ స్తోమయాజి

౧౪౩

భయము నా కేల ?

ప్రతిమలానంద మందానిత ప్రశాంత
శీతలృష్టిగాడోలికాద్రాక్షమగడు,
మధురహేమంత చంద్రాకామనగీతి
సాగి దెస అలల నుయ్యెల లూగు నవును !

విశ్వగంగా కల్పిచ్చ వెడలు తీర్థ
శోక దాహగ్ని, వరచక్రాత్మైక్యత్తి,
బల్లనై, కన్ను లరిమెద్య, శాంతివ్య
ప్రకృతి మలలగాన ప్రకృతిలోన
మానిగి నడి లేక కొట్టుకుపోవు నవును !

అతితతోదారు వీశ్వరు నభయహస్త
మృదులసరేణీదళముల మేను చూచి
సృష్టి పనిపావయై నిదురించు నవును !
చెల్లనై, బేలనై, బిలపించి పోన
భయము నా కేల ఇందివిశ్వహృలోన ?

శ్రీ భారతుల మార్కండేయ తర్క

నేమి ధ్వని

జౌ నా నోయి రథీ, ప్రయాణము పగం బయ్యెన్; నిదానాంశుధా
రానైతిత్వము నొక్క దద్దరి నిద్రాముద్ర వీడెన్; గత
ధ్యానైకాంతికదూరదేశముల కహార స్విలోకించి నీ
అసాధ్యం దలపోసికో, కలన దీయం జూడెదో తప్పదో ?

చివురుంగలు కదల్చి జోస్యము పచించెన్ పల్లెత్రావోట; కా
దవుల స్వచ్ఛితీ; గర్భవర్తతముమీద నిల్చి గుర్తింప జా
లపు కాబోలు; ప్రణాళి విప్పి పునః లజ్జాశుభ్రున్ దాల్చి దు
ర్గవనీప్రాకృతగర్తనీమల మెఱంగంగా ప్రయాణించుటన్.

వలతేని నివస మాటమాటకుసున్ పాక్షత్తు; పర్వెత్తు గు
బ్బలిజా ల్ప కలపూర్వదేశపదప్రజ్ఞానముల్ నైకత
స్థులు న్నాయక యుండ జాడ; పచలోర్వప్రస్థరాధారతన్
పులిసంబుల్ రచియింప జూచె; దెన దోవు న్నినుడిం దూకగకా.

గురి గోల్పోయినధన్విబాణమపు; నీకుంజోలె మా కెట్లు చే
కురు కేల్పించి దివిం గ్రహింప అని చెక్కు లేకులంగూర్చి విం
దుర- ఉల్లాసినిగా ద్వితీయశశి వేదో ? సూరికారాధరం
ధరతన్ లోకము ముంచికొందో ? ఎటులైన న్నియభీష్టంబెకా ?

గతుకుత్ గోతులు దూకే కీర్ష్య సదలంగా నెట్టి అపై మహా
న్నతగోత్రగ్రహమస్థలంబునన ఉండం గోర నీ స్వందవ
శీలి గాలింబలె వేతదంగల నిమేషవ్యస్తమై; నిల్చు అ
ల్ప తటిల్లల మొరంగి పోవు; ఎటుకే స్వశుండ కైతండుచే.

ఏలా కన్య వేపురిం దనుల న్యమంతు ? వివై ప్రపం
చాలోలనిలరంహరిన్ వెలుగ దిహంహరము ప్పిల్పి, ఉ
క్తాలోల్లోలలయప్రపా హను . తిం బాటి: దునా అంతు ఆ
జోలిం దూలెను; కేటదాక నుభనుల జూరానుటలో చాలవే ?

కా ల స్మ తి

అదిగో, అయ్యదిగో, అన. గనులు కాయలో గాను; ఎద్దాని వే
చెను; నైసర్గిక రర్థసంకళన నీచే బడ్డవిభ్యాదు లెం
చెదవో ? కాక ప్రతిప్రకారంబుజనాకీర్తనలెం జూచి నా
యది; నాకై తరివేచియున్న దనియుకొ వ్యాసంగముం జేయుదో!

సుకృతిని సారనత్సమహానుద్ధి గడి చెను నీగులాలి, కొం
దక తిని భూని కట్టితిని చాలవ ? దుష్టవిచిత్రచిత్రణ
ప్రకరము నీవ యాటకు దిశస్సుధువులో మడిపెట్టి పెట్టి ఊ
రక చెడిపోయె; దిమ్మెడము లాగల నై యుకవృత్తసంగతులో.

ఓయి అమాయికా, నవన ప్రాపితసృష్టిబడిన్ ప్రతిప్రపూ
నాయతనీమల ప్పిలిచి అర్చెను చెద్దమెయ్యగు పెట్టి; జౌ
రా, యనుకొన్న చె ర్వకను స్వాంతము; నీవ కదృష్టలేఖ ముం
దై అరరి ప్పిగించె; ఇక నారయు చెయిదోక ద్వాఃప్రభూణమున్.

రాకొదండ్రికవోలె కైరసదిశప్రస్థితపల్లవక ని
ద్రా కొతూహలివై సమాధిసరకోదక ప్రాభవం బూని దో
యి, కాదాచిగ; తే, చెత్తడ్వంద్య మాయిం చెన్ దమర్వాదు లిం
నే కాలాధ్యుగ; దాగ దొక్కనిమి నుజే న్నవత్వాత్తుడై.

రమణ్ణోక మొకండు నీయెడద వెచ్చన్ రూపుగొన్నట్టి దు
రమానుష్యకహ్నుడొకఁడైనాఁడు న్నం జాలినదైన జే
రచింపన్ బనిబూనుకొ; కన్నులు వేళ్ళు తల్లంబు ఘోషించు తెన్
రయై; తాన నిజప్రభావము ను న్నెరిపించుకొ గల్గెడిన్.

రవి బాబూ !

హృదయప్రహరముగ ఎటు నచ్చి పోయితివో ?
ఎదను గుర్తింప లే దింకను కిశుక్య మట-
నిదురలో తూగుచుంటివి రవీంద్రకవీంద్ర,
ఇద మిథ్య మందు గుర్తింపలే నైతి నట-

అంభకాంబరీషృతాభీలరాత్రులగా
సంధించితి ప్రభాతచాయనభల జీరి;
ప్రత్యూష సతి చెట్ట బట్టి వాహ్లాళిలో
అత్యుద్దిగ్దపథాల అరించి యుందువు.

నీయశశకలకాల్చి తునిఖిలజగము
మునకలెత్తు- అల్మల్యజన్మజీవి బాబూ,
ఒకమనోహరగీతివై ఒలసియుంటి;
నేను దత్తానమను గాగ ఇచ్చుగిడుతు.

నీమమతాపూర్ణకవిత విధాతృశృణుత
పో మట్టెడప్రతికృతి యని నామది నలరుదు
కరుణాశ్రువలనపొకమ గృహశ్రమధర్మ
ములను నాల్మికి యెప్పుడో వచించె
కర్మవైరాగ్యము-మహాశ్మశ్రుచా
రమన వ్యాదు దనన్మరక్తి చెంచె

[illegible]

సీతనందు లీళ్ళుదానివేత్తిన నిల్పిన అర్చనా సుమా
లై విలసిల్లి, కాలగతి నట్టై అనుభ్రుకవిగ్ధవీరులా
గానె ! ప్రవత్తుకవ్యములుగా పెదజల్లుబడుకా యీంద్ర, నీ
భావ సరిత్రసారణుల భావిమలుకొన్నుతి ఇంద్రజాలముల్.

హాత

కలాయసుస్తోత్రకలకంఠీ కులకౌశలీకలకలధ్వజము
 ఉషోగళగళజ్జగజ్జనహితాశివోక్తి సంకలితమంజురాగము
 రసలోలుపభృంగరాజనంగీత సుధానిమ్మగవివాగతుందిలము
 హానితకుసుమకులబిలసితప్రాతః సుసమయవిద్యమోహనాలపనము
 మధురమాకాంతకరకమలకోశ శిథిలఃవినిష్కరక్షుధాపూరము.

ఓమీ పనీ యెవ్వరికి గాని ఈతివవ
 వాటి పూ లేవి? ఇటు తుంచి పూర్వపు
 త్రోక్కి తొంబాడు చేసిన రక్క లెన్ని
 ముల్లి క్రిందబడ్డవి! కదూ! క్షాంతిగొట్టి.

ఈ వపు లూళ్ళు కండ్లు; రవ ల్బిట్టలు మోటుగ (రిప్పి రిప్పి ఇ
ట్లా) చక పూలు వట్టి నుట్టయ్యెనే ! కొళ్ళులు పిచ్చిపిచ్చి ఏ
గో చవి నూచినా; బట్టదయ్యెన్గన బట్టదయ్యెన్గనా పెంచినా;
నూచినాకొమ్మలా ! తెచ్చి లూళ్ళతోడె ! వాల్చినాకలా !

ప్రాలుబా ! తెలిసి పుటలు విప్పి ననుతు
బా ! ఇయ్యెదోట్ల నుగుల యని ?
గంటేశములు తెచ్చి నుంగమాకుత మాకు
అకుమవ్య మాట మూలంగ నేల ?
నిర్దురకి రోన్ని దసంభాసన
శీలలో శ్రీదనా తేల దొంత ?
పధికపట్టలకు మార్పుణ్యరూప మెరుంగ
కయె యిచ్చు అరిగ్యని నుతి యేది !
తోటలోకి నాగడ అన్న పాటివార
తేని కాలి లిడుడుంటయే లేద ? మిణికి
మిడుత లైర ! దోహదక క్తి యెడలి-జో
రీ అనాధాంధపండుహీనాయుతములు.

సరలస్వభావకర్న కునాగలితలాస
శ్రీమశీకరాజ్జితదగ్గిణ మడగ
తండ్రికీర్తికి నుత్తత్యాగమ్మ అగ్గిజా
పత్కాలమున అత్తబలియు మొరగ
యవవేతిమానన హైందవజాతి ని
ర్మాణవైదేశికప్రభయు మానె
కృష్ణవాంకికమాధురీవేణిలు కలా
భీలయ్యుడాల ఏమూల నొదిగ

రససరోజినీకలరాజముని స్వేదదండ్లు అంబుసుని
యల గళకృణమున్న పుష్పవాళలనీకృష్ణః ముఖోడ ను
వ్వరయుతరాసభేదననా స్పృశునున్న భాస దోచి, కా
గర పిలు వానిండున్నద బ్రహ్మ, అందు వాపులిసప్రసూనయై.

రియుచు నున్నచెంగలంబ వేరు కుహసున దొప్పదోగి క
ర్వరపుదుమారపు నివృతదపూరములం బ్రహ్మనితంబులై
రణసమీరవారము లుచుత్తల వారిండువెట్లు నిట్లు నీ
వరభివియోగగీతికలె మోసెనచో అరిగలము లుగవే !

శ్రీ అన్నమరాజ తర్క

కవి జీవితము

కవిమారుండనై పుట్టుకొరకము,
స్థతపరిణామకాలవిశాలపీఠి
స్త్రీయజీవితకౌవళ్య గృత్వైత్తి
కాలిచిన్నెలు ముద్గించి కడగడుగుడు

శర్వరీస్వప్న బంధము సడలిపో,
సలనిసవృలు మోములం దలమికోశు
విశ్వు మొగ్గల నైకమై వేగుజాము
పొడుదుగుడును బాళి విభాగీతి.

శ్వసనసంచానమున కిసాలయగులు
గుసగుసలు వోన నొంటిమై మారుచుండి
హృదయకౌవ్యము సోకమారు జెడకి చూతు
వింతలగుతత్ ప్రబోధముల విసెడుజేడ్లు.

సహయతూహిన్ శుద్ధకనకంబు గూర్చి
పక్తిగూఢంబు నిర్మలమున నాతియునెళ,
స్వచ్ఛసీమకు నీసునగు పుష్పములు ప్రావ
చెట్టుల ను నిర్మలమున జేయదుండు.

శాస్త్రములాభంబు (శక్తిబ్రహ్మంబు)
నాగిణిజో ప్రావయము నరికట్టలేక,
పశ్చిమ విజయమున నున్నవచ్చునా గమర
నవ్వు శేషవాసులకు నున్నసంతుతి.

నరకమో, అగ్నివర్షంబు మనంబునందె
భావనంబే భక్తకళ బలభగతుల
పశ్చిమమేషము విభావన గమన
దుఃఖనమ్మదబాధనులు తొలగిరింతు.

ప్రత్యయము

ప్రణయిని, గులాబిమొగ్గల బరిహసించు
నీకబొలంబు మృత్యున నుత్తమాను
రక్తిమూలమూల రాగరసము జిందె,
విడులునే నేను నున్న గమగతుండ?

రామజీవితంబు సాలితరాత్రిలందు,
మాధవీలలో గ్రహములనుట నిలిచి
వీణ సుధించి భావతిలేల మైన
ప్రేమగీతలు బాడగా నేగరమ్మం

బొందుపర్చెలతాళుల నందుకొనిన
కొండకోడల జరియింప గోరెన్ కలదో,

వనకురంగీవిలోచనా ! భయము చక్కి-
రమ్ము, నాతోడ ప్రణయసామాజ్యమేల.
చెలులు లే రచు సునితయు జిత పలను;
తరళశేత్రలు హరిణకాంతలు నిరంత
రమ్ము నిను గూడి మోహనారణ్యనీకు
లీలకు నడలేంతు శంపాలతాంగి !
తేతమామిడికొమ్మల మాత లిడుదు,
గండుకోయిల జిపియిం గు గానమునకు
గల్పనయొనర్చి యర్థముల్ కవిని గాన
పాటలాధర, విపింతు ప్రితిచనము.
వలులేలకు భేద మేర్పడక శ్రావ్య
రాగముల జిల్కునెలయేటిరావ మలగు
రమ్యనీక శృంగారము జేరంగ రమ్ము,
అబల, వదిలింతు జేరరహస్య మొందు !

మీరా బాయి

వరవశోత్సేకభవదీయపానప్రసాద
ముగినెనూ లేదొ; వలిమంచుప్రాద్దులందు
హృదయనీరాజనమున తెల్లించినట్టి
కన్నరవుదావు లారలే దిప్పటికిని !

అత్మసర్వస్వమును హృదయాధినాథు
డైనయడువూలి కర్పించి, అక్కటకట !
కుంభభోజనకోధాగ్ని గూలినావు
బ్రతుకుచెరు తెల్ల ముడుతులే రానివడగ !

విరహవిహ్వలయై రాధ వెదకి, వెదకి,
విసివి కోపాన కృష్ణు శపించె గాని,
మీర, నీ వెంత సుషుకుమారమరివో
బాహుధారాభిషిక్తనోపాలు డెరుగు !

మర్నకవితానుభానృవన్మంజుళాతి
మంజులల బైసనీగానమంజుమన,
నీమడుక్కార మెచటికో యెరుగరాదు,
దారి జూపింపు మానలితటమునుండి.

చృమతరాగాశ్రయ మ్రొనహృదయపీఠ
నన్నితంతుల భక్తినే యస్వయించి
పాప, చదలేజయుద్ధుల బాడుచున్న
మీర ! నీప్రేమదౌత్యమ్ము మీర గలమె పి

నీయశోగానకధనవ్రజేత్పమరిని
పాడుచుండు ఆరావళీపర్వతాట
వీ దరిఘోరికటకాశ్మవితతి ముక్త
కంఠమున భక్తిపులకిత గాత్ర మగుచు !

శ్రీ పంచ్యారం సుబ్బయ్య

వే డి కో లు

విరులం గొని పూజ నేతునా
సరముల్ గట్టి బుజాల వేతునా
సరసోత్తల గీర్తి నేతునా
కరణార్ద్రాత్మల గమ్ము శారవా !

పలుభంగుల నుండు నీగతికా
దెలియంజాలితి, తిక్కయజ్వప
ల్కులచేత: ఎడందలోన నా
పలనం దృష్టి లనంబు పుట్టె !

చివురాకుల సద్దు నాలకిం
చి వెసన్ దిక్కులచేత బోయెదన్
భవదంఘ్రినిబద్ధకింకిణీ
రవ మం చాత్మ దలంపు గూరుచున్.

శ్రమ మెందక యన్నిసేమలన్
నెమక న్నామది న్ను గన్గొనక
శ్రమ మాడ వచింపు మెందు నీ
విమలాకారము విశ్రమించునో !

విరులం గొని పూజనేతునా
సరముల్ గట్టి బుజాన వేతునా
సరసోక్తుల కీర్తి నేతునా
కరుణార్ద్రాత్మపు గమ్ము కారరా !

సముద్ర గానము

౧

ఇది మహారంజితనిశాంత మిందు నేను
దెవులు తెగ గోవిందానినట్లు శిలలు కరగి
పరవ నీపాడదొడగినపాట వింటి

అమృతమయ మైన దాగీత మంతకన్న
సురుచిరము నీలసద్గళస్వరము జలధి !

ఇపుడు నీమది నిండెనో యేమో పొంగి
పొరలుచున్నది. ఎదో మారుమోగుచున్న
దదియు నీపాటవలె నున్నదట్లు దేని
తెరసి మోగడునో దాని నెరుగలేను !
భగిమసి దిక్కుల జూతు, నేళ్ళడను దారి.

౨

తేఘవిహిత్ర తావల్లః మేళగించి
వికతంబున నీవు తో జెల్ల పాడి
చాల నలసితి, నదె గాఢసంతమసము
భూనభోంతరముల రెంటి బొదుకుచున్న
దో గురూ, నిద్ర గూరు తే జాగరూకో
తా నమన్వితహృదయుడనై సమీప
వైకతంబుల సత్కవిస్తవ్య మైన
నీరహోవృత్త మరయుచు గూరుచుందు.

అటు లుండి శాంతిముగ్ధము
పటిరశీతలము నైన ప్రకృతిని నే ము
చ్చట లాడి తుదిని గాంచెద
దటాటువద్దభవత్స్వరూపధావశ్యంబున్.

ఏశుభోపయతే నా నింపు గూర్పు
తేలుకొందునో ! పలకఁ జేళగించి

విలలితా గవుంజము నాలపించి
 నీళ్ళుదంపగు వృథావము పొచ్చుదమున
 నాకు నెరిగింతువో ! ఎప్పు నీకరియింతు
 నూతగా నాకు పొనగును ప్రాకుచేల !
 నీకైనై నే బియ్యండు విశాకరుండు
 కౌనిపించనివో కన్నెకలువరీతి.

ప్రకృతి పరిచితి

నీకమనీయదూవము గేడించి పదంపడి నిన్ను బాసి పో
 లేక యిటన్ విలంబడితి లేచి, పరీమళ మానరిమ్ము చిం
 తాకుతితమ్ము నాడుహృదయ, మృట నాదట పొంది పాయు నే
 మో కనుగొండ మోనవనప్రాజ్వల చారుతరపసునమా !

పొడుపుటిరెండలో కడు భోలుచు తన్ను
 విడిచి నే, బోదు నని తెక్కి-తెక్కి యెడ్చి
 మంచుకన్నీళ్ళు గార్చు నీమాతృవల్లి
 స్వాంతమున కాంతి గూర్చుమా సాగిపోదు !

శ్రీ. తెలికిచర్ల కృష్ణ మూర్తి

కా బో లు !

నవనంతపు లేమావిచిపుగటాకు ,
 నీడలను పొయి గొం తెత్తి పొడుకొనెడు

కోయిలవిఘ్నాన, నునుదీగతొన వసించు
విడిదవని మొగ్గలో నుండి బడలు తేత
కమ్మతావుల బోలు నీకన్నెవలెపు
తలపులెల్లకు బన్నసే నులుగ నున్న
యాలపించువు కాబోలు.

మేలిపసిడి

చాచు లాలికిచు మైదీర జమ్మనంపు
తొలిదినమ్ముల బొడిగిన వలపుతూపు
పెసద వికసించి మెలమెల్ల కడల జిమ్ము
పగియసారథిమూలతీయదనము. గ్రోలి
సంభ్రమాశ్చర్యములతోడ సంతసించు
చుందు కాబోలు—

ఒంటి గూర్చున్న వేళ

శ్రీమపుదలంపు రెక్కల విప్పి యొగసి
తెలిసి తెలియని వింతసీతుల యశశ్చ
సంచరించుచు దరహాసచంద్రికలను
జిలుకుచెలికాని యౌనకళల వెలుగు
మధురమోహనమూర్తిని మది లిఖించు
కొనుచునుందువు కాబోలు—

రహస్యము

తేటతెనియ దాలిచి తీయనైన
వేలపుతావుల విరజిమ్ము నలరుకన్నె
చెలిమి నేయంగ వగచుచు లలితమధుర
గీతముల బాడు నలిరాజు చేత మలర.

అమధురగాన మాలించి యలరు లేమ
తన్మయత జెందు, నళిరాజు తన్ను జేర
నరుగుదెంచుచున్నాడు కరుణతోడ
ననుచు తను జెల్ల పులికింప నధికసంభ్ర
మముగ గడ లెట్ల పరికించి వడకు, గాని
యెరుగ దించుక తనుగూర్చి యెట్లదెసల
పరువు లేత్తుచు, జెడకుచు, వలపువాస
నలకె మది గోలుపోయి యానందవశత
బాడుకొనుచుండె జలిబిలిపాట అనుచు.

తనజిలుగులేకు మెయి మెత్తదనము, తనయె
డంద నిండాదుప్రేమమరందరసము
తను గడల జిమ్ముమేరినెత్తాదినలుపు
నలరుకన్నియ యెరుగదు—

తెలిసి తెలియ

రాని జలిబిలిపాటలో లోన నడగు
వరపు తీయదనమ్ముల కలిమి యళికు
మారు డెరుగదు— అతిసుకుమారమూర్తి
యైనవిరిచేడె తనప్రాణ మనుచు మివ్రుత
మోద మందును—

మోహనస్వామిగారి

రసము గురియించు నుందరప్రణయమూర్తి
యళినుటడె ప్రాణకౌంతు డటంచు నలరు
నోటి యుట్టుంగు

సృణయాన మునీగి తేలు
మృదులహృదయమ్ము లీరీతి మివల వలచి
కడియుచుండు రహస్యమ్ము కవిక కాని
మోహననశులును ప్రేమనుగ్ధులైన
వీరయుల కేరీతి దెలియు—

నాముఖాలోకనమ్మె కంటకను వోలె
నీయెడద జీల్చి బాధించు నేనీ నాయ
నాధ నిరుపేదబిచ్చదసంపు పల్కె
నీ కతికతోరముగ దోచెనేని సకియ,
నన్ను యమియింపు మింకె నెన్నడునుగూడ
నాయభాగ్యపుమోము గన్నడకయింప
దాచికొందును జీవితాంతమ్ము వరకు.

కాని, కాలంపుగతి నెన్నడైన గాని
విధివశమ్మున నీయజీవితపథాని
నడు గిటుట కల్గెనేని నాయెడల జైర
భావ మిప్పుటివోలె జూపకుము సకియ !—

ఈ వియోగగీతిక లెపుడేని నాయ
భాగ్యవశమున నీకంట బడెనయేని
అవల ద్రోయును నీకనర్హములు సకియ !

పలపుటాకలి వేగి నావలెనె మాన
జీవితమ్ముల నొంటి గృహింను భగ్ను
హృదయాలకె కాని అటగా బ్రహ్మ గడపి
కలక నెయగల సౌఖ్యజీవులకు కావు.

ఈవిరహగీతకలు శోకభావభరము
లివి వలించిన నీపూవులెన కలంగు.
అవిరతానందవిలసిత మైన నీదు
జీవితమ్మున నను చింతనేయమందు
పెరుగుదును, కాని గాటంపు మరపుతెర
నడగిపోయిన నాదు నెయ్యంపు కతలు
ఈవిరహశోకగీతి నాలించింత
నులికిడి వేదు మెరపుకమ్మలవిధాన.

నేను మరణింతునని నన్నే నిరంత
రమ్ము స్మరియించి బాష్పధారలను గురిసి
నీవు విలపింపకుము శోక దేవివోలె.
మన(ప్రణయమైతి) యంత మయ్యె నని యెంచి.

సృష్టితోలినుండియును నవిచ్ఛిన్న మైన
మన చిరంతనప్రేమ సంబంధమునకు
నంతరాయము సంపాద్య మానె నేడు
చెడుగుడ్డవమ్ము నిన్నెడచేయు కతన !

ప్రాణపతి ! ఈయనంతయూత్ర కడిపాయి
కలియించిము సుమ్ము పుణ్యలోకాల మరల,
ఎన్నడో వీడి, ఇల జన్మ మెత్తి యచట
కలిసికొనలేక చిర మొండొరులము వెదకి.

శ్రీ నాదెండ్ల వేంకట రావు

వి ర హ ము

ఎంత చక్కనిపాట నియంతరమున
నుంచుకొని మూగలై పోయియుంటే చకట !
తొల్లి నీనుండి గానంబు దోచుచున్న
కోమలకరాబ్జ మేది ? వీణామతల్లి !

వలచి కలపించి రెన్నాళ్ళు చెలిమికేసి
తీయపాటలు నాల్గు పాడించి యెటకొ
నిర్దయత నొంటి నీను దీరించి నిష్క్రమింప
వట్టవై పోయి యెటు నిశ్చిబ్బ వయితే ?
దేహ సుంతయు దుమ్ము పట్టినది, తొంటి
యాకృతియె మారి యెటు లైతి చక్కట
తిరిగి యెప్పుడేని ఆపాణి యరుగుదెంచి
మధురగీతులు పాడించి మనువబోదో ?

కాపగతు డైనసామిరికందమునను
నిజమహాశక్తి నెరుగక నిదుర నుండ
లీల మొనవ్రేలి నీను ముట్టి లేప నేల ?
వేడి విడనాడి, యిరీతి వేవ నేల ?

కృ త జ్ఞ త

ప్రేమనంటిది మరి కానబో మటంచు
 ప్రేమచేతనె జగ మెల్ల పెరుగు ననుచు
 ప్రేమకొర కేమియైన నర్పింతు రనుచు
 ప్రేమకోసము ప్రాణముల్ విడుతు రనుచు
 ప్రేమ వెలె లేని యావగదధామ మనుచు
 ప్రేమ దేవుని కిం కొక్కనామ మనుచు
 నెన్నిగ్గింధాలు చదివియు నెరుగనైతి ;
 నీచలమి గాదె నెచ్చలీ ! నేటి కిప్పుడు
 నిజముగా ప్రేమ యన నేమొ నేర్చినాడ,
 మందబుద్ధి కవినిగా మారినాడ.
 బహువిధక్షేత్రభరిత ప్రపంచమంటె
 నిరవధిస్వర్గనుఖరుచి నెరిగినాడ
 నిర్భరానంద నిర్వాణనియతసుఖము
 నిట్టులే యుండు ననుచు నూహించినాడ.
 ఇంత పరమాపకారి, విం శేవిధాన
 నీయుగం బేను తీర్చగా నేర్తునొక్కొక్క !

ముద్దు వలుకులు

ఏమి రాగ మొ ? తాళమో ? యెరుగకున్న
 బాదుచున్నది తెలియనిరాప యైన
 బోయి మనసింపదే శ్రవణేయ మగుచు
 చేత మలరించుభక్త్యసంగీత మెప్పుడు.

కూసిగదె కూయుచున్నను కూత కర్థ
మించుకయ్య బోధపడకున్న నేమి లోటు ?
మనసు రంజింపజేయజే ? మధురభజిత
కూజితం బొనరించెడి శోకిలయ.

పొదలు వెన్నునిపొక్కిటిపువ్వుకొన్న
వదనమన తొట్ట వెలునడ్డ మొదటినుడుల
భావ మెరుగక రాకున్న ప్రమద మిడక
శ్రుతిహితస్వరశబ్దసంయతము అనుచు.

వదము అన్నవ్వు, మర్దనంపదయు నుంత
కుదురకుండిన నద్దాన కొరత యేమి ?
తొట్టిలోపల నున్నమాచిట్టినుడుల
తృప్తతేనియకొలువ లుట్టిపడక !

శ్రీ అత్తిలి సూర్యనారాయణ మూర్తి

మేలు కొలువు

పిల్లతెమ్మెరపడవలో ఒక
తెల్లవెలుగులపడవ నెక్కి
పల్లవాంగీ తేలి వచ్చావే
అల్లరాలిరి ఝల్లు మన్నాది బతుకుబతు కంతా,
ఓనుల్లెఘావుల మత్తుదానా !
జల్లివిరిసెనె హృదయవన మంతా.

పడవ కాతెరచాప లెన్నో
ముడవకే ఆగింది యానము
అడుగు తడబడునడకతో నీ
నడుము జవజవలాడి పోగా
జడలా చుక్కలపూలు తెలుగా
విడివవిడవుల నవ్వు లాడా
కడిమిపూవుల పడుదుదానా
ఒడివి వారితివే !

మేలుకొన్నవి నావి కన్నులు
మేలుకొన్నది నాది కంఠము
మేలుకొన్నా కొత్తలోకంలో
పారిజాతము పరిమళాంగీ,
చేరినది న న్నమృతకలశమ్ము !

నీవు—నేను

విపూవు విరిసినా యేడుక్క మెరిసినా
నీవె న్నాకై వెలసినా విన్నభావమే !
వీణాతీగల వారి వ్రేళ్ళు వ్రనరించినా
కోమలసరాగమై కుంఠ వ్రవహించినా
నీవిలాసము లన్ని నావిందు కనుకొందు.

బహుళపరిమళపూర్ణ పువనమ్ము వీచినా
మెరుమా విడిచి నీలమేఘమ్ము తోచినా
నీవె నాలో వెలుగు భావమ్మై కలగునే!

అకాశకాముకులె అట్టి విచించినా
గానమేళపుగీతి కరగి నృత్య మ్మయిన
నేను నీ నా తలతు, నీవు నే నని కొలుతు !

పుష్పావచయము

తోటలో పూలన్నీ దోచేసి నారె
నీపూజ కేపూలు నేను కోనేనె !
పొదలు పొదలూ తిరిగి పూలమొక్కల కరిగి
పూసజ్జలో నొక్కపూ వైన తేనెతి ...తోటలో..
తోట అన్నీ కదలి వాటికిల తెనువిడిచి
అక కదలిన వట్టి అడవిలో పడినానె ...తోటలో..
ఎటు చూచినా పూలు ఇంతింక పూవుల్లు
ఎన్నోతావులు విరియు వన్నెవన్నెలపూలు
నరుదు పెంచనిపూలు పరులు ఎంచనిపూలు
దేవి నీకై వెలసి తేజవిల్లిపూలు ...తోటలో..
తోటలో పూలన్నీ దోచేను కోనేనె
నీపూజ కేపూలు నేను తెచ్చానే !

నారాయణ దాసు

విన్నామురా పొట కన్నామురా నృత్య
విన్నాపవీచికల విహరించు మధురిమలు.
పలుకుతేనెలు చిరున వద్దజూని రాచివర !
కవిత కదచ్చాన సంభోధనాకూరా ! ...విన్నాము...

ఆడక లాస్యత్య మానాట్యగతులలో
 కరగించు లాస్యాల భరతముని అడెరా ! ...విన్నాము...
 శంభో పదమ్ములో అంభోధి అరచెరా !
 కాళ్ళ గజ్జల మోత కంపించె కులగిరులు ! ..విన్నాము...
 సంగీతవిద్యలో చక్రవర్తివి నీవు
 మహాతీ వివంచికా మహానీయ రూపమువు ! ...విన్నాము...
 నప్తతి శరత్తులే లిత్తులే నడిచెరా !
 బాగ్గేయకారకా, ప్రజ్ఞాధురంధరా ! ...విన్నాము...

శ్రీ కర్లపాలెం కృష్ణ రావు

కు మార్తి

నాకవిత్వాని కందనినవ్యకళలు
 హేమలత లయి పూలు పూయించుచుండె,
 ఒకమహాసౌరభంబందు యెరిగి దిశల
 బంచుచుండెను శీతలనాయువీచి.

చూడచూడగ వింతసౌబగము గురియును

పగడాలు బండు నావదనమందు

అరడుండి పలికెను తోలలలో నేనె

నేనాంతభావముల్ వెల్లివిరియు

ఒకనాటి కొకనాడు ఒకనూత్నభావలో

మాధుర్య మొలికించుమాట లూరు,

ఇంతింతలై శ్రీల నెగబోయుకనులలో

జగముల నేలుతేజంబు వెలయు,

అనుదినంబును జూచుసర్వాంగములును
అలితనుస్మిగ్ధ మగుచు విలాస మొదలు
అమహాశిల్పి నిర్మించి యవని కంపు
చిత్రముల మేటిచిత్ర మొకగువు కాద !

ఒక్కపదమేని, పామేని ఊహ నేయ
పఠనుపడకుండ, కాసిం చి నిలుపులీల
నన్ను నిర్విణ్ణునిగ జేసినావు తల్లి !
నీకు దీర్ఘాయురక్షు ! నుక్రి కుమారి !

పిండ్లు పూండ్లును జాలునే యింపు లొలుకు
నీదుముఖపద్మమును జూచి మోద మంద !
పసులు పొటలు మరచి యీబ్రతుక నీకు
అంకితము చేసినవాను దివ్యానురక్తి.

సంకల్పము

అసలు, నీ వనువాడవు ఆవతరించి,
ఇంత లోనరించి యుండుట సంకల్పమేని
సత్యమా ! ఏమో ! మాఝుషీశ్వరు లబద్ధ
ములకు తల యొగ్గ రెండు నేకలనైనైకం.

మీను లొసంగిన ఉపదేశములను గ్రోలి,
అమిత విశ్వాసమున వారి ననుసరించి,
అచరించితి, కాంచితి ననుభవమున
ఎదియొ సత్యస్వరూప మిది నిమిషియుంట

సాధనంబున సమకూరు జయ మొటంచు,
పట్టు వీడక నమ్మి నీస్థాన బడితి
చిక్కియును చిక్కికుండ విడితగతిని
నన్ను చిక్కుల బెట్టెనున్నావు నీవు.

వీటి నాశ్రయము ? ఔను ! ఏ ప్రియదా నాదె,
అంతకే నీవు నాకు లభించగలవె ?
అంత శ్రమపడి పెంచిన ఆరాళోద
నైత ముగగకపోయె నీసహజగుణము.

ప్రేమతో నన్ను లాటించి పెంచుకొన్న
రాధ కనులనె నీవు కౌరవ్య జల్లి
మాయబుచ్చితి వంట, నామాట కేమి-
అన్యదాదులు నీ కెంద రవని గలరొ ?

ఆ త్కార్పణము

అర్హ మెద్ది త్వదీయపాదాంకములకు ?
ఏనుమము లభ్య మౌనో పూజింప ననుచు
నెంచితిని, పేద ననతి, ఏ మీయగలను !
అత్మ నర్పింతు మన్నింపు మమరసాధ !

అచ్యుతలూపద్యమూర్తి ! ని న్నమ్మరముగ
హృదయకలమునన్ ప్రకప్తించుకొంటి.
అలకింపుము నామొర లహరహంబు
విలుకొను మోయి ! అమరలింగేశ, నను.

అరుగుదొంగితి నీనేన కతిలయన
ధన్యతముడను భవదీయకృష్ణయన,
వదలిపోయితి నన్ను గాపాడకున్న
అమరలింగేశ ! ఆత్మార్పణంబు నీకు.

ఎవరి కేదురియైనను నెప్పుడైన
దర్శనము జేసి నిలువ నీధ్యానమందు
కరుణతో నాదుకొని వారి గాతువంట-
అమరలింగేశ ! నాపూజ లందుకొనుము !

శివు డనుచు, రాము డనుచును శ్రీభగండు
టంకు, వేర్వేర భక్తాళి యనుచు గుండు
సర్వమతముల మిలిత మాసార మీవి !
అమరలింగేశ ! ఆత్మార్పణంబు నీకు.

చూచి చూడనియట్లు నీ వాచియుండె,
చక్రవర్తులయాటలు సాగుచుండె,
తాకపోయిన ప్రళయంబు గలుగకున్నె ?
అమరలింగేశ ! ఆత్మార్పణంబు నీకు.

అతడు కవిసార్వభౌము దత్తిధికభక్తి
గొలిచి భవదీయవదయులు గెలిచె నెమి !
అతడు కనకాభిషేకింబు అందె కనక
నీప్రసన్నతే శోతువు నీలకంఠ !

నాకు, అమరత్వ మిత్తువో ! కాక, నయల
కండగా రావిభోగ ము అమరజేసి,
ఉన్నయన్నాళ్ళు నెవటనే నుండుటనెదో !
ఇచ్చవచ్చినగతి ప్రసాదింపు మున్ను !

శ్రీ పురివండా అప్పల స్వామి

నా వ్ర భూ !

నావ్రభూ ! నీపథాన గుంభాస్త్రప్రమాన
మై పొరలునాకిరాన త్వదంఘ్రికా ర-
జో లవామూల్యభాగ్యమై సోకదేమి
ఇటు రజనిగాడ్చు లవుడే క్రమించె నోయి !

శ్రీ చరణనూపురారవాశ్లేషమునకు
దాచుకొనిన చివరియూర్పు తలగుణేమి
చాచుకొనిన చిరుదళాలు నడలునేమి.

ఆపలే నోయి ! ఈపదనాతిరేక
మీరజని లోహపదదళనోరుభరము.

ధూళిపై పొగపై తూలి తూలి విను
లీమసపుదారులందొ బీర్జితము నేను
ఈపు నాస్వామి ! విచిహ్నమేని కనక
కడ చిపోదువు వెలుగుమార్గాల నడచి.

మంజును (

వీను మజునూ నమారడ సెరగలేమి
నాకలలరాజ్ఞి ఆమె పైలా కృమాది.
నన్నె పిల్చ శుద్ధాంత గాంతారవాటి
రీయగళ మెత్తి చొప్పలతెర నడల్చి.

వైపలే దామె యింతజ్యోత్స్నా పరీమ-
శక్తు కొదమగులాబీతగ క్తినుమ్ము,
ఇటు బడునకుండ నన్న వేధింతు లేల
ఏను దుఃఖసాక్షుడూగుడ నెరుగరేమొ.

తరళతారకాదుగ్ధచుఢన్బ విడిచి
నాకొగక నేల పడిన తారానూరి
ప్రేయసియొ నాన, భర్త్యదారికయె మీకు.

రాలి పడెనేమొ అమెనేత్రాల నొక్క-
ఉడుకః బాష్పమ్ము చలియించునుడుగణమ్ము
విద్యునెద నానకియ నిన్వసించెనేమొ
జలదవటలమ్ము ముసరు జాలిలికుమారు !
వెడిమబ్బునృత్యాలకే వెరగుపడును
ఈవ్రళయదృశ్య మయ్యె తా నెటు సహించు !

ఇటు నిరోధింతు లేల, నాహృదయమునకు
హృదయ మామె, యుగయుగాలు వెదకుకొనిన
జీవనమ్ము, మీదారుణశృంగిలాల
ఎంత సంతాపపడియెనో స్వేచ్ఛకొరకు !

మీ రెయంగరు జమ్నాకనూరి నేడు
తనకొరకు నాకొరకు జడాంతఃపురమ్మె
ఈతతోరవిశ్వమ్మె తృణీకరించు
ఎవరు నాదేవదేవి బంధించుచారు !

తావిగా గాలిగా కోటద్వార హేడలి
నానునోహరి జాలిగా నాయెడంద

వ్రాలి నడువళ శ్వరీ రాగవీధి
పులకరిండు సుధాస్యామికలవిపలచి

హీమతీ !

హీమతీ ! నీ మౌనంగిన పూలమాల
గళమా నలభింపజేను త్రుల చికొనలేను
ఇంతసం గాత మితటవ్విద మొగ్గి
ఏప్రణయరక్తి నేమి సాధింతు నబల !

నే నెరుంగుదు జన్మజన్మాంతరముల
నీవు నాదానవే, యుగాభ్యుదయవేళ
సత్యనంతుడ నేను సావిత్రి వీవు-
మృత్యుగళమున కాలపాశమ్ము మనది.

నందనవనాల తొలుత వాసంతనాట్య
మాడినది నీవు, పాట పాడినది నేను
వెండిమణ్ణులకోట జాబిల్లీరాల
చలువ మేడలు మననివాసమ్ము అరివ !

హీమతీ ! నీవు పాడినపూలపాట
వినగలేను చెవులు మూసికొనగలేను !
నరకలోకంపుటిరుల నొర్లించు నొకట
స్వర్గనీకరాల చేలించు నొకట.

స్వార్థలోకమ్ము పూలనందిల్గు కాల్చి
వలపుచింతల చిచ్చు మండింపనిమ్ము,
వదలికొలేను నిన్ను జేపి ! మడియ
కదిత వీవు, గానమ వీవు, ప్రాణ మీవు !

సంకేతమునకు

నీ

కలగపెదవుల ఒక్క చిహ్నము చిరిసి
నాబ్రతుకనిండ వెన్నెలపూత పూయ

నీ

చరణమంతర స్వన మిటే కదలి
నామొద నహస్రవీణియలు మోగించు
మంత్రకత్తెను నీవు

నీవధము బంటి

కావ్యహారమ్ము,

హృదయనీరాజనమ్ము

నీకునై కొని పర్వతెత్తెదను నేను

ప్రీతిమతీ! శ్రీమతీ! గుఢాశ్రియతములు

వరిమళపునీతములు కళాస్థావితములు

అభిసరణవళ నేని సంకోచ మువిద !

బయలుదేరుము ప్రేమసంకేతమునకు.

పాలి కావు

నేను

రయిజడలో పూలు రాలి రాలకమున్నె,
తొలికోడి మఱికోడి కూసి కూయకమున్నె,
పిరియరాలి కనుచుద్ర వీడి వీడకమున్నె,
ఎట కోయి నీవయిన మెన రోయి నీవు!

కనుల కాటుక లేఖ కరగి పోనే లేదు
పెండ్లిపనువుల వూత చెరగి పోనే లేదు
తొలిపుంగిలి పసివి తమకు దాయన లేదు
మునికోల నీ కేల ఈనయన మేల !

అ త దు

పాలికాపును నేను బందెబానిసను
మంటిలో నాబ్రతుకు మంటిలో పాట
మంటిలోనే వెకిలు మంటిలో కతలు
కడిపే దానికొరకు కనకమ్మకొరకు
తల్లికొడి బిగబాని నడక నేర్చిననాడె
నాతోడు నువ్వకోల నాబ్రతుకునీడ
పాలికాపును నేను బందెబానిసను.

వేకువల వయనమై మునిమాపుదాక
మంటిలో నాబ్రతుకు మంటిలో పాట
పాలికాపును నేను బందెబానిసను !

శ్రీ కొడాలి సుబ్బా రావు

న తి

ఓంకారస్వరలీనమై నిగమనాదోపాసనాధీనమై
శైలకర్మప్రతిపాద్యమై భవనరక్షాదక్షమై తాండవా
పాంకారాస్థిరచంద్రమశ్శకలశైత్యప్రాప్తకాంతత్వమై
శంకాసంకుతమైననీయునికి ఆకాసిద్ధి కల్పించుతన్ !

తనపేకకన్ను మంటలకు దగ్గుచు, కాంబియావిలాపమా
 ర్గంపరిలబ్ధనైజకరుణా మృత్యుప్తి: పునఃప్రభాతజీ
 వను దేశరీరు దాతనిజంబున కంతమునందు లోగిపో
 యినధృతిమూర్తి మిమ్ము భరియించుత కష్టసుఖంబులందునున్ !

తనవేణుస్వనమోహితలో ముగిలబందాలో తెంచి జాల్లివె
 ల్లన పాదంబులజాడ లారచుచు మొక్కలో వెట్టుచున్ రాత్రులె
 ల్లను బృందావనవీధులన్ తిరుగుచుడెక్ యాయునశ్శీతనున్
 తనుమంబుల దాచుకెట్టి నుభూర్తత్వంబు కంసించెదన్.

శ్రీ కృష్ణ దేవ రాయలు

అకడ రాజరాజు మొదలాంధ్రసరస్వతి నిష్ఠదేవతా
 స్వీకృతిలో యజించి మరిపించి భజించెను : అంతరాంతరా
 రాష్ట్రకలనంబులోపల విశాంపతు లెందరొ కీర్న మొగ్గి నా
 రీకడ నీవు నీల్చి వెలయించితి వంత్యనమర్చనావిధుల్.

అత డొక్కకవివర్యు నాదరించెనె కాని
 కవి యన్నపేరు తా గాంచ లేదు
 అత డొక్కలెకృతి నంది యుల్పెనె గాని
 తత్కా-అకృతుల గుత్తగొన లేదు
 అత డొక్కభాషనే అరయగల్గెను గాని
 దేశభాషలెప్పు తెలియ లేదు
 అత డొక్కలె : డయాడజూచెను గాని
 అష్టదిగ్గజంబున మరయ లేదు

అయిన నాకిదె పూర్వదై యలరుకతన
నిన్ని లోపించినను తానె హెచ్చినాడు
అన్నికల్లియు చిహవా దైవసీపు
అతనితో సాటి కైనావు అంగ్రరాజు!

నీ ఆచూక్తదమాల్య వాసనలు వాణీగుంభకయోజనా
ట్యాయత్తం బగువీణైతంత్రపయి బాహుటించె మాధుగ్యములో
స్వాయంభూవతివన్న సృష్టి కవిజీవజ్ఞానవిద్యాగుణ
ప్రాయప్రాధి మలంచుతజ్ఞు లిట చెప్పం బొచ్చి రెల్లపూడున్.

గండపెండెరముల కవుల కీవచ్చును
కవిహృదయము పిండగలదె రాజు ?
వినుగంబారీల నెక్కించవచ్చును
కవిమనస్సున కక్కగలదె రాజు ?
కృతి లెన్నియైన పేరిచి పుచ్చుకొనచ్చు
కవితారసము పీల్చగలదె రాజు ?
పొగడింతలను వేలు పొందగావచ్చును
కలయూహ లందుకోగలదె రాజు ?

అది మహాయుగ సారస్వతాత్మ పండి
రాజుగా తల్లుగ్రుడ్డియరణ్యములను,
పరువమును కాంతి వీగనిపారిజాత
పుష్ప మయి నిల్చినది జ్ఞానపూజకొరకు.

పద్మము వదై మొక్కమణి పట్టిన దెల్లను పైడియుద్ద యొ
నిదై నెటుల్ గ్రహించితివో, వేయికి వొక్కడుగూడ నీన తెన్
విద్వగలేడు కావ్యకళ తీర్చినముతైపుపేర్లుగా కథల్
నుద్దులు వర్ణనల్ ఘటపుసొంపులు నీకులు గ్రున్వి నాపుపో!

కథ నడిపించుతేవి, మతఖండవముకొ జరిగించుధాటి, భూ
మి భవనయప్రసక్తిని గమించెడిచాతురి, కాలవర్ణనా
వధులను దాటనేర్పు, కనువారికి నీ కవితాపితామహం
బుధి ఒకనీటిబుగ్గ అయిపోవడ త్వత్కృతవస్తుస్పష్టిలోన్ ?

అవునా లేతతనంబు, మార్దవము, చిత్రాక్షరణాధారభూ
త పరిష్టాద్యుత్తగోస్తనీఫలరసప్రదానంబు నీపల్కలన్
తవులన్ లే దనుమాట గత్యమే భవద్ధాటిరాఘటపా
టవసామ్యం బగుప్రేధిమం బమర ఘంటాటంకృతం దున్నదే ?

తొలిజన్మంబుల నీతై
నలిపినసాహిత్యపూజ సార్థక మయి మా
తెలుగున ఆముక్తమగా
ఫలియించిన దెల్లకవులపైపై మెరుపై !

తుంగభద్ర

పరిఖావ్యాజముతోన చుట్టుకొని పంపాస్రోత మాత్రీయసుం
దరనీలాకృతి త్వత్పురాద్రిచయబద్ధస్యాంగయై వప్రబం
ధురదుర్గప్రతిబింబితాంబుజజనోద్యోగంబులో పొంగి క
్రమరయంబుకొ పరిమార్చి నైజబలమందుకొ పొందె నాసన్నుతుల్.

నిగనిగలాడుసోయగము నాదే కాని
నీలిమణ్ణులకు రానేర దనుచు
గబగబ నడచులాఘనము నాదే కాని
తెలిమణ్ణులకు వట్టిదే యటంచు

తళతళలాడెడు తక్కు నాదే కాని
 మబ్బుదివ్వెల నుత్తమాట యనుచు
 జిలుజిల్లు మనిపించు చలువ నాదే కాని
 వర్షాభిముల రిత్తవాక్య మనుచు
 సాగసులో పారుదలలోన చుట్టుపట్ల
 చిందుశీకరములలోన జీవనముల
 లోన పంపాస్రవంతిక సానువులను
 వేలుమేఘప్రవాహాల నేలకొనును.

రా త్మ

శిలు ద్రవించి యేడ్చినవి జీర్ణము లైనవి తుంగభద్రలో
 నల గుడి గోవురంబులు సభాస్థులు లైనవి కొండయుచ్చగుం
 పులకు చరిత్రలో మునిగిపోయిన దాండ్రవసుంధరాధిపా
 జ్వలవిజయప్రతాపరథసం బాకన్వప్నకథావిశేషమై.

నునుపులు సానబెట్టకయె నూత్నము లెప్పటి కప్పుడే శిలా
 గణములు, ఒక్కొక్కటి కకంబులనాటిచరిత్ర నూరిపో
 నినయిది తత్కళాప్రతిభ జీర్ణవదనప్రవిధిప్రధాన సా
 ధనములుగూడ విస్మయవృతంబులు కించిదుపాత్తదుఃఖముల్

ఈపెనుకొండబండ తెలు లెత్తికొ అకన మంటలాఘన
 ప్రాపిత కార్యమా యిది సభాస్థులు లైనవి కొట లైన వం
 తా పనివాండ్రకొళలవిధానమె చూపు బతే నవీనయం
 త్రోవకృతుల్ విదేశపువిధుల్ పిన రంతయు నేర్చినా రట

శ్రీ ఊటుకూరి సత్యనారాయణ రావు

౧౭౯

కొక్కముల్ రాతిసొక్కులు గాగ ఉయ్యాల
 సలిపినా దొకకొండవలక తొలిచి
 సోపానములు రాతిసొక్కుగాగా నుయ్యి
 కొట్టినా దొకకొండవట్ట తొలిచి
 మాలముల్ రాతిబాదులె గాగ హర్మ్యము
 కట్టినా దొకకొండకట్టిని తొలిచి
 వేదు తెల్లను రాతివిరుపులుగా రచ్చ
 దిద్దినా దొకకొండసిబ్బ తొలిచి
 సర్వవిర్యాణముల నద్రిచయమునందె
 కిల్చి చేతిసాధనముల చెక్కినాడు
 మరలు లేకుండ యంత్రతామహిమ లేక-
 అమహాశక్తికిని హేతు వరయ లేము !
 సర్వవిర్యాణమును కిలాస్థావరంబు
 నాడు హంపీ వెలుంగు విన్నాణమందు
 సర్వవిర్యాలనను కిలాస్థావరంబు
 నేడు హంపీ నకించినపాడుస్థితిని.

శ్రీ ఊటుకూరి సత్యనారాయణ రావు

ప్రభాత సుందరి

నీనునుసిగ్గు దొంతరల నిండినలేజవరాలి కూరుముల్
 తేనియనాకలై వలిపుడీవల కల్లుగ నాడుకొన్న వే
 హె, నవకమ్మ వోనిసమయోచిత లీలవలందు తేల్చగా
 మానన మాపలేడు పవమానుడు ప్రేమరసప్రసన్నుడై.

కన్నులు వేయి చేసికొని కౌచి నితాంతముపాక నెట్టులో
మిన్నక ఆకుసందులను జే నరవాల్చెనొ లేదో నీళ్లనై
ఎన్నినుమమ్ము లేర్చి హరియించెను ఈమధుమాసయామ సం
పన్ననుధామిళనృధుర భవ్యపరీమళితాంగ రాగముల్.

ఏకహోవిదగీతి లాలింపబడిన
స్వాదుకంఠశ్రుతి కలాపనరణులందొ
అలపించెడి మధుపశుద్ధాంతజనము
ఈశుభోదయవేళ నీకే గదటజె !

తెలతెల వేకువకా వికసతీమధుకంతపు సన్నతంతులకా
పలికెడిచీరలో నుఖము వైకొని నీపుదువృత్తజైఖరుల్
తలపులు చూరవెట్టగ నితాంతము పాడు ని దేమి ? ప్రియ వి
హ్వలతయు గానమై రసమునై వివశత్వమునై చెలంగునో !

భ వి వ్య త్తు

ఈయవస్సులమనక లెగసి కాంతుల లేపి
విశ్వజాహినిహృదయ వీధి పులకింపగా
జెన్నెలలు జెలయించునో—వలపులో
వేదనలు రగిలించునో !

విరికన్నెసిగ్గుతెర మరుగు మూరుపువెగల
సోగయువాగునగాలి నగ మైనమాధవుడు
విధురభావము చొల్పునో — ఒంటిగా
వెక్కియై వెంటాడునో !

అపాటునొక్క మునిమాపు జెన్నలకైపు

కలువకమ్మఃసుధలో కరిగిపారినకథల

కీ జీవితమే మరచునో — స్వప్న

లోకాల మధురిమే వలచునో !

అది సోకుమాత్రనే నువ్వెన : కానినపరపు

అది యెవరొ ? చరమసంధ్యాశరతుల కలికి

వాల్చిరేకయేమో — మనసు

నీడల నమృతనర్తకియై !

కవి : వాణి

క వి :

మలయవటీరగంధ వలమానవిభౌత సమాగతానిల

మ్మలకును తంతు లూగి, కనుమోడ్పులనిద్దుర నన్ను లేపగా

వలికెడు వీణ—ఏల పరిపాటిని రాగము మాని, మాగజ్జు

కలక వహించె ? ఈబ్రతుకుకొంక్షలె తా నయియుండియున్ ప్రభూ !

కలకల నవ్వుచున్, దరవికస్వరమాధుకరీసుధారసో

జ్వల కలనాదగేయపరివర్తిత రూపరూపంబులీవదో

చ్చలితవినుత్సూనూపురలనస్పటికాంతుల నందగించు నా

యశికక యీహృదంతరపుటంచులకున్ తెలియై గమించునా !

ఏవివినమ్మలందొ ప్రవహించెడియేటికరుళ్ళ మబ్బుచా

లై తెలియించుచెన్నెల బయల్పడుత్రోవల బట్టిపోవురీ

తిగ్గ విధియించుచున్నయది, తిన్నగ సాగుచు— కాళ్ళవాడలే

కావలె, యెందు కీదురవగానాచునస్థితి యామె కోవభూ !

ఎన్ని జన్మలూ యెత్తి సాధించుకొన్న
ఒక్కటే, ఒక్కయుడురేఖ — ఒక్కయన్మృత
కలక, మొకమరున్నాట్యమేఖలయతమ్ము
అన్మదానంద జీవితానంతనీను !

తా నయివచ్చి లేపి పెరదాడుల వైహికభోగతత్పర
ధ్యానము నూపి, నాదుపరిధానము చే మెలవైచి, ఏడకో
నే ననుకొనిభావరమణీయ సుఖస్ఫురితాచ్ఛలోక ను
శ్రీ నత మైనయాపదము చేరువలన్ నడపించె నోవ్రధుఁ !

వాణి :

మనసున కందరాని అతిమానుషమై అనుభూతయోగ్యమై
తనరెడియూహలే వదవితానము లేనియ లోడ్పు గాయకా !
అనువమ మైనభావజగదంతరదీప్యమనాన్సులోకులొ
ఇనికిన నీయెడంద కదియే బ్రతు కైనరవజ్ఞజీవికిన్.

తొలగిరినా కవీ, ఎటుల దోచెను — నీవెసువెంట నుండి, నీ
యంతయుతవన్నునుం గలచు నారడి నూరటవెట్టు కాంతియై
మెలగిన వెవ్వరోయి ! అనిచేపమనఃస్థితి నీవు నాకునై
వలుకనయై కృశించునెడబాటును పొటును నేరకుంటినా ?

జారె మనస్సు, నీపదవి జారె, సుఖపుని తేనీ హాయిలో
తీరము తేర్చునోడ కడతెన్నులహోయన కాగలేక చే
జారెను యోగమం దడుగు జారెను — ఈశిలప్రసక్తిలో
నేరవు నీవృదంతరమునీడలనే వసియించునంగతిన్.

అనునయము

[అర్ధరాత్రి చాటినా నిద్రపోవటం లేదు రావూలుడు. జీవితమంతా ఆంధ్రకారమయమై నిర్వేదంతో నానాటికి కృశిస్తున్న యశోధర, తెలిసీ తెలియని అజ్ఞానావస్థలో కుమారుడు ప్రతిచానికి మారాము చేతుంటే తీర్చలేక పీర్చుకొనూ లేక గడిసిన ఒక నిశాంతము:]

చాలికలైన యా కనుల చాలు తమాలవనీ విసీల నం
చాలిత భావవల్లికల చాయల బాష్పములేల తల్లి! నీ
బాలకు డేదియో తెలుప వచ్చియు రానివి మాఁచొప్పలన్
నేలు కదల్చి చూపుచు నొకేవిధి నేడ్చుచు తెల్లవార్చునా...

ఎప్పుడు చక్క నొత్తితివో యీ కురు లందఱు కీలుగంటుగా
మెప్పులచేయి తాకి ఆరమేల్కొను పూవులవాన చిందగకా
ఇప్పుటి కెన్నినాళ్ళు గతియించెనో ఒక్కజటాభుజంగమై
కప్పు మిగిల్చెనా తుది—మఖస్మృతి దూరిన దీనురాలికి.

ఈ రాణివాసము లే పురాతన కిల్లి
దోహద కల్యాణ తోరణములూ
ఈ యంతికోద్యాన హేమంత సాయంత
నా లేటి చిత్రవిద్యాలయములూ
మొరయించు కోటకొమ్మల పైడిఘంటిక
యూగ నేవిజయ రాహుత్తులకునో
మూరునుంజి మౌక్తిక మొరసిన రాకట్టు
సోనటి లేపదస్పర్శ కొరకా

ఇరువుగొనె నాడు కాక్యసుందరుడు నడచు
 పూల త్రోవలలో గడ్డి మొలచె నేడు
 విమి కల దింక వారల కేడ్వకుండ !
 సంపదలు తేల్చునా దుఃఖసాగరము !

మారా మెవ్వరివైన సాగు నటరా మాతండ్రి ! నితండ్రి యు
 న్నారా, ఎవ్వరితోడ చెప్పకొన, కన్నా ! చిన్ని చే సాచి యీ
 గారాముల్ పవరించి యేడ్చెదవు ? నీకై కాదురా ప్రాణనం
 చారంబుకొ గొని చిక్కబట్టి తెచ్చుడో కాకుండ దుఃఖముతో.

బ్రతుకుభారముతో గుండె పగిలియున్న
 ఈ యశోభర కింక దిక్కు-వరటోయి
 చిట్టి ! నీకయి సర్వము కట్టిపెట్టి
 నిన్ను చూచుచు ప్రాణాలు నిలుపు మనియె
 నిర్దయుడో దయాకారియో నీకుతండ్రి.

దోబూచు లాడుకొందము
 బాబా ! రావయ్య కన్న వాడవు కాదా
 ఈ బొమ్మలు పాపాయికి
 ఈ బోదట కల్లి ఇట్లు లేద్దుచునుంటే.
 చూడు, ఇటు లేద్చునట్నాయి శూరు డగున
 ఎదిరి నూయాగముల నెహహరింపగలడ
 అరిగెదను నేను కూడ మీ యయ్యకడకు
 తీసికొనిపోవె వీని నెంచేని యనగ—

కావున మంచు చిన్ని భుజిబంధము కంఠము చుట్టవేసి, ని
 (దా నివశములో కనుల కా పిడికిళ్ళను బట్టి రాయుచున

శ్రీ కందుకూరి రామభద్ర రావు * ౧౫౧

కావలె గోడప్రక్క నలకమ్ములు మూగిన మద్దుమోమునా
డీవల. రాదు, అడుకొన డే మని యన్నటు లంగలార్చుచున్.

ప్రభువుదెస జూచునాపసిరావనాని

గోడు న దొంగొంతెమకోర్కెయె గద !

చిత్రపట మన్న తెలియదుచిన్నతనము

అనుచు నక్షమ్మునకు చేర్చికొనియె తల్లి.

హృదయపు లోతులోన వలవించిన చిన్న మెడపద నెట్టులున్
పదిలము నేయలేక తల వాల్చెను కల్లి, ఖమారరాహులుం
దొడిగ నియోగభార జనితోష్ట ముహుచ్ఛ్రమారుద్ధతాచలా
భ్యోదయ యశోధరా ఘనవయోధగపాళిక తూలిపోవుచున్.

శ్రీ కందుకూరి రామభద్ర రావు

స్వప్నము

స్వప్నసీమల నాభువాస్కంధ మూడి

స్వర్ణమయ మైసవాసంతవల్లిపూలె

నవవిలాసంబు లోలుకాడ నామకెంట

సంచరించెద తెవతెపూ కాన నీవు!

చంద్రికాభారధవళవస్త్రాంచలములు

పాలకడలితరంగాల చాలుపూలె

చెన్ను దన్ని రా, వదనాననింద ముగ్

శ ప్రసన్న వానాభాగ్యలక్ష్మీ వేమో!

అలికకుంకుమలిలక బాలార్కరుచికి

అభినవైన్దిపితము, జీవితాబ్జ మలరు;

అమృతచింతితాధరదరహాసరేఖ
చిందు వెన్నెల కెగయు నానందజలధి.
సయనపద్మాలు సద్మాలు నవ్యకౌంతి
కళికలకు; స్వప్నపథ మంత జెలుగు జిమ్ము;
వాక్కు లందుకో లేనిదివ్యప్రభావ
మేదో ప్రవహించు నీవు స్ఫురించునంత.

స్వప్నపథమాత్రదర్శనభాగ్య మరుగ
జాగ రణవేళ మెలికెట్టు మూగయెడద
వ్యధల నలిగినకొలదిని మధురనందె
ఇట్లుండడమువోలె సృవించు నెపుడు.

సంధ్యా తాండవము

ఓహూ మహాదేవ! ఓహూహో నటరాజ!
ఇది సాంధ్యతాండవం బెనగు సందంభతా!
నొసలిజేగురుకంట మనరి లేనిననుంట
వచ్చిమొంగు మంత భగ్గు భగ్గున మందు.
కిరసు మెట్టినగంగ చిందు త్రొక్కి కలంగ
వినువీధి చుక్కలై మినుకుమిను కని మెరయు
ప్రౌఢమహూర్ధము కదలి సోమభూషణ మదరి
ఎగువంకగా దిరిగి దిగువదిగువకు జారు.

పావతోడవులు సొక్కి పడగ పడగకు గ్రక్క
విషమషీ కాళిమము దెనల దెసలకు పులుము
పునుక పేరులు జారి మినుకుతారిత జేరి
జడదగోళమ్ములై దుడుకుదుడుకున దిరుగు.

నిజదేహభసితమ్ము గజవర్మసనమ్ము
 తెలుగుచీకటిసందె మలగి నింగికి నిండు
 ఒకనంక తాండవ మొక్కనంక లాస్యమ్ము
 అర్ధనారీశ్వర మృణాలబ్రహ్మాండమ్ము
 ఓహో మహాదేవ! ఓహోహో నటరాజ!
 ఇది సాంధ్యతాండవం బేసగుసంకంభమో!

అశ్రు తర్పణము

౧

ప్రకృతి బహిరంతరములు తుపాను లేగి
 నాకటిరాంతరజ్యోతి నిలిగి నలిగి
 పడతియును నేను బ్రదుకులు పొగచెరచి
 యెంతగా దాచుకొన్న కొం డెక్కిపోయె.

కరుణ రవ్వంత యున్న నాకమె కరంగ
 చూడయిమను జీల్చుకొని వచ్చునెలుగతోడ
 పదివసంతాలన్వన్న కాన్వయము ముగించి
 అశ్రువులతోడ స్వప్తివాక్యమ్ము నిడితి.

భావనాసౌధశిఖరాగ్రపంక్తి నాదు
 కలలు చేసినవంద్రవఃకాంతు లంత
 విహ్వలము లయి కన్నీరు విడువదొడగ
 భావనకూన్య మైనప్రపంచమందు.

౨

పొగ్గిరికూటపు ప్రభాతకాంతము
పార్థుడు పట్టే కావాలి లవిగో!
కనబడలేదా! కనబడలేదా!

కన్నులు తెరచి కమలముఖమ్మన
పార్థునిపెదవుల చిరునగ వదిగో
కనబడలేదా! కనబడలేదా!

పూలకన్నయల బుగ్గలు నొక్కుచు
ఈలలు తెచ్చే బాలానిలుడై
పార్థుడు పాడేగేయా లవిగో
తెలియుట లేదా! తెలియుట లేదా!

ప్రభాతవాయు ప్రసరణమ్ములో
వయోదమాలా ప్రస్తారములో
స్వర్గవాహినీ సైతములలో
పార్థకీడలు! పార్థకీడలు!

3

కుమిలి రగులుచు చీరువంటకొనలు వినగ
అగ్నికుండాభ మైనప్పుడంతరమ్ము
జీవితాశయకిసలయశ్రీలు మాడి
మోడువారిడి బద్ధుఁకిక మోయులేను.

పూరిణిలోకరహస్యాలు పట్టువడక
సీదసీల్లెడిమేధమ్ము నిలువ లేక

పడుగుపేకలుగా మార్చి వర్ణ విరతి
భీమపటం బేదో చనియించి పడును శాంతి.
ఇంత యజ్ఞానతిమిరసంశ్రాంత మైన
జీవితమనందు కల్పన చేసికొందు
ప్రాప్తువోకకు కపటసంపుటయై లెన్నొ
నవ్వుకొందున? యేడ్చునా? నన్ను జూచి.

౪

జుగ్గులు సొట్టలు నిగ్గులు దేరగ
కలలో పార్థుడుకలలో నశ్వను
బొందుమల్లెజడి విరిసినది
పండువున్నమయి ఎదిసినది
పాలకడలియొడ పొంగినది
మూత్యులురాసులై మొలిచినవి.
నిలిపి కవుంగిట నీ రయిపోయితి
కన్నులు విడివడె కారులేయికొస,
సుప్తముద్రితము శూన్యప్రపంచము!
నాకపోలముల నయాగరాలై
పారుబాష్పముల పొన్నె తడిసినది.
ఎదుటి గోడపై ఏమి యొరుగ నటు
కడలిపోవు నీ భుటీయంత్రమే.

౫

బిచ్చుకు నాల్పొళ్ళు పాయసపాత్ర జేసి
నోటి కందించి, ననుపచ్చితేటతేనె

చాలు లూరెడి బాపల పూలదోనె
వైసి ఉయ్యాల లూపితి పార్థ నన్ను
నామన స్సంత క్లేశాన నవయకుండ
నీయెడంద డేరిననవనీత మంత
పూతవెట్టిరి; సుగుణకర్పూరదీప
హార తెత్తితి నాచుసి హాసనమున.

ఎంత పాపాణాహృగయమో విసే నిన్ను
కూలికాసులజీవిక కూర్చుకొనిన
కటిక బాపలతో వల్ల కాటి కంపి
పిచ్చుగోదావరీతటి బూడ్చి నాను.

స్మృతిపథా కాళసింధుజై చిమ్మిరేగు
ఆకురివారివ్రజ హమ్ము నడ్డుకొనెను,
మెట్టవేదాంతమృత్తిక కట్టజైచి
సిగ్గు మాలినబ్రదుకు నర్పించుకొరకు.

౬

నాగృహరామనీమ జన్మమ్ము గన్న
తోలివసంతప్రవాళసంతోషమునకు
పురిటిబా లెంతపనుపులు విరిసిపోయె
పుట్టునందువు వేడుక లుట్టివడియె,
పదివసంతాల మొగ్గయై పరిమళింప
“ సారిజాతప్రనూనసంపద జనించె
నందననమ్ము ఆరేడు పురందరు” డని
తోట నడు గిడువా రెల్ల తోచి యనిరి.

కడుపులో తేనెసోనలకడన తన్నొ
కూడబెట్టుచునున్నది కనుమదళల
హృదయమకరంద మానుపట్టవకుళమ్ము
తంత కీర్తింబునో యని యొగసినాము.

కాని కనలేనిదుర్విధిగర్భ మంత
విదో వివేకీక మ్మయి యేర్పి డొలుబ
ఒక్కటేబోక రాలిపో నుడికిపోదు
కడుపుచుమ్మం చుట్టుదుఃఖాన కాగి.

రాలుపడియెడునెలుగుతో చాలు కట్టి
యురలుకన్నీటిదొడలతో తిరుగ నేను
అడుగడుగు మొగ్గ రాలినతొడిమ రాచి
కాదువారిసయెడద రక్తమె స్పృశించు.

౭

ఎడద తేనియ లూరెడినుడులవూల
డోలికలలోన నన్ను నుయ్యాల లూచి
వదివనంతాలబిడుక నివాళి యిడిన
హృదయసారధికై యేడ్వనేని తేను.

ఒక్కగడియేనీ విశ్రాంతి దక్క ఎంత
వైనగులాడిన వివశమై చనెడు కాల
చక్రవిధిమణింబుతో సాగిపోయి
ఊరకే పుట్టు కట్టినిట్టూర్చుగాడ్చు.

పొగులుచుండినహృదయాన మిగిలి యున్న
స్ఫుటిలతాచితానమునకు చిన్నపాదు

కట్టి మనసార కన్నీరు కార్చ నాకు
తెరపి దొరకడు నవ్యనాగరకజగతి.

౮

హార్థసారథి బ్రదికినపదిదినాలు
పాలకడలితరంగాలమై మిసిమి
పండువెన్నెలరేకులోపలిపసందు
పైరగాలి హృదంతరపరిమళమ్ము.
అవును నే పూలపడవనై హర్షజలధి
నింగి దాకి తూగాడుతగంగపంక్తి
ముమ్మర మృగురేకులకమ్మదినము
చిమ్ముకొనిపోతి ఆశలచివర లొరసి.

ఇవును భావనమేముడ! ఎడదబరువు
నీడ్చుకొనుచు, జీవితపథ మూడ్చి చనుచు
పిడుగుమోతగ నేడ్చెడు ప్రిదిలి దిశలు
అర్ధ్రవంకమునై పోయి అనని గలియి.

౯

ఈవియోగవిషాదాగ్ని యేవు మిగిలి
మహితసంసారసాగరమధనజాత
కాలకూటదుహానలకీలవోలె
తరుముకొని యేర్చు జీవితపురము లన్ని.
తోడివారి జీవితపరితోషమునకు
అంతరంతరమును గాల్చు ననల మంత

కరడుగా గట్టి కంఠనిర్గతము గాక
కమిచి లో నడచెను కాలగళుభంగి.
నేను నటరాజు నైతిని; నైని దోచు
లాస్యతాండవనాట్యవిలాసములనె
లోక మెరుగును కాని, నాలోన నరము
నరము కల్బునీదుఃఖాగ్ని నాకె యెరుక

౧౦

పూతగోదావరీదేవి! పుణ్యసతిని
గతశతాబ్దాలకవ్వనుభాల నెల్ల
ఓడగట్టినదీనన వోనుగాత్రి!
అలకింపును మంత నీయులు నిలిపి.
పొంగిపోవుదు గద నీయపూర్వతోభ
కవ్వడును, లోన గీర్తించి యెన్నిసార్లు
నీపవిత్రావగాహనోన్నద్రశక్తి;
నీన్ను వేడుదు నమ్మ అపన్నుడ నయి-
పదికరత్తులపాటు నాబ్రదుకువెలుగు
గా నటించినతనయుండు కన్ను మోడ్చి
నీదునైకతోత్సంగన నిదురవోవు
అన్నెపున్నెము లెరుగడు; బన్నయెడద
నీవు శీతలకరముతో నిమరుచుండి,
సంధ్యసంధ్యల నాత్మవిశ్రాంతికొరకు
హార్ధనలు నుల్ల వేయుము! పార్థు డింత
అమృతపదవీనిహరియై యురుగు నమ్మ!

౧౧

బ్రదుకు నాకుల కోకిలస్వరమతోడ
 బాలికాకంతమాధురి పాదుకొలిసి
 నేను రచించుచుగీతు లెన్నేని పాడి
 మోడవారాళి వైచితి మునుక లెన్నొ.

నీవియోగానలజ్వాల విగుడ బొగులు
 హృదయవేదన తీర్చుకో నేచ్చుకొరకు
 స్మృతివిపంచీగళమ్మునే చీల్చు శోక
 గీతు లెన్నేని నీకయి గిలుకు దివుడు.

ఏయమర్త్యపథాంతర మివుడు నీని
 వాసమో! నీదుప్రేమప్రవాహ మింక
 మాకునై జ్వలివిరియునా? మాదుకోద
 నములు నీ వింక నెరుగుదే! మము దలంతే?
 కలుగు జగదంతరము చాటి కనలు నాదు
 శోకగీతులు నీజెని సోక నేని
 నన్ను నే మని తలచువో! నాకుమాత్ర
 మది యొసంగద ఒక్కొంతయాత్మత్వప్తి.

౧౨

ఈవియోగాగ్ని మండేడు నెడద కింత
 చల్లదన మిచ్చు ననుభ్రాంతి చలనన మని
 పులుమానున్నాను పంకంబు; పొగులు వోక
 రగులుకొనియెడు లోలోన బాజరాజి :

ఏముహూర్తమునం దైన నెగసి మంట
లాకన మ్మంటగా లేచి, అడలునాడు
జీవితాశయహర్షార్థల జిచ్చ బెట్టి
కొల్చినై చునొ జాడలే కానకుండ!

శ్రీరంగం నారాయణ బాబు

సంధ్యా వేగము

ఆంధ్రవని పాడు నంబరం బంటి వంధ్య
సంప్రదాయనూత్రమ్ముల జార నిడివి
తెనుగు మీరిన ఆంధ్రపులికలు భక్తి
పూయుడో లాక్షయగజిను పోకమున్నె.

గాఢదుఃఖతమమ్ముల కాళరాత్మో,
విరియవేగముల వెన్నెలవెండిరేయి,
ఏది నా కిత్తుకో మీర లెరుక రాదు
సంధ్య, ప్రియురాలియధరంపు చక్కదనము!

చీకటులు ద్రావి జీవించుచెలియ జూచి
వెన్నెలలో కోరి విహరించువెలది శాంతి
సంధి సేయగ మింటను సంధ్య మెరసి
రాయబారగీతాలాపరాజి మోయి.

సంధ్య చివురాకడో నెలో చల్ల నైన
తుహినలిందువు నా చుక్క తోచెనంత.
విరహదావాసలజ్వాల వడివెతల
వలపు తొలికించురీయనికలపు భాతి.

పరిమళించెదంభావాలపననుకల్పి
పులకరింపుల తొలికారుపూలమొగ్గి
దృశ్యకావ్యోర్మికా గీతనన్యథలము
అధరరుచితోన మధురపుసుధల దుక్క.

సాంచభౌతికదేహంబు పలిత మగుట
మూలేతనమునిపూతజిహ్వ నాన రీతిగ నిచ్చి
పరమపదకాంతివర్షాల పరిమళించు
జలుగుమానిసికీలంపు వెన్నపూస.

ఊడి రేకులుగా వడి వాడె సంధ్య,
విశ్వ మంత నుచుప్పికై వేచియుండె
అప్పుడప్పుడు జృంభికలట్లు తోచు
మారుతరంగములు జలనిమాపువేళ.

ప్రకృతి నవ్యాజముగ నిచ్చె ప్రణయిరక్తి
పచ్చి యారని తాంబూలపాటలంబు
కాలపురుషుండు చీకట్ల గలువకుండ
త్రాగలే దని చెప్పవే మూగపికమ!

సాంధ్యరాగనుధానూత్రసంచయమ్మ
కాలపురుషుండు తెంపెను గడియలోన
చీదరించేను దుఃఖము చీకుబాలు
ఉదులు స్ఫులికణము లయి లేతొడిను దోడుగ
నవ్యతేజస్సు దిక్కుల నార గట్టి
లేతజాల్గిలి వెన్నెలపూత పూసె
భువన మంతయు నానందభవన మయ్యె
కాలియే డ్పెల సమసినసంధ్యకొరకు.

మిణుగురు మీటు

మాక సంధ్యామరందబంధూకరక్తి
 తెగిపడివ జేటికంఠమై తేజ బాహుగ
 లేగులాబీజలదాతరేఖ తెల్ల
 కన్యభోయినరక్తంపుకణము లయ్యె
 పొడువడియున్న జీవిత పొంగణముల
 వలుకరించునె తెన్నెలవలపురేయి?
 కరగిపోయినబంగారుకలలయలల
 తోచునే చుక్కపూవులతోరణాలు?
 కొలవాహినికలుషకైవాతవేల
 కాలు బాచినయానాటికొళరాత్రి
 గర్భమందున నవయునాకమ్రగీతి
 తలిపో నొక్కచిరునవ్వుతెప్ప లేదా?
 మవ్వపువలపుతారలనువ్వకొత్త
 నవ్వడులు లేనియీనికాసమయమందు
 చెప్పదుండువు ఖద్యోతజీవులకును
 వెలుగు సరియింప నర్తింపవలయు నంచు.

మిణుగురు పాట

కను పొడుచుకొన తార కనబడనియీనికల
 మునురుకొనుభావాల శిశిరంపుబగువుతో
 విసరువిషవాంఛువులకొసల నెగిరెడుబ్రతుకు
 ఈమిణుగురులపాట
 ఏయెడదకోసనా!

బ్రతుకు చేదిరింసాంధ్యబడ బాసఱబ్బాల
వాడిపోయేయుడుల మోక్షమూలరాత్రి
శ్రుతి విచ్చుతామనీ ప్రోతస్వీనిగళాన
ఈమిణుగురులపాట
ఏయెడదకోసమా!

ముదుగుటాశలజగతి నిదురబకువుల శ్రుంగె
కదలుచీకటియెడల కాలు కదపగు కలయ
కాలానిలపువేల కలగి తొట్టిలు తేట
ఈమిణుగురులపాట
ఏయెడదకోసమా!

నరకలోకపుటికులు నాటిస చిగుతొట
కరకుతారలకనులు మరల బెరికినగోట
కరవులో నిలువెల్ల కార్పునాకలిబాట
ఈమిణుగురులపాట
ఏయెడదకోసమా!

శ్రీ మల్లవరపు విశ్వేశ్వర రావు

యావనహృది నేదివ్యస్వప్నమే
కదలినదే చెలి, విడిచినదే
ఇవ్వనపధి నే నవ్యవసంతము
మెరసినదే చెలి, విరిసినదే.
జీవనవనమున కోయిలకలకలరావములే
భావగగనమున ముయ్యానిలములవీసనలే

పూలతోటలో తేనియసోనలు కురిపెడినే
తేనె లానగా మధుబంధరములు దరిపెడినే

జలజల ప్రవహిలు నిర్భరిగా
అలల పులకరిలు నంబుధిగా
ధగధగితతారావళిగా - చల
చకచ్చకితసాదామనిగా

యావనమ్మది నేదివ్యస్వప్నమొ
కదలెననే చెలి, పిదిలినదే
ఇవ్వనపధినే నవ్యవసంతము
మెరిసినదే చెలి, మరిసినదే.

అ వా హ న

కల్లోలసాధోధికడువులూచినవంట!
కరడుపొంగినబిందుకు కడలిలో పెనుమంట!
అమృతభాండ మ్రొంతరాన కుమిలెడికుంట
అమరలోకము భూమి నదుకు తీయనిమంట!

ఓసుందరోజ్వలా, ఓసుప్తమధుకీల!
మేలుకో మేలుకో ఈనవ్రాదయవళి!
ఏలుకో ఏలుకో నాగుప్తవ్యాధ్యేల
హేదీప్తమధుకీల!

ఈకసంత విభాత మీవసుంధరహృదయ
మీజగత్కల్యాణ మీదీవకణభాగ్యో
మేలుకో మేలుకో, మేలుకో మధుకీల!

మద్దద్వంతః సురభి మందార మధుమాలా
 దూరమై దూరమై దృష్టి సోకనినాడు,
 నీలమై నీలమై నిలగి దాగిన నాడు,
 ప్రాగంభ జీవిత ప్రాతఃక్షణము నాడు—

అనాడు నావృదయమందు ద్రచ్చిననుట
 అనాడు నాజీవమందు విచ్చిననుట,
 ఈనాడు మధుమాల, ఈనాడు మధుకీల!

కాత్యజీవనలీల, ప్రాథ భావజ్వాల
 వ్యధలలో సుఖలా, సంపదలలో దైన్యమెల్లు,
 విధుర జీవితములో నిలలందు నాశలో
 కదలించి, కవ. సాగరగర్భము విడిల్చి
 పరిమళించిన మాల, పరిణమించిన కీల!
 మేలుకో అమృతార్ద్ర హాలవాల జ్వాల!
 విలుకో మధుకీల నాగుప్తహృద్యాల!

అజ్ఞాజీవనీ, అవ్యక్తభావనీ!
 అంతరంగాల యాభ్యంతర జ్వాలిరీ!
 మోయనీ, మోయనీ నీరహస్యస్థితీల
 మధుకీల కాంగుళుల విధుర వీణాగళము
 వృదయ కృష్ణజ్వాలము మృదుల రాగాలనము
 సమరము మార్దవము పృథులనిశ్చౌత్పరము!
 హేనుధార్ద్రబాల, హేనుప్తమధుకీల!
 మేలుకో మేలుకో ఈ వృదయవళ!
 విలుకో విలుకో నాగుప్తహృద్యాల!
 హేదీప్తమధుకీల, లీలా ప్రాయహేల!

బింద్రజాలిక

ఎవరెపు నీవు దూరమున నే భ్రమింపజేసినట్లనునీతనా
 నవజలదమ్ములందునె వినగ్గుగళమ్మున మోగు నిష్ఠురా
 రనముల లేపినావు! విను రాల్చినరిక్కిల లెల్ల మంటలై
 లనము అనమ్ములై తునుకలై చితి పేర్చెడి నాజగమ్ములై!
 కనబడకే కనుంగవకు గాటవుకోరిక లేల వూన్చి నీ
 భనువున రంగురంగుజలదమ్ములలేతెర జేర్చె దేల, నా
 మనసును ప్రేర్చె దేల, పరిమాణము లేనికళోరభావ మూ
 విన మనజాలనే జగతి నీనుమమాస్తమె నిప్పు గుప్పినన్!
 దురుసుకటారి నీయొరను దూసి నికాజురమ్ము గోసి, భీ
 కరదుర్భరమ్ములందువు నొకం డయినన్ భువిజేరనీక నే
 యరు దగునిందజాలము వియత్తున జేసితి? శోణితంపుతుం
 పర భయి పేరై తారలు నభివలీలలతోరణమ్ములై.
 సుందరవిశ్వమోహిని! రసోద్భవమూర్తి! మదంతరాత్మ నీ
 బెండుల కగ్నికుండ మిడి యింధనముల్ రగిలించి, సాంద్ర్యమా
 మాంధములోనె ప్రజ్వరిలువలచాలొద్దుతకీలికాగ్రనీ
 మం దలిరాకుపాదయుగ మంట నటించెద జైంద్రజాలికా!

సుందర మూర్తి

సావిరహానుభావము లనారత మారడి జెట్ట. నీనుభా
 భావనలందె నింగిదన బద్వలు వాయుకు నాన గొన్న గీ
 తావళి మూగగొంతుల విదిల్చి భర మ్మయిపోవు నీనినన్
 జేవి! భవత్ స్వరూపశుభతేజసే సో విరియించు నెన్నలన్!
 ౨౬

ప్రేయసి! నీనుభావధురవేశలహాసము పుచ్చపూపులై
పూయగ, మంధరానిలము పొల్చెడునీచననీమ చిందుల
చాయల చాటుచాటున బ్రచారము నేనెదిరితి దోచి యో
మాయసఖీ! కనుంగవకు మాటు బొనర్తు గదే స్వయాపమున.

భావినుభానుభుక్కుఁవిపర్యయముల్ దలపోయు నాన్వభా
నాన్వతభావనానిచయ మావల ద్రోచి, మదియజీవన
సావరతన్ మది న్నిలిపి, తావకదివ్యముఖారవిందను
శ్రీవిధివమ్మోనే డభిలషించితి నతియ నుమ్ము నెచ్చెలి!

భావనలం జరింతువు, విభాతవిభావరుతం బ్రకాంతశో
భావరణీయమూర్తి వయి భాషణ మాడెడు నాయెదన్ మధు
ప్లావితగీతమై కరగిపారగ జీత మెల్ల, కాని యో
కావరణమ్ము నంటనిత్వదాదరణ మ్మెటు మారగొందునో!

నీనమాకారమే కలుగనిచ్చితివో, ప్రణయాలయంపుజ్యోతి
తీ! నువికాలవిశ్వప్రకృతిప్రమదాననదీప్తి! నానము
ల్లాసితగానవాహిని, యిలాతలి తెప్పల దేల, ప్రేమవి
శ్వాసవిశాస మాహృదయకాంతి భవనింపదొ దిక్తటమ్ములగా!

నీకొర కైనయీవిరహనిర్భరవేదన నాయెడంద తే
రాకలి లేవ, దేవి! భవదాకృతి నూహలరేఖలందె లిం
దీకృతముం బొనర్చి, వినిపించగ నాశయ మూర్తి నేటిశో
భాకర మైనవెన్నెలవిఫంచితంత్రుల మీటి పాడెదన్!

కుందరమూర్తి! తరజని శుభ్ర ధూవసనమ్ము దాల్చి జ్యోతి
శ్నెందరవై భువిం దిగి, యనిందితకాంతివిరాజమానహృ
న్మందరమందె మద్గళసుమంగళగీతరవమ్ము నించిత
స్థుండలవికృణ్ములలయిన్ నడియింపును నమ్ముఖమ్మునన్!

శ్రీ పెద్దింటి సూర్యనారాయణ దీక్షితులు

సూక్ష్మోపాయము

చీటి ధర్మరాజు వయి పెద్దరికము పోంచి తన
 కీరితి కలుగొక్కో? పరికింపును నీకొర కుడతెదరి
 ఘోరరణంబులో గురునికోర్తితి మగ్గము ప్రగ్గుమండితో
 వారల గాంచి జాలిపడవా? విలయోద్ధతిహవడంపవా!

శ్రమియింపం బు లేదు, ఖండితచమూనంఘమ్ముమై గారుర
 క్తము కంటం బడబోదు, నీకు ప్రకటంగం విత్తయుం గాదు; స
 త్యము నత్యేతరమై యత్యుత్సాహ మియన్నేర్చునీమాటసా
 యము చాలున్ మనవారిగండమును గాయన్ నేడు కాంతిప్రియా!

జాలి యొకింత లేక విలసన్నిజకార్యకఘోరలీల బాం
 చాలురపాలిమృత్యు వయి నందడి గొల్పుచు, వారిశేలకున్
 గోలకు దెచ్చకంభజుని కుంతితతేజ, నొనగ్గుకత్తి నీ
 నాలుకనే పసింపె నరనాయక! స్తులమోదదాయకా!

“సమరక్షాస్థలి దూరీ హరివదే సశ్వేత్థాను” యం చీవు వా
 గ్రమ యుచ్చైఃస్థితి నొంద వాకొనుము తారస్థాయిలో; నంత నీ
 రములన్ మింగుచు “కుంజరం” బనుచు ‘మంద్ర’ బందున న్విశ్వసీం
 వుమా, ని న్నంట దసత్యదోషము లవంభున్ దాన గుంటేసుతా!
 “పాడి తొలంగు గాక, మనప్రాణము మీదికి వచ్చునాడు బొం
 కాడిని తప్ప లే” దని బృహస్పతి యు స్వచియించె నోయి! నీ
 వ్రాదనివాడకే నిలిచి యొజ్జచెవిం బడవేయు మిప్పు డీ
 కీడునుడిన్ రపంత బ్రతికింపగ దమ్ముల దక్కు-వారలన్.

అసహా! తొరిపితంబులో గల రహస్యం బంత గుర్తింప జా
లనిమాధుండవు కావు గాని, మతి మాలిన వేదకాయంత జె
రిగిని నీబుద్ధి నిమిచ్చె నానలువ! ముక్తికా రోపి నిన్ బందిగా
గొన భట్టాకపుపట్టు బట్టివకృతమున్ దోషిణు మన్నింతువా?

“తాతా, మా బ్రదు కింతియేని?” యని సంతోషించు మీపై గృహ
స్వీతుండై తనసావు దా దెలిపె గానీ భీష్ము, డాచార్యు డా
రీతిన్ గుండె గరంగుకోడు; తనబారిం జిక్కుమీనెత్తుటన్
జోతం బోయును గాని కారవయశంబున్ నిర్వికల్పనీతన్.

ఏమీ! ఏ మనుచుంటి! “వేదెడుగు రానీ, ముర్ర పోనీ, యశః
శ్రీ మాయించు నలీకవాకృతిమ స్వశ్చేయాధిపై మద్గురు
స్వామిన్ మోస మొనర్చ జాత” ననియా! స్వర్గంబు నీరాక క
త్యామోదంబున ద్వారముం దెరచె నయ్యా, పొమ్ము భర్తాత్మజా!

మనవి నేత

(రాణీసంయుక్త-స్థానేశ్వర యుద్ధరంగము)

తొలుత ననూయ నావలకు దోసి వినిర్మలచిత్తవృత్తి జా
క్కులు మరలించు నీవెగటు గూరుచు నల్లనివైన దండ్రీ! న
తులజాదు కాడో! త్వద్దహితకుం దగు నీడునుజోడు కాడో! ని
త్తులనిభవంబుతోడ దులతూగడిమేటియె కాడో చూడుమా!

అహరహంబులు దేశకల్యాణవాంఛ

దవిలి శ్రమియించి, శత్రుసంతతి నడంచు

ఘనుడు “నాయంటియల్లు డయ్యో” నని గర్వ

పడుము; చిడు ముప్పు! చిడుముడిపాటు నింక.

శ్రీ పెద్దింటి సూర్యనారాయణ దీక్షితులు ౨౦౫

ఇంద్వురహస్య మేమొ గ్రహియించితివా? మును తా శరణ్యమున్
 బొందడో యేడుమాడ్లు శహాయుద్ధిను నాపతికత జిక్కి; ఆ
 పందయె ప్రాణరక్షకుపై ధ్వజ మెత్తె నటన్న, నేడు ని
 న్నుం దిగ నాడునర్థ మెట నన్నది? కన్నుల విచ్చి చూడుమా.
 కా దని నిన్ను నే నెరితిగా గ! నాటిస్వయంవరాస థి
 ల్లి దయితుకా శిలాకృతి నరించుట నీపగ కాదికారణం
 లై దయివారువేరి జనరా! నను ద్రుంచుము, కాని దేశభా
 గ్యోదయ మైనస్వేచ్ఛకు దిలోదకముల్ విడకయ్య (మొక్కెదకా!

వేదికోలు

జ్ఞానమన కిక్క నరజన్మ దుర్లభ మేమొ
 కాని, యాసల నీసుకల్పకరు వగుట
 నే నీద్ది మెచ్చనో దేవా! వడి నన్ను
 దీనికోన్ వెలిజేయరేవా?

క్రామ్మానిచిపురుజొంపమ్ములన్ మెక్కి నా
 కోర్కి తీరగను పుంస్కోకిలమునై నీ
 ప్రేమగీతము పాడుకొందు— పొరపొచ్చు
 మేమి లేకను హాయి నుందు..

అంద మగువిరితండమం దొక్కనుమఱునై
 చిందిలుచు పొరభము జిరుగాలి గలిపి నీ
 మందహాసము బంచుకొందు, సామి, నా
 మన సంతో పరితృప్తి జెందు.

కుసుమాసవద్రవము గ్రోలి మత్తిలి మధుర
 రసము చీప్పిటు కేణురావంబునకు శ్రుతిన్

వివరనిమ్మా పట్టదమ్మనై సామి, నా
యసుమర్థాంకృతులలో లయమై.

నే మాత్రతీతాబామనై నీగు గున్న
మామిడిగ బోల్చి నాకోమంకరాల
ప్రేమ మిరగ గొగిరింతు — నావ్రణయ
సామగ్ధ్య మేమొ చూపింతు.

నీలాంబుదం బీవు, నీచాటునన్ తటి
స్థూలనై డాగి, సువికాల మా నీసృష్టి
జాలమున దోబూచులాడ, ముచ్చటలు
జాలువారెడు నెడద రేప!

పెరములు వారునెలయేరునై, నీదివ్య
కాయణ్యలచారి జెలువారుసత్యము జగతి
నోరార వినిపింతు జాడు — నాజలజ
లారావవాకృతిను నేడు.

శ్రీ కొమరవోలు నాగభూషణ రావు

కవి మోసము

భావనయే గాని జాగ్రత్తపంచవిషయ
జ్ఞానము నెరుంగకయే వ్రాయు కవులకావ్య
ముతను బలియిం చి యెంతయో మోసపోతి
వనుగడ విలాసమాధురీమహిత మనుచు!

బాల్యకామరముల వీడి బహుళసౌఖ్య
భరిత మని పేరు గన్న యోవనమునందు

సీంస్పృతిక్షేకములు నన్ను జడుని జేసె
పులక లొదవించు మనితూవులకుమారు!

నేను గా కింక నెందరో మానధనులు
గోవ్యముగ నేలొ సతతము ఓమిలిపోవు
టంతయును జూడ సం దేహ మంకురించెః
సౌఖ్య మొందెడిమనుజుడు జగతి లేడు.

వాస్తవమునకు కవులకౌశ్యములకును
వంతరంబున నెంతవృత్తాస మహాహ!
ప్రకృతి ప్రతిబింబితము కాని రచన లెగయ
జేయుకుకవుల నెల్లర రోయవలదె!

చరణ సన్నిధి

[శ్రి]

నీవు నాయెట్టయెదుట గాన్పించు నిమిష
మందు ముద మంది పొరఃశ్యము వహింతు.

భక్తిదృష్టిని నీనుధావదనరుచిని
దనివి తీరగ గడుపార చాగితైతు.

సహజ దరహాస మృదుపదస్సరణి నీవు
స్నిగ్ధసౌహార్దమునను బ్రక్తించునపుడు
నెదియొ ధ్యానంబు గలిగెను; నెరుక పడవు
శ్రవణయుగళికి యున్నెత్పిసంగతతులు.

ఏంతకాలము నీవు నాయెదుట నుందు
వంతవరకును నూమకస్వంతమందు

సర్వవాచారసంప్రదాయానుకూల
భావములు లేగి నన్ను విభ్రాంతు జేయు.
అపుడు నీవిగ్రహమునందె యాత్మ నుంచి
సమభావన నీస్మరణ మొనర్తు
నమితమధురము లైన స్వప్నములలోన
మనుజులొకము మరచి తన్మయుడ నగుచు.
ఒక్కమాటకు బదులు మరొక్కమాట
చెప్పబోవుచు దిన్నగా జెప్పలేక
అమితమార్భకిభావజీ నగుదు; నీదు
మగ్ధవిభ్రాంత లోదనములకు లొంగి.
ఈపు వెడలుమరుక్షణ మేను లేచి
నీపదస్పర్శచేత నిర్ద్రిద మైన
తావు కన్నల నొత్తి సంతసము గండు
ఆశ్రుచిందూర్ధమన మెట్లా యాపికొనుచు.

ఆత్మ నాణి

సతులదివ్యప్రణయహృదయ
స్థితమనోజ్ఞ విలాసతైఖరు
లతివిలోలము లైనదృక్కుల
గతులు చూపెదవు.
సలలితము లగు శేతహృదయం
మీరను గలదుచు వేగించెడి
వలపురతపులలోని రుదులను
జిలుకరించెదవు.

శురుషలోకవిలోకనములకు
గరిగిపోయినవర్ణయజ్ఞవిక
చిగుతహాసములోని బాధకు
తెరను లాగదవు.

పంజనకు గా లూనుకవట ప్ర
పంజమును నే నెదుర్కొననీ
పంజ జేరినతోడనే కికు
రించి పోయెదవు!

నిట్టూర్పులు

శులలితమనోహరవసంతసాంధ్యమ్ములో
మల్లమానీంపు నిర్మలప్రకాంతమ్ములో
ఎన లేనిదిగులుచే
మనసుతో నిలువకయే
అంతరంగాల్ని బడబాగ్గి కేలలతోడ
అనికము ధ్వనించెడు మహర్షిహోషలతోడ
నెలువడిన కనరాని
వేడినిట్టూర్పు లివి.

౨

ఈ వేడినిట్టూర్పు లెందాక మనలునో
ఈవిక్య మవ్వనీ నెందాక మలయునో
అంతవరకే నే ననంతసామ్రాజ్యంపు

టానందరేఖలో హరియించి పోగలను.
 కానిచో— విశ్వపీఠానివ్వనమ్ములొ
 నెవని నానిట్టూర్పు లెగయించి పోగిలించి
 మమకారనారసార్ద్ర
 మాధురీలహరిలో
 పొగిలించియువులను వి
 లీన మొనరించెదను.
 నా కేల కా కన్న లోకాన పెనుబాధ!

3

నా కేల వ్యర్థముగ నీలోకమైకబృథి?
 మేకాకినై సదా నాకే కనంబడని
 ఆవృత్తమధురనుకూలవ్యగీతాలాప
 మార్గప్రపంతిలో మణిగి మై మరచెదను.
 దుర్భరదురంతదుఃఖాగ్నిహోత్రంబులో
 మందస్థితంబుతో మాడి మసి నయ్యెదను
 కారదశకాంకజ్యోత్స్నాప్రపూరంబులో
 విహంగంబునై మిఁట విహరించి పొడెదను.
 క్యామలాకాశవిస్తారతారకనుజీ
 కోమలకపోలగు చిరామృతము గోలెదను.
 ఎందో చరియించెదను— ఏమియో సల్పెదను.

౪

ఎందో విహరించెదను— ఏమియో సల్పెదను.
 మనసులో నానంద మనుచూట లేనపుడు.

వితివైనన్నిస్థియహలోకవాంఛలకు
 బంధించెనోయది భస్మీకృతం ఇయ్యె.
 ప్రస్తుటనిలంపు విస్మయననాబ్జ
 దృగ్భాసమితి నా హృదయాన సోక విక
 ప్రియస్వర్గసామ్రాజ్య ప్రేమమూర్తులు నేడు
 కనుల కిం పెనయ దర్శనము గూర్చగ రాదు.
 నాకు సౌఖ్యంబు న్వప్నప్రసాయమేగాక
 జగతి జీవితము నిస్సారమై కన్పట్టె
 కిమి చేయుదును— ఇంకేదారియును లేదు.

అత్య నివేదన

మాయావ్రపంచాన మధురస్వప్నము లెంచి
 మామకేనార్ద్రహృది మమతతో తపియించు
 మందారకుసుమగతమధుకరీర్ఘంకార
 మంజులస్వనములే మానసము హరియించు
 ఏనాడు కలుగునో జ్ఞానోదయము స్వామి!
 రాకేందుహీనమా అకాశపీఠిలో
 నేకాకిన్లె యుంటి లోకాధిపా! నేడు
 సాకతము వహియించి ఏకరణి బ్రోచెదవా.
 నికటాక్షనిగూఢప్రాకారమధ్యమున
 ఓప్రభూ! ఎపు డగునో ముప్రభాతము నాహా!
 నీమనోహర వేణునిస్వగము చావులనె
 నిశ్చలప్రేమతో నిరతము న్నను విలుచు
 నిన్ను గానగ లేవీశ్చృశ వేదిడనాడి

నీత వత్తు వటంచు నిలిచియుంటిని దేవ!
నీదారి జూపవా? బోదార్థము వహించి.

అనుభవము సూన్యమై — అలయము జీర్ణమై
అక అన్నియును నా కడుగంటి పోయినవి,
తావకవదస్పర్శ భస్మతం బొడగాంత
నెవుడు వర్షితో సత్కృపను నాపై చేస!
ఈవు కా దన్నుచో నెవరు నా కిక దిక్కు?

వర్ష ఋతువు

శ్రీ వెనుమర్తి వెంకటరత్నం

ఈ కాలంబున కీనిదాసుము కమించెన్ తక్షికస్వామిదం .
ప్యైకీలాగతపూతక్యతానిలము లోజన్ వీచి, యీగ్రీష్మమే
మాకుకా కాశ్యత మేము యంచు మది సంభ్రాంతికా దిగ స్తోని వ
న్నాకాలంబుదక్షి! నీకరుణ శేరం జూడు సంతతులకా.

ఎకటనో విశ్వగర్భమం దిమిడి యుండి
కాద్యలకికోరములు వికాసములు చూచి,
నణిగియుండిన ప్రణయరాహస్యవీణ
మగ్ధతంత్రీ దశంతన త్రోగ తొచ్చె!

ఓయి జలదతుమార, పోవోయి, సాగ
రాధిపతికి నదీవియోగాధిజాధ
తెలిపి కరుణాంబున ర్నము లూలికి రమ్ము,
మందగిగర్జల సూరడింపంగ బొమ్ము!

ప్రణయసతీకపోలమలపై తులకంచెడుపిన్ననవ్వు సౌం
 పు నెచట దాచుకొంటివి భోవనసంజరదధ్వజా! క్షణ
 క్షణము భవద్విలాసవికచం బగుమానసపుండరీకమం
 దున జనశాంతరప్రియదుగ్ధము వ్రాపుచునుంటి ముగ్ధతన
 ఈయనంతసృష్టిదీతి నీయనంత
 నవ్యలావణ్య మెంత మానసహరంబు!
 వత్సరమ్మన కొకగొత్తవన్నె నెచట
 తెచ్చుకొందువు జలవవీధీనభాంగి!

అనుతాపం

ఈవరిజామ చంచలమహితలి నొక్కయలువ్వరూపమే
 నాపథ మిప్పు మారినది నా దగుజీవితకావ్యమాత్రమా
 లా పథమంబు కొత్తకళలకా దొలకాడిన దీనిచిక్కి మం
 తా పరమాత్మ! నీకృప కదా! భువనాధిప నీవయ్యెకదా!
 అగును చరాచరంబు భవదంతరచక్రమణోత్థపాత మ
 ధ్వజుడను నీనిరంతరపథంబున నారథ మెన్ని నాశ్వకే
 గ గలదో? యెన్ని బంధములు కట్టునో? యే మగునో సమస్తమునో?
 జగదధినాథ నీదయ కొసంగితి, అపయ నాదుభాగ్యమే.

నాయల్పత్వము నీకెఱుంగుదు మనోనాథా! విలోలాదితీ
 వాయత్తం బట్లు నీ మౌనంగనమహియంఃప్రేమ వ్యర్థించుచున్న
 పోయో? నీదు, దినాంతకాలసజలాంభోదంబు గర్జించి న
 న్నే యాధారము లేనిగవ్వారములం దింకింప నుంకించునో!

హృదయనాథ! జీవితమధు విచ్చిపోయి
 నన్ను మత్తుని గా గ పొనర్చినావు!

అప్పుడపుడిచి జ్ఞప్తియుం దరసికొనుచు
వెడగునై పోయి కన్నీట దడిసిపోదు!

కవితా ప్రణయిని

నాపర్వస్వము నీ కొసంగెగను కొంతా! మంజులసాంగవీ
తా సౌదామిని మైననీనయనశశ్వదాగమాధుర్యదో
లా సాంగ త్యము జన్మజన్మలకు దేలంజేయుతన్ నన్ను, నీ
తో సల్లాపము లాడుటే పనిగ మృత్యుద్వారముల్ దాటియెన్.
ఏపాితర్మరుదూర్మికౌశలము వానించెన్ భవత్సారభ
శ్రీ పీఠం డయి యీకిశోరకవి మల్లీశల్లతుల్ తెచ్చి, చే
వీ! ప్రేమప్రసదాశ్రునేజనము న వించెన్ భవత్కృంతవీ
ధీ ప్రేమాదయరాగమంజుల శాంతిం బొందు కాంతాంతకా.
ఎంతటి మౌగ్యమూర్తివి? జనించిన దానిగ నీమనోజ్ఞతా
దంతురితంబయ్యె, విలయదాహము వ్రేల్చిడి జూచునీకవి
స్వాంతము సౌత కర్కశపుచాయల దిద్దితి వార! నాదుజ
స్థాంతరవేళ నీసౌఖ్యగుండలి కమ్మకనంబు పేర్చుతకా!
నిందావాక్యములో, ప్రశంసములొ కన్పించెన్! భవద్గీతవే
ణిం, దైవారితనాదుమానసము శాంతిం బొందు గల్గొలమా
లాందోశాంతవార్ధిఘోషముల నొయ్యం దాటి, యే లేమి ప
ల్కం దొల్కాడద కోవభావము మనోలావణ్యముగ్ధాకృతీ!

భగీరథుడు

అభగీరథుక్రతుటివీధీభసితము
లోన జందమకొంతినల్లులు చిగిల్చె,

నాకసమునుండి భూమికి లోకనాథ

నిర్గుణాతీతమూర్తి పుంజీభవించె.

ఏకపదమున నిలబడి, ఆకపర్తి

పాదమంచీరమంటి కాఫణికులందు

భాసమీననైశ్చల్యవిష్టాసమాధి

మారు మ్రోగించుకొనియె నొంకారకుంట!

రజతశైలదరీకుహరంపుటెల్ల

లందు శైవత్రిభుజస్వందిభుగభు

గాన్ని కేడుగడం బలె నన్నికడల

నావరించెను బ్రళయవేళావిషాన్ని!

గంగచియనవృత్తిరగలు పొంగిపోవ

నల్లజూచెను లోకలోకాధిపుండు

వారియశ్యోష్యదృష్టరీచీరసంఘ

లోన లోకంబు సృజయివలీన మయ్యె.

కాంకరజటావనీవికస్వరపవిత్ర

దివ్యకల్లోలములు సుధాంతికము లయ్యె,

బ్రహ్మలోకతాండనసుధాభాగభేయ

దివ్యగీతము లల్లవ దెరలివచ్చె.

అవిశ్వేశజటావనీపథములం చారబ్ధసాయంనట

వైష్ణవనీతరవాసుసారముగ పొందెదదీవ్య కల్లోలిని

గ్రీవాభంగవిముగ్ధగీతకలు పొంగెన్ శుక్లవరాన్నిధిన్

బ్రాహ్మజ్యేషుములాశ్రయించినవిత్పల్ల కాశ్మర్యావంబులన్

నిశ్చలధ్యానముకుళితచేత్రములను

నల్ల దెరచె భగీరథు డంతలోన

శివజటాజాటనిస్సృత దివిజగంగ
 బూరితము లయ్యె నాటుగువారినిధులు.
 అవేలాంబరచుంబితోర్మిక్షల దీవ్యద్దివ్యవీధీవళం
 బావేష్టించి రథక్షిపతాతితమహంహాకల్మషుల్ సాగర
 శ్రీవిస్తారిత లైనరాణ్మణులు రంజితైన్ మహాయోగి, గీ
 తావాద్యంబులు భేదరాష్ట్రసస్పృత్యకీడ అందిచ్చుతో!

కపిలమానిక్రథావిలోకనములోని
 యెదుపుతో వారిపాపము విఱిగిపోయె,
 శక్వచాభోగ దేవవేశ్యములయందు
 సాగరులదివ్యదీప్తులు సంక్రమించె

శ్రీ కొంవెల్ల జనార్దన రావు

అది

అది కిరురియ తీయని స్వప్నశః అమా?
 పొదుపుకే యిటు తారి పొదవుతడవుటమారి!
 ఎడ పొదలంపుల యిరుల తానక మూనె,
 ప్రిదిలి రాలిన కోర్కె- వేడురుత్ కదలాడ!

అది స్వప్నశకలకే అయిన, తా వరియించి
 మేది మాధురలతాయ ములగిపో, నలరిపో
 వీగవూల దయల వానించి యాతలపులు
 నెగలు తాకని యూర్పు నెలవోగి విరియలే!

అది కిరీంచు తీయని స్వప్నశకలమై
మది బ్రామి వుచ్చి సమృద్ధ కైతవచ్చాయ
తొలచి కథ్యానుభూతులు నిజప్రాభవో
చ్చల తమోగీతికాదయము మోసుక పోవు !

ప్రకృతిలాస్యము

సతత నూతన స్పృహ : లాస ప్రభూత
తావక మనోజ్ఞ లాస్య సందర్శనమున
నాదు భావము మధుర గానమ్ము సలిపె
ప్రకృతి, ఆనంద తన్మయత్వమున నునిగి.

క్షణములో దుఃఖ చయ మెల్ల సమసి పోయె
ఎన్నియో లాలసలు హరియించి పోయె
స్మృతులు మెల్లమెల్లన సామృద్ధినిల్లిపోయె
నీయెదుట నిశ్చలత నేన నిలిచి పోతి.

ఆదయాకీకరాసాన మాపవిత్ర
విశ్వమోహన మైత్రి, ఆప్రేమమధుర
మంగళాకార మాతపోమహితముద్ర—
అహహ ఎంతేని కానుక అచ్చె నాకు !

నీ జగన్మోహనం బైన నృత్యమయము
మెప్పు లలసిపో, నేత్రనిమిలనమూన
దవ్యులను విసవచ్చె నంతయు పునీత
విశ్వసం దేశతతుల గంభీరగుతులు.
ఎవరికొరకు నీ నాట్యములు ? ఏ ప్రభూత
గాన సంచార భణితు తే కాంత కాంత

నృత్య తైదగ్యమును బ్రసాదించె నీకు ?
అనుచు ధ్యానించినా ననయత్నముగను.

ధ్యాన మది గాన మైపోయె, తావకీన
ప్రణయ సౌభాగ్యమహిమ, నా ప్రశ్నములకు
జేన చూపట్టితిని సమాధానమ నయి
నీవలన నాయనంతత నేర్చికొంటి.

రవీంద్రునికి

నీ వేదప్రభ లాకృతించుకను లున్నిద్రాగ్ధ సంధాన దీ
తైదగ్యము త్రోలి వట్ట, నొకచో చైతన్యముల్ లెచ్చి, వి
శ్వావేశము గుఱించుకో దివురు చిత్రాంకము నాకండ్ల నీ
భావాలోకము నీకు నాకు ముడిగా పండించుకో జొచ్చెడికా.

ఒక అయకట్టు విశ్వమున కూపిరిపట్టు అది జన్మతీయనే
సకలకళాతవన్ను లని జన్మములై చను తత్త్వబోధ ఆ
కకు మది గందళించుక వికాసము లిచ్చు తలంపు తీవు ల
ల్లిక నడు నీదు సృష్టి కదలించెడు దాతను గుండె లేవుచున్.

నీచెయి సాన ఒక్కొక్క వినిద్రము రేకకు కల్పరూత్రముల్
పూచియు ఒక్కపొండిక తవుల్పగ లేక తపించు తత్త్వపున్
వీచులు పాయ లెచ్చి తమ వేదురు పొంగుల కాత్మవాటికన్
వీచిన ఆముసుల్ పడి దవిష్టము దారులు కట్టిపోయెడికా.

ఎన్నియు పూలు లెచ్చి తల కిడ్డ కదుల్పడ బోదు నీదు భా
వోన్నత క్లుప్తి నాకు మది యూర్పడి వేడితలంపు సోగలకా

కొన్నిడు చల్వలేక కోసకోసకు నిల్చుక వచ్చు కానవో
తెన్నెర మబ్బులింటను తెలింగెడి చక్కని ప్రాద్దుమాడ్కియై.
నీలయకట్లు నాయెడద నిండిన నీవయవించుత్రోవలకొ
నేలిన పట్టి నీయడుగునీడల నానడ లేలికొందు నకొ
లాలన తాకి, సక్తి విడునాతోలుపూనిక అనతుల్ నృతిన్
నలిన, విక్రముల్ వియ్యుడ్డని నాజయరథమై చనుకొ.

ఆనాహనము

నా భావినధము పంచల్మనెందు నొదుగుచును
వేచియుందువో కాలవిధు చోదనము తెంచి !
ఆనతరింపుమి దేవి, ఆనహింపుమ నన్ను
నాగుండె లివియు ఈనాడె అశుభవళ
ఓ విజయశక్తి !

ఆకళింతలు మెలగి ఆవేశ మయి పొంగి
నీకమ్రపద తపోనిరతి పెంపు తెలింగి
విననంతపథాలకే చాగికొని నిల్చి
అత దివ్యవాణి ఆజ్ఞలు మోటుకొన్నాను
ఆనతరింపుమి దేవి...

వింతలా నొక స్వప్న వీధీవిహాయన
ప్రాభవక్రిలు శంపలు లోన నిలబోసి
ఇటు మేలు కొల్చి జాగృతినే హరించియును
విశ్వమ్మ నాస్వప్నవిజయమే కరియించు
ఆనతరింపుమి దేవి...

నాదు జీవన చేతనావాటి లోతులన
బ్రతుకు జల్లులు వీచి, ప్రాభవమ్ములె వూచి
నకలేకు సిచ్చాప్రసారమ్ములకు నోర్చి
పకపు నింపెడు సమత్వము నిట్టనిలుపుకో
అవతరింపుమి దేవి...

ఃశ్వయాత్రిక లాత్మవిభు స్వప్నకలశముల్
నీ తేజమున కరంగిరి జ్యోతిషకృతుల్
నా మాధురీ ధురీణము భావ జగతిలో
పోనాడింపును నీ ప్రభూజలానందముల్
అవతరింపుమి దేవి...

అదిగిగంతమ్ము నవమలించు రసైక్య
నిష్ఠాప్రకాంతి కాంతితతిలో నిబిడించి
నా ప్రకృతి.....హృదంతరము కుంచించుకో
నా నదస్ఫురుతుల సోనలు సాగి నుంచుకో
అవతరింపుమి...

నా మహేచ్ఛా ప్రభావము నాకె విక్యమై
విశ్వచారిజను స్వావ్యత మహాస్సౌందర్య
పరిధి అంచులు లొక విరిసి భౌతికభూతి
విరిసిపో నాలోన విస్మృతి గుణించుకో
నవతరింపుమి...

నే కవిత్వము వెలింగిన రాపిడుల్ వడి
ప్రకృతి హృత్ప్రణయ వైభవము నెనజ్జీనూత్రించి
పరిమితుల్ వలచు తత్పరస్పృత్తి తెనవిచ్చి
ప్రళయగర్భపథాన వరస్పష్టి పలుచుకో
నవతరింపుమి దేవి...

ఉదయభానుడు

పరిమళ మానసాబ్జములు జల్లన, దిక్కులు రెప్ప లెత్తిరి
దరమున మొక్క, విశ్వవిభు ! తానెసమరి ! త్రిమూర్తిరూప ! అం
చెరగెడు భక్తసంఘముల కిహ్మ ఫటిందును, పద్మలోక సం
భరణ చణాంశుడై ఉదయభానుడు తొంగుచు దోచె తూర్పునన్.

ప్రాతవివంచి గూర్చికొని హరిరి పాదువియోగకిరికత్
నీతున పేరి రాలు హిమశీకరసంతతి బాలువార, వే
చాతిశయార్థ మేమి కల దంచునో యేరుకొనంగ వచ్చె ని
ర్యాత తమఃప్రభాకరు దహర్పతి పాటలకొంతి పర్యగన్.

నీదలు పోగలై నిగిడె, నిద్దుర నిద్దుర కేగె బిట్టు కో
రాడెను తూర్పుపేర్లు లుదయాద్రి జేగురుకట్ట లెల్ల, మో
మోడె తొగ్గల్, పయోజముల కుబ్బులు వారెను మోద మాత్మన
మాడభిదర్శనంబొదవ మంతన మోడెను భూమిస్వామితోన్.

శ్రీ సహదేవ సూర్య ప్రకాశ రావు

మజునూ

నాటికి నాడు రేగెడుదినాంతవిషాదము లైస నీస్మృతుల్
మాటికి మాటికిన్ హృదయమర్మము లంట; వియోగవాటిలో
తటి యెలంగు పేడుపు కుదింపగ; నాచెలిజీవితమ్ము, క
న్నీటి పదమ్ములో కరిగి నీ రయి నున్నను మిమ్ము నేకమా.

చాయల విచ్చుకొన్న విరిజాలులు సోలి వడంగ; వాఁతో నాయను భూత సౌఖ్యములై నాశములై విదళీకృతములై పోయె, రసోదయాంకముల పుట్టిననాకొన వెక్కిరితముల తీయని ప్రేమ చిహ్న లయి తీరుదు వోవును నీసమాధిపై.

అరివిరిపాన్పుపై నిదుర నెరిలి మోడ్చిన కన్నుదోయి రే విరిసినతారపాళికల వియ్యము సల్పెనొ లేదో కాని, నే గురిసిన మేనబావ్వులు గోటికొక్క విదలింప తారలై తరళమనోజ్ఞ పీటికల తాండవ మాడెను చాలు చాలుగా.

వి నెరసంజరేపల నుమించినకోరిక శ్రావణాంతవే శా నివీరసచంద్రికల లాస్యము లాడెనొ లేదో నుంత, ఛాయా నితితోపగూహన పథాంతలచంచలమై నిశీధగ రాఘవ కవోష్ణగీతికల రాల్చుదు ప్రేమను నీసమాధిపై.

ఏ మని యేడ్చు జీవితమే యేళ్ళుపద మ్మయిపోవ, నాయెదన్ యామని కోషలాంబవిహర్షయూర్పుల రేచి రేచి, వాంఛా మధురమ్మతో గుసగుసలో రగిలిండు; తపఃపథమ్మతో ప్రేమవిభాతగీత మిసిరింతలు వోసక కోరిగింపనే ?

ఈచిరుబెచ్చ నైన పరిపే తల పేదగ అశ్రుమాలలో దోచిన మూగభావములదొంతర కీయెద నైప లేక దీ త్న చిర హూమనాటుల వికాసిలుకాంచనదీపధూప రే భావలవాలతో కలగి గాసిలు గాటపుటూర్పు ఋచ్చుచున్.

ఎంత తపించి వేగితివో ఇంత విహదములోన, న్వమ్మలో కాంకములోన ప్రే భురుకునాశల దీరిచికొంటి పీపు; కో కాంతము విశ్వరాగము వదార్చనకో కనుమార్చుమ్ము, వి శ్వాంతముదాక బ్రాక వలవంతల వీడుదు వేడిబావ్వులలో,

ఇవురు సుమాలశయ్యల కయించిన మెత్తని శిశిర మీ
పవడపురాలగోరిని భవిష్యును గోరుచు కూర్చు వోయె; ఈ
కువలయవీధిలో నెచరికోసము నీకయి కాక నేను, నీ
రవనవసాంధ్యరేఖల ప్రాణము వీడుచు నన్నయూర్పుగా.

నను తలపోసికొందు మరణమును బో నొకతార వెల్లె, నే
నిను తలపోసికొందు మరణించగ నేనొకతార వెల్లు, కో
రినప్రణయముకోస మిసిరింతగ జీవము లూడ్చు లేతవ
స్వినులకునై విషయఃసపువీధి వెలుండు ని కన్నతారకల్ ?

నే మరణించిపోవుదు వినీలపునీడల దారులందు; న
న్నీ మధురస్మృతుల్ కలిచి యేచెడు హచెడు; ఇంతలోనె నా
కీమహదానభూతము గుణిపులతో చరిత్రార్తి యామె న
య్యా! యనలేనె ప్రేమని, నవోదయసంధ్యల నేప్పిలోవుడున్.

ఆమె

ఆమెవానమ్మ నాహృదయన; ఆమె
శాల్మలీనూనహసమంజరుల, నామె
జీవోత్సవ ఘటికాశ్రితయందె
నాయెడంద నాబ్రదుకు నందడులు మోగె.

ఆమె లోకమ్మలో లేదు; ఆమె శర్వ
రీ తపస్విని, ఆమె శార్తికిక చంద్రి
కా పయస్విని, మరకజరీవిలాస
కీలిత తాంత లావణ్యగీతి ఆమె.

అప్పుడే మూగవారిని దామె నాగ
శమ్ము పోలిక; ఆమెనేత్రములకుదల

తరళమందస్మితులై కాదు, విరులై కాదు,
కొనలు వోవక పాలిపోయినవి నాడు.

కనులు తెరచియొ సెదపోయినది యామె,
పూల మొత్తాలు, లలితహాసాలు, దొంత
రులుగ శయ్యాభలాన కారొక్కన్న వపుడు,
నేనుమాత్రము శోకాన నిలిచిపోతి.

నా గణించుకొన్నబదులు నన్ను విడిచె
దుర్భాగ! త బాధాస్మృతులు మిగిల్చి;
నాపభీమృదుచ్ఛాదయమ్ము నపయబోదు
నవయబోదు లోకమ్ము లున్నంతవరకు.

ఆమెవాసమ్ము నాశ్చాదయాన, ఆమె
జీవితమ్ములో నాభ్రష్టజీవితమ్ము
కెరలి ధ్వనియించి మారుమోగినది; ఆమె
కనుల నాప్రేమ కలగ జేరినది.

ఆమె

నవవిలాసకాండ శోభనముగ, మెరుపు
మెరుపుగా, ప్రతుష్టస్సతీమృదులహాస
వల్లరీలాస్యమేలాపపుల్లగుచిగ,
కలల కల్యాణిగా నాకు కానిపించు!

వ ల పు

పొడుపుపూతల మురుపు చూపే
పాతిపాతి ప్రసవకోమలి
తరుణలావణ్యామల శ్రీ
నలపై వాసించున్.

అరుణభానుదయ శుభోత్సవ
వరత విరిసే నద్మినీహృద
యాన మొససే తేటిపాటల
వలపె తలచూపున్.

చిగురుచయ్యెదమకుగు తెరలో
నెగయు కోయిలగడుగొంటుల
వెలిగిపోయే తీయదనముల
వలపె వికపించున్.

మరుగునంజలి రేగురంగుల
మెరగుకారే మొగిలుకన్నల
చీరచెరగుల పన్నెవన్నెల
వలపె నటియించున్.

బయలువారివ వార్షికాభో
ధరశ్యామలగర్భపథముల
మెరసిపోయే మెరపు నిలువున
వలపె పులకించున్.

పాతబుగ్గల పూయనవ్వల
కన్నెపడుచులనన్నెసిగ్గుల
యావనాంగుల కావిచూపుల
వలపె మొలకెత్తున్.

తో క మూ ర్తి

శ్రావణకంఠికామధురకాలల, సీతెలివాలుకన్ను రా
గావిలమై జలిప, కుసుమాంసుతజాలుల వాలువార్చి, పూ

నీవలు మ్రోడువోయి, తరితీపులు వోయిన స్వప్ననవాటి ని
 ద్రావిరతిన్ విసీలచికుళాలపదమ్ముల నూర్పు బుచ్చెడిన్.
 వినల వన్ని నావో, కలగింపులు పోవనినాయెడలద బం
 ధావిలమై తపించి కలతన్ నివీరింతలువారె, రాగముల్
 పోవులు వడ్డజీవవధమున్ మలివారిచి పోయినావు, ఈ
 కావణయామినీహృదయ రాగములన్ పనివాళ్ళు వార్చుదున్
 వివేలిదమ్మిపూవు కృత్యించిన నావిరహశ్రుపాతికా
 జీవిక, జీరవారివనిర్లహృదంతరళోక పసనన్;
 రెవెలు గేవి మ్రోయదు దరిద్రము, శూన్యము, పాడువల్ల కా
 డీ విధిహస్తదాలితము ఈ బదు కెట్టినమాప్తి పోదునో!
 నేను విషాదగీతల నీపదసన్నిధి పాడినాను, నా
 నీ, నిదురాలసాన బరుకెత్తినకన్నులు పక్కలించి, స్వ
 ప్నాన, రహస్యస్మృతిప్పుహతి వ్రాలినపల్లికపై వాసించినా
 వీనిమాధురిన్ కలగి వేగెను నాయనుభూతసౌఖ్యముల్.
 ఈవెలికెన్నెలకా ఎద నటించులు పోయినతీయకోర్కెనె
 త్తావి, నికాసితాంబువపదమ్ముల యందుల తూగిపోవు ఏ
 వో విధురామరప్రణయచూరిత విశ్వవియోగరేఖకకా.
 పోవులు ప్రోవులై విరిసిపోవును నాబ్రదు కార్చిపోగకా.
 నీయనురాగగీతిక కనీకలన్ తరలించి, క్యామికా
 చ్చాయల తారి తారి, కలసజ్జల తొట్టిలి మాసిపోయె, శో
 కాయతనాన, నేనె యధిరాశ్రు విప్పి జీరపాత నీ
 వే యమరామృతస్పృశితవీధిక వార్చిరి నన్ననంజగా.
 మ్రోయదు రాగవీచిక విముక్తహృదంతరవీధి, నీలపై
 హాయసనావీధి నిగ్గుల వెలార్చుదు వెన్నెలవులు; తారకా

ప్రేయసి కంటిసీరు నను వేడితలంపుల తారులాడ, నై
సేయకయే నశించు వలసిగు తొరంగివనీలిసీడలకా.

తెలిసుడుగుల్లు పోవుచు నదీమణి గౌతమి చాచికొన్నయా
గలు నకలాశలకా విరిసి సాగరమేఖలలై లయింప, నీ
వెలితికవుంగిలింతల ని వేటిపదమ్ములూ, మూగపోయే, వే
నలికొన లార్చుచీకటికణాల నడింతును శోకమూర్తి నై!

శ్రీ పురాణం కుమార రాఘవ శాస్త్రి

త ర త్తు

అది శరత్కాల శర్వరి హాయి గొలుపు
శీతనాయువు, లవట నానీనుడను ప్ర
కాంతగంభీర మైనకృష్ణాతరంగి
ణి వికాలనైకతథూమి నే నొకండ—
మొదట వినిపించె గజైలమోత, ఉలికి
పడి, తిరిగి తిలకింప, కన్నడియో చుజ్జ
గాలు మోహింపజేయు మధాలిత మ
నోజ్జదివ్యసౌందర్యమంజూము మూర్తి;
తెలిసెయిలు మేలుమును గయి; తరుకుకుక్క
గములు తలవూపులై — రెల్లగడ్డిపొదలు
పులికెతమ్ములుగా ప్రవాహిలెడికృష్ణ
వెల్ల శ్రుతి వేయి — బరపునెన్నేనిరుచులు
కలయి విరిసినవండువెన్నె లయి, లోక
ములు వెలుగు చూడ, జీవనయ్యులు కళంక

రహితములు గాగ; రాజమరాళరుచిర
 జడగతులు చూపుకొనుచు న వ్రమ్ముదుభావ
 కలితనాట్యవిన్యాసముల్ కులికె; నేనె
 కాదు ప్రతిరేణువును పులకౌ కురముల
 విచిత్ర మయినది ఏమహాకవివలెను
 భారతియే చూడరా దేమి పౌధివమ్మ!

ని రీ క్షణ

ఎవని వలపించి కరగించ నెంచి యిదటి
 పూవడంతులు వలపులు పోగుచేసె;
 ఏనుభాంకుదర్శన మజేక్షించి యీర్ష్య—
 రీ తరంగముల్ తాండవలీల నల్పె;
 ఏనుభామూర్తి దనుపగా నీశకుంత
 దయము వన మెల్ల గాసరనంబు నించె;
 ఏనుహిభోగియానంద మినుమడింప
 ప్రకృతి యంతయు నుద్యానవాటి యయ్యె;
 ఏమహారాజుకళునన్న లెరిగి మెలగు
 ఊడిగవుకత్తెలవిధాన నొదిగ అతలు;
 ఏకృపారాశి నూగింప నిచటివదను
 డెలమి చిరుకెరటాలయూయెలలు కట్టె;
 ఏప్రణయనిధికోసమై యాయలు కలు
 హృదయ మింత్రేయ్యుల్పొంగి స్పందించ నిచట!
 అంబలి ఘటించి అమితదీనాన్యుద్ధానము
 ఎవనికొర విచ్చటను నిరీక్షింతు నేను!

వీణ

౧

వివో నన్ను గురించి గీతలు వ్రాసినవారి వాంఛితులై
నీ, వేళ్ళాడవు సోట వాదనల రాసే రాదు, నీ గొన, దుః
ఖావేశంబున గ్రంగిపోవు, కథాగాంధీమా శేడు, జే
వా, వాయింపును నీవ, వీణ యిదో నీసాదాలపై సుందితిగా.

౨

కవిసామ్రాట్టువు నీవు, నీకుచిర-కృపాగల్భ్యములో చూపి నా
దు విపంచిశ్రుతి మేళవింపుము; నవోత్పల్లాబ్జములోవోలె భా
వి వికాసంబు, వరందలి మరసమున్ పండించి నీగీతికల్
పపు లూరించిరనైకజీవనుల కల్లాసంబు గల్పించుతన్.

౩

వీణీయ నీవె యందుకొని విశ్వములే పుటకొని పోవగా
నీనవగానమ్మాధురులు నింపుమి; అర్థనిహితాత్మతకా
నేను ననుస్తముకా నురచి నిశ్చలయోగసమాధిలో మహా
మానివిధాన చూడెద నవగచితమంగళసుస్వరూపముకా.

శ్రీ తున్పులవల్లి వేంకటరత్నం వంతులు

వ్య స న ర సి కు డు

బహ్వంగ నానుభు ప్రస్థాంతి నవమధు
 గ్రహిశ పుష్పంసయా గ్రనరు డగుదు
 తేలివ్యామాన వాలిప్రియా కారణ
 న్యాఘూర్ణమాన నేత్రాబ్జ దగును
 సంతతాననగుహ సంత్యక్తబహుళధూ
 మానుకల్పిత మృషామేఘు డాదు
 చటులకమస్త్రిసి కుటిరిసిలాంక
 గ్రథనాపరిత్రోత్కలిక నాదు
 అగుదు గా కేను; నీవు న స్మనగ రాదు
 జారు డనియు, సురాపుడు, చోరు డితడు
 ధూమపాయి యటంచు: నుద్దామదిన్య
 వాప్యయోశ్కృష్ట కైకవర్ణ్య డగుదు.
 నాకరస్పర్శకై లోకమ్ములో నున్న
 ప్రతితీవయును బూత వట్టుచుండు
 నా కంటి ర క్తిలో దూకడి హర్షోద
 చిందులకై నోరు విచ్చు బుడమి
 నా నిత్యధూమధూపానకే తడియారు
 భదరి కాస్నాపార్ధకైకములు
 నా వికాసటదంఘ్రీ వవ లయబ్రహ్మకై
 నీరవప్రకృతి భ్యానించుచుండు

లోకకళ్యాణమంటావలీ కలకల
వితత గ్రోవేయయిత గనాంపతిని నన్ను
అనగ వచ్చునె కేవలవ్యసని ననుచు?
ఆగ వచ్చునె నా యశోచ్యుత భాగము?

అతిభూమింగత మామకీనరతి హేమం బైన కానిమ్ము; నీ
యతిమాకండ వనోజురంపల పసేబానంది నా నన్ను, నో
నది! నీ పేరిత తీర్థతిక్తలఘునా కృపభావవారీతి నే
చితివేసి తుమియింపజాల బయిపై చిచ్చెత్తి ప్రత్యంగమాన్.

అతికోపాయిత మామకీననయన వ్యాధీభరక్తచ్ఛవన్
జితి నందించి బయియకొందు రవరాశీభూతసౌందర్యపం
గతమైత్రీనిలంబాయమాన మన మద్దాత్రంబు ని త్వెల్ల నా
చితిలో కేగది విస్ఫులింగవితతిన్ బట్టితు నీ మోహనన్.

మహితభావత్య-జిత దృశాంశోణవిఖ
శిఖిఖిండాన్నితో బ్రవేకించి విడలు.
సాహసము ఒట్టి నా ప్రేమసరణిలోని
నత్య మెరుగవో నా గార్హవత్యఫలమ!

మెలతరో! నీ కనుంగొనలు మెత్తని కత్తులు; కాని నా తమ
స్త్రీలకేతబుద్ధికిన్ జిదిమి దీనము వెట్టగవచ్చు నీ తనూ
విలసనమందు, నీ వెడలు వీధుల బువ్వులు కేతు రెత్తు, నికా
దలచిన భావముల్ పులకితమ్ములు ప్రత్యహనూతనమ్ములై

తేజతేజ లీలాశుకాలాపఘడిలి
పాట పాడును మాసికల్ వైచి యింక
కొన్ని కాలాలఫాట్కతోడ్డుకొను మోసి,
చీకగం బైన నా ప్రేమ జీవితమును!

అ వ క్ష గో స్త ని

వెనుకటి కొక్కదాక్షిణ్యత శేషుల వాడ కలీను డైన భీ
మన కవిగారి యిల్వెరటియం దునయం బయి తద్రసంపు వెం
జినుకుల జోరునన్ దెనుగు నీమల నియ్యవశాల మంచిరా
జనపు జిలుంగు గబ్బపు బసందులు మోటిక లెత్త నర్థిలెదా.
ఆవయి దాని యం టొకటి యాంధ్రమునన్ గవిసార్వభౌముడై
ప్రాపితవైషధీయనుర వాన్మరిభాష దెనుంగు జేసెనో
బోపిడి నాతనింటికి నుండరి పుదిరిపైకి బ్రాకి యా
యేవున గావునట్టి లహరించెను గుత్తులు దిగ్గ బారగన్.

దక్షిణాటి పురాధివాన్వస్థ భీష
నాయకజటానలీ విగన్నశశివింబ
సంభృతనుభా ప్రపూర నిర్మలదమునను
నల్లరీద్యండ్వ మది ప్రదర్శిల్ల మున్ను.

కనుగొన నేడు మద్దహ పుఖంబున కాలము నాటి దానివి
త్రన మెటు వచ్చి పడ్డదొ కదా యెదియే తెనుగాలి పాటునన్
గొనకొని యింతదూరమును గొట్టుక వచ్చెనో? కాక యాకసం
బున బరతెంచు నేచిరుక ముక్కుననుల డిలవైని రాలెనో?

విత్తు మొల కెత్తె; భేయపు ర్వెట్టె; దీగ
కొనలు గొనను ప్రాకులాడను దొడంగ
నంత నల. 'చెర్వపిళ్ళ వెంకన్న' యొక్క
డెవు గట్టె నద్దానికి నెవప దడప.
సలిలానేకం బాదిత
గలిగిన సకలవచారగతులున్ నే నా
అలిక లకాబాలికకుక
సలువుచునుండుదు నపత్యసంభాషమై.

చాలంగాతము నుడి-తొకికపు బంచారమ్మలం జిక్కుటన్
జాలింపబడె నాపరామృత తేచాచుక బ్రహ్మలెనో!
గాలిం బుట్టుట, ధూళికిం బెరుగుటే కాకంత కాలాన కా
వాలంబుదన నింత దోహద మిడే పాపాన బో రెవ్వరున్.

నాగుం బోసియు నీరు బోయెడె ధాన్ నారాయణుం డన్న వా
చారీకిక బెనురాంక నేటికి గురుప్పు బొంప ప్రాపించె వి
స్తారం బయ్యెను నాయమానగతి వాస్తవప్రకృతనృంజరి
నీరంధ్రీకృత గోస్తనీమధుర పానీయ ప్రపాకారమై.

గిల్లినచో రసం బురులు గిందిదపక్వత దియ్యతియ్యగా
బుల్లగ బుల్లగా జవులు వుట్టగ జేసెడి పచ్చి దాక్షిణ్యం
జ్వలవి వానిలోని రస చూసిన బాలకవిప్రసంధవున్
బెల్లద మూసి యున్నతృప్త పెల్లు కడున్ శమియించి పోవచేసే
కవనపుకొ డప్పి గొనిన లోకమ్ము కొరకు
బచ్చి పూవలు పుడికిన పావమునకు
గరుణమెయి నాడు ముష్కర కరకుహర
కారము క్షమింపు మిక కల్ల కాకుమారి!

Δ

౧

కలహతప్రసవోదరోద్ధర మహాద్ధారైః కుంజానత
త్పింజానాతనుకింజినరసముతో స్నేహమ్ము వాటిండు నీ
మంజీరద్యయమంజులక్ష్మణులకుకా మంబోద్భులక్ష్మణునః
కింజల్కమ్ములు రాలి పడ్డ వివిగో కించిత్వకాక్షుకీ!

౨

కాలిన చింతనిప్పుకలు కన్నులు, నల్లగ దేహ మెల్ల ఇం
గాలను నైన యే యశనిఘాతపు కోయిల కూజితమ్ముల
కులలు వేసి నన్ను వెలయింతువో కొని దృగందలమ్ములన్
కీలుకొనెన్ విభోజివికించిత వారిప్యతక్రదంబముల్.

౩

బలబల రాలి యీ వనత్రవద్దని పుప్పొడి తిన్నెమీదటన్
నిలుచుత చిహ్నితమ్ములయి నీ పదకోకనవద్వయమ్ము; త
ద్విలసనమందు నీ వతిదవీయసి జైనను గాని, మగ్ధువో
నిలలితపుష్పమంజరీలు విచ్చి కడక శబరీరింజుతన్!

౪

ఓసి! ప్రియా! కపోలఫలకోపరి లేత గులాబి వన్నియల్
మానులు వెట్టి నీ యుగళమాల ముచే రి యిందు ముంబన
వ్యాసములో సుషుప్తిత మ్రోగ యనుప్రవరమ్ము శోటి కీ.
వానవగర్జితధ్వనితమ్మున తాండవకేళి నల్పెడిన్!

శ్రీ కొమర్రాజు వినాయక ధావు

మక్కలు! మక్కలు!

మక్కలు! మక్కలు! మక్కలు! మక్కలు!
మక్కలు! మక్కలు! మక్కలు! మక్కలు!

ప్రేమని పిలుస్తాడు, కేమని యునుటలు,
చుక్కలు.....

అందపుదీపులు, అమృతపు బావులు,
కోబూజహనులు, సుంధునదీమ్రులు
చుక్కలు.....

మత్తెపు సరులూ, మద్దుల యుగులూ,
తెలుగు వెలుగులూ, వెలుగు తెలుగులూ,
చుక్కలు.....

తళతళలాడే మిలమిలలాడే

కన్నులు కన్నులు!

అచ్చర మిన్నులు, అందపు మిన్నులు
విరిసిరి విలసన్నవ మాధురితో
చుక్కలు.....

అరసి ఆశలు! అంధరజనిలో

దీప్తులు దీప్తులు, దివి నా కౌప్తులు

చుక్కలు.....

చెలిచికురములో చెదరినమల్లెలు

తీరని తేనియ తీయని చాంచలు

చుక్కలు.....

బృంభితి నవయుగ కీలలు, జ్వాలలు,

తాడునాట కరుణాదురా లీలలు

చుక్కలు.....

అ న్వే ప ని తు

రాధి కా, రాధి కా, మాధువుడనే చిలీ!
కోప మేలనె, నిన్ను కోరి వెడకెడ నే!

వధుర బృదావనీ ధుమాన సంఘల్ల
మందార మృదు పథాలందు జూచితి నే.
ముత్యాల మల్లెపూ మొగ్గ అర కను విచి,
మరియు మంటప వితతి ముగ్ధి తేలితి నే.

పక పకా నగుకల్ప పడతుల కొలంకులన్
కెలకుల న్ని పాదములె కంట బడియె నే.
నీయంఘ్రిమండ్రలో నే నడుగు నిడుకొంచు
వేణువనమున దూరి వేసాని నా నే.

నా కొరకునై యెంత నదిసి కృశించితి
నయనాల ధను లెన్ని నాట్యమాడిన వొకా.
ఎంతగా తపించి, ఎంత నెడ పూరించి
వెరికై ప్రేమకై వెడకు లాడితివో.

అపరాధినే చిలీ, అరుచెంతు నని రాక
కాదించితిని నిన్ను రాధి కా, రాధి కా!

మూగ వోయిన యది గొంతు

తెలి చలువయువల మృస్మదీయ హృదయ
అంతరంగాన చైతన్య మనుభవించ
గొట్టుకొనుచున్నయది కోరిక గుణభూకౌదగ

ఓ తరుణశిల్పి, అలింతు, నాతలంపు
 పనయనం దిగి మన్నించు తనవు దిద్ది
 నీ కళాదృష్టితో అలి తాకి వైచి
 భువన మోహనమూర్తిత్వమును వెలార్చు.
 మధుర భావ మహాభోధి మానసగు
 నాయది నవ కవీశ, అనంద మొన
 గీతికాగంధ కానుమ కీర్తి కాన్య
 మాలికా స్వరూప మొసగుమా రచించి!
 మాగ వోయిన యది గొంతు, సాగిరాదు
 మంజు మధుగాన వాహినుల్ మానుపడియె
 దిన్యగాయక, గళవీణ నవ్యశక్తి
 బోసి భావతంత్రుల మీటవోయి! ఘోరయు
 అమృత మధురతరంగిత మ్మృత్యుగీతి!

ఇరు వెలుగులు

వేయి నేతలు విరియించి లేయి చెలగు.
 ఒండు కాదోలో దీనమున కుంట కన్నుని
 కాని యే మాయో? రవి క్రంకగానె చనదె
 తరళ తపనీయ తీక్ష్ణ చైతన్య రత్న!
 ఉజ్జ్వలన్నయన సహస్రములను రుచి వె
 లార్చి మానస మూగు లాలసము డోల
 నిర్మలాంతర నీమకు నేత్ర మేక
 మే యగును గాక: ఇతి యౌవనీయరుధిర
 మధుర చైతన్య కిరణాన్త మయము కాదె
 గుండె ప్రేమకు ప్రేమమ్ము కరియదేని!

శ్రీ వింజమూరి శివరామ రావు

వి ప్ర ల బ్ధ

విరియదు పూలతీవ; కన్న విప్పదు వెన్నెల: తావి కొల్లగా
 కరియదు చల్లగాలి; యదుకుంజర! నీ విక రానెలే దటం
 చరయచు మోర లెత్తినవి యాపు న నానలె; కాదుమణ్ణుతో
 నిరు లరుదెంచె గాని, కనిపించవు నీలవపుర్విలాసముల్.
 చెదరినగుండె లైన విరిచేడలకాగిలి తటి మోగ; చా
 వెదురులసండులందు జడి వీవలి పొడదు; మావికొమ్మలం
 దొదిగి పికమ్ము కూయచు; యదూత్తమ, నీ విక రానెలే నటం
 చీది నది యేడ్చు గాని వినిపించవు వేణుపురాగావముల్.
 తలిరుల్మొత్తమొత్త నగుదాసుల వేళ్ళకు కన్నుకోసలన్
 నీలిచె విలాసలాస్యములు; నీడచునందు పులుంగులేనిరె
 క్కలనది యాగె; నోయదుకెఱామణి నీ విక రానెలే దటం
 చిల కదలాడు గాని నటియింపవు నాకడ కేకిపించుముల్.

గలగల మని కాళిందీ

జలములు నడియింపబోవు; చల్లగ మరుదు

ల్లలితనికుంజమ్ములు పరి

మళముల వికసించబోవు మాధవ నీకై!

అలరుల మెగలుకొ, తలిరుటాకులు, గాలులు, నాళిమందలున్,
 పులుగులు, తేటులున్, హరిణముల్, నదు, లేనును నీడనై న్నాదా
 విలవిరనానమ్మన తపింపగ నింపగ వేడియూరుపుల్,
 జల నది రోజు కన్నుటకు! జాలము తేలి నయార సాక్షాత్!

నీచిరసప్త్య పువ్వు లయి నీకయి మోడయినట్టి నాకునై
 పూచిన గాని నీయెడద మూగినకోర్కెలతావి నాకునై
 వీచిన గాని నీవలపువెచ్చని తేనెలవాక నాకునై
 తోచిన గాని యీబ్రతుకుతో పులేడు గదోయి, మాధవా!

ని రా త

త్వరగ రా వోయి హృదియూ! తరుగు నేమొ,
 నాడు నేమొ, అందఱుఁ కన్ను వీడునేమొ!
 నీకొరకె, వెల్లు లిచ్చునీకాకొరకె,
 ఒంటిగా చీకటల పచ్చియుంటి నోయి!

తినదినము జారునాకుక్కదనము చూచి
 నేనె నాలోన కుములుదున్నాను గాని,
 రాతిగుండెకొలఱు పెండిపూత పూయు
 నాకురుల; కింక తడయంగ బోకు నాధ!

మనులి యొక్కయొక్కగులాచిపూపు నిండు
 పలపుతో తేటివిటు నిట్లు పలుకరించె:
 “రానిపోవునో” నారేకు, లేల జాల
 మోయి? కుదికొగిలింక లీవోయి జేస!”

వేడుకొనుగులాబీహుట విన్న లేదు;
 పడుచుపూలకై వరువెత్తె దుడుకుతేటి.
 ఒక బొకటి గాగ తనరేకు లూడి రాగ
 నేలపూ లయ్యె నాగులాబీహమునలి.

ఈబ్రహ్మకూడ నట్లు లాయె నేమొ సామి!
 నీవు నను జేర రాకున్న నీయెలుంగు
 విసబడకయున్న, నీకంటికొనవెలుంగు
 కనబడకయున్న, నే నింక మనగ లేను!

తెలుగు తల్లి

ఏనాడో భోగాల తేలిందిలే! —తల్లి
 ఈనాల్గుదిక్కులూ యేలిందిలే!!
 దాసిగా నీనాడు తల యొగ్గానే లెమ్ము.
 నిరుపేదయై నేడు దురపిల్లగా నిమ్ము
 ఏనాడో సంపదల కురిసిందిలే! —తల్లి
 ఈనాల్గుదిక్కులూ విరిసిందిలే!!
 చిరునవ్వు నవ్వెనా నరము అనిపించేది
 ఎరువుచూ పొరసెనా ధరణి వణకించేది
 ఏనాడో గరువాన తిరిగిందిలే! —తల్లి
 ఈనాల్గుదిక్కులూ పెరిగిందిలే!!
 తనమాట తనపాట తనతనను తనమహను
 ఇరుగుపొరుగుగమ్మలకు నెరుపుగా నిచ్చింది
 ఏనాడో అందాల నందిందిలే! —తల్లి
 ఈనాల్గుదిక్కులూ నిందిందిలే!!
 పేరుపెంపులు లేక దారితెన్నులు కాన
 రాక యీనా డిట్లు శోకించుతెలుగమ్మ
 ఏనాడో భోగాల తేలిందిలే! —తల్లి
 ఈనాల్గుదిక్కులూ యేలిందిలే!!

న గా రా

మనుకమనుక గా దెనులంట మునురుకొనియె
 వెలుగు గాని చీకటి గాని విడనినంజ;
 హోరుగాలిలో నలగా నగార మ్రోగ
 అననివతి కొల్లు తీర్చుసౌభాంగణమున.

అవుడె హాయిగా పూసోటలందు తిరుగ
 తరి యటంచు మురిసినాడు నీరి గలాడు;
 అవుడె సంజబిచ్చుకై యడ నటంచు
 కడుపుమంటతో నిరుపేద కదలినాడు.

అవుడె వెలయాలిసింగర మంత ముగిసె;
 అవుడె యిల్లాలిపనిపాటు లన్ని విగిసె.
 పులిపడంతి యొకరిగొంతు మొరనె నపుడె;
 అప్పుడే పాలు కురిసె నానమ్మపొదుగు.

కనుల నెరుపు రాపాడ లేచినః గూబః
 మనము పెరపునో నాడ చూచినది గువ్వం
 ఎగసి యెగసి యార్చినది గొం తెత్తి కవలి;
 ఒదిగి యొదిగి యూర్చినది నెమ్మదిగ వాగు.

అప్పుడే రాజుగారిసౌభాంగణమ్మ
 లో నగారాలు నాగుండెలో నదించె
 తరతరాల భూపాల గాథలొ, యుగాల
 దాస్యపుంజీవితాల బాధలొ...

శ్రీ శ్రీ రామచంద్ర ఆప్పా రావు

మేలు కొలుపు

హృదయ యాసన పరీమళ దివ్యవనములో
 కోడె కోయిలసాట మేలుకో!
 లేలేత వలపుకానతుల సొలపుకలలలో
 కను తెరచి జగి విలసి మేలుకో!
 విరికయ్యపై చెలియ చిరునివ్వుసాగనుతో
 చివురుచేతుల చాచు నోయీ!
 మరపునిద్దుఁమసక భావి చివురింపకే
 నూయ నూనో యేమొ మేలుకో!
 నునుపూలు చిరుగాలి యెలముద్దుతేనెలో
 సోక్కి యొ మైపోయె నోయీ!
 నవనగఁ పసంతమ్ము, నవ్యదివసోదయము,
 శుభజీవితోత్సవము మేలుకో!

నేను

నే నొకవిలాసవతుల ప్రసూనమును, గు
 లాబి! నాజీవితమ్ము నాలాగె తరలు;
 వాసనినుకులయలబడి బడి, మడియను,
 వడియొండనుమాన వాడిపోను;
 ఈదయచంద్రుని జూతు హాసోదయమున,
 నస్తమయసరోజము నెరుతు నప్పు విడుపు,

కలుపుచద లేటినంచులం దడిసిపోయి

సారకాసారనిశ్చలవాడి దేలి

ఎపుడు క్రేమగానము నాలపించుకొందు,

ఎపుడు హాయిగా బ్రదుకు సాగిండుకొందు,

లేవు! ఎగసిపోయెడిచుక్కలీల, నొక్క

యవ్వుకవించువువోలె, కల్వారపత్ర

మట్టు కీడించి యలయియూటతోనె

వానిపోదును, నీచలువలకరాల

తలిరుటాక్షతనందిల్ల తరుణముగ్ధ

భాగ్యకంకణానూన నిస్వనములోన.

మధు కన్య

పాలించెను పట్టుకుండుమలపాక్షులలో నెల, పచ్చికాడువుం

గలకలు పాటతీవియలుగా నెగబోవె పిక్కులు, రెమ్మప

చ్చులరతికయ్య కన్నెవిరజాజి కరములు చాచి ముద్దుకై

పిలుచుచున్న దోమురళి! వీడినకంచుక మోర్వతే నికన్!

ఈమధుపాత్ర నింపు మిపుడే బ్రతుకంత రసము చేసి జ్యో

త్సాన్నిమితస్మితాధ్వముల చక్కలికిన్నెరగా నెడంచె చై

త్రామృతకన్యకానుమవిహారములన్ సాగనుల్ పురించె, నీ

మై మరపించె, కాంచనవిపంచిని పోకి నదించె ఈశ్వరీ!

రాలినపువ్వు లేరి కను లల్లినయశ్రువు లల్ల పల్లవ

క్వాలలతో శ్రుతిం గలుప వాల్చడ గూర్తువు దేవి! జీవితా

వాలపునీరవస్మరణవాసన నీకచమృత్యుపర్యతా

కా లలితేందుహాకల సాగి నటిందును పుష్టివిప్సకై.

ఇదియో మహాకూసమయ మిశ్వరి! వింశిన తేనదోన్నె నా
పెదవుల నారిపోయె, మురిపెముల నీవిరిముద్దు లాయె నా
బ్రదుకు కరంగిపోయెను గులాబీగ నీవు నటత్తదాప గా
మదిరములోన నూగు మిక మాయని యామనిహాయిమత్తులో!

చెట్టుబోడియ నాని నిలిచి
లోయలోపలిలోతు చూచి
పైకి పెదకేకన్ను రెత్తితి.
అడునలకల నొత్తుకొనుచు
ఎగయుకుచ్చె శృదుముకొనుచు
కొమ్మ నిలిచిన యొక్క-కన్యక
నవ్వు నవ్విండు.
రవ్వపలుకుబద్ధతెనె జవ్వన
మాళలను తళతళల దువ్వెను
తెగినమంటలు జారిస్తే
అర్ధహాసము వేయివేయిపు
లొరసి పిలుపుల మెరసిపోయెను.

ఇంత కాలము నిండె నిలిచి
తలపునుడిలో కదలిపోతిని
నెత్తు రంటే పెరచుధువి కే
లా గులాబీమంటముద్దులు!

మోహినీ!

ఒక మోహనాన్న తభావ మొక సిత్యనవభావ
మెప్పుడు నాకనుదోయి కెదుట తొడవ మాడు,
సుపిగాలిగా కళోజ్జ్వలీలిగా.
ఆహరివలయాన నిలిచి ఓమోహినీ,
ఒకలేతనవ్యూతో నొకతేనెపాటతో
కదలిపోయేబాదులు వణకిపోయేపెదవు
లహహ, జీవితమునే తునుచుచున్నవి కదా!
తెరవలేనే గొంతు, పాడలేనే పాట,
ఈయాకలులచూపు లా పాట? లేవణను
లేనా కళార్చనలు? నీడ నాయీనేన
కనినీ? ఈస్థితి యేమి!.....

నీలి రత్నాలు

ఏలేతపు జ్వేన సోలుతావుల నింపి
మనసును నవ్వులో నణచివేయ
ఏదైదిలే నైన నేర్చి యునుకతేనె
తలిరాకు కమ్మొవ్వుతడిపితేను
ఏచుక్కమిను కైన నెగసి కాంతులచల్వ
సొగసుతో కమ్మలం జాట్టివేయ
ఏకాంతికొల నైన నెదును మోహపువల్లి
నిలు వెల్ల వివళిత నింపివేయ.
ఈశ్వరీ! జీవితము నుమోమృధులరుచిగ
పండువుగ గడపితిని నీ నవ్వునుంచు
దైవకాంతిచ్చటామరంద మృటంచు:
కాల మెరిది; బ్రతు కింక గడవలేను!

శ్రీ శ్రీ పిరావురము యువరాజు

నిదుర పో వేమి ?

నిదుర పో వేమి, ప్రియసఖా! నిదుర పొమ్ము.
 నిదుర పోవుచో మరచిపో నీదుబాధ
 లశుజలపూర్ణ మానీన యనయగుగళము
 చంత బొందెడి నీయాత్మబరువు తెలిపె
 గంతమందలి నీదుఖిగాద్యదికము
 మనసులో నున్న బాధను గనువరచెను.
 దుఃఖమయమును మోయి తో దుర్భరంబు
 నైనసంసారయాత్రచే నతిరినావు
 కష్టము లనెడికెరటాల కలవరంబు
 నొందు చెన్ని నాల్గో నీవు శుండినావు
 మల్లిపూవును బొందంగ మహనుపడుచు
 దదనుగుణమైనతోవనే తప్పినావు
 నేలుచాదంబు నాలింప వేడ్కవసుచు
 భీకరాక్రోశరావమే వింటివయ్య.
 మేరునగరాజు శిఖరాగ్రమేఘమందు
 నింద్రచాపంపురత్నాల నేర నెంచి
 కౌతవళమున నజ్ఞానకౌననాంత
 ర నివిడనీశేధవీధి బరచితి వీవు.
 తేనెటీగలతో నీవు తేనెకొరకు
 బువ్వపువ్వును మూర్కొన బూనినావు

కాని యశనిపాతంబుచే గాలిపోయె
 లేని వైనట్టిసరెండురెక్క లకలు!
 మిణుగురు పుడుపులును జూచి మింట నుండు
 తార లని యొక్క ప్రోణం దప్పివచ్చె
 నందు భ్రమ జెంది మతి నెడి యాసనడుచు
 దరికి జేరగ నని యెల్ల ఎరలపోయె
 పొడినావు నీ వొకమాయ పాట యేదో
 పాటయ్యెను తెలియకే పొడినావు
 కాని యందలివిరహంపుగాన మంత
 మానినీమనోవిధుల చూచు మోగె;
 సుఖము లేదు! నీ కష్టము సుఖము లేదు!
 నీదుగాలి పోకినమేర విజయగానె
 సుఖమే లే దయ్య; యి; నీవు సుఖముకొరకు
 బాటుపడు లేల, సుఖ మేదో నూట వినుము,
 వెరియూహుల వన్నెంటి వెడల ద్రోచి
 కపటసాటక మంతయు గట్టిపెట్టి
 నిదురపొ మ్మయ్య! ప్రియసఖా! నిదురపొమ్మ
 నిదుర పోవుచో మర చిపో నీదుబాధ.

రాధా మాధవము

వీణల మ్రోయవా నుడు... భేరుని మ్రోగవ నాయోయారముల్
 వేణుల బాడవా హృదయవిధుల బాడెడుప్రేమనాహినుల్
 పాణిక్యతావరోధ పరిపాలితదీపిత మందహాసముల్
 జాణతనంబుతో మెరయుచానలచెక్కులకే మెరుంగిడున్.

లపుల జొక్కి చొక్కి జమి బాసుగ లేక తదేకదృష్టులన్
లపుల జాపి లేపి కడు జొక్కుదు జేరుదు మోవి యాసుడున్
లపులరేడ! చూడగదె వంతల బెట్టిడిచండ్ర కాంధినికొ
లపున జేరగోయన ప్రక్కనువా లెజరంగుకచ్చుగా.

బలసామిప్య వికాశవైకత్యము సామ్రాజ్యసింహాసన
బ్రహ్మ మన్మథరాజ కార్యకరణోత్సాహప్రమాదస్థిచ్ఛరీ
సల మమ్ముం గని తాగ లూరకయె యాలోలంబులై పోవ నా
మలయాద్రిప్రభవానిలుండు పలికెక మాతోడ నే దేదియో.

‘శులోకంబునయందె కాక మరె యాయీలోకమంబులో
నేలోకంబున నైన దధ్యముగ నిన్నెల్లప్పుడుకొ గూడి యే
సాలన్ మునిన నీట మున్గిను, నా పోజేక! వర్తితు” నం
దాలోలాక్షీ వచించె నాడు జగముల్ సంత్రాంతి గంపింపగా.

ధారావర్షమునకొ మహాప్రళయసంధానాంధకారంబులో
నారామామణి వింతచెల్వమున నన్ దాయంగ నేతెంచి నా
తారానాథుడ! నిన్ను వీడి తుణుకుకొ దాళంగ లే నందు దా
మారాలాడెడు నాటియాస్థితిగతుల్ మా కిచ్చె సౌఖ్యంబులకొ.
పదముల్ తొట్టిల వచ్చి స్వేదజలముల్ పై గ్రమ్ము గంపించుడున్
వదనం బెంతయు వాడ నేత్రములలో బాష్పంబు బుచ్చుంగగా
బెదమిన్ నొక్కుచు గొగిలించుకొనుచుకొ నేగంబ ర మ్మంచు నకొ
వదలం బాలక యేడ్చె నమ్మగునయున్ బ్రాణంబు లల్లాడగాకొ.
విరహపువేడి గూడికొను వేదనకుం గడు నోడి సోలుచున్
గరముల మోము లుంచి పలుకన్ బలు కొక్కటి రాక జాలిగా
స్వరములు గద్గదంబులుగ సారకు బాష్పము లుప్పుల్లిగా
మరణము జీవనంబును సమానమె యయ్యెను మాకు నియ్యడన్.
శోధన లేనివిద్య, రవిసోముల గాంచని సుందరంబులున్
సాధన లేనిపాటి, రసస్పృహహీనము లాఫలంబులున్
మాధవుపొందు లేక వగ మ్రగ్గుచు గుందుచు నురిడురాధయున్
రాధను వీడి దగ్ధు డయి కాగెడు మాధవుడున్ మాతాధులే.

మాధవుం డిట్లు రాధకై మనమునందు
నంతలను జెంద గన్నీరు వారబొడగ
విశ్వ మంతయు నొకమారు వింత నొంది
భీతి వణకుచు గరగుచు వెలి దయ్యో.

వై మ లే ఖ

స్మృతి

మధుగరసముద్ర మరపించి మగత నిచ్చు
సఖరవీధిని నే గోలు నమృతరసము
భక్తభవదీయ పరిరంభ ఉంధనమున
మేను మరతును నిశ్చయ తేనెవాన.

సందేత సన్మానము

చిట్టి పూజేనసాన చనుమలేమొ
కొన వనివాని పిక రాజ్ఞి మాత యేమొ
భద్రగోదాదారీజాత వాయు తేమొ
కాంత, భవదీయసందేతగాన మహిమ.

ఆ రా ధ న

కళల జెలరేగు పలపుల నెలుక వంట
దివ్యలోకాన విహరించు దేవి వంట
గగనవీధిని వికసించు కలువ వంట
అత్మహృదయ మూలపరాజిసొంపి వంట.

నా ర్త

తెలియలేదె నీకు పలపు దీపకళిక
విశ్వలోకాలు విలతతో వెలుగు నొడ
ప్రళయకాలాగ్ని జ్వాలల బ్రజ్జలించి
ఆదితేజములో నెవ మయ్యె నరచు.

వృ త్త

చాలునా ! భూమి మనకు సంచారమునకు
మాయునా యిది మనశ్రేయమొక భార
మొచ్చు : యింకను మనమహోగ్రతృష్ణ
తెలియ నగునా మనదిగు సందేశ మిచ్చు P

శ్రీ కామరాజు బావయ్య

సౌందర్య హాసినీ!

మెరపువై తారవై దివిదాటు తరణితై
సంజకెంబాడుతో స్వామిగానాళితో
తళతళని మెరయు నీతరనళమునాలతో
లేమబ్బులో బాసి లేనవ్వుమె రపున
చల్లగా మెల్లగా ఉల్లాస మొలకగా
విసరివైచితివేమొ విడుదలయ్యారితై
విలపించు మృదయమే విరిచుగా విరుగగా
ప్రణయినివి నీతి, కాభాగ్యరేఖవు నీవె !

సంధ్యారసవర్షిని, సౌందర్య హాసినీ !
ఎన్నాళ్ళ కీప్రేమ ! ఎన్నాళ్ళకో నువ్వు !

వి ధి

ప్రేమపానచే నీటు తపించి శృంగించి నశించిపోవనీ
మామకతున్న—జీవితము మామమతోనే నహింతు గాని నీ
కామదు లేలు నాకలువగన్నుల బాష్పకణమై నిల్చెనా—
జీవితమల్లికాప్రసవసిద్ధి అభించి యంత యాశతో
తావక రాగపూరితహృదంతరవీమ నలంకరించగా
అవిధి కాననానుగతి సంతము చేసిన మారుతాహరిన్
పూవులు తారకల్ కలిసిపోయిన వీరవసాంకర్షవేళలన్.

నిర్గమనము

కడగంటిచూపుల కడ లంటగానె
మింట క్రొమ్మిములు మిలమిల మెరసె
కొలనిలో కుషుదాలు కిక్కిలనచ్చె;
బ్రతు కెల్ల నొక సారి పరిమళించినది !
నింగికి నెగ నెను నీగానసుధలు
తరళించి నటియించె తారకాంత
అలలతో నుప్పొంగ నెలయేరు లన్ని
బ్రతుకెల్ల పొటగా పరిణమించినది !
ప్రణయినీ, నిను గాంచి భ్రమయునునుండ
బ్రతుకెల్ల నొక సారి భగ్నచూసెలుల
మబ్బురేకలలోన మాయ మైనావ !
నెలయేటి రొదలలో గలనీ పోయితివ !

వనమాలి

అతనవాటిలోన ప్రసవాంచిత దివ్యలతా వితానమున్
సావనజాహ్నువీ మధురవాహినీనే మరపింప జాలునా
తైవలవీ కయస్సుధల జల్లి యచే తనజీవితాళగా
భావన చేసి పెంచె వనపాతళ, దెంకటి, పేమమూర్తియో!

అమనివేళ మందమలయానిల చారితమాలీలత
ప్రోసు విలాసనాట్యముల తుమ్మెదపాటలు మేళవింపగా
కోకులకంత మెత్తి యొకజోయిల పంచమస్వరమునం
జానువాసీయు ప్రేమలు వియత్తల మంటగ నాలపించెడిక.

అలగు అలకరించుకొను నాళ సురుముల గొన్నిజోయి తీ
నలు వనమాలివై తగనివైరము పూని విచారభారలై
వలుకగజొచ్చి రిట్లు: 'వనపాతళ బోలినప్రూగు లుండదురే
కలకలలాడుమొగ్గల నభిగ్రము లుండట కెట్లు లొప్పినో!
మలయసమీరేణాగ్ధుడు మాటన మంతనమాంకించి, 'ఓ
పొలకుకలార, మీరు తలపోయున దంత యచత్యమేనుడీ!
తల కొకమాట రేల? మనతల్లియు తండ్రీయు ప్రాణదాతయై
యెవని తెలంగనానిటులు మేవిధి దీప్తిగలాకొ రెచ్చుడి!

'పూవులు జోయబోయి కనుమూరలు వీడలి చిన్ని మొగ్గలన
వివిధి గోనెనందు నుది నెంచెద రేమొ కృతజ్ఞతాంజలిన్
పావనమూర్తి కందరము ప్రాణములిచ్చిన జాలనవ్వుడీ
పూవులకే కృతజ్ఞ లయిపోయితి రెంతటిస్వార్థచిత్తలో!'

అన విని గడ్డిపూ వొకటి, హాగములో వనినాడి క్షణమే
కనలినపూల నుతురె వికస్వరసౌరభపంక్తు లుండగా?

మనలను బ్రోచినట్టి నవమూలయు ప్రితి వహించి కోయగా
వివర్ణము చూప కట్లు విజపించుచు యెంతకృతఘ్ను లేరియన్ ?

కోరినగూడ రాదు నను కోయగ కమ్మరి యెంత నేడివన్
కోరిక యే మృతాలన-కోనలకాస్త నఖాగ కాంతిలో
తీరనిస్పర్శ నానుఖలు తీయల వేణుకవామృతమ్మలన్
ఆరమణీయమూర్తి తయారక నొస గిన తోసిపుత్తురా ?

‘ఇదిగో వనమాలి! భవదీయ హృదయాశీను
నలరువైజయంతిమాలయందు నిలుచు
నాఖలు దొరక దీనురదృష్టమము కపుడు!
దీవు విహరించుకతన పునీతమైన
నిర్మలానంతవధమున నిలువనిమ్ము !

‘గడ్డితూపుగా బ్రగు కల్ల గడపు చేను
పొడపద్మాలు నలపై వాలకుండ
తిరమనం దాల్చి దేవ! నీ నీలలోన
పనికిమాలిన ప్రాణబ్బు నిదల నిమ్ము !

‘మాడగ గడ్డితూపుది ప్రమానములందు నికృష్టురాలు మా
టాడుచు నున్న దీవిధి” హాస్యమొ యేమొ నుచూ యెటుల్ ననున్
వేడగ సాహసింపె నని విస్మయ ముదెడవేమొ నీ పయిన్
గాభతమానురాగమును గల్గిన నా కది చాలివా వ్రహ్మా !

‘అలికలావణ్యసౌందర్యలవము లేదు,
లేకమేని నుగంధమ్ము లేదు, కాని
మోటులేకుల లోపల మాటువడిన
ప్రేమనొకసారి కొనగోళ్ళ విప్పి చూచు :

మ ల్లి క

నే నొకవేళ నీచరణనీరజనేన యొనర్చుకుండనే
 ప్రాణము వాయువంతటి యభ్యాసేడ నైన, మహేశు వేడ నీ
 మానవజన్మ మింక, ఒక మల్లికనై జయింతు మీశ్వహా
 ద్యాననవాంతరాన, నిరతస్మృతు పూచి తరింపగా నభి !
 కోసికొందువు కాబోలు కూర్చుమీర
 మామకీన జీవితమల్లి కామనోజ్ఞ
 వికళకుసుమమ్ము నేడు లభింపరాని
 కైకకాంతరవాసమ్ము కలుగు నాకు
 దోసిట రక్తితో వధూతోయము ప్రేమపిపాస తీరగా.
 బోసెద నమో ! నేటిశ్రమ పోయి సుఖమ్ము దేలియాడగా
 గాని తెలిదే యనుగు గారవ మొల్క మదీయ కాళిదాస
 ఆ సుకుమార వస్త్రమల నంటెదు వోయిగ మాటిమాటికే !

శ్రీరంగం శ్రీనివాస రావు (శ్రీ. శ్రీ.)

వృ క్త తి గీ త

మాధురీహాసనం చిది ! మహాకమల
 వాననావాసితం చిది ! శైభవ ప్ర.
 భావబంధుర మధుకర ప్రభుల కల్ల
 ఉటవ ట్టిది ! ఇదట నే నాడుకొందు !
 దివ్యానందమయ ప్రవచన మిట మూర్తీభావముం బాల్చి నా
 కవ్యాజ ప్రణయారేకమున దానై స్వాగతం బిచ్చెమన
 ననన్యం బీదకృతీలలాప స్మయకంఠం చిందు మద్గీతి కా
 కావ్యసృష్టిచహంబు గూర్చెద నలం కార ప్రభా నూర్తితోకా.

ఇది మనోజ్ఞ పశ్యతిథామ మిచట తేరి

అమృతపేశల ననమాధురిమము గూర్పు

విహగకల కూజితధ్వని విహమలము

స్వీయకంతారము మేళించుచును.

అత్యంతపరిమదపూదం బొందు అత్యత్యంతము గూర్పు నీ
పశ్యత్యాపస్సురదళ మండల విభజనైర్వికలము గాంచి పా

శృత్యారాధ్యమహద్భుత సర్వవికలై హృష్టాంతరంగుడనై
సృత్యకీడల చేలిపాను ననుజేసే విశ్వాత్మని జెందుమకా.

ఇది నవోజ్వల మమృతరసైకభుర

మిది మనోహర మానంద సదన మిద్ది

ఈ పశ్యతి గర్భావహరతాంతి హసార

వీచికామార్దవమునకు విశేషమతి !

నవవ్రహ్మేమ రసార్దవీచికల నశాంతియు నేరించు నీ

సృష్టి పాశభిక్షమూర్తికా వ్రాది సమర్థింతుకా శృవామాధురీ

సృష్టిం జింబెనుచేవిగా సృష్టియూర్తిగ గాంచి యద్వించెదకా

సాష్టాంగవిగ్రహుల్ సరంతరము నానాస్థితిరేకంబుగకా.

స్వర్గ దేవతలు

అకడమందు మోహనము లైన సయోదము లచ్చటచ్చటకా

పూజకు తేలియాడి చెదలకా పరిగించితి రెవ్వరో తరం

గాకల దీనగానచలితాల్లికి నాట్యము వేర్పు చంద్రముః

శ్రీకమనీయదీపశిఖిః చెప్పును వెన్నెల లిట్లే నిల్చునా ?

మీరెలివ్వన్న మేము కనుమీకృత నాకహృదంతరాళ ని

ర్యాతపరీమళ మృయిన రమ్యశళాంక మరీచిమాలికా

శతశోధ నటి దిది ? చిందెకరా చిరగాఢమప్తిము
ద్రావిరావృతావధులు దారికి నుంగొను పూర్వంపుకున్ !

అవరితుభి నిశ్చల విహాయసభేదిమీద మీపద
వ్యాపుతి మల్లికా నుమదశాశ్చ కళాదృతిగా వెలుంగ, ఏ
లా పరికించు నాకనులకై సుకుమార చకోరతూజగా
రేవుదు రీపరీమళవిరివ్వు తుమరస్పవత్సరంపరభ ?

మీ రెవరో తీజక్షణనిమిలన మోహననక్రమై తమ
భారనుషిప్తిలో తొణుకు న్యవ్నగగుత్తుల చంచలానిలాం
కూరములకా దిశానధులకుకా వెలితూతలసోయగమ్ము క
ర్పూర సువాసనామిళితభోగముగా జ్ఞాన్యర్థదేవతల్
కారు కదా ! మనోహరముగా నవిహేద్యు నిట్టికేళలన్.

నాకధునీసుభావులన్ నాట్యవిశారదులై, త్రివిష్ట పా
నోకమామందమాయత మనోజ్ఞుల చందినవచ్చుచోలికకా
సోకగ నప్పరోహననశోభల భానములాడు మీర తే
లా కళలుతవీధిల లాన్యమొనర్తును సోలిపోవుదున్ ?

దయగొనిరా నుషిప్తి నలతన్ నళియించిన నావయిన్ ? ఇలా
శయ రసవత్సమిరములచాడ్చున శారుపేదారిద్రాలో
వయినయి సోకగా భవదపారమనోహర గాన గీతికల్,
వయన మొనర్తునా యిక గవాక్షగళన్మృదు కాముదీపభిగ

ఈయొకరాతిని నాకనుల కిచ్చితి యన్భుతవివృదగ్గున
చ్చాయ నొకింత, కావకవిశాలసుఖాలయ దీపి కాన్యకుల్
నాయెద కోరనో దిక ఆనారతనుందర వైసమిస్మృతి
క్షయతలో మణివృత్తుల స్పష్టిత తృప్తి నహింతు నీపయిన్.

జీవాంతలో నివాస మిక నుంచును నేటినికీగళుందెకా
 న్నే హామీ మాసివా, గగనసింధు సుధాపరిమళసోజ్జ్వల
 త్యాహమలన్ మనీయహృది నూచిన యాస్మృతిభావనాగరు
 ద్భావితమై చక్రించు నుదాతమువాదన కాల మెల్లడన్.

నిజంగానే నిఖిల లోకం నిండువర్షం వహిస్తుందా !
 మానవాళికి నిజంగానేమంచి కాలం రహిస్తుందా !
 నిజంగానే నిజంగానే నిఖిలలోకం హాసిస్తుందా !
 వాడుగద్యేమిగ్ని వింటే దానవత్వం నశిస్తుందా !
 కానిపల సంకల్ప తిగిన సాధుకాలం లయిస్తుందా !
 సాధుతత్వపు సోదరత్వపు సాధు పథ్యం జయిస్తుందా !
 జడలు రేగిన నుడులు కమ్మిన కడలి సృత్యం కమిస్తుందా !
 వడుపు తడబడి నడలి ముడుగక పడక తీరం క్రిమిస్తుందా !
 నిజంగానే.....

అద్వైతం

అనందం అర్జవ మైతే
 అనురాగం అంబర మైతే
 అనురాగపు టంకులు గూస్తాం
 అనందపు లోతులు తీస్తాం.

నీ కంఠం నిర్వాణంలో
 నాతీవన నిర్వాణంలో

నీ మడిలో దోలలు తూగీ
నాహుడిలో బ్యాటలు కేగీ
నీతలపున రేకులు పూస్తే,
నావలపున బాకులు మాస్తే
మరణానికి పొగ్గిం పొస్తాం
స్వర్గానికి నిచ్చిన వేస్తాం.

హసనానికి రాణివి నీజ్జ,
శ్యసనానికి బానిస నేనై
విషమిం చిన మడియ భేదం
కుసుమిం చిన త్వదీయమోదం
విషవాయువులై ప్రసరిస్తే
విరి తేనియలై ప్రవహిస్తే,
ప్రపంచమును పరిహసిస్తాం
భవిష్యమును పరిపాలిస్తాం.

వానంత సమీరం నీజ్జ,
హేమంత కుషారం నేనై
నీ ఎగిరిన జీవ విహంగం,
నా పగిలిన మరణ మృగంగం
చిగురించిన తోటలలోనో,
చితు లంచిన చోటులలోనో
వలయములై చలించినపుడే
విలయములై జ్వలించినపుడే
కాలానికి కశ్యపం వేస్తాం
ప్రేమానికి గాశ్యపం తీస్తాం.

నీ మోవికి కావిని నీకై
నా భావికి దేవిని నీకై-
నీకంకణ నిక్కాణంతో
నా జీవన నిర్మాణంతో
అనందం అర్జవ మైతే
ఆనందాగం అంబరమైతే
ప్రపంచమును పరిచానీస్తాం
భవిష్యమును పరిపాలిస్తాం!

శ్రీ బెళ్ళూరి శ్రీనివాస మూర్తి

కృపి

క్షీరిని రాలిన తొలకరిచినుకు జూచి
నన్యముగ లేతపైయలు నాటిపోదు-
ఎదిగి శేదార మెల్ల ఫలించినపుడు
కనుల గాంచునో లేదో యీకర్షకుండు.
అకట, కాననతరుకులాయములు వెళికి
శ్రమల కోరిచి, యీశుకకాబకమ్మ
బట్టి తెచ్చి సాకితి చిన్నిపంజరమున
ఈక లెదిగడుదాక జీవింపగలనో!
కంటకనికుంజమున జొచ్చి గాసి నొంకి
యేరి తెచ్చితి సుషముల నెల్ల గూర్చి
అమెకబరీభరంబున నందవరచు
కాంక్ష ఫలియిండునో మేను గడచిచనునో!

ఋతువరిదేవనము

మావిచిగుళ్ళు మేసి గవమంజులగీతము లాలపించి శ్రీ
మావలముం బొసర్చు జగ మంతయు కోకిలచాల, శ్రావణ
త్తాళుతో వసంతము సుధామధురంబుగ నోప, మున్న నా
జీవిత మిట్టికోధల మానించిన దంచు వలంచి యేడ్చెదన్.

అరికౌపుంబము శోషిలక కిలు గాలక పృథ్వికాభాగ్రసం
తతులుకా కాంతిపహిన మొందగ నమస్తం దైవలోకంబు నీ
గతి శార్తిం బడదోయ గ్రీష్మముఖమున్ కన్నగ నా వాచి నా
బ్రతు కీనాదు తపించు నెట్ల యనుచున్ భావించి నే నేడ్చెదన్.

శనులం బేల్చుక్షణక్షణాలికముకా గంభీరగర్జనప్రతి
స్వసభారమును మోహనము నగువర్షా కౌమోదధుర్య మె
య్యన దోపంగ, వియోగభారభరితంబై మంజులం దైన జీ
వనమున్ ద్రోషినయాదిసంబులు మదిన్ బాధింపగా నేడ్చెదన్.

తరళజ్యోత్స్నల రాల్చి జాతిలి, అత్రాత్రేణివోతా మనో
హరతారాచయమ్మ తానయ నుండారక శరత్కాల శ
ర్వయ లేతరగ జాతి మోహకళంక రాణించు నాజీవ
స్మరణావంధము గొంత జోల్చి విభలాశన్ మగ్నమై యేడ్చెదన్.

ఎరకలు మోడ్చి గూళ్ళు విడి యేగక పక్షులు కల్లడిల్ల దు
ర్భరతర శైత్యబాధకు బ్రభాతము లేలు, నమస్తలోకమున్
కరము వడంకిపోవి హిమకారము గాంతి భవిష్యదర్శముతో
స్మరణ మొనర్చి దుస్సహనహిదము నొంది వడంకి యేడ్చెదన్.

ధరణిగా రాలినకుష్మపత్రవిరతిన్ తార్కారు గావించు తె
మైరలన్ కైరివాసరోదయముగా, మిథ్యావచంచలు న
శ్వర మీకొంక్షు ని రాలిపోయెడు సమస్త బన్ధతత్త్వంబె యా
తరివీధిగా గలగింప నెందులకొ నుకాపించి నే నేద్యదన్.

గాఢ యత్నము

ఒక్క చినుకున కాపించి యుత్తి మెల్ల
ప్రతినినగ మిచ్చు గురుమారులు నన్ని
ఎంతకొలము గాఢనిరీక్ష చేసె
జతన తరి చూచి వానకొయిల యొకండు !

నవ్యతావద్యములు చిన్న ననలు కొంచి
మధుర మధుసూన కొంక్షుమై మరచిపోయి
హృద కళింకపాగులు గుచ్చుకొనగ
జతన మొనరించు భ్రమర మేగతి కృశించె.

ప్రజల గ్రహ్మకపంబు వైచిగ లేదె
వానదెబ్బలు సోక సోర్వంగ లేదె
లేత మొక్కల పొలము పండించుకొరకు
కర్షకుం దెంత లెంతలు గాని జొందె.

భూరిపర్వంబు బునకొట్టు పొదలయండు
మాడ్డు లాలికెడు కేవంగి మొగ్గ చూచి
అందుకొను పంథతో నొకయధ్వగుండు
జాస్తరులు సాచె తెంతటిహాని కొద్ది !

శ్రీ గణపతి తాస్త్రి

వాసంత స్మృతులు

ఇష్టధుర వసంతపరిమళ మ్మలమి నతెమ్మెరలో,
జమ్మని తీయనితలపుం దుమ్మెద లేద రేగ నొహా!

భారతారణిదయ మంచార కుసుమ వర్షములో,
దూరగాతమీ తరంగ వారి మృదంగధ్వనిలో,
అరుచిరప్రథమ మధు కుమార పికకుహారులిలో,
ఏ ఋషి నరు లుపనిదగోంకారమహాశ్రుతి వినిలో!

కోరకతనుకీతల సహకారభృంగ యుక్తిలో,
ధీరరాజ్ఞరేంద్ర సౌధపారావత గళధతిలో,
పారిజాతవాసిత వరసారీముఖ మధురుచిలో
విరపికవతంసు లాంధ్రభారతామృతము గ్రాలిలో!

శ్రీరమణీయాంధ్ర రమాభూరి మధుమహమ్మలలో,
వీరరెడ్డినృపతి నావిహార వారిపూరములో,
వారిసుందరీ వదనము లార తిడిన సంజెలలో,
ఏ రెలుపూవుల గోదావరి జెలుగు కల గనెనో!

దూరదూర భావికాల పూరగభీర శ్రుతిలో,
తారాహారాంచిత సంధ్యాపీఠ గోదావరిలో,
వారి విహారోత్సుక సరసారీగళ వాసితములే,
మారుమ్రోయు మందబలా రవకలలమ్ములై!

ఇష్టధుర వసంత కలకల మ్మలమి నతెమ్మెరలో,
జమ్మని తీయనితలపుం దుమ్మెద లేద రేగ నొహా!

ఆంధ్ర గీతిక

జయము ! జయ మ్మాంధ్ర జగజ్జననీ ! పను గన్నతల్లి !
జయ ! జయ హే ! ద్వీపాంతర వత్సలత కీర్తిల్లి !

నీపురాపథం దలంచి, నీవదముల మాకు లుంచి,
పూజించెద మెదల మేము తేజోమయ విగ్రహమ్ము !
తరళకృష్ణవేణీ గోదావరీ హృదయహార !
చరణోత్పల సాగరవణి కరిణోజ్జ్వల మణితార !...జయము...

సింహాంధ్ర మ్రోకగళముగ, నీమన జయచంద్రముగ,
స్థాపించెద మనుజునమ్ము, మాపూర్వ ప్రాధవమ్ము !
వీరరెడ్డివృషతి మనోహరి శుభాత్మవతోరణ !
భారతకవితాదుణ మందార మాలికాధరణ !...జయము...

దిగ్విగంత జలనిధులన్, దిగ్దంత శ్రవణములన్,
భో రను గా కాంధ్రయశోభేరిగంధీర ఘోష !
కాశికాంధ్ర రాణ్మహేంద్ర జనపతి పూజితచరణ !
సార్వభౌమ కృష్ణరాయ జయనీర జతకదన !...జయము...

ఆమృతత్వ సిద్ధి

మీమధురహాసశోదయామృతమున
దోచె నానందఃస్పృతాత్మునకు నాకు
నేమహారాజ రాజాధిరాజ్యహర్ష
స్నేహమమకుట మణిప్రభాదామము సరి !
చిరచిరం తనయుగపరంపరల నుండి,
యే ఆమృతభామములు తపియించెనో గద !

నన్ను సృజించుకొనె మహానందమూర్తి !
భవన మిది దేవి ! భవ్యతాభూషిత మిది !

ఈమహానంద సుముహూర్త మేక ననుడు !
మీస్మరణ సాగరామృతోర్మికల నెన్న
దేని, బిందుత్వమేని, వహించుకొంక్ష
మరణమేని శుభస్వయంవరణ మిపుడు !

కరగునీడల ప్రేమ

కరగునీడల ప్రేమ ! మరల దిక్ ప్రయితమా !
మరచిపోదువు నుమ్ము ! మరువ కొకవరి రమ్ము !
కికొదయపువేళ, విధిలవకుళమే రాతి !
వాసంతరథనినద మోసక్తియ ! నిదుర యెద !
నడి లేనియడుగు సన్నిధి యేదో మేల్కొలిపె !
ఎడదవలపుండలువు తడవనటులేవీలువు !
శివార తోరణమే ! పోహళించు మనమ్ము !
ఆహరించితి బదుక ! విహాయి మరి సఖి !
మరల దిక్ ప్రయితమా ! కరగునీడల ప్రేమ !
మరచిపోదువు నుమ్ము ! మరువ కొకవరి రమ్ము !

శ్రీ కలవనీడు శ్రీనివాసాచార్యులు

మధుర గానము

నీరవమై ప్రకాంతరజనీపతి శీతసుధావ్రచందిరికా
సారముఖంబునన్ వరవశం బయి లుప్త సమప్త సృష్టి సం
చార మనోహరం బగు నికాసమయం బది; ముచ్చి పేలికతో
దూరమున న్గతానుగతితో బడి నేరె నభిష్టలంబునన్.

లలితపు నీలివన్నెల సలాహకసౌధమునందు కేవల
స్వయం నెల చిండిపోసిన యెడయారపు నుగ్గుల కలకం తారకా
వలులు మినుక్కి-మినుక్కి మని వచ్చుచు పోయిడి కాంతులం దృగం
చల మభగంబు లయ్యె నిమిషస్థిరజీవనసారసంపదకా.

చనపు ల్నాగిన పుష్పదంపతుల స్వచ్ఛప్రేమచందాన, జీ
వనసారస్వ ముధామయాంతరవరీవాహంబులం బోలి, పా
వనదీక్షాంతభవప్రకాంతగతసత్వమూర్తి యన్నట్లు మే
దినిపై వెల్లవ కట్టె చంద్రికలు పీఠిక వ్యోమభూమిమృతికా.

మూకనుమృత్తిలో మునిగిపోయిన నా వ్యాదయంపుపీఠిక
సోక మృదుస్వరభంగముచోడితరాగభంబు లెరుచి
శ్యాకృతిమగ్ధగానసరసమృతు లెవో వింగవచ్చె నా
చీకటివన్నెల ల్నుడుచు జీర్ణ యభివృద్ధి నిచ్చులంపగకా.

భారతయుద్ధమందు భగవంతుడు పార్థ నయగ్రహింపగా
గోరి వచించినట్టి హితవోమలగీతల యార్థప్రస్థితం
జేరల సాచు నామధుర చింతనగానను నావిభావం
జారిన యేయెడలం యువకవీతి నాలపనం బొనర్చెనో!

ఆమధురపురీసవిధమందున వచ్చికవీళ్ల వల్లవీ
భామలతో జగద్గురుడు పాడిన పిల్లనగోవిందబల
నేమి, చిరంజీవస్మృతి వహించిన యావిషవాధిదేవతల్
ప్రేమమయిక నికారతప్రలీలల నీగతి పాడుకొందురా!

పత్వాత్తాపము

తెలియక యెన్నియేడ్లకొలదిన్ దృఢపవ్వల కిల్పివక్రియా
కలికుడ నైతిన్; ఇరులకంపల బూచిన నల్లపూలరే
కుల శిఖిల్ ప్రియామనకు న్నకరించెను దండధారులన్
గలిగిన యామిసేప్రకృతి కన్యక తారల దీపకొంతులన్.

మున్నొకసారి నా నడచిపోయిన దృప్తవధంబు జూచు కొ
మ్మన్నది యేయెలుంగొ? మతి నాచిన తీవ్ర విషదశిల బు
త్పన్నములై దిహించినయెడ న్గనిపించు నె! కొండగుట్టలె
న్నన్నిటిలో తరించితి మహిన్ ప్రతిపద్ధకదధ్వచారిన్!
పెరుగకముందె పండుయిన పిండెవిధంబున జీవనప్రభా
త రుదులు దోచి తోడక నితాంతప్రదండత నాక్రమించి యె
వ్వరికి నపార్థ మైన యెలబ్రాముమహిమ లడంగిపోయె నీ!
వృరపరితాప వహ్నికణ శుక్లతనూ మువేషణంబులై.

గారికి నల్లలాడు లతికం గను ముచ్చట బోవనోవ; ఇ
ల్లాలి వనిత్రమానస విలాసరుదుల్ దవిజూడ నైతి, నే
కాలమునందు వేసగతకర్మల వానననైన జూడ; చి
త్తాలయమందు నీశ్వరవదార్పణ చింతన నేయ నెప్పడున్.
మాలిమి గన్న తండ్రి యరమానభరంబున కోడి యేమె పి
త్రాలయమందు నెంచెననుభాశుకణ అవి తారకంబులై
జేరె నభయమనం దడ దివేయునె నాకలుషాంధకారకం
కాలములకు నుభానుగత కాంతికరంభితహనరేఖలో?

చీటికి మాటికిన్ వెతల జిమ్మి గతంబును జ్ఞప్తి దెమ్మ చి
త్తాటవి యివిభాసరి, దయాస్ఫృతికూన్యము! పాడుకొందు నే

చోటనా పొద్దు కేళల విశుద్ధమనోహర నృప్తిరూపముల్
పాటిత నర్వపావచయ పరివదముల నోలొకడున్.

చెదరిపోయిన ఛావిమక్కులందు
నిండియుండిన చేదులు; గడు మరల
దడవుకొన నేల వానిని? తక్కి-యొక్క
జీవితంబును సుధవృషి జేసికొందు.

శ్రీ పాటిబండ మాధవ తర్క

మ థు వృ త

ఓకవిరాజమిత్ర, నిలు మోయి విమేషము నీయొగవున్
త్వాలలో గుమరి లేడు వానిరుచేదయొండదవైన, శు
మ్రాకృతిపైన జిల్కెదవు గ్లానవతంసకెక్కడమాత మా
ధ్వీకధునీనికాక భవదీయమనోహరగానవాహినుల్ !

హస్తతరమ్ము జీవము, రహస్త్రవ దీర్ఘతరమ్ము నైన ఈ
నల్వర మైనజీవితమునన్ ఈణ మొక్కయుగమ్ము గాగ, స
త్తస్వరమాతృకాయిత భవస్మృదుగానసుధాప్రవాహ స
ర్వస్వము నారగింతు ప్రబలత్వర వేగెద నీకునై ప్రియా!

నీయెడ రక్తరాలను, పునీతను నేను పతివ్రతకా జామీ!
నాయెడ నిట్టివైరఘ్న గొనం దగ దోహృతయప్రభూ! నును
శ్రీ యెడ నావ రించి భ్రమరించెదవో, మధువిగ్ధమూర్తి! ఆ
నీయెడలోన న న్నొదుగని మొక్కుకయ్యిత, తరించిపోయెదన్.

హ యని చెప్పవో నిను వినామరిలేని పాపదాసి. న
 న్న యిటు లేడిపింతువు దయాకుహాదయ! చల్ల నైనకై
 దోయి నీగిడ్చి యావిగహమఖిఖిగా పరివగ్గ జేహమున్
 తీయనికొగిట బొదివి నీ కయిపోగద వోమనోరా!

నిగనిగలాడు నీతిములనిగులు జగులు నీతి నీగకు
 ద్విశముక్తింక చాచెడుమహోత్సవము కొలరుడంచి నాథ, ఈ
 మొగికులు గ్రమ్ముకొన్న యహమన్ సుధురింతువు గాని, యాక్షభో
 గగవతథాంచలమ్ములు విహసిం చేతువుగాని రాగిదో!

రక్కతు రక్క నుత్తి విహరింతము కారుమొయిల్లతోటి సాం
 పెక్కినయూవియత్తటను లెక్కి మనకపిని, రాగదోయి నా
 చక్కికి, ఈరహోమయత్పాశరధిన్ తరియింబజేసి నీ
 యత్కన జేస్తుని మొగింబుదులలోము విప్పురించెదన్.

మ థ్య ము

నతవికచారవింద సుమవస్సమసుంగర వైవయీశరీ
 రవిలననమ్ము లెంత మధురమ్ములా! మామకహృస్సద్గుణతం
 బవధి నివాశృతప్రమదమై, యవకాన భాన్యధూళికా
 సఫరును లానుపాంపై పెంచుచక బయిపాటుని వేగిరించెడుక!

కరికర నూరబడ్డయవి గావలె నీపిరియిల్లుకాలు నా
 కొరకయి! తుంటవింట గుదిగూర్చి తెగంబడి యేయు నీరతి
 శ్వరుడు మనోహరీ! మొకలవమ్మును కన్తి వడంగబోసు; జ
 ర్జితవత్సర్వినిస్సుతనిరతర రక్షనమండ నయ్యునున్!

జలజల రాలునీరుధిరైవలినీ పువదంకురమ్మలన్
జెలియ! భర్తవాంబుజముజెంగట నొక్కడయేసి రాల్చగా
గలిగినవారు; నాపడినకష్టము సార్థక మైనయట్లు నే
తలచెద వింతకాలమును తాళినయర్థము లభి మౌటకక!

అయ్యతమగా ప్రపంచు నన్యగావగ; లీవ్యతరక్త మైననా
మెయిల్చినువుం దొరంగి పుడమిన్ బడిపోవగనున్న దోవి! ఓ
ప్రియపతి, నీమృతాశయుగలీమృదువామయి సాచి భంశసం
శయహతమున్ రహస్యప్రాయచాలిత మీరినువున్ గ్రహింపనే!

అనువులమిదియాస వెనుకాడుచునున్నది; తేనె లూరుకు
కునుమము చింతగా వగలుగొన్నవి నాపయి విక్రమించె; ప్రే
యనీ! నను జేర్చుకొమ్ము బిగియారు! వుంగిట; నాకు నీదుని
శ్వసనపరీమళ మ్మనుభవ మ్మగుళన్ దురియూర్పుకేనియొక!

నను వధియింప కోయిమదనా! తెగనేతువుగాక! ఈచిరం
తనమధురార్ద్ర మౌతనువునక గొనయూపిరి యుండునంతరు
స్కను తెగనేయు; మప్పుడయినక బడ వేయుము నన్ను నాప్రియం
గనకవుగింట; పుత్రు తుదికాలము నాప్రియరాలికొగిటన్ !

ఆ వా హ న ము

చెదరినరత్నఖండికలచేత పరశ్వకథా విభిన్నః
ర్ణ దురధిగమ్యరూపశబలత్వ వికారితదర్శనమ్మ, మ
ర్విదితయధార్థ మిహృదయభిత్తిక చెక్కలు దుల్చి శోభన
ప్రదనవనీతసౌధపరిష్కామపుగా నొనరించి యుంచిరిన్.

తళుకుల నీనునిర్మలనుధాపరిధాతము లైవకుడ్యవీ
ధుల పురతఃస్థలన్ నీలచి తొంగలి రెప్పల నొత్తిగించి, కి

తలప్రణయాతిమోహన సుధాపరిషేషశృంగారాక్షర్య
క్రూర దిలకింపు మింత కనుగొందువు నీనుకుమారయావమున్!

ఎరుగుదు నేట రేపట గ్రమింతువు మద్భవనాంగణస్థలికా
దరదరవిందనుందరపదద్వయి కందునో యంచు ముందుగా
వరువులుగా నమర్చితిని పల్లవపేళల మైననాయెదన్
తెరవక సాగి రమ్మ! విలపించదు వీరలదు వాడిపోవదున్.

ఈవిమలప్రభాతమున, నీకృపణాత్మక సౌధవీధిన్
దేవతవోలె నీవు కనుజెంచెడువేళ, భవత్పదద్వయీ
సావనవికృతాంతములు వైదికఋక్కుల నాతిపించె శో
భానరణీయరక్తమున భాసిత ముద్ధములై యున్నవైషణ్.

అవిరళభాళభక్తి హృదయంగమసౌరభ మిద్ది దేవతా
భవనము, తత్ప్రసాదపరిపాలితచిత్రయితోడ కాంతివై
భవనభృతారితరంగమున వర్ధిలు మిచ్చట కోటివర్షముల్!
భవభయవిస్మృతిభ్రద మహాయోధిర్హణ మిద్ది నెచ్చెలీ!

వేడుకతోడుగా నడుగు వెట్టిని, మంచిద యింటి ముంగిటన్
జూడకపోతి వీళ్ళరునితో భవమూర్తి, ఊరకుంటి, నీ
నీడలనేని చూచుకొననేరకపోతిని, స్వచ్ఛమైనయీ
గోడవల్లున్ మషీనుచుజగుప్పులు నెసితి వార నెచ్చెలీ!

అంటిన ఈమషీమలిన మారకపూర్వమ తీసివైచి, నీ
వెంటల బొమ్మ; లేనియెడ వేగమ యీమలిసాంకసాళిపై
కంటికి నాళ్ళకున్ గడుసుఖప్రద మాభవదీయమూర్తివే
గంటులు, దేలి నెత్తురులు గారునటుల్ లిఖయింపు మింతటన్.

శ్రీ ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి

జీవిత కావ్యం

ఒకవరి దీనమానవుల నొత్తెడి దీనభావతీవరి బా
ధకు, దురదృష్టరాగ బహుభాషిత చిత్తవిమద 'గాధకున్
సకల జగము నంటిన యుగాంతికి స్థలవక్తకాంతిన్
తుకతుక వేగిపోవు నెద దుఃఖ మయ మృయి వల్కు నేదియో!

అమని జాజిపూవుల యొయారము నాపయి చైత్రమాస శు
భామృతచంద్రికా మధుర యామినులున్ కలకంఠగీతముల్
కోమలనీల నేత్రములలోని విలోలతమాల మాధుర్యల్
విమియు నిల్వనీవు రగిలించును నాయెద కొత్తపాటకై.

గతము, పవన రమానమాను కాగలకాలము కాంతిహీనమా
బ్రతుకున మోక్షమును నొక పాటయె కావన వేలుగీతమై
వెతల గరంగి లోలిములు పీచు మనోరథ దీప్యయాన సం
గతులు అత్తజీవితమే కావ్యము సద్భవయైక నేవ్యమున్.

ఆత్మకథ

క్షీరకంఠుల మొత్తని చిన్ని యెదల
లోన ననురాగ వేదనాజ్ఞాన ముగ
సుందరీ నిక్కలాపాంగ శోభలయన్-

బాల భానుని, పేకిరజాల చిరుత
వెచ్చదనముల కన్నులు విప్పి నెవ్వ
మృదుల సుమబాత సుస్మిగ్ధ వదనమందె—

బ్రదుకులో తెగమోసిన బడుపు దించి
నడువలేక నడువలేక బడలివచ్చు
మానవుల నాదరించెడి మననమందు—

చెదరు మునిమాపు పెల్లులో చేరవచ్చి
హృదయమున కొత్తుకొను కల్లి రెక్కలందు
పొరలి కనుమూయు చిన్నారిపులుగునందు
విశ్రమించిన కాంతిదేవీ! “నమామి.”

కరము హృస్మర్శనిశ్చేద కారణమ్ము
అజనంజన పరివర్తనానుభవము
రాచి రంపానతెట్టినదోసి యొప్పుడు
కాంతి దేవత మృదువద న్నిచ్చ లేక.

కర్నకుండయి కేదారఖండములనొ
పేదబానిసయై ప్రభు పాదములనొ
అడగి పడియుండబోక యీయెడద కేల
తరిమి బ్రదుకెల్ల కాల్చు సౌందర్యచింత

అనలు నా కి ప్రపంచమే అర్థ హీన
గూఢ మూఢ కావ్యమ్ముగా గోచరించు.
వివశునవృత్తుల కంటక వీక్షణములు
ప్రతి పరిచ్ఛేదమున అడ్డుపడును నాకు.

జ్యోతిర్గీతి

సవ్య జ్యోతిః, దివ్యజ్యోతిః!
తెలుగుము వెలుగుము విరాటు మెరుగక
మూఢ గాఢ విశ్వాసము కాల్చి
సౌఖ్య హృదయముల బలి గావించి

చీకటిల్లో జ్వాల కగిల్చి
వెలుగుము వెలుగుము విశ్వమంతటా!
కిరణ మెరుంగని నరకహృదులలో
చదువుకోన్న శిథిలాలయాలలో
పాతుకు పోయిన బండచీకటిని
జెడలి వెడలి వేటాడుము నేడే
నవ్యజ్యోతి, నివ్యజ్యోతి!

శ్రీ జనమంచి కామేశ్వర రావు

నే ను

సౌందర్య పరశిస్తే
చిరుతరగవాళలో చిరుమీనమట్టు లే
పల్లటిల్లెడ నోయి, పాట పాడెడ నూయి!
మధుకోభనుడ నేను చలనచంద్రిక శేను
నవ్వువెల్లువలపై మురియుముత్తెము వేను.
సామరభమ్మలే కలకపుట్టి లోయి!
నాఉజ్వలాంగమే మీజీవకళి కోయి!
నుదతిసౌదామనీ అశివవాసంతి నా
నాటొలికే నోయి, నాకూపులే నోయి!
లోకాన్ని వెలిగించు అదివ్యమణులన్ని
నాచేతలే నోయి, నాలోనికే నోయి!

కృష్ణ వేణీ

పర్యంకంబున కృష్ణవేణితో
చేయి తలాడగ శయనించిన నా
ప్రియసి జేరితి ప్రేమాత్ముకతన్.

వెదవుల భృశమ్ము మెరసేహాసము
ముద్ధవయస్వీసుమ మృదుహాసము
ముత్యపుముడియై నిర్వృతి నుండెన్.

దేహాశుష్టిపై దృష్టే లేదు
మన మూరకయే వేణి వసిండున్.

వేత్తద్వయ మొక భృంగ రాజమై
కుంతలాలమధుపానము చేయున్.

అనకం బగునాపాణిద్వయ మా
కృష్ణరర్ల మావేణిక నిమరుచు
శేఖబంధనము విదళించెన్.

వేణీబంధములోని పాణిద్వయము బట్టి
నిమర పోగేకమల వాల్చుచున్ నను జూచె
మందస్మితాస్య అస్మత్ ప్రేమరాజ్ఞి.

చిగురించినచిరునవ్వు మోహితో
జీరాదెడి శైలికపాశమితో
నామోము కప్పి లనమోము జేర్చె
ననురాగరక్ష నాశేషతుష్టి!

వి ల ?

ఇల్లు పెనకైచుకొని సంకెల మాగ్గుకొని
బ్రతుకుపంకిల మంత మైతూత పూసికొని
హేయ మీబతు కంచు విడ్డు తెందుల కోయి!

కాంతిధామం బిల్లు స్వర్ణతరీ యిల్లాలు
చిరుదీపికలు సుకుల్ పేరువార్కాధి మాత
సిండియండగ ఇల్లు నీది భాగ్యమ్మగా
లేదు లే దని యెంత వెలికినది యేడ్చెదవు?

సంసారమును కోసి సంతాపమును బొంది
భ్రమకటినటనల నేల విసము మేసెద వోయి!

శ్రీ వెనుమర్తి కామేశ్వర రావు

తోట మా లి

అలరియాలతి బుప్పించుకీలికటలిక
పువ్వులతలను పెరిచితి పూవుదోట
రండు! వివారింప నందనారావనీమ
తెండు! రసికతాహృదయాలనిండుదనము!

నీటు గుల్కెడునాపూవుదోటలోన
కోయబోకుడు లుబ్ధులై కోరకములు!
వికచసుమములవరిమళ మొకట గ్రోలి
తరలిపొండు ప్రకాంత మోవారివెంట!

ప్రకృతికాంతంకము జేరి బాధపడను
 దాదానను పొడుచును మాటలాడు నేనొ
 తొక్కపల్కులు ముద్దుముద్దుగ నెఱుంగు!
 గూడ రండు! గుహాచ్ఛరతోడ నెల్ల!
 నానల జిమ్మి నేలవై సదినపూల .
 కాలితో త్రొక్క-కుడు తోటమాలి చూచు.
 అతనిమృదువృద్ధయగ్గు గాయమ్మ నేసి
 మీర లేగుట న్యాయమ్ము మీకు తెలియు!
 క్రావణంబుదప్రేమనర్నాన పెరిగి
 కాళకయచెల్మితోడను బూతపెట్టి
 విమలవాసంతకాలాన వెల్లివిరిసి
 పూతల మీదుదర్శనమునకు జూచు!
 మాటలాడగ నేరవి మధురరూప
 యావనులు కళాజీవు లీవిధాన
 పూవులై వానవచ్చిన పుట్టెనయ్యె!
 కబళిత మనోజ్ఞ కాంతిపుంజము నొనగ!

పురావలోకనము

హిమవత్సర్యతపానువీధికల విన్నించె ప్రతిభాననుభా
 ప్రమదోత్సేకముతోడ మేఘములు రాపాడంగ నొండొంటితో
 కమనీయప్రతిభాగరియసి క్రొత్తకానందసంభాయియై
 మముబొంట్ల దరహృత్సరోజులపల్ల భాంతిక నొనాదిచెల్వో!
 అప్పుటపండి పాడినమహాత్ములనిర్మల కణానిధుంక
 వచ్చెను సాంఖ్యయోగ పథన త్తిభజిన్యపురాస్మృతుల కధతో

ఉచ్చరిత్రవచంద్రవనోజ్జ్వలకాంతి చరిత్రచేహంబన
ముచ్చటగొల్పు ప్రేమనః మోహనవంజులరాగధారగా!
లోకపుజీఃటిం జినుమ హాపము చాల్చినచేదమూలవి
ద్యాకలితప్రభానువాహితగీర్తుల సాహచర్యదీ
తైకలనకా అమేయభగసాగరితీకవల్లులై మురల్
వికత మురిడి యీరున మేలెన యాత్మికాదీక్షతోన.
వేదవ్యాపమునీందచంద్రుడు మహావిఖ్యాతదీక్షాని, యీ
కాథాగుండు వివేకుడుకా నకలసత్కాద్యాలకు వేడుమూ
లాధారం భగభారతంబు నొనగె న్నాద్యంతభర్తార్థముల్
గాథాలాపన జేసి ప్రాంతపురి లోకలోపలం జేయుచున్!
అమహనీయ పూతచరితాత్మ్య నొనంగిన దివ్యభావనా
స్తోమము నాటికాలమున నుండకబంధుర వాఙ్మయంబునై
పేరీమను చాటి దివ్యమున వెంచెను నూత్నకళామరీచికల్
కామితముల్ ఫలించి కలకౌశల శృద్ధిని బొందిరే చరిత్ర.
వారి జతేంద్రియత్వము చింతావంశ లోహితః జుగోపమై
కూరిమి బంచిపెట్టి మనుకోమల జీవితమార్గముల్ నదా
ధారుణి కిచ్చి యా పులధార్మికబుద్ధిని పెంపుజేసి ని
స్సారభవమ్ము లన్నిటికె సావధాన్ భృగోగ్రంథము చేసిరే!
దీపితవ్యాసశ్రోజముల ద్విభవచన్దుల బాదుకొల్పి మీ
రోపివంశంతమాత్రీ ముఖ మున్మీల బొందగ లెస్స గాదు, మే
ధాపతితుల్ సదావృతయైదైవము కిగ్గము గాదలంచి, యా
వ్యాపృత పూర్వకాస్త్రవని మాదృతి వేయరుగాదె శుభవిత్ !

మోర మేకాలమున కెదు రీద దలచు
నేటిజీవితవాంఛ వివేకులకును
అందమేమొ ప్రరాతిని మనెడి దెల్ల
శ్లోక్కి-వేయని జూచుదున్నది నేడు!

అనునయము

చీకటిగానలందు విరసిచిగ వెన్నలరేకవోలె నీ
కూకటివేణి మల్లియల సంఘముల సోగయింప ప్రేమ వి
చ్చోకవతి, నితాంత తమముక హసించుచునుండ నిప్పుడీ
చీకటిలోకమందు విరచించెనటే నువ్వహ్ను నాకునై!

వీణియ మీటినట్లు వినిపించె త్వదీగు మనోజ్ఞ కంతమున్
తేనియ బోలు గానముఁ జేల్చిన నీ మధురాధరము లో
కాన అనన్య లభ్య మట, కాంత! స్ఫురించెను నాయొకంద శే
దో నవకమ్మ ప్రేమమను తోయిబడనీ, విచిత్రరీతిగన్!

త్రోపగబోకు నావలపుతీవను ప్రేమడి బెంచుకొంటి, నా
లింపు వ్రాకొంతి విన్నపము లేను, నుదీయ హృదంతరము నా
లింపు తృతీయ మందీరము వీరవోలు నె యాభగమ్ము! క
లంవక గంధి, నీ హృదయకాలితి కీలిత మీతనూలతన్!

నీ చోక పూవువోలె హవత్తీలిననాడె స్ఫురించె లోన నా
జీవనకోధి నన్నమరసీయల నందఃవీనులందు నా
భావనధి గోచరింప హృదయమ్ము నొసంగి నువాననా మనో
జ్ఞాకృతులందు దేల్చి నుభయందున విందులు చిందు నందముల్.

కంపను జూచి నీరదము చాచిన చేతిని జూచి నేను నీ
పంపులు దేరు దేహమున నన్నెల చిన్నెల కన్ను కుట్టి నీ
చెంపను చెంప జేర్చి మరి చెప్పుగ నెంచిరినే. రహస్యముల్ -
'ఇంపును సొంపు నింపు హృదయోక్తరి, విశ్వము సత్వరమ్ముట!'

(శ్రీ దేశిరాజు కృష్ణ శర్మ నీడలు

౧

భాయాజీవిత సాక్ష్య దేహులము
సం దేహాస్మద ముదేహోజ్జ్వల
నిందాగర్భిత నీడమార్గమున
చల్లని రోజున సాగి చచ్చితిమి.

౨

చావు బతుకులకు సందె మెరుపులకు
చల్లని దృష్టికి మెత్తనిమాటకు
ఇల్లయి మెరసిన యిరుక్కు మేడలో
నాల్గుదిక్కులకు నవద్వారముల
ఎక్కడ చూచిన ఇరుక్కు క్రమ్మగా
దారి దొరికదని తల్లిదల్లితిమి.

౩

సుందిరిరూపము సుయచిర కాంతులు
నన్యాకర్షణ దివ్యోజ్జ్వలములు
స్వర్గ మార్గములు మానచాయులుగ
లోకాలోకపు జ్యోతిర్గతుల
మా భావోన్నత కీర్తులు నిఁవగ
మేమే సత్యము మేమే సర్వము.

౪

క్షణిక భాగ్యములు
భాయా సాఖ్యము

మద్బులదారిల మెరుపు మెరిపెనట

ఈహావీధిల పురుము లులిమెనట

భాయా జీవులు జారిపోయిరట.

తిఖర దీపము

(భృగుబండ జగన్నాథస్వామి తిఖరదీపము మనోహర సాయం సమయమున చల్లగాలిలో నిశ్చలధ్యానముద్రను అనుకరించినప్పుడు)

౦

శ్రీ జగన్నాథుని నీరివెల్లు తిఖరాన

వానంత దీపిగా శైభవం బిపుగా.

శైఖాళి వాగంత విద్యుత్తువృత్తిలో

లకాశలక్ష్మికి నీమంత్రకోధ.

సంధ్యా విరాగిణికి, సౌందర్యలక్ష్మికి

హరిద్రకుంకుమా హర్యంపుకోధ.

నీ తిఖర దీపాంజ్వల జ్వలంబులకా

రాగ విశ్రాంతి, శైఖల్యజ్యోతిగా

లత్యవిజ్యోతిగా అకంఠమూర్తిగా

బ్రహ్మాండగేహమ్ము పురిటివాకిటిగూట

తెలుగుతున్నది నేడు వేద విద్యోతి.

నా దివ్యభావాల తోరణపుదీప్తి

విదివిజకామనీ ప్రణయరాగ ప్రదీప్తి

వివీరవశంసు దశిత్వాదయాన

తెలుగు నీరాజనపు జ్యోతి.

ఏ మహాపూర్వ సాంప్రదాయంబుకొరకు
వెలిగి మాసిన మహాశయజ్ఞాలం.

యుగ యుగమ్ముల జీవయాత్రికుల కెపుడు
దారి చూపెడు మహిత తేజంబు గాగ
తెలిగిన దీపంబు వెలిగినట్లే యుండ,
నీ ఇళిర దీపాన నిశ్చల ద్యుతులలో
మానవ తేజంబు మాసిపోయిన దేమి?

౨

శీసామి, నాసామి, ఇహ్నాశ్శు నెలపుగా
ఈనాడు నావంక కను విప్పినా వయ్య!
జారిపోయిన వయసు బేతవోయిన మనసు
కరగిపోయిన ప్రీతి, వట్టు తప్పిన నీతి,
నిలిపి తెలిగించిన నిర్మలజ్యోతి.
సఖిత ప్రేమలో సంతోషదీప్తి
విజ్ఞాన మార్గాన వినయ విశ్రాంతి
కైకల్య ప్రకృతికి కాంక్షామనోహరి
మంగళారతు లెక్తకుండు ముత్తయిదువుల
ఇళిర దీపపునీడ చిగురించునట్లుగా
నా హృదయ వీధిలో నవ నవానందంబు
నాట్య మాడే నివుడు!

సంధ్యా రాగిణి

హృదయకొప్పులో సుమవరాగము నిర్మమనోజ్ఞ సుస్థిర
కిలలితంబు, నీవలపుసింధువులో చిరుగాలికెప్పుడై

తలెడుమోహనాకృతికి తీరనిదాహవిముక్తి నేడు, సం
ధ్యాకలితాంగి, నాకోరకు దార్పకుమి విడదాదుకొమ్ముడిగా.

నీతెలిచక్క-లంటినవిసీతికి లేతగులావిరంగుకొంగు
లూత ప్రపంచభూషకును మూకర దిద్దెను లేతలేతజీ
మూతము లెల్ల పైకొరగి మూగను నీయొడియందు, ముగ్ధవై
పాతరలాడు వివ్రణయభావమునకా వరిపూత పైతివో—

చీకటిదోనెలో ప్రణయజీవవిముగ్ధులు ద్యోధునీపువ్వు
నేకము జాలుగట్టిన గ్రసించిన సంస్కృతిసాగరంబులో
మేకొని మెల్లమెల్లగ గమించెడిలేద, మనోజ్ఞతైళి
కిరకత కొప్పవెట్టుకుమ, చేర్చకు నల్లనిపైటనాటులన్—

అదరమాబ్ధిలో ఒకరహస్యకుభాపరివృత్త మేదో, సం
ధ్యాకరమావధిక పరిణతాకృతి పూచెను, ఆమనోజ్ఞర
ఖా చిరభాగ్యములో కలల గాంచి తపించెడుమానవాకిన్
దాచక సంచిపెట్టు మొకనాడును తీరనిజీవితాశలక—

ఈతెరచాటు మాగ్ధ్యవలయీకృతమై మరపించువాసనలో
పో తపించుటకా మనుమమోహినిసగ్గులవోలె, లెమ్ము సం
ధ్యాతరుజీవజీ, ప్రణయతల్పమునుండి, మనోజ్ఞవాసనా
ప్రీతిని నీలనీరదఃరీయులు కూడిరి పల్కరింపగక—

చాలవికాల మొగగనెత్తెనినీతటియందు నైకత
కిరలనీతమ్మలో పరియజిమ్మెద జేవో విమోహదృష్టి లో
భావవీతమ్ములకా మరయు చాసెద జేవో ప్రపంచదోషని
దూలన కాశ్యనంతతులు మోహనరాగవిశుద్ధగీతికల్—

పొరలుపొరల్ మొయి ల్లగనభూమిని జారుచునుండె జీవిత
నీరత నహించకే కరుగుతీవ్రవిమోహితులట్లు—నీదుసుం
ధి

దర-అరక్షంతనంబు విడవాడి ప్రకాంతతనకే శ్రేయసం
భరితము పుణ్యభావము ప్రవాసులకై వినిపింపు మోహికా—
పరువిడిపోవు ఈవవవభావుకమూర్తి అనేకదేశముల్
లిరుగుచు వచ్చి నీకడ పఠించును బోకములొని ప్రేమచు
పరణమునకా విరాగులగు సాధులపుణ్యచరిత్రలన్ మహా
చరిణి నందుజీవితము భావ్యతి ఒక్కతే రీతి తెల్పెనా—

శ్రీ నాగరాజామాత్యుడు

ఉ త్రేక్ష

అకవ మృంటుకొన్న దదే కవోష్ఠ
రక్తిరాగరంజితనికారంభ శేఖ
పానకార్చులతోరణవంస్తు లగుడు
సామిదగ్గవయోధరజయము వారు;
అలముకొన నేలకై వాలి యార్చి చిచ్చు
బిర్రాజార్చ్యమృదువీచికాధరముల
నీలిమెయి నంగి నింగి చుంఠిందు కడల!
నాయెడద నడగు విరహవాపలన గాలి
గాల బ్రదు కెన్నడో స్వప్నకథనిధాన
లిథిలమై మృగి భస్మావశిష్ట మయ్యె,
నారృరానెవ్వ రిపు డయో, అగగలనె,
ఇమ్మహావహ్ని మాడ నన్నే చొరంగి?
ప్రత్యహాకృత్యనిత్యజ్వరవ్రతప్ర-
కష్టతీవికి సత్వరా గామితక ని-

కామధరసౌప్తికాజ్ఞాతసౌఖ్య ముల్లు
 పరిశయభీభత్సపరవరమప్రకాంతి,
 పారలు నాలోన నూత్నప్రభూతకాంతి!
 పిల సాగరరాజా వినీలహృదయ
 మింత యుష్పాంగ ముదమున నెగసి వడునొః
 సడలని నిరాశ మూల్గు నిశ్వాసములకె
 యింత కళవళ నుయ్యోదా నెద్దియేని
 యండియుండడు కద యాప్సితార్థసిద్ధి!

సీతాకోక చిలుక

నిలువజేమి, నీతాకోక చిలుక? నీ త-
 గుకు బెగుకు రెక్కలలసి యార్పకయె యేమి
 వేదకికొంచునె, వసిడికొవ్వెరుల చాల్చు
 కారదోదయకా సారతీరభూమి?
 ఎంత నుకుమారి వోసి, హాయి మనిపించు
 వైరుపయ్యెరతెరులపై పయనములను
 జెసి ఘోరై యిటు దయనేయు దేని
 పూపుజవరాండ్ర మృదుప్యక్షములనె కాని
 పూని యలనగా దలిరుగా లూడవు కద!
 నీవు పూవులతావులతోన బోవ
 నీర్నయ్య పెలుచని యెలుగున నేమి నలుగు
 గండుతుమ్మెద పొగరున, కాని దిని
 కాన్తి యగును—కారాప్రాప్తి రస్తు! విరహ
 మునకు చుకుళించు నేళ గాల్చిసి యి బెటు

ఉద్దుగుడిచెడు గాక నీలోత్పలమున!
 ఎవరు కీటక మని యీనడించు వారు
 నిన్ను? — నీవు పృథ్విదవశాన హరి
 నేలపైబడ్డ వేల్పుకన్యాయు గాని?
 చెన్నునే నీ జిలుగు రెక్కలపైఁబడి
 రంగురంగుల సంతకాతి రంగునల్లి
 కలను దిద్ది శృంగారించి కనలే పెట్టి
 కానినీమణి ప్రణయశేఖలకు బదులు!
 కాక యవి నిత్యసహవాస కలిగనుము వ
 రాగ రంజిత కించిదార్ద్రమ్ము అగునె?
 మొదటి యవతారమున నీవు మునగ చెట్టు
 పైనుకొమ్మకముసలు గొంగళిపురుగుయి
 చెంత బ్రాహ్మణ బూచి బూచి యని రోసి
 కినుకతో ద్రోసి నరు లేనిగించుకొనిరి :
 అంత యవమానము సహించ నలవి కాక
 మట్టిగూడొందు కుట్టును గట్టి మోసి
 వై, నిరావారవై ఘోరవైన తపము
 నలిపినాడు బ్రహ్మ సాక్షాత్కరింప!
 చిలువలేను పొగిగూస మూడ్చిన విధాన,
 వాని వరమున జేదీప్యమానరుచిర
 కమ్ర సుందరకోనులగాత్రి కగును
 చేసికొని దీక్ష కాలవిచ్ఛేదకమ్ము
 నన్ను గృహనీయ వేంచేసినావు నేను!
 చెప్పరమ్మ, నీతాకోకచిలుక! యేమి
 నుంత్రిమున నింత లాభణ్యమయి వయ్యిది?

తెల్పదవ యేని యిక నా పృతిజ్ఞ వినుము :
 లోకమందు గురూవమ్మ రూపు మాపి
 చూచుమండగ నర్వాంగసుందరముగ
 నమరజేతు, ముహూర్తమాత్రమన దీని !

శ్రీ జంధ్యాల పాపయ్య తాస్త్రి

ప్రా భా తి

రేగినముంగురుల్ నుడుట ప్రేమసుధామధురైకభావముల్
 పొగిగులు వోయగా నిద్రవోపుదయామయి! నాయెడందల
 అగక పొంగు స్వాస్థికరహస్యము తెవ్వియ్యె నీదుగుండెతో
 దాడుమూతలాడ సరదాపడుచున్నవి కన్ను లెత్తుమా!
 ఈగిజిగాగిగూడువలెనే మలయానిలరాగజోలలో
 ముగుచునుండె నాతలపు లూరక; నీకబిరీధరమ్ములో
 మాగినకేతకీనుమనమంచిత సౌరభవీచి వై పయిక
 మూగి స్పృశించి నాహృదయమున్ కదలించుదుమండ ప్రియనీ!
 రాగము నందుకొన్నది తరంగిణి; బాలమరీచిమాలికా
 స్వాగత మిచ్చె పద్మిని హసన్ముఖయై; మనదొడ్డిలోని పు
 న్నాగము కన్నవోసె నుడువస్సులు; కోవెలలో విపంచికల్
 త్రాగెను; లెమ్ము పోదము ప్రమాదముతో మనమాత్మతూటకున్.

అద్వైత మూర్తి

చూచెద వేలనో పగిలునుందరి! కాటుకకళ్ళలోని ఆ
 లోదన లేమియో నావిణలోకన! నీచిగునత్వంలోని ను

కోచము లెందుకో కనుచుకోమని! నీమధురాధరమ్ములో
దాచుకొనంగ నేటికి నుధామయనూత్తి కళావిలాసిని!

భావోన్మాదమునందు కొత్తనలభుంబుంబళ్ళలో కోరికల్
తీవల్ సాగెను పూలు పూచెను, రసార్ద్రోభూతచేతమ్ముతో
నీచే నేనుగ నేనె నీవుగ లభాగి! యేమైపోద మీ
ప్రాప్తవృత్తిదపంక్తికింద పులకింపక పూర్వపుణ్యవకుల్.

మనదాంపత్యము నత్యమా పరణయరామాజ్యమ్ములో లోతులనీ
గనియెక; సాగెను భాగ్యనాక కవితా శాలినిలో; నవ్యజీ
వనభృంబావన దివ్యసేమ విజృంభింపన్ రమ్మ! నే కొల్లగొం
దును నీకోవలపాపాబుధములందుకొ కోటి స్వస్థమ్ములన్!

ఉత్తిష్ట

[యశోధరాదేవితో ఆతఃపురాల్లో ఆనందదోలికలా
తూగగౌతమనీతో ఆంతర్వాణి]

చిన్ని కుమారు చిర్నగవుచెక్కిలిలో పులకించు రాజిక్కి
గన్నులనీడలన్ సుఖముగా నునుదొలలి తన్మయిండ్రై
ఉన్నతభర్తృపౌధముల నూగెడురాజులచిన్నవాడ! నీ
కన్నులు విప్పి నల్ దెనలు గన్గొనరా! యిక నిద్ర చాలురా!

నిదురన్ భంగము చేసినా ననుచు గానీ, కూర్చి చేతరిప
య్యెద బాంధవ్యము బావుచుంటి నని కానీ, కిన్న కైకోట; నీ
హృదయమ్మున్ హృదయేశ్వరీహృదయమందే కాదు సుప్రసాద
హృదయాబ్జమ్ముల మేలుకొల్ప ఉదయకిలో ప్రపంచంకరా!

శ్రేయసిశ్రేయలోన కనిపించెడి తీరునివ్వర్ల మొక్కజే
 క్యయము గాదు మీకు లభిదీనులు వ్వానశశుల్ దరిద్రునా
 రాయణు లేదునుండిరి, నదశువునుం గనుచువంగ బొమ్ము—నీ
 శ్రేయసితోడ నీ గట లభించును కోట్లకొలదివ్వర్లముల్.

బుద్ధుడనై నుభువుల వ్రుద్ధుల జేయుము కాంతిసత్కథ
 స్వార్థరక్షార్థమై బ్రతుకు నొగ్గుము మానవసంఘసేవయే
 సిద్ధి తోర, వశ్యులత చించెడిప్రేమధావనంతులన్
 శుద్ధ మొనర్చు మజ్జిలయశోధర, శర్వరితప్రపంచమున్!

లే మ్మిక మేలుకొమ్ము! కదలింపును కాంతిరథమ్ము కాంతిమా
 ర్గమ్మున, కాంతిపుంజులు లభించులై నవజీవనప్రభా
 తమ్ములు నింప, సర్వసమతా నుమకోనులనూనవాంతరం
 గమ్ముల ప్రేమనూత్రులన గట్టుము మంగళతోరణమ్ములకా.

గుటగు లాడ ప్రాణములు గొమ్మకలో చనికన్నుగొల్కులన్
 బొటబొట రాల బాష్పకణపుంజులు బోరున నేడ్చు నల్లదే
 కటికకపాయికెంపుచురకత్తి గనుంగొని గొర్రెపిల్ల; నం
 దిట గనియింపవే! దిగులు దీర్చబె, బుద్ధుల జగింపవే!

ఈమహా స్వర్గభండ మొనరింపుము భూరహాలాహమ్ము ది
 వ్యామృత మాచరింపుము జయోక్తు కుమార! శిరస్సునై నహిం
 సానుకుట్యుతుల్ దశదిశల్ వెలిగింప ప్రపంచ మెల్ల నీ
 శ్రీమదనైకవృష్టి గురిపింపుముగా! కరుణాకళాధరా!

ప్రబోధము

[కురుక్షేత్ర మహాసంగ్రామంలో నిర్వృణ్ణుడైపోయిన
భారతవీరుడు అర్జునునితో శ్రీకృష్ణుడు]

అల వారాణసి కారవోజ్వలీతి లాక్షాగర యాక్షాయా
జ్వలన జ్వాలిక లీనిమేషయనన్ చల్లారలేచే నుహా
జ్వలగండీవము సజ్జమై శరములకొని పంపినలేదె ఈ
వల నీ కక్కడ దాపురించివది? సంతతిని నె సర్వాంగముల్.
అంగేశుం గని భీతి నందితివా? దోరాచాక్రమింపియే
కంగా రెత్తెనా? ధార్తరాష్ట్రకలమే కంపము కల్గించెనా!
గంగానందను గాంచి సందలనమున్ గన్నావా? సంగ్రామమే
సింగర మృగు రాచపుట్టువున కిన్నీ! యింత జైకబ్బమా!
రారా జెవ్వడు రాజ్య మేలగ? అపారస్ఫారవోస్సార మే
పారక రాజుల నాజులన్ గెలిచి నా దాసేప కిరొవల
జ్మారాజ్యమును పొందుగాజు తెలియంపన, నేడిటుల్ కొల్లునిం,
గారమై కడువంగ జుట్టిరి దొరల్ గాంధారి గర్భమునన్!
త్రాటం గట్టిరి, నీట నెట్టిరి, విషాక్త మృన్నముం బెట్టి రే
చేటున్ వాటింతునికొ కట్టవడి కాశీయాత్ర కలపించి, ర
చోటం కొంపకు నివ్వజెట్టి, రడపుల్ చుట్టించి, రా నాభికా
పాటుల్ గూర్చిరి, భాగమీయ మనిరబ్బా! యెంత పౌభ్రాత్రమా!
అని యొక వీరభారత కలాంగన కటికవోష్ట బాష్పము బి
దువులు భరిల్గినై నురియు దుర్భర మన్ననా దుర్దినము ల
య్యవి పదిమందిలో నొక మహానతి వైట జెరంగ పట్టి భ
ద్గుత్త దిగదాగి రక్కసిప్రభుత్వము లాగిన మద్దువూర్తముల్.

అది పాంచాలి పటాంచలావహాణమ్మ కాదు, తత్ కారణం
త్య దినపేరిత పటాంచలావహాణమేయా నూటికి న్నూరు పా
ల్లది వేణీగ్రహణ మ్మటే విటనృత్య నృత్యకౌంతా భయ
పరిద పాణిగ్రహణమ్మగాక, భవితవ్య మ్మొంత దుర్లంభ్యమా.
శుద్ధాంతమ్మను రచ్చ కీడ్చిన నికృష్టలో నవ్వమై పోవుటే
సిద్ధాంతమ్మ భసంజయా! విజయశక్తికాంతి సంకాంతమై
యద్ధాంతమ్మన విగళారతము విశ్వోత్కృష్టమౌ చాలు నీ
రాద్ధాంతమ్మలు కాద్యసిద్ధికయి లేరా! వారి సారింపరా!
— విజయశ్రీ కావ్యమునుండి —

శ్రీ కృత్తివాస తీర్థులు

తప్పినాను తోవ స్వామి! తత్తర వడి పోతి నోయి!
అందరాని నీ నోవమె అశ్రులు చాల్చితి నాథా!
మిణుగురు దీపము నే గొని మిణుకు మిణుకు తారల గని
తిరిగితి నీకై శిలో, తూలిపోతి ప్రాణనాథ!
మది వ్రదిలి పోయినది వ్యభల బ్రతు కెందులకు
నిను పొందగాలేక నిలుచలే దీ దాసి!

పులకించె జగ మెల్ల విరిసినవిదిక లెల్ల
రసమయ మ్మై మనసు రాజించి విడిసించె.
మధువు లాలికించెనే నలపు గురిపించెనే
గుమసాయకము బూని హృదయమును జీల్చెనే.

తెందు మీహృదయలు తెందు తాపత్యామ్మ
 చాచుచుండగ జగతి సామృద్ధిలి సోకంగ.
 అందమల జిందు మళరందముల చెల్లువల
 విందు లిను పుష్పములు శంకృతం తెంతో.
 డేందము లమందరన ముడుకొని యూగెన్
 అందముల మీరి చెలువొందు నిరులందున్
 మందగతి పీచు మణయానిలము లోహా!

—మేనక నాటిక—

గోపికా గీతలు

కారా! తరుణీ మానసమోరా!
 ఈరా గానలమాలాకీలల
 ఏలాగున భరియింతుమరా!
 తాపత్యానలహేతిసంహతుల
 వగ్ధం బైతిని శలభమునై.
 కొడ త్యామ్మత సంతేదనమున
 కరుణింపుము నా కిధిల జీవనము!
 ఎడ నీరాజన మెత్తనీయరా
 సాదలే విరిజామరలు వేయగా!
 తాప భారమున తాళజాలరా
 అపజాలరా అర్తజీవనము!
 మధురాలింగన నిర్వృత్తిలో
 మా జీవనమునే తెల్పుమురా!

ఏ చాది పోయినే ? ఏ దెనుల పోయినే ?

శ్రీకృష్ణ మేఘమ్మ చివ్విలాసమ్మగా

శిల్ప వ్యావహారిక నీలని లాడే !

తాపమ్మ తీరిదే తల్ల జీవని చాత

కొంబుకము రాదే !

నీలాని వత్తమ్మ నేను కన్నడ దయ్యె !

అకలే మోడలై అకాంక్షతోనుండి

నిగి నూచునె వాధు నీలాని చూపుతకు !

నీలిమబ్బులు కొంచి వానకా గవి యెంచి

అకలే పురివిప్ప అడనే ఎడలెల్ల !

— రాగరిలా నాటిక

వసంతయామిని ! రాకే రాకే

వసంత మాధురి రాకే ! రాకే !

కోకిల కాకలి కోమల మధురిమ

ఎక భరింపదే ఏమి నేతున !

తళ తళ మెరసెడి దరహానములే

కత్తియంచులై కోయునె నాయెద !

ఆమని మత్తున అధి బాధలను

నలపు భారమును వహింపలేనే !

శ్రీ పాలగుమ్మి వద్ద రాజు

౨౩

శ్రీ పాలగుమ్మి వద్ద రాజు

ప్రేమన వివేక

వినులగుత్తుల పరిమళముతో

విరియ బూచిన ప్రకృతి అంకా

కలక లనెనే నీదు నవ్వుల

పులకరింపులతో.

భూనభాలకు కలిపికట్టిన

భూచిసాధాంగణము లన్ని

భోరు మనెనే నీదు నవ్వుల

మారుమోతలతో.

అనుదూరపు అకసములో

అపులించిన నీలి లోతులు

నిండిపోయెనే నీదు నవ్వుల

పండువెన్నెలతో.

సీమపీఠము నిద్రపోయిన

జీవచైతన్యము మేల్కొని

పరుగులెత్తెనే నీదు నవ్వుల

తరళవేగముతో.

జీవన స్వర్గం

తొలివనంతపుకళలు తొలివలపుమెరుకలు

కలిసికొన్నాయి నాకన్నె హృదయమలోన.

అ ప్ప డు :

కలువరించాయి కోకిల తెన్నోగీతాలు
తరుకుమన్నాయి చుక్కలు ఒక్కసాకిగా
అత్నాంతరాంత్రో ఆకసపు రేక్కలే
అర్పికొని మోగినది అగ్నివలె గానమ్ము
నర్వేంద్రియాలకుకా స్వరకల్పనలు చేసి
ఒకనుప్రకాంతిలో ఒదిగిపోతిని నేను.
గాలిలో వైజయంతీలాలనాలతో
నాలోని ఆణువణువు నాట్య మాడింది.
అమహాభగమ్ము అట్టిస్థాణుత్వమ్ము
అలవాటు లేక నే నల్లసి మూర్ఛిలినాను.
తీరవలసినవాంఛ పోరవలసినపోరు
లేక తన్మయతలో లీన మయినాను.
కోస ముత్సాహముగ ఈ సొక్క-మంత్రిగా
గరువ మొక గురువుగా పరిణామ మొందినవి.

కా ని :

కాల మెరుగనికోటికంతస్వవాలతో
అవ్యక్త స్త్రీమూర్తి ఆవతరించివది—
తల్లిగా రాజ్ఞిగా తత జీవశక్తిగా
దళదిక్పావధులను దాటి వ్యాపించింది.
కరడుగట్టినకష్టకాలానుభవమతో
ఏడ్చునవ్వులు రెండు ఏక మయినాయి
స్పందించు అగుండెస్ఫుర్త నాయోడదలా
నిశబ్దనిగగ్గోలు వెలయించి నేలించి.

“ఓ వలపు వెల్లువల ఓలలాడే! న్న

ఒక కాగిలింతకే ఒడలు మరచేవ!

క్షణిక మాచింజన స్వర్గాని, మించిన

అనందమే నీకు కానరాలేదా?

“నాఒడలు కాగిలింతం పలిగిపోయింది

ప్రేమతో నాగుండె పిరిలిపోయింది

అరక్తరేఖలే చాచికలు పట్టినవి

అనాటిగాయాలు మాన వేనాటికి” .

“సృష్టి కౌఠార మా జీవశక్తిని వేను

వలపు నాబానిసే చిక్కలి సారాజ్యమే

కోరి నీయంత బంగారం సొకెక్కుచి

చేతులకు వేసుకొని స్త్రీని కా లేవమే!

“ఓ వలపు వెల్లువల ఓలలాడే! న్న!

ఒక కాగిలింతకే ఒడలు మరచేవ!”

నా పాట

నేను పాడేపాట నేర్చుకొన్నది కాదు

యుగాయుగాలకు ముందే ఉన్న నది పాటాన

పాట పాడుట రాని భగవంతుడే నన్ను

సృష్టించుకున్నాడు చిన్ని వేణువులాగ.

బెన్నికోలేని నిశ్చేతనత్వమ్మునకు

నేనె వాక్కును నేనె గాన మాధురిని.

నివు రూదతో లేని నివ్వలా ఆనాడు

దేవు దొకమార్పులో దేవులాడేవాడు

మేఘగర్భములోనె మెరయు విద్యుత్తులా
 తనశక్తి తనలోనె దగ్ధమయ్యేది,
 ఎడద మంటలలోనె మునులు పడి తిగిగేటి
 కలపులను నానోట పనికిం దనున్నాడు,
 ఆకారమే లేని అశక్తిలో ఉన్న
 అందాన్ని నాలోనె అతివరచినాడు,
 దలికలు నాలోనె కదుపుకున్నా దతడు
 నాలోనె తననిద్ర మేలుకొని చూచాడు
 నాలోని తనశక్తి నాలోకనము చేసి
 దేవు డని తను తానె తెలిసికొన్నాడు.

శ్రీ పుట్టవర్తి నారాయణాపార్వలు

అస్త సామ్రాజ్యము

[పాజ్యము లైనసంపదలు పర్వలు పెట్టినచోటు, లోకసం
 తాజ్యము లైనధర్మరణము లెల్లలకనిగడ్డ, సాహితీ
 రాజ్యము నేలుకొన్న కవిరాజులు పెట్టినభూమి యస్తసా
 మ్రాజ్యము, దానికై కనుల రాల్చు నఖింపబరొప్పవ్రాసె.

అనాటివీరసంతానబాహుగర్వ

మిట్టల మయిన దూహించుకొన్న —

అనాటిధర్మసంస్థాపనాచార్యుల

* ప్రాధమికశక్తి వనవుకొన్న —

అనాటిమహిత దుర్గాప్రమా బంధుల

తనకొకుకంటలు దలచుకొన్న —

అనాటిప్రవిచారణావగుః శతకశః

సీమంతినుల నూహ నేసికొన్న —

పాడుమన సాకబండయై పగిలి పగిలి

ధూళియై మందుకొని ధూమపాళి యగును.

నాకనులనీరు గాఢసంతాపమునకు

పాలి యిరికి నిశ్వాసమాల యగును.

ఏను నిమేషమైన సహియింపగలేను కతోరదుఃఖిభా

ధానిల్లిట్టాడహస కతధావరిఖండిత మైనయట్టి యీ

దీనపుజీవితమ్మును గలింపగలే నొకకుప్పజీవినై —

హీనుడవోలె నట్లై తపియింతు ననంతము లైనవన్న మల్.

ఒకపరి కన్నులక మొగిచి యోచన జేసినయంత హ్రోవులై

మొకమున ప్రణవావలఃఖూతులు నత్తరి విపృరింతు నీ

సకలము నన్నుగూడ నవకాత్మత నాసురపుంసంబులొ

చిలిలి మెరుంగుగత్తులు వచించు చిరంతనజీర్ణగాభలక.

ఉడుగనివచ్చికుప్పకము బుగ్గులుగారగ వ్రోసి వచ్చు న

ప్పిడుగులవంటి కాత్రపులపిండముల న్గదలించి నీటిలో

బుడగలు దేరుచక్తములు బూచినిగోగులబోల కృష్ణబో

గడిగినతెన్నకత్తులకు గై మిగుతున్ తనధీనపుత్తినై.

కరడులు గొన్నరక్తముల కందకగాయలతోడ వీరకిం

కరనివీరీనరుండమయ కాంతులతో మహనీయహాట కా

భరణవిభూషితాంగి యగుభామినిహోలిక నూత్న కేళలన్

తెరివినదుంగభద్రను భజింతు ననన్యవిలాసగామినిక.

కళలు గడివోయ శుష్క-కంకాళము నయి
కొల్లవోయిన వట్టిపాడిల్లు వోలి
మన్నులో దూలిపడి కూరుకొన్న యట్టి
యాంధ్రపట్టణమణికి జోహారు లిత్తు.

ఓయి, జీవచ్ఛవాంధ్రుడా! యుష్ణబాష్ప
మలినతరధారశ్శీనోకకొంత యెలుకనిమ్ము,
జీర్ణ మైనట్టితాతలచితులయందు
బూదిలోనుండి నవతరుల్ పాటనురించు.

బైబిల్లో మన బాష్పధార శున్న
వెల మహత్తరసామ్రాజ్యమూలకు లేదు.
అంధ్రవిస్మృతజైభవ మవధరించి
కయికొనుడు బాష్పకణిద్గకంతమాల!

వేదనా తతకమునుండి

నీ కనుగోనలందు వెలివీడలు వోసెడు నట్టి లోక ర
క్షాకరకాంతి రేఖల వికస్వరమైనది నాయెడందలో
రేకులు విచ్చి - నీవు విదలించిన నవ్వులు కొత్తకావులై
స్ఫోగిన వయ్య, యీవనీతలంపుల జిక్కని నోముచంటలై.

నే నొక పూలమాల నయి, నీచరణాబుజనీమ బండి, య
వ్లాసములైన నావనలు రాలించి పోవలె నంచు గోరుకొ
న్నాను భగ్గూ, దురంజితవహంతరితం బను జీవితంబులో
గానని కోర్కీకై, కనులు కాయలు కానుగ గాచియుంటెవన్.

నాయని పెప్పికోదగు మనస్సులు లేకయే కుండి, నారక
ప్రాయము లైన జీవితవిలాసములన్ దురపిల్లుచున్న శు
ష్కాయువు నాకు - నీ వొక డఖండరసాకృతి కోటి పిచ్చియై
పోయె ని దేవికర్మము పృథూ, నిను వెంచు, పెద్దదుఃఖమై.

నీవు వచించునట్టి కమనీయవచనములు మాటిమాటికిన్
భారన సేయునప్పుడు భవస్మృదురూపము మోగిల నిల్చిన
ట్లే వెత గుండి నీ నలుపునై ధరలోకి గురిగిపోదు, ల
జ్జా వివశంబు నాయెద ప్రకంస యెవర్చదు మూకవీణయై.

సాధన

నింతకోరికలతో విరుల దామములు
కట్టి సిద్ధము చేసి కాదుకొన్నాను.
వలపుతావులు భూమితలమున నిండె
అవి చిరుగాలిలో నైక్యమై పోయి
పిలుచు గాబోలు నాతలపులపంట
వా దేమి యాడునో ప్రతివచనమ్ము
ఈయాశనము నేటి కిట్లు కప్పినది
మొగిలు - దానను పివో నిగనిగ త్సరయు
నా జీవితమొ ముప్ప; నాయాశమెరపు
నర జలధరవేళ నారామమూర్తి.

గంగా, కాదుక ఖరిత తరంగా, రఘువీరుండు ని
జంగా వస్తా డటనే!
చిలుకా, విన్నావటే? నా తలపులగుడిలో నలిగే
నలుగు నీడు రూప మొత్తి వస్తుండటం, వస్తుండటం

కళలు గడివోయి శుష్క-కంకాళము నయి
కొల్లవోయిన వట్టిపాడిల్లు వోలి
మన్నులో దూలిపడి కూరుకొన్నయట్టి
యాంధ్రపట్టణమణికి జోహారు లిత్తు.

ఓయి, జీవచ్ఛవాంధ్రుడా! యుష్ణబాష్ప
మలినతరధారశ్శ్మివోక కొంత యెలుకనిమ్ము,
జీర్ణ మైనట్టితాతలచితులయందు
మూడిలోనుండి నవతరుల్ పొటమరించు.

బైబద్వష్టిలో మనబాష్పధార కన్న
వెల మహత్తరసామ్రాజ్యమంతకు లేదు.
అంధ్రవిస్మృతజైధవ మవధరించి
కయికొనుడు బాష్పకణదిగ్ధకంతమాల!

వేదనా తతకమునుండి

నీ కనుగోనలందు బెరిసీడలు వోపెడు నట్టి లోక ర
క్షాకరకాంతి రేఖల వికస్వరమైనది నాయెడందలో
లేకులు విచ్చి - నీవు విదలించిన నవ్వలు కొత్తకావులై
ప్రాకివ వయ్యి, యీవనీతలంపుల జిక్కిని నోముచంటలై.

నే నొక పూలమాల నయి, నీవరణామృతనీను బండి, యి
ష్టానములైన నాపసలు రాలిచి పోవలె సంఘ గోరు కొ
న్నాను ప్రభూ, దురంతతపసార్థతరితం బగు తీవితంబులో
గాననికోర్కినై, కనులు కాయలు కామగ గాచియుండెదన

నాయని పెప్పికోడగు మనస్సులు లేకయె కుంది, నారక
ప్రాయము లైన జీవితవిలాసములన్ దురపిల్లుచున్న ను
హ్మయ్యవు నాకు - నీ వొక డఖండరసాకృతి జోచి పిచ్చియై
పోయె ని బేమికర్మము పరిభూ, నిను వెంచు పెద్దదుఃఖము.

నీవు వచ్చిచున్నట్టి కమనీయవచమ్ములు మాటిమాటిన్
భావన నేయునప్పుడు భవస్మృదురూపము మ్రొల నిల్చి న
లై వెత గుంది నే నలుపునై భరలోనికి గుర్తిగిపోదు, ల
జ్ఞ వివశంబు నాచెడ ప్రళంస యెవర్పడు మూకవీణయై.

సాధన

నింతకోరికతో విరుల దామములు
కట్టి నీడము చేసి కాదుకొన్నాను.
వలపుతావులు భూమితలమున నిండె
అని చిరుగాలిలో స్వేచ్ఛమై పోయి
పిలుచు గాబోలు నాతలపులపంట
వా డేమి యాడునో ప్రణవచనమ్ము
ఈయాకాశము నెట్టి కిట్లు కప్పినది
మొగిలు - దానను బివో లిగనిగ త్వరయు
నా జీవితమొ మ ప్ప నాయాకమెరపు
నక జగధరనేళ నారామమూర్తి.

గంగా, గోతుక భరిత తరంగా, రఘువీరుండు ని
జంగా వస్తా డటకే!
చిలుకా, చిన్నాచటే నీ నా తలపులగుడిలో వెలిగే
మొగు నీగు యాన మెల్లి వస్తుండట, వస్తుండట

ఒక శతను బాణమంట ఒక శతను ధనుస్సంట
 మొక మంతా చిగునవులు మోగునంట, మోగునంట
 తానట ఒక మేఘులబట నేనట ఒక చాతక మట
 తనమా నా కెప్పుటికీ తప్పకంట తప్పకంట
 ఏమందును పక్కరితు నా మానస మణిహరము?
 ఏమే చిలుకా, చలుక వ్ర జెప్పవటే చెప్పవటే!

శ్రీ తంఖవరం రాఘవాచార్యులు

“సంపత్”

సుధా బాల!

ఓసుధాబాల! ఓసుధాబాల! ఓసుధాబాల!

ఓబానా నాబాల, ఓసుధాబాల!

రా, పూలపల్లకీ నిలిపి స్వర్గాన,

స్వప్నమార్గాన.

ఘోఘల్లు మని గజై పలుక

నీహృదయ మొలుక

నావలపుగిలక, నావలపుగిలక.

కర్పూరపాండురకపోల అధరప్రవాళ మధురప్రసూల

హృదయాంతరస్వప్నశీల ఓసుధాబాల!

రా, పూలపల్లకీ నిలిపి స్వర్గాన!

స్వప్నమార్గాన

జడలోన ముడిచేను చవిలి నెలవంక

ఎవరికే శంక?

ఏకాంతనిగ సహనాగ్ని

జెర వీడి రానీ

కననప్రదేటి! కననప్రదేటి!

పెన్నెలల రేల జలగాల మోగుల కట్టి ఉన్నెల

పాడెన గానమజ్జోల ఓనుధాబాల!

నీనునోడురొదమే అమృతభిక్ష

నాకు నెవరక్షి.

తెలుసుకో మనసుపాలిమేర

నీపెనుగుజీర

ప్రేమధునివతార, ప్రేమధునివతార.

నురుగు లారనినధుఃఖాల ఈవి నుమబాల

హృదయమధుకాల

సర్వ మిపు దానందలీల ఓనుధాబాల.

ఎదలోని పడమతో కదలి నీకాలు

కరగ లోకాలు

గంధర్వులే కలిసి పాడ

అప్పరస లాడ

వరవశముతోడ వరవశముతోడి.

ఈజగతిసీలాస్యకాల గురుకాద్యలాల జలధికరటాల

కనిపించు నీవృత్తిభేల ఓనుధాబాల.

ఈ భవనముల మానహృదయమే తెరచి

చూచి మైమగచి.

మనసుతో మనసు తెనవేసి

రసగంగ పోసి

చేసెదను కాకి చేసెదను కాకి!

నాఅన్న పూర్ణాలయాల వెలిగించి వేల ఓనుధాబాల!

శబ్దకోటిసీరాజునాల ఓనుధాబాల!

కదలి రావే లోనిమాయ కరగింప

నాహృదయశంఖ,

నాకు నీలభయశంఖ మిచ్చి

నామమను తల్లి

చూడవే నచ్చి చూడవే నచ్చి.

నామద్దురవలజురాల అణిముక్కల లోనితనాల

చిత్తసాగరమధనలోల పీనుధాబాల!

కదలి రావేమోచిమాయ కరగింప

నాహృదయశంప.

గోపాల భిక్ష

సందేశవళం తల్లి - సందేశవళం తల్లి

సందె గోపాల మమ్మా! ... పల్లవి.

సందెగోపాల మమ్మా! సందెగోపాల మమ్మా

సందె కవళం తల్లి, సందె కవళం తల్లి

సందె గోపాల మమ్మా, పేదలకు

సందె గోపాల మమ్మా! ... ఆసు పల్లవి.

సందె గోపాల మమ్మా-సందె గోపాల మమ్మా

అనదలకు, ఆకలికి, కలిగింది, మిగిలింది

సందె గోపాల మమ్మా, చేయి

సందె గోపాల మమ్మా!

ముక్కుటి దేవతలై - కర్పూరహారకులై,

కట్టిపెట్టిన ముడుపు - ఆకొన్న మాకడుపు

అన్నపూర్ణాదేవియై అదుకొను

సందె గోపాల మమ్మా!

అనదలము అన్నదాత! - అలసితిమి లోకమాత!

కడుజింగి 'రాకాసి' - కడుపు, చల్లగచేసి

నడె సదాకోటిపుణ్యం దీనులకు

సందె గోపాల మమ్మా!

అల రెత్తి పిలుచు నమ్మా - తల రొత్తి చూడవమ్మా!

యుగయుగపు కన్నీరు ఎద నున్న మున్నీరు

సాంగి రా నీయ కమ్మా, అనదలకు

సందె గోపాల మమ్మా!

మార క్త తైల మదిగో - మా కళ్ళతోటి అదిగో!

ఆయింట వెలిగినది - ఈ యింట మెలిగినది

నిత్యసందాదీపమై మాలమ్మో,

సందె గోపాల మమ్మా!

జ్ఞానదేవత పంటిలో - చావుబ్రతుకుల రెంటిలో

పడి చీలి చెడినాము - చెడి వీరి చెడినాము

తిరుగలికి పోసి విసరే గింజలము

సందె గోపాల మమ్మా!

ఇది విలయ సద్ర కొదా - ఇటు మృత్యుముద్ర లేదా?

బుద్ధులైనదిక బ్రతుకు - కర వైన దొకమెతుకు

పడలేము బాధ లకటా అక టకట

సందె గోపాల మమ్మా!

చీలికలు చీలికలుగా - పేలికలు పేలికలుగా

కుల మనెడి, మత మనెడి, తల మనెడి, నుడి యనెడి

నుడిగుండములకు చిక్కి నుక్కిరి రిమి

సందె గోపాల మమ్మా!

చారిద్ర్యరాహుదృష్టి - పటుజటిల వ్రజముష్టి

ఎద పిసికి పిండినది - జీరమును మెండినది

కుతకుతన ప్రాణ మెదలో ఉడికినది

సందెగోపాల మమ్మా!

అకొన్న పేదకోపం - ఎత్తైనా విశ్వరూపం

ఈభువనములు మూడు, ఈజ్ఞానము లేకు

అపోకనము పట్టునో ఆనలమై

సందెగోపాల మమ్మా!

బరవనము చేసి ఎదలో - సమరస జోషి వదిలో

“భుజ మెత్తి ధ్వజ మెత్తి అందరిలా తల యెత్తి

రా రండి రండి రండో యని పిలుము

సందెగోపాల మమ్మా!

విడు విడుము సైహికేయా నడు నడుము కార్తికేయా!

భసితభండారమున - గరళ దండీగమును

మధురసాయనము చేసి త్రాగించు

సందెగోపాల మమ్మా!

రా ధ వి లు పు

కొంచెముకొంచెమై పేదవికొసల మోసులు వోపునవ్వు అం

డించినకాముదీప్రభలు నిల్చిన యాకడకంటి హుళు సా

రించి మసారవారపటలీసవిభూషిత రాధికాధూ

ఖండిత దేహవల్లి నుపగూహనలో నొకమారు నిలవరా!

నీమరలీరవమ్మ విని నీకడకున్ చనుదెంచి చూతునా

స్వామి! యదేమి నాగళము నన్ను బడెక, చెమరించె దేహమున్

సామివినిర్గతాశ్రువులు జాలయి విచ్చేను, పుల్లగల్లముకొ

ట్రామధురమ్ముగా పులికరించిన దీప్తుదుమాలతీగరిన్.

హృదయ! పునఃపునఃచిత చంద్రకచారుపురఃప్రసారముల్
 నామననన్ హరించె పరిణాధకలాపికలాపకైకిక
 శ్రీమహనీయతల్ నతులలేయొడదల్ హరియించుటల్ వినా
 ఏమి ఘటించు నీకు - కిక్కిరించుట నీపని యయ్యెనే. ప్రభూ!
 ఓయదువంశహాలి! కననోయి ఇ దే మిది విరసాలమున్
 ఏయరవింద మేకలువ ఏనవమలిక ఏయశోకమున్
 కోయదు నీయెడంద, పలికోవలి నాటకు నాకు రాధకున్
 తీయనిమంటలై యునురు తీయును రా జగదేశసుందరా!
 పలవులు మురుగిందరసనన్ని పహృచ్చపక్షము నీకుపై
 నీలిపిత్తి త్రావి పొమ్మ నపనీతదయాగుణశాలి! ఆవలన్
 పలచిన నుండునో మరి రవంతయు నుండక యెంకిపోవునో
 మొలిచినకూర్మకన్నుగవ మూసిన నే మగునో జగత్ప్రభూ!
 నీలమణిచ్ఛనిచ్ఛటలు నీడిన నీహృదయమును రాయి కా
 జాలదు నీరసాత్మకీ జాలద ఈ ఖలవపంచమున్
 చాలని నాయలంతియుపచారములన మరె యేమి చెప్ప కా
 నీ లలితమ్మ నాయెద వరించదు ని న్నిక జేల్చు సామిగా.
 నీ నొకనేస్తకాడ నని, నీ నొకనచ్చెలి గలదు నెయ్యముల్
 తీవలు సాగిపోయినవి తీయని నాతలపోతలక ప్రభూ!
 నేవకు దెత్తు నావ్రణయజీవితమున్ సకలమ్ము నీకు ము
 క్తావలయమ్ముగా, మురళిగా, చెలిగా, వినియోగపెట్టగన్.

ఉ ద య గీ తి

ఉదయగిరి నీలసానూజ్జ్వలంబలహాలి
 లలిత్యహృతరారాధనోత్సవ రచితి
 కంశళికుసుమ సంకాశనీరాజనమొ
 పూజాపరీనూనమో పాడువునులై నేనె.

శుభవసంతవిభాత నుమకరికృతాంజలుల
విశ్వవిభుచరణసన్నిధి నిలిచె నుమవనమా;
నాతి తంత కిలికించితానుజాస్యప్రభల
నతిముకొనె ననిజీన నానందమధురిమము.

విశ్వవిశ్వంభరాంభోజ కర్ణిక్వోలే
తరుణ తపనారణోజ్జ్వలమూర్తి కనిపించె;
నీప్రభాతోత్సవ మ్మెదురుకొని మనలేక
అదిరిపడి రే యింత చెదరి తెలితెలివోవు.

వవమానమంజుల ప్రాభ తపారభము
చలదుష్కైలాసి చరణలతారసము
మునురుకొని నాయొడదమురువు మోసినసోన
మధురించి రసధునీకుధ లూర్చినది లోన.

ఈయుష్కైత్యస్థుల తద పిసాలించినవి
సోయగము పదనైనతీయదనముల పలువు;
ఈప్రకాంతమ్మలో, ఈప్రభాతమ్మలో
బ్రతుక మధురమైనభాగీతి మ్మేము.
రసపిసానీ! కదలి రా వేల నీమూల
అదె నవోదయగీతి, అదె మధూత్సవరీతి,
అదె వసంతాభ్యుదయ హాసితరాగ జ్యోతి,
లేదు మననపుకీల, లేదు నరకకావ్యుల.

యుగయుగానంత భానుదయోత్సవయాత్ర!
హిమపదాంకితకుసుమ కోమలారుణపాత్ర!
అందుకో జీననానందబంధురయాత్ర!
అందుకో వాసంత మందారమధుపాత్ర!

శ్రీ జనమంచి రామకృష్ణ

ప్రణయినీ !

విరహవేదనలందు వాడిన
తరళ జీవుని హృదయ ముకుళము
నీ - ప్రణయ కిరణామృతములోపల
సురభిత మ్మో ప్రియినీ !
ప్రణయ దీపోజ్వల కిరణములె
చొరగ నేరని హృదయ కుహరము
నీ - ముఖేందు శ్రీమయూఖో
ద్దీప్త మిక నో ప్రణయినీ !
నివురు గప్పిన నిష్కపోలిక
వ్యసన మావృత మైన కనులకు
నీ - మూగపైగల వదను తెలియగ
పలుకరింపవో ప్రణయినీ !
మృదుకరమ్ముల వీణె తాలించి
తనువు మరచేరాగ మెత్తుదు
నీ - చిరుతగాజాల లయస్వనమున
తంత్రి మీటవో ప్రణయినీ !
ప్రణయ మధుకర భిక్షునీ
స్రాంగణమ్మున దోసి లొగ్గితి
ఆదరంబున అర్ఘ్య మీయవో !
వరిభరింపక ప్రణయినీ !

కలిపుటల లుప్పొంగునంతనె
 హృదయము శశు కళలు సేరను
 నీ - మధురచింబయి కాన నయ్యెను
 భస్మజీవిని పగిలయినీ !
 అమరలోకపుచాయ అన్నియు
 నేర్చి యుగమున నిమిడియుండగ
 నీ - చాయచాటున లీన మగుటకు
 చనువు నీయవొ ! పగిలయినీ !

నిరుడు : నేడు

నిరు డీ రోజులలో
 నారమణీమణి పగిలయలేఖ
 నే డీ రోజులలో
 నారమణీమణి ఓవ్రలేఖ.
 నిరు డేవోనిర్లిప్త స్వప్న స్మృతులు
 నే డెన్నో యేండ్ల ఫలస్మృతులు.
 నిరు డీజీవిత పొంగిం గణ మొక
 పర్వత భయావిరూఢం
 నేడో నారమణీమణి చరణమ్మల
 మణి మాపుర నవదం.
 నిరు డెంతో పరీరంభ వ్రజాసక్తేళం
 నేడో నారమణీమణి వరివ్వంగ నమావేశం.
 నిరు డీరోజులలో
 తావిహిన కుంజ మ్మియోవనము
 నేడో సృజనశూర బాకరము !

నలపు పాడుపు

పుడమిపై పుట్టిరి పుడపునై పూవా !
 వర మొగంగినప్పీమ భర మామై పూవా !
 కనుల కే నున్న కటికి రీటుకీకేమొ ;
 ఈ పాడు జన్మకై ఎల జాలిన గనవు ?
 తరి తీపితేనియలు తాగులేనిర కాను
 జలు గొరపి యెగిరేటి మెరుగు పుయగును కాను!
 కలిక విరియించిన నళి నొడు జున్నువను
 కడుగు బెళుకులు చూపి తనయించనూ లేను.
 అగ్గలము కా నాస మొగ్గ తొడిగిన దాని
 కామమే పైకొనగ కామకాని హఠ్నను.
 మకరందమును గ్రోత మది నాకయే లేదు
 నీహరగునే మనుటకై మోగు నాయెడద !
 పురువునై నా నలపు పాడు కేలనో నాకు
 పూవు లంటే బ్రతుకే పుక లేలనా నాకు !
 నీ యూర్పు చిలువ తెమ్మెర సోకు జాపుటనె
 నీ లేకు వాయలనె నివసించ నీవోయి !

శ్రీ వావిలాల సోమయాజులు

జీ వ యా త్ర

ఎవరికని చెప్పజోను నే నీనికీధి
 పవలు మోసినబగువుల బడినబాధ;
 మడియ, సెలయేరు వేవిక — నడల మిటుతె
 నీకటులు మూగ గడచు నాటిపదహార్ద్ర.

ఎడద పరువెత్తె బలియై యేటిబాట,
ఇచట నను నిల్చి, పిల్చుల కెంత గొంతు
జీరవోయిన వెనుకకు చేరరాదు
చేరినదొ, లేదొ, నాకేక అరిపోక.

ఎడట కనుపించు నాయెడ కెంత చెరిగి
ఇరుల పాలిమేర బాటల నెరిగి యెరిగి
అరిగినది గాని బేరియై అరిసి సాలసి
తిరుగు కను నూపు మేరలో చెసల నరసి.
నూనపు నెలయేటి పాటల మోసులెత్తు
నూత నాయత కాఖి నోకహముల
నీడలే మేడలుగ మాకు నిండు రేలు
అటపాటల కలలుగా నరిగి పోయె.

ఆమె ఆషాఢ జలధరాయతన సీను
నొడలు మరువగ నటియించి యొరగి నిదుర
మేలుకొను మెరపు టన్నుల మిన్న గాని
దీను డగు వీు యొడి జేరు తేరవ గాదు.

స్వాగతోన్ముక్త గీతాన్మృంతిలగ
నవుడు నను నిల్చి నట్టి యాయలల రొదలు
మాదు ప్రేమాన్ముతస్యంది మార్జితములు
నైకతము నే కనగ చనగ నీవు.

సుమ ప్రయ

ఇది యొక కన్నె పూవు వృక్షయోగ! మధూదయవళ నేరి
వృక్షము దలిర్పగా మనన ముచ్చిత నీయగ లేదు ముష్టు నీ

కొదమతనమ్ముపై మనసు పూరిమిపై ననురాగ ముంచి కో
విద మధులెట్టుభూ ! అనుభవింపుము దీని ననారతం వికన్.

దళమై నాయెదలో పరాగదాచి పంతాలాడు దీపింపగా
నిలుమా ! ర మ్మిక స్వామి, యెల్లపుడు నేనీ కిచ్చితిన్ తొల్లపాం
నుల చిహ్నోక సితాంబుజంబుల దుధుసోతస్వీనిన్ నవ్వు నా
వలలో ర మ్మిక బేగమ దగను నవ్వుపేను పాంయాత్రికా !

ఒకపరి తా రహస్యిణుల నొందిన మోదము మాటిమాటికిన్
లికమక పెట్టి వంప కొనచేలెను పాతి వియ్య నాయి నే
నకలకలాప యుక్త యి స క్కనలేఖ నిదల్చి లేచి నీ
నికటము కేళదేరగ నిజమనురా, అభిసారికాకృతిన్ !

పూజ్య పాదులు

నాలో నిద్దుర వోవు కత్తులు పొంగి బిట్ట పేల్కొల్పి తే
తే తే లె న్ముని నందము మృదలాల్లేఖోక్తి నాంబుతో
వాతాయంబుగ భారతీకటక నిర్వహణ గీతంబు
కోరి నేర్చెను, కొల్లు మా గురు పరాగున్ భక్తియుక్తుండన్.

అగు మా సద్గురుమూర్తి తత్కమును పారానాగ మద్దానిలో
దిగి తా పాహునియైన దోచుకొను నె.తే లెత్తుపుకొరాసి, కా
నగ తే దొడ్డున నుండి శేనముగ శిష్యులైన యర్థంబు; ఇం
తగ నా నేగిన నేమి యొన్న దన లెంత జేర డెప్పొద్దునన్.

ఒకపరి ఫాలనేత్రువలె నుజ్జ్వల తీక్ష్ణమహగ్ని పుంజమై
ఒకపరి శీతభాను విభవోన్నత కేంఠరస ప్రవాహమై
లికమక పెట్టు మాదు గరుడేపుని దిగ్యముఖాంబుజంబు పా
యక భజింబుండు మాకు కరుణారస పూరిత కారదాభిషా.

ఏమకరంద ధార భువనేందిర పావ మరంద ధారలన్
 ఏమకరందధార కలితేందిర నేత్ర మరందధారలన్
 నీమముతోడ కోయిట నేర్చెన్ పేమగసార్దగి చి త్తయై
 అమహితానుభావ మధురాసంధారకు నిత్తు సంకల్పన్.

ఉజ్జ్వలము

అవిగో! కాత్రవ కాలమేళనలు పోవై కృష్ణుగా వచ్చె నీ
 దివి నల్లనూరి విన్న మా కే భగద్విద్యాప్రసాదమై — నీ
 పువువిల్ పూనము లెల్ల భావగదగ ప్రసాదమై! శిశువు నం
 భవపై నీశుభనమ్మ నీయ్యులు తపోభంగంబుచే నెచ్చెరి!

అనుచున్ దేవభాంతరాళ న సాతాధీశుడే లేయై
 నను ప్రార్థించిన పొంగి నాపొగలు మిచ్చుండెన్ గదా! క్రొవ్వి అ
 దిన మాటల్ తలకెత్తె నీవరువు — పాపి వంగ లే దెవ్వ డే
 మనినన్ నామీర నేడు గర్వ మిటు మాయానాగురన్ తేచ్చెన!

నల దని యెంత చెప్పి తలకెత్తె తలపాసినినే యొకింత నీ
 తలపులే సత్య మయ్యె జడదారుల గల్పనరీతి గల్పగా
 నలసను నంబు నమ్మి పోయెనై నరదె నితి — బుద్ధి వచ్చు — ఓ
 చెరి! ఇక ప్రాణ మున్న జడనేయను నీవరువుల్ గణింపగన్.

ఎడనెడ దుర్నిమిత్తముల నేడైర కుండి కుగిలె ఓచెరి!
 నడబడు గుండెతో నెదురుదారులు చూచెను రెప్పలార్పకే
 యొడకము తప్పి నిల్చి — తడవో కలకాలము — మానుమింక నా
 యెడ గలయాస యీసను ను మేనె బంధుల్పడునే ప్రియముం దిగన్?

అడుగుల కడ్డు నచ్చి తడియారని కన్నులతో కపోలముల్
 వడవడ వెల్లపై నొగను విడగ వీడుటకొప్పుకొని నీ
 యొడదను దిద్ది ఉన్నయటులే చనుదెంచు భరింపలేను మీ
 కడ నిలవంగలేని క్షణకాలము నాకు యుగమ్ము లో పగ్గళా!

తిరక రాదు పీడకల యొక్కటి వచ్చెను లేయి — చెప్పగా
నేరను ఘోర మైనది! వినితమాల నిశంజ వాటితో
చేరినవేళ నావలపు చేష్టలు తీరకనున్న దూర మై
నారము పోవగా వలదు నాధ, యటం చెటు లడ్డినావోకో!

నునుతాణమ్మలతో జగన్ములను విన్నూర్తిన్ తగన్ గల్పి నే
ననురేంద్రాననరత్న నేయును గదా! అప్పుళ్ళల పౌఢికిన్
నమమే లోకములోన ఉన్న దని యిచ్చన్ గర్వినైతోతి — వాటి
ప్రమదం బంతయు భగ్న మై ఓక తీర్పున్ కన్యమే కార్యమున్?

నను గని నవ్వుచున్నది నను బాక యున్నెననవ్వు నేను నా
మనసున వైర్య మొక్కయలుమాత్రము నిల్వదు జారిపోయె నీ
ననవిలు చేత నిల్వక భయముల మైనదో యేమొ! ఇట్టి నే
ననితర సాధ్య నీకు పరమాత్ముని కావసృత్తి మాన్పుటే!

అలోకింపక మున్నె నర్దెసల పౌఢానంత వానంత లీ
లాలలిత్యము కున్నురించితివి — ఉల్లాసముతో కాననం
బీలీలన్ భవదీను దివ్య విభవోద్వృత్తిన్ నిరూపించె నో
యీ! లోప మొక్క యిందుకైన కన లేనే లేదుటో నీయెడన్.

ఎంత మహోగ్ర మితపము! ఎట్టి మహార్థము కాంక్షచేసియో
అంత మ దెన్నడో ఎరుగు నాపరమేశుడె; అన్వేషిండు ల
త్యంతము తన్ను చేరెను గదా! ఇది ఎందులకో మహాత్మ్య గ
వ్వంత విలాసమా నిజ నిరామయ ధారణమన్ పరీక్షయూ!

జీవన పుష్పసౌరభము చిత్రిగతిన్ మటుమాయ మయ్యె — నే
మో విపరీతమై విధి విమోహ దరిదుర్నిగా నొసర్చి బా

ధా విపిశాంధర కారమున దాపలు మూసి దహిన్చి, వెట్టె దే
వా ! పగ తీరి యింక నిరుపాధి మరెన్నిటికో దయావయ్యా!

కమ్మని కావి గాలి తరగల్ తల కెత్తిన మోయలేని భా
రమ్మున మందమంద మధురమ్ముగ సాగుము వచ్చి మార్గ మ
ధ్యమ్మున సర్పమున్ పులక లొందగ జేసెడి — సృష్టిలోని మ
ర్త్యమ్ముల విప్పి చెప్పు చనురాగ రసాంబుధి పల్లెగొల్పుదున్.

వీయెడ నుండియో ఇవె నవేండు; ఈధావయిలోమ లీవనిన్
ప్రాయపు వెన్నెలన్ శలయ బ్రామెడు — నీతొలిసంజవళ్లనో
హో యిదె విచ్చుచున్నది మహోన్నత భక్తిరస ప్రభాత హ
ర్షాయతలోదనాంబురుహ అగ్రతీసూజ మనోహరాకృతిన్.

ఈ మహనీయగాత్రి మధురేక్షణ పంక్తులలో నటించు వి
శ్వాముల పాదపద్మ మృదుచాలనలో హసించు చాటులో
కామని ప్రాణముతో దివిజ కాంతల కోమలకలకల ప్రభా
స్తోమము నిల్చియున్నది విశుష్క మనం బిక్ పల్లవించెడిన్.

మానిత మస్తయగ్మ మధుమాస మహాదయ పత్రపుష్పమా
లానవనాసనాలవారి నాట్యముచేయు మహేశు కలత నీ
జన్, నిజనాట్యభంగిమ నుమాసతి నిల్చి శుభక్రితాంబుజ
శ్రీ నవకమ్మలన్ కనిన చిత్తజాడంతట నెక్కు వెట్టెడిన్.

శ్రీ పిల్లలమర్రి హనుమంత రావు

స మా ధా నం

ఉత్తమటలక ఓభామా!

ఉలికలి! పడతార యాడైనా!

పొరుగింటి పుల్లమ్మ పొగ శేత నామీన
పొడుపుమాటలు పెప్పి పుల్లగీనగ మానె... ఉత్తుత్తు.
పల్లెయొలువల నాడు వడును లందరు గూడి
పొట సొడగ నేను పదిమందిలో యెల్లి... ఉత్తుత్తు.
పొద్దు గుంకినయేల పల్లె కొచ్చేలడును
బుగులుశేతా తాను పక్కనే నడికింది... ఉత్తుత్తు.
నరసముగ దంపతులు ముగ్ధ తోటి వుంటే
నూసి ఓర్చలేరు ముప్పనా తీపెజలు... ఉత్తుత్తు.

ఎ వ రు ?

నాకు తో డెవ్వ రోయ్యా?
కటికచీకటి కాటికావరి
భీతి గొలిపే బ్రహ్మరాక్షసి... నాకు.
విరచితాపము వేడిగాడ్పులు
రెచ్చగొట్టే రమణీయాపం... నాకు.
స్వార్థజీవులు వ్యర్థచింతన
కొట్టకొళ్ళ కాటవాహిని... నాకు.

క లి కా రి న్నం

కానరాని దీకలికాశిన్యం
కాలిడ బోవర కర్ణమభూమిని!
పా లవి మరపించి విపమునే త్రాగింద
పూ లనీ భీమపెట్టి ముండ్లతో నడిపించు!
జెలు గనీ మురిపించి చీకటుని ముడికొల్పు... కాన.
శిఖరాల కక్కించి పలురాల పడగొట్టు!
కాంతితో ఊగొట్టి చింతతో చెడగొట్టు!
దరిదీర బోధించి చెరలతో భేదించు!... కాన.

శ్రీ పోలూరి అంజనేయ వ్రసాద

అ స్థ

తావక్కి హృదఃతర హ్నవి
 నర్పణము మత్ప్రణయశ్శుభ
 మామకీన వనస్పరోజము
 ధామము భవద్రాగ భ్రాసరికి,
 తావక్కిన శుభాంగరక్తిమ
 ద్రాక్షటిల్లన మద్విహాయసమున
 మామకీనము గర్జనము, సుమ
 నో మనోజ్ఞము స్వస్మయూరికి,
 తావక్కిన వ్రసన్న దృక్తతి
 తారకలు మద్గగన వీధికి,
 మామకీన ప్రహృష్టార్ద్రము
 కామితము నీహృదయచాళికి
 కో విహార విహంగలక్ష్మీ!
 ఒక్క నిట్టూ ర్పిచ్చి పోన!
 ఈ యద్వేని గుండెలోపల
 నీ కలాయము కట్టుకోవే!

ఒ క మా ట!

[వినుకొండనీరులో మదమంచిపాడు అనేదోట వెలసిన
 అంజనేయ విగ్రహార్చి చూచినప్పుడు]

ఏతా! బాలాశపమ్మ ని ట్లెగిరి యెగిరి
 మంబనోత్కర్ష పెల్లు త్రచ్చుకొని పొంగి
 పొంగినది యించుగుండికొవూర మిచట
 నిలచి చేనైగ నేనెనంటే! అ నేమి!

కొందరు చెప్పకొండు రిజుగో మరి నీవు నిశిధి వచ్చి ర
మృందువటే, త్వదాభ్రతనుమావలి కొన్నిటి ప్రోవు కనియే
యందను మెన్నయో తెలుపు దంచు భవద్రవనాభిలాషులన్
అందరి కీరనజ్ఞనుమాత్యము లేదో! అపవ్యహేతువో!

అవటి శరన్న స్రాదితవిహాయసగాంగ యురీసు భాచ్ఛతా
ప్రచురముహూర్భూహుర్నిద వారిదశీతలసన్మనోజ్ఞమా
రుచిమదపాంగరాగరసయద్ధమ తాక సత్రగోళమా!
నుచరిత మవ్యయాపురుషనూక్తము చెప్పగ నన్ను పిల్చెడిన్.

స్వామీ, మామదమంచి పాటిపాల మాస్వాదించుకాజ్ఞొన్ననీ
తామాధుర్యము గడ్డకట్టె ననుకో, కానున్న మాబీళ్ళలో
చేమంతుల్ పసిగడ్డిపూలె యనుకో! స్మృత్యర్థమే మంత్రపు
ష్పాహౌద మృది, రేకువిచ్చిన గదా, 'వ్యాపారి' నైయందుటల్.

ఏహలాగ్రమ్మ కిట్లెద పొంగి వచ్చి నీ
దివ్యరూపమ్మ నెత్తిన ధరించె
ఏమందపవన మర్థించియో ప్రత్యువః
ప్రణయి మానవగీత పాడి నిలిచె
ఏచతుశ్చక్రరాంధ్ర సృవజయాంక మ్రిట
శతకోప మంది శాననను యయ్యె
ఏననాషాఢవాహిని నిండుకన్నీట
తావకాంఘ్రియుగమ్మ తడిపి పోయె
ఎందుకో యింద రీగడ్డ కేగుడెతు!
అవునుపో మాప్రబుద్ధబదాను రక్తి
మొలిచి, చెట్టయి, మానయి మొగ్గవిచ్చు
నింత చిగురింత కోసి తెచ్చికొనుటకని!

భాగవత వ్రతంస

అవి దక్కించుకొనెన్ గజేంద్రకరుణావ్యాపార పారీణతా
ప్రవిముక్తామతిజేగగామి, హరిశూభద్యుక్త) సుధ్యం భతా
సవిలాసమ్ములు, దైత్యబాహక విపక్షస్తోత్ర) పాత్యక్రియా
నవతాభ్యాసము లాంధ్రభాగవత కన్యా పాద మంచితముల్.

లలిత సరస్వతీమకుట లాంచన చంద్రకలాభిరేఖ, భూ
స్థలి డిగి వచ్చి సర్వజన సంస్తుతమై తనరారినట్లు, కో
మల సరసార్థగుంఫిత సమీపశరన్న వ చంద్ర చంద్రికా
వలె దళుకొత్తు భాగవతభారతి ఆంధ్రసార్థమై చనెన్.

ఒక బృందావన వేణుగీతము జగ మ్ముగించు నుద్యోల — తా
వక హృత్పద్మ విసిస్రుతార్థమధుకావ్యాలావన మ్మూర కీ
పకలమ్మూక మన మావరించినది, శిశుమేల నీతైన, మా
మక హస్తద్వయ మెట్టు లూతు నిక సాగ్రహమ్ము దూరమ్ముగన్.

అది కీనతనము కాదు కాదు దయ పెల్లె స్వామిహృద్యధియం
దుడయం దైన మహానురాగహారీ పృథ్విన్న పాథోలవం
బది పై కుబ్జినదోటు మచ్చవలె, నీయం దంత హాత్సల్యమై
నది కావచ్చు రసాత్మ లియ్యరకు సామ్యంబేకదా నిత్యమై.

ఈ మందానిల మెంతవైష్ణవము! కాదేనిన్ యదూర్తంసు సం
కి మాధ్వీకరసోద్య నైక సుషిరాశివృష్టవాక్యవృష్టమై
కామించెక నిగమాంతబోధనక భా కాళల్యత్రంస్కోకిల
శ్రీమదాగవతాచ్చగాన పృథువీచీదోలికా సఖ్యముల్.

లలనామోద రసప్రపంగదణ వాల్మీకీంబు కంచంబు, వా
డలనార్చెకొ రఘువంశమేఘము, సహస్యన్నూర్తి మంతమ్ము, గం
ధిల హరిద్ర మృగీకుదాగురుహిమానీ చందనాగ్గీణముకొ
కలకంత స్వనతానకీవ కృతి కాంతాశ్లేష మెట్లొప్పునో!

అద్వైతానుల పుష్పగుచ్ఛభరమై వ్యాకీర్ణసాంఖ్యాది, యో
గద్యారాధికశాఖమై, యుపనిషత్సంగ్రహాదిసంపూర్ణమై
సర్వవిద్యా పతనప్రకార శుకనిస్సానాస్మనై పొల్చి, కృ
ష్ణద్వైపాయన పారిజాత మెటు లాంధ్రక్షోణి నాటిందివో!

పోనీ తెమ్మ! ఇదిః పురాంధ్రకవితా భూమీస్థలిన్ దున్నియె
న్నేనిన్ సస్యము లైహికేతరములక, శృంగార గాధావధా
నూనమ్మల్ కొలిపిం బనావు చ్చాదయోద్యోగంబు వండించి వా
లైనక, తెల్లలు దేవమాతృకలుగా నొ నందురుకొ కొందురుకొ.

జల జల రాలు నావ్పాదయ చలపకసూనము లింత నీకునై
పిలిచి త్వదీయపాదపదవీ సఖతాన్యతాభీషిచ్య, తుం
దిల మధుపాత్రికల్ చరిగణించెదవో; అటు గాక నిన్నుచూ
కలన విమూక్షా భాగవత కావ్యము లింకను వ్రాసికొందువో!

శ్రీ పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్య తాత్త్రి

బృహదీశ్వరాలయము

వామపార్శ్వమునందు శివస్థలల
వాసనల చిలుకుదును శ్రేయసునది
కన్నె గలభుత్తార కిసుమమా,
నా రాజ సచ్చిదానంద దీపమా?
వేదస్వరూప మౌళిభరమున
విఖ్యాతచంద్రికల నిలుపునబి
బెలు గిడెడువెన్నెలలప్రభావమా,
నటరాజ విజ్ఞానదీపమా?

శర్తనలవీధిలా విప్పురి
 నాడమలసంతోష మందునని
 నాట్యప్రియుని యభయదానయా,
 నటరాజ ధర్మోపదేశమా?
 నృత్యోత్సుకతతోడ వద మిడగ
 నియమజ్ఞతలతోడ మెలగునది
 నిరుపాధి మైయున్న గుల్ఫమా?
 నటరాజ శైరాగ్యసయమనూ?
 అజటాజూటాలలోనుంచి
 అందాలతో నాట్య మాడనది
 ఆవుత్తు డని పిల్చు స్వీయయా,
 నటరాజరా గార్దోలేఖయా?

రా గి ణి

నీ ముఖాంబుజ శోభమందలి
 ప్రేమరజమును క్రోధ పరి నని
 పొంచియున్నా నిన్నిదినములు
 పూర్ణ నిర్ఘరి వారిపోవగ రాగిణీ!
 కాంచి నాడను దివ్యవీధుల
 సంచరించెడు ధవళమేఘుని
 చాయలందున నీముఖంబున
 సాంద్రరాగము లంకురింపగ రాగిణీ!
 దక్షిణానిలమార్గపంక్తుల
 యక్షిణీనఖ మరునివాక్కుల
 దివ్యోపాలిక తెలుగు జాపగ
 తేరినూ చితి చిత్ర మీ వని రాగిణీ!

శశిముఖానిః మేలియ సుగును
వేశవాటిక మేఘుల నట
చేయవలె ననునాయురీతిగ
చేరివాడను నిన్ను గాంచగ రాగిడి!

నీముఖాంబుజ కేసరంబుల
నియమసంక్రమణిని రీలక
మెలగి చనగ నె వింతశోభలు
మిన్ను ముట్టినవిధము లందెను రాగిడి!

అకసంబుగ నీవసంత ది
నాంతమండలి హేమభాస్కరు
వదనమండలి తూల మేఘుఁ
వారణంబుల తొంగిచూచెను రాగిడి!

కృష్ణమృగ మది ముబ్బుచాయల
క్రీడ అందగ జామురాలిరి
సతికి నంత ద్వితీయచంద్రిక
సరస మొండెడితేజ మెలికెను రాగిడి!

నీవుమాత్రము మద్వయోమృత
నినదధారల మంగతితో
త్రావుమండెడికోర్కీ జాపగ
త్రాస మెల్ల నికాథ మాయెను రాగిడి!

కే త రి

మూవనంబుల దున్న మంచితేజ కుసుమ
పూయగా నామనను పొంగిపోయినది.

మిన్నెల నిమిషాన మిరుమిట్లు గొలుపుమను
మెరపుకన్నయ యేమొ మెరసిందె యీవళ.

ప్రళయ కాలోదగ్ర వర్షమేఘాదులే
 బయలంత చీకట్లపాలు కౌపించినవి.
 మొగిలికన్నయ మిగుల మోహంబులో మునిగి
 విడిచి కన్నెరికమ్ము వెలుగుతో విరిసినది
 అరజోదగ్గవానతరిమె పుష్పంబు
 నెలుగుచూచుల మించి విరిసె నిహలో కాస.
 ఆకాశవార్ధిలో నందగించె ను వరుడు
 భూలోకనలయమ్ము పూజించినది నధువు.
 మిన్నమన్నులు కలిసి విహరించి రహసుగ్రా
 ప్రేమఫలమును గాంచి క్రితి పూర్వకముగా
 అనందబాష్పమ్ము నవతరిల్లగి జేసె
 కృమసోదరు దైనశమితమేఘస్వామి.

స్వప్న కన్య

అక్షరాంకవికాలోచన మదీయాష్టాదశాశిలో
 వాక ర్థిశ్చ మధువ్రతంబులు సుధావాళిపూరము పుంపగా;
 నాకారణ్యపయోనిధు ల్గనిన వీయామంబులో స్నిగ్ధమా
 రాకాచరద్రుతికల స్మృదంబు గొలువన్ లానన్యమాలాకృతిగా.
 ప్రేమోన్మాదము బాపుభావము మనఃప్రీతిం గనంజూపురే
 భామాధుర్యమతోడ వద్దమును, తాకం బోయి విస్మేరమై,
 ఆమాంకల్యవిలాసముం గ నెను ప్రేమఃకాలత్రానంబుతో
 నేమో చల్కినరీతి గన్పడగ నాపేమాంగి సాంధ్యావనిన్.
 “ఎవ్వరు నమ్మతోయి; ఇటు నెవ్వ రసత్యమధువ్రతాల దా
 యవ్వనదోహదంబుల విహరములం గని నమ్మువారు; నీ

మవ్యపునూక్తుల న్వదలి మాన్యుడవై యొకచో జరింపుమం'

చివ్విధి కలగగా నుమవనేందిగ, మాననగీతి యిట్లునెఱ:

“ఈసమయంబునందు ముకులిం చిన మావిసుమాల నెల్ల ప్రో

జేసినప్రోడ జైతిని, కళిక్పతు డయ్యొ మధువకుండు; రా

గానసమాధురీతిహరి వందుచునుండ; అతాకిశోరనిన

గానీతికట్ట కన్కు: ననకొ పడు వాడు ప్రనూనకన్యకన్.

“కామిని, నీముఖంబుజము కన్కుల కింపులు గుల్కుచుండ. నీ

యామనిలో ప్రనూనరజ మంతయు నొక్కడ స్వీకరింపగా,

నీమధులక్ష్మీపుత్రుడు మహిన్ రమియింపగ నాకలోకలో

భామృదువీచిక న్విడచి భ్రాంతుడునై యరుచెంచె” “కాంచినా”

“పరిణతనా, జలి!” యనిన బాల హసింపె మదీయరాగనం

గరమును తా నెరింగినటు గారర మొల్కగ; నామనోరథం

బరనెడురీతి గన్పడగ, నామెను జూడక మందహాసమున్

కర మనురక్తితో విరియ కల్పనజేసితి నాయుఖంబునన్.

కారణ మేమి లేకయె పకాపక మంచు లతాంగి నవ్వె; ఆ

కారము మారె కొంత; నముఖంబున నుండగ లేకపోతి, చం

ద్రారుణమింబ మందలి కళంకము మేఘవసానమందు లో

భారమదీయ లేజములబారున దాగియు వెల్వరిల్లెగా!

శ్రీ బాలాంత్రపు రజనీకాంత రావు

స్వ వ్న జ గ తి

స్వప్న జగతిలో ఛాయావీణ

నమద్రుతు లెవొ సాగు నవే!

అంతరాళమున వింగరంగు తెనో
 అలసాలసమై తోగు నేనే!
 రెప్పుపాటులో కోటికోటి శక్తి
 రెళ్ళు తాళతళ నేగు ననే!—స్వప్న జగతిలో...
 కల్పనాశ్రతులు కథలు కథలుగా
 కదలి మెదలి చెలరేగుననే!
 జన్మజన్మగితన్నే హమాధురులు
 యురులు యురులుగా ముంగుననే!—స్వప్న జగతిలో...
 జాడజాడలుగ జరిగిపోవు నా
 నీడల నాప్రియు డేదో!
 గురుత్వమైచుకొని కన్న మూయగ నె
 జరిగిపోవు నేనీదో!—స్వప్న జగతిలో...

మ థు మా య

త్రోయవే మధుమారణీ!
 హృదయములో మధుమాయా! త్రోయవే!
 అంతరాళమునకు సాగి, అలసగతు త్రోగి త్రోగి,
 అవక మౌదు రాలివడిన
 వాకాతంత్రు లవనిపైనే! త్రోయవే!
 కదలికేని శేషజగము,
 నిదురలోనో నీరవతనో
 కారుచీకటుకాగిరి
 కన్న మూసి సురిగిపోయి!! త్రోయవే!!

మరల మరల పిలుచుననే!
 తరళమధురగీతు లెవో!
 రాలిన ఆకాశం క్రులు
 తూలి కలిసి మోయగోరు! మోయనే!!
 నీరవరాగ జలధిలో, నిలిడనిరాకాశధిలో
 తలి తేలి ఉదయించు వెలుంగుల
 తీయని అశలకౌదలో
 మోయనె మధుమరలి!
 హృదయములో మధుమాయా!

మే ఘ దూ త ను ం చి

అమృతమధురజీవనదా! జలదా!
 అలకాపురి చనవోయీ! నా
 చెలికి ప్రణయసంరేఖము
 అలకాపురి చనవోయీ! అమృతమధుర!
 ప్రణయదూతవు, ప్రాణదాతవు,
 విధురహృదయ సంయోగవిధాతవు!
 కామగిరివనుల శ్రేష్ఠతాపసిగ,
 నేను ముంటి నని చెలి కరిగింపుమా!! అమృతమధుర!!
 సర్వదహృద్విశే ధర్మదీప్తుల
 చంద్రశిల విహరింపుమా!
 సాంధ్యరాగముల వింధ్యసానువుల
 చల్లదనము గ్రహియింపుమా! అమృతమధుర!!

కొండ కొండ నీకెండిమెరపులో
 దండ దండ మల్లికలు!
 కొలను కొలను పద్మిని అలపులో
 కలన కలన కాంసీలు! అమృతమధుర!!
 ఉజ్జ్వల శంపాశఖ! కన వోయీ!
 ఉజ్జయిని గనవోయీ!
 మహాకాశుదేహాళి నీవాళుల
 మాధుర్యము గొనవోయీ!
 నుందర రమణీకుంఠల ధూపసు
 గంధము కవిగొన వోయీ!
 ఉజ్జ్వలశంపాశఖ!
 గంగావిమలతరంగభంగగళి
 గళగళభీర మృదంగ మొలయనీ!
 హిమశైలముపై కిన్నెర కన్నెల
 వరనర్తనముల వంకిరవముల
 గంగాధరు హృదయంగమ గాథల
 గళగళభీర మృదంగ మొలయనీ! అమృతమధుర!!
 పూలకరుల, తీసలపై, గీ .
 తాలు పాడు మధుపానగులు!
 తండతండముల, తామర కొలనుల
 తారెడు తరుణమరాళములు!
 నిండు గళముతో పురివిడ, పాడుచు
 అడెడు మత్తమయూరములు!
 నిత్య వసంతము, నిత్య శాశ్వదము!
 అమరధాను మహానగరి!! అమృతమధుర!!

శ్రీ చెరుకువల్లి జమదగ్ని తర్క

మ థ న ము

ఇంత యాజేశ్వారితి హృదయు జేసి
 మాట నినుమంత పడలేని మాని జేసి
 నర్పమునకన్న మెండు రోషమును బోసి
 నెత్తిపై నిట్లు మరిమరి మొత్తై చల !
 ఎన్నిమారులు చెప్పినా నేను నీకు
 నా మనస్తత్వ మిట్టిదో నాయనా ! ర
 నంత యేని కదల్చు కల్పాంతసాగ
 రము విధంబున జగదుపద్రవ మటంచు !
 చినపు, వినిపించుకోపు, నీ వెఱి నీతి !
 మాటిమాటికి నవమాన మందరముల
 నా మనమున ద్రోయ దంత నట బుట్టు
 హలహల నుడి యేమి నీ కంత దుచియి ?
 ఇంత నునిశితహృదయు గావించిగాని
 నీ మహత్త్వము చూపవా యేమి చేత !
 నిత్యమును నీవు మ్రోలను సృత్యమాదు
 వన్నగును నన్ను నెత్తిపై బాద నల ?
 ఈ చరీతులు నానిదాద నేల చేత !
 స్వల్ప మతి నేను, నీవో సర్వజ్ఞాదవును,
 నాకు నీకును మధ్య నంతరము మెండు
 నీ సమానునితో నేయి జేసికొనుము !

హాల హల ముగ్ధుని చిన యచట నమ్మక
మును దొరకు నందు నీ యుక్తములను చేత
దో ? య దేమి తలాడింతువో యనంత !
నా మనస్తస్వమునబట్టి నమ్మకాల !

ఇందుకే నీవు నన్ను కాధించినవి
యీ వికాల హృదయ మర్పించు దేవ !
అమ్మకనంపద కేను పోరాని సామి !
కాంపి నొసగుచు నా కది చాల ! చా !

నా మూర్తి

దగ్ధజాతర ప్రతిబింబ దగ్ధనమన
నన్ను నే జూచుకొలేను; కన్ను పొడిచి
క్రుంగిపో దోయునట్టి జుగుప్స కలుగు;
నీ యనాకారయాత్ర నా కేల కలిగి !

సహృదయ హృదయ దర్పణస్థు నుదీయ
మాతృ సౌందర్య మస్య లభ్యంబు గాక
నన్ను మించెడివాడు లే దన్న గొప్ప
స్థాన మిచ్చెను కావ్యవిశ్వంబునందు.

సరసహృదయ మనోమరంజనకు దగిన
యిట్టి హృది యింత యాపనిహీన మైన
దేవమం దేల చొచ్చె ! నుదీయయాన
మెంతమాత్రము బాగున్న నీ జగంబు
సర్వ మేలనే నాదు రాజ్యంబుగాగ !

ఈ కవిత్వము, సహృదయలోక మే గ్ర
హించబాలు నట్టిదట ! నన్నే కరించె
తేజ మాముదమందు చత్త్రి విధాన,
భరకయందు శైవాళి సంకలనమరీరి.

ఈవికృత మైన యావు నన్నేమి నేయు?
 నుండగం బయి సత్యమై శుభద మైన
 సత్క-భావాస కవ్యవిశ్వంబునందు
 మన్ననస్తేజశు భాసమానమయ్యె!
 సాహృదయవాసన తె దిగంతముల నిండె!

తీలా హృదయము

స్వామి! సామయజుభిఖాజ్వలిత తేజహ్నుర్నిర్మమన్ముర్తి! భా
 మీమాధ్వీరసపూర్ణచిత్తజలజా! స్మేరాన నాంకు ప్రభా
 భామోద్దిపితసర్వలోక! త్రిజగద్వన్ద్యా! రఘూత్తంసయా!
 రామా! గమ్భీర ధయాపయోదనవలీలా మోహనాకారమై!
 ప్రతీతోలికోడికూత పెరంపపుగోతయి రాయివడ్డనా
 బ్రతుకున పంచసాణములు పట్టి వధించుచు నిస్మృతాంశసు
 స్మృతి నడి గాడి వీడిభ్రమియించిన నాదగు జీవయాత్రకున్
 ప్రతిదినగండమై న నడిపదతి తాళగలేనురా ప్రభూ!
 అలతోలికోడికూత వినినంతట సుతసుసమ్ము తూర్పుచా
 యల పోలివోవలేదు, హృదయమ్మున నిండుగ గ్రమ్మె; స్నానసం
 భ్యలకయి యప్పుడే గడప చాటిననాథుడు చాటినట్టులే
 మలినసవ్యదుల్ హృదయమర్మరముకా ద్విగుణీకరించెనో!
 తెలతెలవారులేక కను ద్రిప్పి యొకిందుక మోము ద్రిప్పి, నా
 తలవును ద్రిప్పి యెన్నడును తాను చరింపని మాత్మమాన్మభో
 జ్యులరసవృత్తో వెలుగు బాటలలో నడయాడి నన్నునుకా
 నిలిపెను సేత్రకోణముల నిండినరక్తిమ శోభ లీనగళ

చీకటిమాకలకం దుపని చిమ్మిన నెత్తురుగిండు తెల్ల చీ
 తొకయి నాల్గుదిక్కులను గ్రమ్మినయట్లుగ బాలనూర్చితో
 గొకలితారుజాంతుపులు పన్నుటన విలువెల్ల నెట్లై
 పోకనపుష్పసాయకరుదులో ప్రసరించెను శ్వేత కంఠమున
 వెలవెలచారి మోహు శను విచ్చినయంతట నాభుమోగ న
 భృతవిడి వెల్లి తృప్తి గనబొతమి నొంగనిదోయి నొట్టుకొ
 టుల బడి యంతలో సమయడోల చలిచిమిది పల్కిపడ్డట్లు
 వెలవెలచారి నన్ను కడు విచ్చినమాపుల చూడబోయినన్
 నూదులవోలె వాడిగలమాపులు, మాపులు, త్రొడుచుకొన్న
 యూదిదొడంగి నే సలిపినట్టిమహాగుణుని బొక్కపెట్టుకొ
 నూదినతీర్ణవహ్నిశిఖగో యన నాడెన సాగింత శిం
 పేది తపించిపోయి తను వెల్ల పడింది దెమర్చి నిల్చితిన్
 ఒక్కడు పట్టపడ్డ కడు నొంజలిచే నల గ్రాల్చి నిల్చి, పే
 తొక్కడు జ్ఞాతగమ్ము తమహోగ్రధియంగన సాట్టపోనన
 మృక్కన దగ్గి గోళముల నడ్చిల నిల్చి గురించులోన నా
 కక్కట! ఇంద్రియానుగతమై చూచోయిన వన్నజ్ఞానములో
 నాపతిగుండె బండ యయి నన్నును బండగున్నమాట కా
 లోపల గంటువెట్టి కదలున్ కలమాన్ మరలేమ నిర్విముఖ
 పిలువ కాడలేను కదలింపను చేతులు కాళ్ళు మారలే
 లోపలితాపకుండములలో బడి కొట్టుక పడ్తు నందియే!
 రాముని స్వర్ణ యిచ్చు సకల మృని పండిని, ప్రోథచాలనా
 త్తామితశీఘ్ర)వేగమున నామడ దూరము వోయి యెందుకో
 యీమెయి మేను ద్రిప్పి మదధీశుడు కల్కి సన్న గాఢకాలో
 రామ! ప్రపండ వేగమున రావుగదా నను గన్న వేదీయున్

అది యేమో బంగారుగా నశపు అన్యత్రాంతమైనంతనే
యొద బుద్ధిపిత సర్వజీవములునై యేకగ్రతన్ పొంగినన్
కదలెనెడయియోమయస్థితియు రాగా జూచి రామాంఘ్రి సం
గతకై తెచ్చెలు చూచి గౌరమునిభామక బాతు నాధూనిభాన్

శ్రీ బాల గంగాధర తిలక్

వర్ణ!

అననసీమలన్ నశపు బాదని గంతి బెలంగ కాళ్ళపా
రాణి హృదింబి రాశనవరధ్వల తీర్చగ రంగవల్లి తే
జోనిభృతిమ్ము రొకనుల జోలలు పొడ మొగళ్ళనీడ లో
దూ సనడింబు నుపురవయో చుడిరాప్రమదోన్మనాతిగీ!
చందనకుంఠ కాటపుల చల్లనీసిద్ధుర దోగి లోయతుం
దలస నటించు మేఘవసతిలో దళిండు మెలంగువైటకొం
గిండు అండును ల్వోచి, కాంకలగంధపుపుతచెక్కిలిన్
చిందిన నల్ల న్నలమనేవల రమ్మలొంతునోజ్జ్వలా!
రవళులరవ్వలై మెరసి రా లెడు సన్ననివావదిమ్మ లీ
యవనికి కట్టుదోమ తెరయై హుణింపగ, మెత్త మెత్తనా
పవనము కాదల్లలాంగరపుపానువువై పవళింప, మాయెదకా
పవడపుచార చల్లుకొనుభావములై కదలించు స్వప్నసుల్!
నీశలు నీడ లైనయననీ వనసీమల జారుజ్యోత్స్నలై
జాడలు బాడలై పబుపునైగ అదూశికలై ధ్వనింపగా,
జోగలం జోడులై కలసి నుందరిపించము విప్పి యాడె నా
వాడల వాడలన్ బహుళవర్ణసువర్ణసుబద్ధి బృందముల్!

వాన విచ్చినయంత జవాడ నొడలు
అది లాడులేజవ్వను లరిగి రంతి,
కంఠప్రభానికవ్వణక్వాణ మలరి
దూసికొనిపోవు మెదపుఁ త్తొలనుబోలే!
సావిడుల వర్ష భయమున సాగి పుడె
గంగనో లాడ గోత్రేణి గళము తెచ్చి
అరిచె ఆజములు జనముల నరసి బెదరి
జల్లు జల్లున కురియు అపాధసంభవ!

క్రావణ కార్వరీ జలదబాణముల్ కదలించి వర్షపుం
ద్రోవతి రమ్ము, నీప్రణయరూపితబద్ధనమానవల్లరీ
భావము దోప, నీచిక్షరపాలిక సంపగితాపిగాన ని
ద్రావణవర్తిలై మెరిగి రాజిలెదనె మదిరామదోష్నరీక !
సుందరప్రావృషేణ్య దఃశోభితఖమే నువార్ల వర్షని
వ్యంధసమార్ద్రమై భువి ఒకానొక చిత్రపరమకానిలా
ర్పిం నమకించునట్టులు నుమీ భవదాగమనమ్ము లేకే చ
యందనిమోదభేలనము లారనిదివ్యకళార్పిణోమలన !

కవి

అనితము కీతలాంబుల నల్లన నామ్మదుకుంతలమ్ములం
గని సవరించునో, అనితగాయనిబాలలు లేమియుల్కు నా
మనసున ఎంపెనో మెరుపుమాలితివల్లి లాకనమ్ము చి
క్కని మెరుపునీలితమకమ్ములు జాల్పెనో నాన మూర్ఖులక
లోన మనోజ్ఞ సుందరత, లోలనీయలిత లోచనాంత కాం
క్షానల దీపరేఖ, కటకకర్వణ్యమ్ము నిలింబ మేఖలా

శ్యామ, హస్తసంశలనకమ్రవికాసిత కంకణప్రభల్
 పూనిర చిందుకొంతిపరిధిన్ గిరుగిరుల అత్మలాసికల్
 లోని హృదంతరాంశరములో నటియించి జీవితములో
 లోన నుడుల్ గొనన్ వెలుగు లోజు మై కదలింపరెప్పున్!
 నాయెడలో త్వదీయపరిణామము తోచెను యజ్ఞకీలాగా
 నూయనిస్వచ్ఛదీప్తిపరమాణువులన్ వెలిగించుకొందు, ఆ
 జ్ఞేయదురాంధయావనతి జీల్చుచు మానవకోటినుప్త జీ
 వాయతగర్భవేదికయందున నిల్చు స్ఫులింగయాపమై
 హిమగిరిసానులం దొలికి యేకలుగా ప్రవహించునాయుచో
 రమణి ప్రపూతహాసరుచిరమ్మటు నాయెడలోన కాంతి మ
 ద్విమలతరంగ హాళికల తీర్చితి వీకవితానసక్తి, యీ
 నిమనయలోన నిల్చితిని నే హిమవత్ శిఖరమ్మునట్లుగా!
 రా కమనీయమానసతరంగిణి నవవ్యటవృత్తాల్ ర
 మ్యాకృతి, నిశ్చలఃత్రరజలాయతవీధిక నిల్చునేర తా
 రాకృతి, ప్రాశస్త్యజ్వలసరఃప్లవమానసకోశసాంధురే
 ఖాకృతి, రా కవీశ్వరునికంతములో దిగజారుజెన్నెల్ల!

సంధ్య

గగన మొక రేకుకన్నుగవ సోకు
 ఎరు పెరువుచెక్కిల్చివిరిసినది ఇంగల్య
 సంజె వన్నెల బాలరంగు పుకిణి ఇంక
 చీకటిని కాకినది, ఆంధుగా
 చిరుడుక్క ప్రాకినది!

హుసీడలహరి నీలిజెండా లెత్తి
 చుక్కదీపపువత్తి సోగయు బాటల నల్ల
 నిదుర తూలిననడక గదముమైకపుకోర్కె
 వచ్చునెళలో కరగి నవ్వు కలితో కలిసి
 సంజెన్నెలబాల రంగురంగురమాల
 విసిరింది కల లల్లు పెనితోటల మధ్య
 ప్రాచినది ప్రాచింది తావిగా
 సోకినది సోకింది

సంజెపిదపులయెరుపు కడలి అంగుల విడిచి
 సంజె పంజిచి చెరగు యెడలలోతులమెరసి
 యేటికొంగలనిదుర యెర్ర గాప్రాకింది
 బాతురక్కలనడ బుచ్చుగాసోలింది
 సంజెన్నెలచాలు స్వర్ణస్వర్ణక్రిధార
 వయసుమైకపుజీర కరసుమబ్బుల తల
 గగన మొకరేకు కన్నునవ సోకు

శ్రీ బొడ్డు బాపిరాజు

ని రా త

మన సొకయోదావిలో, సర్వముటిర
 మట్లు సర్వకూన్యముగా నయ్యె గాని
 అనుపకము లేకు నీవ్ర యుంకూనిలము
 బారనివిషాదహోరద వానలములు
 నీక రాశిచ్చాయయో అగ్రమిందుకొన్ని
 వెదద రెక్కలు విప్పి నల్లడల దాని

శివశక్తి "త" సులభము గలించుకొనిన
 బ్రతుకు బ్రతుకెల్ల చీకటిపాట దిరుగు!
 అర్ధరహితము లగుభూషణ బసవరక్షము
 హృదయమున మారుమ్రోగి కప్పించికొట్టు,
 కతిగడుగదవ్వదేవతా ? రకకాళి
 మాతమువలె తలపు ప్రక్కటాగ జేయు
 లోని కలయినవజ్రబయ్యె సమేష
 హునను పొంగి పుల్కలు గ్రక్కుకొనిన ను తెలిక
 సరేణునో? ఈని కాపాడుము చాటు
 లోను చరమగీతాలాస మేసెం!

దసరా

సదాశివశక్తి సులభము గలించుకొనిన
 పశులై శ్రీలేడ పల్లె అమ్మల రాజ్వాళంబు, యున్ జయా
 స్మరణయినమ్మల గొలుచున్నకళతం బట్లన్న పిరాంధ్రసం
 పకనన్ వలెను శ్రీ...హృదయము నావర్తింతు కైవారముల్
 కలకించున్ నభు రావరించిన ముగంధ్ర శ్రీ ప్రభాపోజ్జ్వల
 జ్వలనోద్ధృతి పక్షిమమ్మలింగములు ముసా...ర్య సోభాగ్యమా
 ర్దుల; కార్యావహులైనపూర్వజుగీర్తిల్ సామచుంబోవ నీ
 తెలుగునాడెను నేను వివరణ చెందెన్ మీపదాంశమ్మలన్!
 ఈపూ జాడవసమ్మలన్ సరస సాహిత్యప్రణాసాది వి
 న్యాపాగీతలన్ పదీర్ష గొని మార్గశ్రీని పర్వించు నా
 భూపాస్థానములున్ బహూకృతలు పోపో కేవ చల్లారు ను,
 మ్మిపాపల్ పురిపోల్చుచుండి గతె యిట్లేదాది కేదాదిన్

కత్తిని నేయి కడిగి యేకాల మయ్యె
 నీవరాధీనజీవన మెప్పు డబ్బె
 తెంచుకొననట్టిమాయాంధ్రు డెంతభక్తి
 విజయదశమిని భద్రపూజ జరుగుకొను!

మధురయాత్ర

అనుగత వీచి కాశ్యపిరసాశ్చరియై ప్రవహించు వ్యవహార
 హిని నతిలోకతీరముల కేతలలో తేరచాన పట్టి నె
 ల్లన అనుమలనాయుగళులన్ నడిపింప ఆనందయాత్ర పా
 గిన నది పూలనాన మర్రిగిడుము తావుల నన్నిదీపులన్!

తరలిన వాకితున్ తెలుగురాజులు నీర్పుణు కొనుదొంగ విశా
 వరణ ములంకరించెడిప్రభాప్రనురాగంబుల తరద్యుల
 వరిని నుధాపృథక్కలరవమ్మల చల్లననాయుదీపులన్
 మొరయు సరంగం నేటిపదముల్ పొనువున్ నృపయంత్రులుండులన్

అశిషువుమై నీటిపును నై కదంబి తీరభూమి
 ప్రకటలు చాచిపట్టినకగమ్ములన నులగించి ద్రావిడు
 న్నితములు నట్టమల్ వెలుగునీలలు చిత్రము లొడు తెప్పలున్
 జతపడి నిల్చి యుత్తిగిలి బాదులు భోవిభవమ్ము లెన్నును!

అలయక దీప్తిరగ్భవములై జలదాగ్రాములందు శ్రేణులు
 క్కలప్రతిబింబముల్ విగిడి కైరవకంక గలందుచోట్ల ని
 ర్మల జలగర్భముల్ ప్రకృతిరత్ననిధుల్ వికలించి తెచ్చు
 న్తులమణిచాక్తికార్ దిగునాతుల్ నలుపుం నగుపొనినీరులన్!

శిథిలమాలై క్రమక్రమ విశీర్ణములై కొడిగట్టుచుండకల్
 ప్రథమము పొనుపొ నయభర్మగును న్నవనంకమప్రభా
 ప్రథిమలు, ప్రత్యుపాబ్జవళమ్మలుగా నగువల్ పొనుకొ
 పథములు కాద్యలవ్ధలులు వచ్చువిభూలనాలు దాటుచున్

భువనసాంతముల్ తెలుగుపూతలు పూయి, శకుంతమంగళా
గవముల దిక్పూజ మెదురై కుశలములు పల్కరించె; ఆ
సమకసుమార్ఘ్యపాద్యము లొసంగ జలాధిపతుల్ పరీకుల్
త్వవనములన్ తటివకుళవాటి క్రమాపవను మొనర్చగా.

శ్రుతి స్మృదులార్ద్రశబ్దముల ముచ్చవిమజ్జలవీచికయ్యలంఁ,
దతి ముకుమారవృత్తి జనుదాని పల్లెలు పట్టనమ్ములుం
బ్రతిముసమ్మునన్ విరగబాటున జూడ భరాధినేత లా
క్రితు లయి వచ్చి అంజలి ర చింతుకు శక్రచిరామృతాప్తికై.

జభినవమాధురీమహితమై హృదయంగమ మా తదీయసా
రభము దిగంచలమ్ములకు ప్రాకుడు పోయి పురాస్మృతుల్ వుచుః
ప్రభవము గాగ సంక చితభావకమోగుక లెల్ల స్వర్గస
న్నిభము లొనర్చి నిల్చి భువనేశ్వరిప్రేమమయంపు సూర్యుగా.

పారములు లేనికవితాద్రవంధులొస
చిరరసస్థాయి జీవనతరణి దరలి
మధురయాత్ర సాగిందు నోమనుజులొక
దేవతా, నిత్యజగ దేకదీప, జయము!

శ్రీ వట్టికొండ రంగయ్య

భ వ భూ తి

తావకపూత రాసు చరితమ్ము పతించి పతింది, తవ్విభ
ద్భవము మెచ్చి మెచ్చి తనపారగళస్మృతు వాని యాని, మో
దావహళేమపటిను నల్లిన పద్య సుమస్రజమ్ము నీ
జూవనకంఠదేశమున భక్తి సమర్పణ చేసి మొక్కెదన్!

వధుశుభుర ప్రసిద్ధపదచండల పండిత, భావనైపుణీ
ప్రతిత రిసానువిద్య, మృదుకనకవిద్య, మౌఖి నీనా
త్యధిక, భవని ప్రభూత యగ త్వక్కువితావ తా మహావనో
భ్యుదయ రమభిక్షేకలు న బ్రాహ్మణుక చిగిల్చి పూచెడికా.

ఎందరో సంస్కృతాంధ్రములు సంవగు శైతను చెప్పితేదు? నీ
చంపమునాక హృదంతర నిసర్పిషవర్త పరిభ్రమ త్సుభా
స్యండి పనప్రయోగమృగుసౌరభవృష్టి గిరాం సతీమనో
నందన మంజువాటి కితివృషికాన మొసంగిరే యువరత్!

నీమృదునాటక శ్రయము నే నెత్తుడై పరిగతునే ఏ
దో ముగిసా సుఖమొప్పు పంతోయి ముగిసా ముగిసా నానామో,
ఏమొ యెరుంగ రానినా మదియొ ముగిసి జేసి వెళి రహ
స్వీమల తన్మమతల్లమున చిత్తము చెందులు ద్రొక్కజేసెడున్.

తొలిగ మసంజ చాయనకు తొంగలిచేసల విప్లవించు చూ
పులకలుగొందనమ్మ ససపుల్ సవరింప, పసిండిమగడు ముం
పుల జీకమ్మ లాడి, పలపుగో కరిగెడు ప్రమాదగట్టుల
మ్ముల కవిసార్వభౌమ భవభూతి సచాంబులపూజ చేడదన్!

వ స ం త ర్తు పు

ఈ మధుమాసకోభ కిపు జీలూకా కొన్నిరినాలనుండి కొం
తామయ మైననామెడక, నవ్యమనోహర భావనాపటు
త్వామల మయ్యె, తీవ్రతపనాంతుకాతిక వసినాడు శైరవ
స్తామము చంద్రచంద్రికల తుంపరలకా విగసించువడిన్.

జల్ల పిల్లతెమ్మెర నీకాకుసుమాంగిల మేలుకొల్పు మె
 ల్మెల్ల విభాతదూతి పజరించిన వీవన ముప్పులొయనకా
 బీళ్ళపయిక గమించి, వనవీధి నడించి, సుగంధసాంద్రమై
 ఉల్లము పల్లవిచ తను పుత్సుకతన్ గగురింప సోకడికా.

పూజనమందు మేల్పునుగు పాయగ ద్రోచి అతాతాంగులన్
 మలయసూర దక్షిణ ద్వంగ విలాస విశిష్టచాతురిన్
 పులకిత మైన మొగ్గలచనుంగవ సుంటి కవుంగిలింప, పూ
 వులు మెలిమెల్ల చాలె విరిబోలుల నేత్రముదశ్రులో యనకా.

కలకల మందు పక్షిరొద కల్వలపాలి నీకాతకూలమై
 నలపుల జంటలన్ నిదుర వాయగజేసెను; తూర్పుదిక్కునన్
 పలపల తెల్లగారె; నలినమ్ములు మెల్లన పంజరించెనున్
 జలజనుహృద్నిరీక్షణము సంభ్రమమున్ వెలిబుచ్చినో యనకా.

తూరుపువైడిగ దైసము తోయజ భాంసపు డెక్కె; క్రొత్తసిం
 గారపు లేమెరుంగ నునుకొంతుల కేవలత్పీ మందు సాం
 హు ముసుంగు పచ్చిపసు పారగబోవె; వివాహమండపా
 కారము చాల్చి యీవనము కన్నులనిండు సాంపు నింపెనుకా.

మృదు మధుప్రసూనమధు వెల్లపుడుకా దనివార గ్రోలి న
 మృద మధుపాంగనాళి ప్రియనూదపు పెండ్లిలి మంగళారతుల్
 ముదమున బాడుచుండె; మధుపూర్ణఫలమ్ముల మెక్కి కాతికల్
 హృదయము కదలింప చిలికించె మనోజ్ఞ కింకరొత్తులన్.

కోమల మైన మామిడిదిగుళ్ళను మెక్కి ప్రభాతవేళ నీ
 యామని పూవుదోట కిసలాయితదూతములన్ ప్రవాళ శో
 భామయ సాధరాజముల భాసీలు కోకిల పంచమాగధుల్
 ప్రేమనిలోలసన్నతులు పెండ్లికుమారునిగూర్చి పాడుదున్.

ఏ నొకొకరిచ్చు నులు ఈర కనుగొనెద్యోభోభీ భం
తో నవమ్ము లీను నయనోత్సవవాయు నేలేలందు ను
తనియ గొంతు నెట్టి ఒకటియనినది నా. పింఛ మ
నానన నేమొ మాటి నుమాళవుమంపుర పుల, రొండదన.

మోహనమూర్తి మాధవుడు మో మిట్లు ప్రప్రేమో భేదా ఆప్యతే
దోహద మందినట్లు పరివోషమునన్ వన మిట్లు పూచే; ఉ
త్సవాతరంగ దోలికల సంభ్రవ మంద జగంబు; స్పష్టి గాం
తాహృదయంబు వెల్లె నవనాగరకొన్నిషిత ప్రభావమై.

ఎలచివురాకుజంపులను సం పరంపుల పశ్యేరంబులన్
జిలినిలి కమ్ముకప్పరము చేర్చి వసంతకుభాగంబుననీ
చిలకల ముద్దుపల్కుల పునీతశుభంకర భాషితంబుతో
లలితలతాతాంగులు విలాసపుటారకు లెట్టి రానటన్.

ఈవనవాటిలోన కునుమించిన గొజ్జగిల్పాలు, చమ్మన
త్రావులు చిమ్ముసంపెగలు, దాడిమముల్, మరహిష్మతలు, శో
భావనా మాగులాలులు, ప్రియాశువులున్, పసుకా, లలికముల్,
హలివులు కన్నలకు పండువు లయ్యె మహానయమువనన్.

ఈవనచైత్రలక్ష్మి నిదురింపక పూర్వమి నేను మల్లికా
నూన మనోజ్ఞగుచ్చ మయి, పంపులు గుల్కుతదీయజేడి కా
స్థానమునన్ వసించి కపితామధుసౌరభముల్ వెల్లార్చు చెం
తో నవమ్ము మీర రసికొత్తయలం దనియ పకాచెదన్!

శ్రీ కొమాండూరు కృష్ణమాచార్యులు

పురుషోత్తమ దేవుడు

తస్మిన్ భాతంబున చరణంగ జొచ్చె
పురుషోత్తముని నేన పుడమి కలపింప;
మంధాచలక్షోభ మహితారవంబు
కైవడి నిభము గ్రక్కదగల మ్రోసె
పటహనిస్సానాది భైరవభావన,
మంజనాచల సమూహంబులో యనగ
గజతండము నిజఘంటా నిసాద
మాళామలేభ కర్ణాంతరక్షోభ
మోవహింపగ, పవనాన భారమున
శేషభోగి ద్రుంప శిష్యులు వంప;
అయసమసలములో హస్తంబులందు
లయసమవర్తి దండఘటలు మెగయ
అశోహకుల యంశు సాస్పాతనముల
నిజతుండముల నెత్తి నింగి కంపింప,
ఘోరకృతుల సలుపుచు గణకల నహవ;

నడుమ వింధ్యాచలలోన్నిత తైనదాని
కనక ఘంటాంబిత కంఠంబు దాని
హటః పరియ మహాభీదంత
కొంకుల చంద్రికల్ గొనెడుదాని
పాసిలగ్న సువర్ణ వర్ణముల్ మెరయ

చరణ విన్యాసంబు సల్పెనుదాని
 పాటల చిను సుభావితం బైన
 బెడద ఫాలకుతోడ విలసిల్లుచాని
 హైమరాజిత చిత్రితాంగర స్ఫూర్తి
 థాతుమండిత మైన ధరణీధరంబు
 కైవడి విలసిల్లు గంభీరనిధురము
 నధినసిం చి నృపాలు డాయితభుజులు
 హిమపాండురాత పత్రండు మండలము
 శిరమున వెలుగంగ శీతాంశుముఖులు
 కంకణయుంకృతుల్ గ్రాల, చామరము
 అల్లసల్లన వీవ నరుడెంచుచుండె.

విరమోత్సవం రీతి

కలకల గూయుదున్ ద్విజవికాయము అంబరవీధి వారి గో
 నల పడధూళిధూసరిత మంతలులై ముఠోల బూని మం
 దల వెనువెంట గ్రేవుల నకల్పుచు గోపకు లేగి దక్కటా!
 జలధర నీలవర్ణు డగు నాగశిఖామణి రా డడదే ముఠో!
 జరతాదిత్య మరీచి కోజ్జ్వలములై శైలాగ్రముల్ రంజితా
 సరసీజోదర బద్ధ వట్టుడ లనజ్ఞుంకార గీతామృత
 స్ఫురణన్ దుర్భరశర్లతాప మొనరెన్ పుల్లబ్జ పత్రక్షణ్ణం
 డరుదేరం డడవామె నున్నధగన్మర్జామోష మెట్లోర్చడకా!
 శమల భవాండ భాండమున గాటుకొండనువోలె గాధనం
 తమనము లాక్రమించె యదువాధముఖాబ్జ మరంద పాన వి
 ద్రవమున యామిసిం గడపుభాగ్యమె యుబ్బినచో ముకుందువ
 డేమును నవిద్యుదంబుకము చందము జోవ నంబరింపనే?

కాదాసీనపయోధరద్వయ విమర్శప్రస్త కాశ్మీరుడై
నాథుం డర్థవికావపానమున సన్మానింపగా వచ్చినన్
గ్రోధం బారగ బాహుల్లికన్ నాగోవిందు బంధించెదన్!
బాధింతు న్నుఖదంతఘాతముల పుంభావక్రియాదక్షునై!

హరి కలికధ్వజాంకుశ రథాంగ ములాంఘన లాంఛితంబులై
స్థల కమలాకృతిం బొలుచు చక్రపదద్వయి నా చనుంగవకై
గలిపెడిభాగ్య ముచ్చినొక! కాళియు డెంతటిధన్యుడో గదీ
నిలిపెను మస్తకంబుపయి నీరజనాథుని పాదపద్మముల్!

స్తన జఘ సాతి భారమన సన్ననికొ ననియాడ ద్వార సీ
మగా ననియింప జెల్లదు నుమా జవరాండ్ర కటందు బల్కునా
జనిన సభిజనంబులను సంపద మొందుచు నన్నవారు, నా
తకు విడి మన్నిధాన్త్రముల తాకున కోగ్య దనుగ్రహింపవే!

అ యమునానదీపరసరాంతర సైకత సీమయిందు నీ .
వో యదునాథ, కారదమహోజ్జ్వలచంద్రిక గాయుచుంటే గెం
జాయెల గేరు సంబరము చాచుకటిన్థలి పొల్చియున్న నికా
బాహుక దూడుటాదిగ గృహురహితాత్మక, నీకు జిక్కితివా!

ఆ రమణీయ చంద్రికల నచ్చరబోండ్లను గేదప్రాధ లా
భీర కులాంగనల్ సురత పద్యుల దక్షులు నీపదాబ్జముల్
కోరి భజించుచుండ యదుమంజర, గాటపులజ్జచేత నీన్
దేరక దూర ముంటి నీటు జిక్కితి! పుష్పదు శంఖరారికై!

చారణ ప్రాధ కామినులు వారిజలోచన, యర్థరాత్రమన్
దూరము భార మంచుకె త్రొక్కనిచోటులు ద్రొక్కనేర్తుర
స్వారల గూడి బావరసపారిధి దేలుచు ముగ్ధులై మ
మూరయతున్నె, కృష్ణ, యమునాంబువు లయ్యెడు దిక్కు మా కికా!

మారణశీమఖోగ్ర కిం మృత్యుం పునః ప్రోమోంతే నా
 భీరకుమార, నీ వపుడె భీషణకావ వహిగ్నికీలకా
 గూరిమి ద్రోచియున్న నీ ముగియక మేలి కలదావికొన, ను
 ట్లారడి జట్ట నేమిథ మబ్బెను నీ వ వింప మేల్పడ
 నీమూరళీరవం బపుడు నిర్జన నేవ్యసు నానందముగా
 నామనమందు నెంచి శ్రవణము గోరితి నానందము
 కాముక, నేడు రాద్రగళగళ్యకమలమాల ముగి న నన
 యామినుకొ జహించుట మనంబున నే కలగం నెక్కట
 మనము వశము గాన ను పొధవ! యింక నా వదలె? ను
 వనిత కతోరమాగ శని వహికి దాళిగ నాల నుగి నీ
 భున భుజ పంజరం బొసగి కౌపు నుగి వనిత లేమి? నా
 తనువున బ్రాణ ముండ నిక వస్య నీ క్రూరమనద్రు గుంప
 బండును అంద రీవరణానాథి నుంకరి శ్రవణము, నా
 నందమూరకుం డెత్తుట నన్ను గృహింపొప్పి బాదు
 ఇందుల కేగుదెంచు నొకా? ముత్త నాంబుల కొదవ గ
 బండుని బాడ గొనినను! విచెడు శీలవలనానందము
 కంకణ యుక్తి లిస్వనలు గ్రాల వధి ప్పధియు న పల్లవి
 పంకరహాయతాక్షి అదె పాటలు పాడిన రిష్ట కల్లవి
 కింకను దివ్యదేవి మృదుగీతి రమ్యమృతధార బ్రోక్కి యే
 పుక జపత్రనేత్ర నునుబాటు బంటుగ నలుచున్నదో!
 విలసతోమల నీలమేఘురచితో బీతాంబురచ్చానో
 జ్వల దివ్యులగ నుతో వికాలకృధ వక్షః పతభాంబుల
 బలభి ద్వారణ తుండదండ నిధిమా బాహుద్వయమున్నదితో
 అతనానుస్మృధు దేగుదెంచు నని యేలా వ్యర్థసంభాషనలో!

పుష్పంధయుము

మదగజ గండదేశముల మాధుకరం బగువృత్తి బూని త
 డ్భిదుర కతోరకర్ణహతి భృంగతుమారక, భేద మందగా
 నిది యుచితంబై నీ కదె వసేందర కోరకైతాంగ వల్లయై
 పొదలె వసంతు జూచి యిక బుష్పరసంబుఁ గొల్లలాడుమా!

పూచె రసాలపండములు పూచె శిరీషనుసీరుహంబులుం
 బూచెను మల్లికొత్తలు పూచెను మాధవి కానికంజముల్
 పూచె సమస్తవృక్షములు పుష్పరసామృత మారగింపుమా
 నీ చవు లూర నట్టద! నునిశ్చలబుద్ధి నాంతరంబులన్.

అదె కనదేవతా శరణు లర్ఘ్యముల న్నవపుష్పపాత్రలన్
 ముదమున కూర్చి లేజగురు ముద్దుకరంబుల వైగనీ యుచుగ
 నుదకబకంతనాదముఁ మాటికి బిల్వరు నిన్ను గాంచి ఏ
 ట్టద! మధుపానముల్ సలిపి పొదవదముల్ తల లూర బోడుమా!

ఈనుమ దసావంబులను గుత్తుకబంటిగ గ్రోలి భృంగ! నం
 శసమున గానవార్లహరి దన్నును లోకము నెల్ల, గాముఁల
 కనుమళరజ్వరా ర్తి నిను గుళ్ళ లొనర్చిన నేమి? రోగికిన్
 విస మగు పాయసాన్నముల బ్రీతి భుజింపర ప్రాజ్ఞు లిద్దరన్?

అస దుద్యానవనాంతంబుల సముల్లాసంబున న్నూనన
 ప్రసవాంతర్మకరంద నిర్ఘరములం బ్రాశించి యోభృంగ! శ
 ద్రవమాధుర్య మెరుంగ వర్షుడవు! దుర్మాంపాస్థిపుంజంబువై
 ముసరం జూచెడు మక్షికం బెరుగునే పూచె వసారస్యముల్!

శ్రీమతి చావలి బంగారమ్మ

రా ధ

అగమనాపుత్రుడో కనే అవతరించిని మట్టు
కనులలో దు ముగ్ధుని కనువు దగ్ధము చేసి
తా నెట్టు పోయినాడో - నాహృదయ
దాహంబు తీర్చ రాడో!

చూచినా కనే కన్న మూసినా తెనే నిజమూ
చూడ గండగ నేను వెలుపలేడన్నాను
తా నెట్టు పోయినాడో - నా హృదయ
తాపంబు మాన్ప రాడో!

మాట లేకయే నేను మందంబుగా నుండ
దెందంబులో నీడ చిగ్గలాడగ జేసి
తా నెట్టు పోయినాడో—నాకంటి
తడియైగ ఒత్త రాడో!

చుక్క అన్న చూచి చక్కనిది తీసి
దార మొక్కటి తెచ్చి దండగా గుచ్చి
దాయి దాయిని తీసి దండలా జేసి
దండ నట్టి చూచి దండంబు పెడుచూ
నక్షత్రముదండ నాగళా నుంటే
నలుగురూ నను చూచి నచ్చి పోతారు.

నక్షత్రములదండ నాధుమేడ నుంటే
నలుగు రాతని జూచి నవ్వుకుంటారు
పక్క పక్కల కరిగి పంకించుతారు
దక్కనివా దనీ సాటి నవుతారు.

నక్షత్రములదండ యెవరి దంటేను
నా దోయి నా దనీ నలుగు రంటారు
ఇచ్చునా అడిగితే ఎల్లవారలకు
అడుగకున్నను చెలీ అతడు నా కిచ్చు!

అన్న

మన నీల్చి మాయన్న మాటాడు నవుడు
మల్లి పువ్వులకావి మన నెల్ల నిందు
ఆకాశమై తాను అటనుండి చూడు
భూమికై నతని నే నిటనుండి చూడు.

అన్న నన్ జూచుచు నక్కడే యుందు
నే నన్న జూచుచు నిక్కడే యుందు.
సోదరా సోదరా యని మేము పిలుచు
పిలుపుకే యొరులకు పిడుగు కై తోడు.

మొరపు లౌ మాయన్న చురుకు చూపులను
మీ నెల్ల కంపింప నే నందికొందు
పరితాప భారము తన కంపగానె
తనదాఖిభారమ్ము తా పంపుతాడు

అనందమున దాని నందుకొంటాను
అఖిలజీవులకు నే నది పంపతాను
మాప్రేమలను బెల్లు మూలలే తేవు
మాయన్న జోలగా వియన్న శరణు

నీ డ

అందాలు తా నే చూచింది
నీటిలో చందాలు తా నే చెప్పింది
నాతోటి

ఒడ్డున్న మందార పంగి బొట్టెట్టుకొని
అందాలు తా నే చూచింది

సొగ నెల్ల చూచెను సొమ్మసిలి పోరేను
చెట్లంటి సొమ్మలే చెరువెల్ల పోలేయి
అందాలు తా నే చూచింది.

అవింత అన్ని చూచింది
అప్పుడే అకాశ మడలిపోయింది
గజగజా పనికి తా గట్ల పై కొరిగింది
నూర్మ్యుడే చెట్టెక్కి చూడ భయపడ్డాడు
అందాలు తా నే చూచింది

జుట్టెల్ల విరియ బోసింది
మందార బొట్టెట్టి చెదరి రాలింది.
గట్ల గండెలు కలగ మెట్లకన్నలు చెదగ
పంగున్నమందార పంగియే యుండి అ
అందాలు తా నే చూచింది
నాతోటి మందార మాటబాడింది.

శ్రీమతి తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మ

లక్ష్మీ దేవి

పాల మున్నీటిలో ప్రభంస తదః
 భాగ్యాల రాశితై భాసిల్ల తదః
 నూర్చేందులకు గూర్పు సోదర కావః
 పద్మాయతాద్ధేని పృ చేసికొవః
 కాంతులన్ జెడజల్లు కమలంబునందు
 నివసించు దానతై నిర్మిద్ర దీప్తి
 లోకా బాలించు లోలాక్షి కావః
 అవతరింపగ భర్త అవసీధలాన
 నీవును మానుషీరావ మూనితివి.
 జానకి వైతివి జనకునియింట
 ఆ భీష్ముకు పుత్రికైతివి పిదప.
 పద్మాయతాద్ధేని శట్టంపురాణి
 పన్నినివాసిని, భాగ్యంపురాణి,
 వరదాయిని, మమ్ము వచ్చి పాలించు!

శ్రీబరీ నిరీక్షణ

నీకొరకు నీకలు పవలు నే కాదుకొని యుంటిని
 నీరాక కానరాదు నీలాభ్ర సమశరీర!
 ఆసమానరుడులతోడ పసమీరు ఫలము తెన్నె
 నీకొరక దాచి యుంటి నీలాభ్రసమశరీర!

నా కా గ మ న ము

నీజలమాల గంభీరనినద మొదవ
సొంగు భంగవశుల భీతి పొడముచున్న
బయలు పెడలితి నెట్టెటో పడవలోనః
నానికా, నాదునావను పడవు మయ్య!

ఎదురుగాలుల చుకాని చెరకుండ
అలలకాకన నుయ్యతి లాడకుండ
నానికా, కాంతముగ నావ నడవుమయ్య!

ఎడట దుఃఖము లేక ఆహీన మైన
స్వర్గసౌఖ్యము తెచ్చిట సంఘటిల్లు
నామెడకు నాదునావను పడవుమయ్య.
చేరి అనుకూలవాయువుల్ దారి చూప!

శ్రీ బసవరాజు రాజ్యలక్ష్మమ్మ

పా ర వ త్య ము

మాపెరటను పెరుగుచున్న
నేపనీడ ఎండవళ
చల్లదవము హాయి నొసగు,
చల్లని పెన్నెలరాత్రుల
జేరి యచట నాధు, జేక
కార మీట, నే పొడుచు
తెలియాడ హాయిలోన
తెలియక రారితె గడచెను!

వ రి చి త కం ఠ ము

అకసమున నవిగో నుక
 లల్లుకొనెడు చందమామ
 వృక్షమ్మల సందునుండి
 తొంగి తొంగి చూచుచుండె.

కొండలోయ దిగడువాగు
 నుండి జీవజలము లవిగో
 నురగ గ్రక్కు నలలతోడ
 గుసగుసలాడుచు నోయోహు
 పండువెన్నెలన మెయి పర
 వళ మొంగగ కోకిలంపు
 పాటకు చెవి యొగ్గి పూల
 వాసకున్ మదిని పొంగి
 కూరుచుంటి సుఖియ్యగ నీ
 కొండరాతిపంకమిడ.
 ఏమి టిద్ది సభ యని నను
 ఎవరొ పిలిచినట్లు తోచె.

అమృతమధురనాదముతో
 నాత్మ కట్టు కట్టి లాగు
 నీకంఠము ను న్నెపుడో
 విన్నయట్టు లున్న దవలో!

శ్రీమతి బెల్లంకొండ కనకమ్మ

తల్లి

చుక్కలనడకనుగా చూడరా చూడ ముందో!
 చక్కని నీవంటిచందమూ గూడిరా!
 సకలచుక్కలతోటి పకపక నవ్వుతూ
 ఏమిటో చెప్పేది యెరుగుదుగా చిట్టి!
 అమ్మనూలే విడు అల్లరివా శంఖు
 చిట్టి నీరంగత చెప్పుతున్నాదిరా!
 జబ్బు దుష్టించుకో, బాట్టు పెట్టుచుకో,
 నన్న చూప జాను చిన్నబోతుంది తల్లి!

ఏడీ...కృష్ణమ్మ దు?

ఏడీ నా శ్రీకృష్ణం డేడీ!
 రాదా మాయందరితో మాడా
 ఏడైనను దారి దప్పినాడా
 తోడెవ్వరు త కొంటిగి ఏడీ
 గాఢనిశీధిని నిలువగలాడే!

ఏడీ.....ఏడీ

మావల్లను నేరములే దమ్మా
 నము గోపింపకు గోపమ్మా!

యమునా తటినీకటమందున నీ
 కొవ్వరును మాతో మాడా తిరిగెను
 కమనీయ మృగుగానా మృతమున
 మము నెల్లర తనయ మొందించెను.

మావల్లన.....గోపెమ్మా !

నవనీశాంబిక కాంచనపాత్రము
 నవిరళకేలాంచలమున గిట్టుక
 నవకున్నీతవిదనను తో లాధిక
 భవదర్శన గన వచ్చిన దమ్మా

మావల్లన.....గోపెమ్మా !

ఇదిగో వచ్చెన ప.వి వా రేవో
 పథమున నేగి యబ్మకృత శాంతి
 చెదరక తము గొలిచే కవ కాంబా
 స్వానయములో దాగున్నారేమో!

మావల్లన.....గోపెమ్మా !

శ్రీమతి స్థానావతి రుక్మిణమ్మ

వ న మా లి

విరహ హృదయ దురంత హా వశస్సంత
 శేఖ వనమాలి తదజీతకాలి గూడి
 నృత్యహేలాభి రతి విహరిండు చుండె
 పోయిగా బ్రత్యహమ్మన నచట రాధ !

శ్రీమతి స్థానాపతి రుక్మిణమ్మ

౩౫౫

చరిమణి జార వృష మనోహర సమీర
దరతరంగాభి చలిత తతా వితాన
లలిత యమునా సదీ తీర శలిత వనల
జెలియ ! వనమాలి సతము పసిండుచుండె !

అమర దుర్లభ చుధుమూర్తి జైన విన్న
పల్ల పీఠాంక విరహతాపమ్ము వలన
శైదుట భావించి, విలపించు, బెదరి చూచు,
బయలు కాగిట జేర్చు, విహ్వలత చూపు
నోయి వనమాలి, జేగ విచ్చేయు మోయి !

గీ త

నీలిమము లేని యీశరత్కాల రాత్రి
విధి వశమ్మున బ్రదికిన హృదయ పీఠ
కోరు చున్నది జీవాళ తారతంత్ర
గగన మంటెను జయ పతాకముల గాంచి !

పారతంత్ర్య నిర్మూలన పథము ద్రోక్కి-
విశ్వ పంథయు మనముగా విరిసిపోయి
తారు మూలైన యావజ్జాండ్ర ప్రళి
మరల శైశవ సంపాక కర్మప్రకర్ష
మానగా రాదు గీతోక్త గాన రసలి !

శ్రీమతి వట్టికొండ సింహరాక్షి

ప్రణయ భిక్ష

పరికియ నయ్యు నీ భావ న నిరూర్తి
ఆవహికము నేనురా - కృష్ణ -
ఆవశంతు చరియింతు నా !

సకలతో నేనెట్ల సరస్వతీపము
నీచరిత్రలే వినుతురా - కృష్ణ -
నీన్నె మనసున కొలుతురా !

భివదేమధ్యానమున భాగవద్గీత నొంది
ఉన్నట్లనె పోదురా - కృష్ణ
ఉరకే నవ్వెదను నా !

మనలి కరమున బూని ముద్దు కిచ్చివీచి
మధురముగ నూడి-టురా - కృష్ణ -
మది తలంచుచు నుండు నా !

అభావమే నన్ను ఆతిమికిని నంశనే
ప్రణయ సౌరభ మెగయురా - కృష్ణ -
భ్రమయె నన్నిట భయము నా !

నీ మనోహరమూర్తి వికల బుద్ధి కనుపింప
నిదుర యన్నది మెరుగరా - కృష్ణ -
నీకోస మిట విడుతు నా !

అలిగినము విలను, అధరామృత మెవలదు,
మనసు లీన్ మొనర్చు నా - కృష్ణ -
మధురగానమె చాలు నా !

ప్రేమించితిని గాని కామించగ లేదు
ప్రణమ భిక్ష నొసంగరా - కృష్ణ .
ప్రదమమన గైకొందు రా !

* వెలుగు నీడలు

ఉదయ భాస్కర కిరణ సంయోగ వశత
మొలక నవ్వుల కమలము వలపు గురము ;
కలువ కన్నీరు ధారలై కాల్వ గట్ట
జేడి నిట్టూర్పుచ వనినాడి పోవు !
శారదేందు మయూఖ సంస్పర్శనమున
కలువ కామోదగరిమ విరాస మొదపు;
కమల మొద్దును కన్నీరు కరుణ మొలుక
కిరము వాంచును దుర్భరచింత మునిగి

భృంగమా !

పరిమళం బింతేని పరవశము గాకుండ
రమణీయ మైన ఆరానువాటికలోన
కాపరిగ నీ వుంటివా - భృంగమా -
కాపరిగ నీ వుంటివా !
కలువరేకులలోని కమ్మతావులు చిమ్ము
మధురాసనాస్వాద మత్త చిత్తహ్లాద
ఝంకార మొనరింతువా - భృంగమా -
ఝంకార మొనరింతువా !

భవదీయమృదుగాన పారవశ్యముతోన
మై వరకు వేళ వాచనము కీతరము లేని
జ్ఞప్తి కై నను రావుగా - భృంగమా -
జ్ఞప్తి కై నను రావుగా !

సద్భావసౌధాళి కాంత చేత స్తుతా
కల్పనాప్రతిభమై కైత ల్లెడు కవుల
కామోద మొనగూర్తువా - భృంగమా -
అమోద మొనగూర్తువా !

అనుపమాన కయారసార్ద్రహృదయవై యొన
అహరహంబును నీవు అనందబాయిజై
అచటనే వసియింపుమా - భృంగమా
అచటనే వసియింపుమా !

శ్రీమతి పుట్టవర్తి కనకమ్మ

క స్తూ రీ బా

కాంత మొసటి గంభీరసరసియందు
బడుచు ఘూర్ణిల్లజేసినపిడుగువోలె
మామకీన చిత్తమ్ము నీమరణవార్త
కలచినది తల్లి, హైందవకల్పవల్లి !
వేదకామమునాటి సాధ్వీమణులకు
లింబమై నిల్చియున్నట్టి విశ్వదీప
మారిపోయిన నిత్యయెల్ల నారిపోయి
నట్టులున్నది తీవ్రవ్యధాకులమ్ము.

భనువులు పతివ్రతలును దేశమునకు
 పుణ్యస్థలములు ఋగ్వేదానిపూతపము-
 చచ్చినవి గోవు లెల్ల రాక్షసులచేత
 రాలుడున్నారనునపతివ్రతలు నేకు !
 కాత్తు లెల్లరు గుమిగూడి సద్గమందు
 నెవరుజేయుదున్నాడు మంత్రములు కాని
 నాకనులదోయి కాంచుదున్నది దురంత
 భావిభారతదేశదుస్స్వప్నములను.
 తనువునం దున్నప్రతిరక్తకణముకూడ
 పావనము భర్తదీక్షకు బలిగవెట్టి
 చన్నినగృహద్వారచరి, పౌరభేయి
 హైందవనువాసినీ, ప్రణామార్పణమ్ము.
 ఉపనిషత్సత్యకలు చుట్టు నూడిగములు
 నేయగా కేరి యప్పరః శ్రీజనమ్ము
 పాదములు పట్టు అదితికై భవ్యముక్తి
 హస్తముల నోలగము దీర్చవమ్మ తల్లి !

రా తి ర థ ము

(హరిశ్చంద్ర పట్టాలయమామందు)

నడువనే రథమా !

అడుగుడుగులూ తెల్లుటందమ్ము చిరునవ్వు
 చిరునవ్వుపొరలపై జలుగువెన్నెల ముంప
 నడువనే రథమా !

ఘల్లుఘల్లు న నీ ఘంటికలు కీర్తన నేను
కలనాపములు గుంగులంత ఘోషమోహ
నడువజే రథమా !

చెలువ లెల్లరు ముగదనూపునేసగా చల్లు
చల్లునేసగలో జల్లులాపగ జావి
నడువజే రథమా !

కొలుతైనపిట్టలుడు లువల్లు ఘటికింప
పులికింపులో మల్లెఘోషమాణలు జార
నడువజే రథమా !

అరిసల్లు నూగుటాయొలలలి ముత్తాత
జాలరులతెగిసచ్చి చిదలలో టియింప
నడువజే రథమా !

కలలోనికలలోని వలపుటచ్చునోలి
అచ్చుకలనుననులో నాకంక్షలనుబోలి
నడువజే రథమా !

కాలమే ప్రభుమై కలలు పిచ్చుక నూడ
కృష్ణరాగంబకీర్తికొంప నాట్యలు నూడ
నడువజే రథమా !

శ్రీమతి అడివి రాధా వసంత

ప్రేమ బాల

ఓచెల్లి ప్రేమబాలా,

పూజనే మనప్రేమపూలు !

నీవెదవులే ఎరుపుమొగ్గలై

తీపినవ్వే అదే మధుపమై..... ఓచెల్లి.....

నీపాట కోకిలల గొంతులై
నీపాట నెలరాజునడకలై ... ఓ చెల్లి ...

నా ఓట్టిచెల్లీ, నాబుజ్జికెల్లీ,
నీహృదయ మొకవీణ నాహృదయ మొకవేణు
విరువురము ప్రేమతో విరచింతు మొకపాట
ఓ చెల్లి ప్రేమబాలా,
పూజేనే నున్న ప్రేమపూలు !

రా వ మ్మ త ల్లి !

రా వమ్మ, నాకల్లి ! రా వమ్మ జేవి !
నీ వింతలే నన్ను నీలువునా పురికించు.
నీపాటలే పాడి నీచరితమే ఆడి
నిన్నుకొలుచుటె నాకు నిందారుజ్యోత్స్న
రా వమ్మ.....

నడవలేనే కల్లి, విడవలేనే నిన్ను !
అడఃప్రతుకో నాక, అందానడకలో !
రా వమ్మ.....

అంధకారములోన ఆర్తురాలను నేను
మందారపూవులా అందీయజే చేయి
రా వమ్మ.....

కోటి కాంతులతలుకు, కోటి కన్నుల లెఖకు
సాటి లేనీతల్లి, కోటి కైనా రావె.
రావమ్మ.....

కల్యాణశీలవే, తుల్య లెవరే నీకు!
కల్యాణసంస్థవే కావవే నుండినీ!
రావమ్మ.....

నీకరుణ నావరము నీకంట నాకాంక్షి
నీశక్తి నందునే నాజీవిత వ్యుత్ప
రావమ్మ.....

వ సంత ము

వసంత కాలము వచ్చింది
వసందు పూవులు పూచినవి,
మల్లెలు జాజులు కొల్లలు కొల్లలు ... వసంత...

కోకిల కో అని కూసింది
తుమ్మెద జమ్మని పాడింది
పక్షులు కలకల మన్నాయి
లేళ్ళు చెంగునా అడిగని ... వసంత...

తోటలు పచ్చగ విరిసినవి
మత్తుగ పగళ్ళు తెరిగినవి
రాతిరి తెన్నుల నవ్వింది
పాటల లోకము నిండినది ... వసంత...

శ్రీమతి 'అణివి' రాధా వసంత

౧౬౩

రంగులచీరలు పసలేవి
చక్కనిబొమ్మలు వేసింది
పేరంటానికి పిలిచింది
నన్నొకటి గంధము రాచింది

పన్నీ రంతా చల్లింది
తేనెలు వాయన మిచ్చింది
పేరంటానికి పిలిచింది
వసంత శాలిమ వచ్చింది...

స మా ప్ర మా

.. సంసార విషవృక్షస్య
ద్వే ఫలే హ్యమృతోపమే :
కావ్యామృతరసాస్వాద :
సాంగత్యం సాధుభి స్సహ”

